QVINTI HORATII FLACCI POEMATA.

SCHOLIIS SIVE ANNOTATIONIBVS, QVÆ BREVIS COMMENTARII vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Sexta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI
Excudebat *Felix Kyngstonius* impensis *Andreæ Hebb.* 1630.

871.
H5
1630

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiùmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre, hoſtilemque iniuriam propulſare poſſint, per hanc verò vt ſe & ſuos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtitutiſque regere & temperare valeant. Quarum vtra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt iudicare, quòd hæc per quam ciuitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtutes florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò leges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius ſuum defendere aut obtinere: idq; duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulſâ, ſimul & iure ſuo armis recuperato, tandẽ aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtrãda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & prouidos, ſapientes & iuſtos, communis ſalutis amantes & valde ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciũt,

966482

subditos (quibus præsunt) fortunę bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poetæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam doctorum hominum filios suos studiosè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in re singularis) habes, qui tibi optimarum artium & litterarum viam præeant, *Challinerum Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam verò in ijs Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent quique ad vitam benè & sapienter instituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, quę nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari beneuolentia Poetas semper sunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæsar Augustus Virgilium Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, sed Poetam (audacter dicere) omnibus numeris absolutum: Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maxim è dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam continentiam, religionem in Deum, pietatem in Parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atq; notiones ad res ipsas exprimendas cæteraque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* siue controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi præguſtant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam præstantia; verum etiam quid deceat quoduis genus hominum, quid deceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

tat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetę verbis vtar) *Sublimi feriam ſidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem iustitiam, clementiã, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum, exemplar abundè superq; esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas, & diuinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exẽplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atq; procerus sic certè pietate, prudentia, fortitudine atq; alijs virtutibus & salutaribus artiũ maximarũ disci-

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius preſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm alijs de cauſis, tum maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terra marique potentiſſimos, arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudinis tuæ omni officio
deuinctiſſimus,

Io. Bond.

Beneuolo Lectori.

QVum iuuentutis eruditendæ munus sustinerem (quod Saxum volui viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in cum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radicis agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atq; iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum iniusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissime dictum est, μωμεῖσθαι ῥᾴδιον ἐστιν, μωμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem pretermisisse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresq; gentium, inusitatas

inusitatas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm si eas bene copules & coferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Auctoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——— Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti, si non his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale,

Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus â Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetrata, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Nè te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, Tirum sodalem
Mimo me videas frigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor este.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum tecupio adducere. Veniet igitur ab ista paræsitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subiecí: *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volait, si per valetudinem tuam fieri possit* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti; ideo nos quoque ἀντυπερφανήσομεν.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putillimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnàque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuràque perpetuò credidit vt non modò seculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum: cumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitq; Eclogam cuius initium est,

Quum tót sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantulacunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui* ὀγκωδέστατος ᾖ, *sicut est ventriculus tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu rurisui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus mea & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asipio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetã
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nuper iam docto de carmine noctem
Distulit immissa cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS, [1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo pulueremOlympicum
Collegisse iuuat: [5] metáque [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmáque nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus:
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icarijs fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate qui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.

2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.

3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.

4 Curru.

5 Terminus (ad quē dirigitur cursus) ante euitatus.

6 Rotæ currendo feruent.

7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.

8 Dijs æquiparat.

9 Hunc...lium qui honoribus inseruit.

10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans.

11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, ædilitate maiore, Prætura & Consulatu.

12 Extellere ad sublimiorem dignitatis gradum.

13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet.

14 Si factus sit diues & copiosus arator.

15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, eiusmodi sunt in Lybia regione frumenti fertilissima.

16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græc. ἀροτρίδιον, appellant.

17 Nunquam eum de sententia sua deducas quamuis regis opes ei offeras, eiusmodi erant Attali regis Pergami.

18 Naue ex trabibus Cypriis compacta, pro quauis naue.

19 Mare a Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum.

20 Propter acutos ejus metus.

21 Confligentem cum fluctibus Icarijs.

22 Qui sint & vnde flatus Lybicus.

23 Naues lacerat.

24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem, pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & commissis idonea.
29 Omnis sons in origine sacer est. sopóque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & mœrorus, tuba pedirum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub zere frigido
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira est earum fidelitas in dominos.
35 Seu effugit aper rupis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quotidiano. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam a vulgo segregor. 40 Si i. quia sic placet Musis. quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eaque iucundæ. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (o Mæcenas) inter lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vique euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permistus sonitus, bellaque matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator 33 *tenerę coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsus aper plagas,*
Me doctarum 37 *hederæ præmia frontium*
Dys miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq; 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.
Ode 11.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi malæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

1 Grandinis fortuitæ vi a Ioue ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percussit. Romam terruit, id efficimus vrbanos timere Deos.

[*Amsatis terris niuis, atque* 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater:* & 3 *rubente*
Dextra sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
5 Sæculum Pyrrhæ, noua monstra 6 queſtæ,
Omne quum 7 Proteus pecus egit altos
Viſere montes:
Piſcium & ſummâ genus hæſit 8 vlmo,
Nota quæ ſedes fuerat 9 columbis:
Et 10 ſuperiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus 11 flauum Tyberim, retortis
12 Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum 13 monumenta regis,
Templaq; 14 Veſtæ:
15 Iliæ dum ſe nimium 16 querenti
17 Iactat vltorem: 18 vagus, & 19 ſiniſtra
Labitur ripa (20 Ioue non probante) 21 Vxorius amnis.
22 Audiet ciues acuiſſe ferrum,
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas, 23 vitio parentum
Rara iuuentus.
24 Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperî 25 rebus? 26 prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minùs audientem
27 Carmina Veſtam?
28 Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros 29 amictus
30 Augur Apollo.

5 Ne itaque eiuſmodi monſtris rediret, cum Deucalion & Pyrrha ſoli ex vniuerſo hominum genere relicti Parnaſſum montem conſendiſſent, ibi vt ſe tutos ab aquarum vi conſeruarent.

6 Quæ de admirabilibus monſtris quærebatur.

7 Quum Proteus pleraorum paſtor & cuſtos pecus, id eſt, vitulos marinos edurit ad vſendum altos montes.

8 Vlmus ponitur pro quouis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 in terram eiecto.

11 Tyberim cubidum & arenæ colore dicit.

12 Vndæ rejectæ a littore Etrusco, vel a Tyrrheno mari in quod Tyberis influit.

13 Regium Numæ Pompilij.

14 Fuit Veſta Saturni filia ex Ope, Foci cultrix & præſes, cui Numa Pompilius ædem condidit.

15 Iliæ Romuli matri, Tyberis vxoris abs quia Iulius Cæſar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæſaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo ſiniſtra, quia Tiberi currenti vrbs eſt à ſiniſtra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis ſuæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id eſt, poſteri noſtri pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquiis, ideoque rari audient ciues in ciuium corpora gladios exacuiſſe, quibus Perſæ Po. Romani hoſtes perirent melius, id eſt iuſtius perirent. 23 Parentum culpa. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati ſenatus virgentis adtinuam. Quibus precibus virgines Veſtales imperiſæ rogent & obſecrare debeant veſtam? 27 Hymnos & preces ſupplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id eſt, manus deſandi ſcelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæſare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præſentis futura.

Sive

Siue tu mauis, [31] *Ericina ridens,*
[32] *Quam Iocus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus interfis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta a monte Eryce: vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiecto (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli, qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum cui Poëta assentatur, Mercurium cum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Sine ô tu ales, id est alate Mercuri, filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Noxiis concentionibus indignantem. 45 Velox ventus, ne tolli te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed deus etiam affectus es; ideoque diu inuisissimus.

Odè III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

Sic[2] *te diuapotens Cypri,*
Sic[3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est, O nauis quæ debes similibus Articis Virgilium tibi creditum, precor sic te rogat salutare Veneris filias, &c. vt similibus Athenienſibus cum Virgilium reſtituas quem vehendum fidei commiſiſti. 2 Venus dominæ Cypri inſulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Pollux & Castor tutelares opitulatores.

Ventorumq́ regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequaquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.

5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephyrum, qui liber & solutus cum deferat in patriam.

6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.

7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.

8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.

9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.

10 Colluctantem cum Aquilonibus.

11 Stellas à fronte Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quas suo ortu & occasu pluuias solent excitare.

12 Quo Noto nullus est ventus maior Dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult flatus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, ideirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia disiecisset terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videantur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris penarum perferendarum. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotique prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.*
[34] *Cœlum ipsum petimus* [35] *stultitiâ: neque*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Necessitas mortis prius tarda & maturâ senectâ venientis celeravit gradum & citius aduenit,
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus vt olim Gigantes & Phaeton. 35 Per stultitiam, vnde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] *SOluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahuntque siccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iã stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminẽte Luna:*
Iunctæq; Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terrã quatiunt pede:* [13] *dũ graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens [14] *visit officinas.*

1 Veris adpetitu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri qui vernum tempus flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas: atque ideo siccas quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in nauilibus. 6 Instrumenta quæ machinas habent virtutes ad moles huc loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cytherea insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primum vestam concha marina. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphrosyne, Thalia. 12 Nunc hoc nunc illo pede terram pulsant numerose saltantes. 13 Dum Vulcanus in Aetna monte cudit fulmina cum Gigantibus quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non revisit, sed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidũ caput* [16] *impedire*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt solutæ,* (*myrto*
[18] *Nunc & in umbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum. (*lucus,*
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *ta-*
Regum turres. ô beate Sexti, (*bernas,*
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul meâris,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerũ [31] *Lycida mirabere,* [32] *quo calet iuuẽtus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vnguento splendescens.
16 Coronare caput serto ex myrto aut aliis floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore lucrant contractæ.
18 Anno iam expleto, scil. veris tempore.
19 Fauno rustico rum deo, quem quidam volunt eundẽ esse atque Pan.
20 Sacrificare vel agnum vel hœdum.

vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum ictus pulsat. 23 Domos hum iles. 24 Breue vitæ spatium longam spẽrare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet nox, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magister cui constituenti leges in communi omnes parere necesse erit. 30 Talorum ictu. Veneris enim ictus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & ostreatum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis urget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq; [7] *deos flebit, &* [8] *aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & graculi corpore adhuc tus, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis urget, id est amat & amando complectitur?
2 Delibutus vnguentis quæ odores effundunt.
3 In fornice, vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas. 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in lætitiam & perfidiam mutata. 7 Veneres cum suis pedissequis scil. Gratijs, risu, joco &c. fallis, aliisque huiusmodi dæmonibus tales amores comitari facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari, ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricum fallaciam, quæ ex serena & placida facta est fœua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talẽ in Pyrrha meretricum amorem non expertus.
12 Te-pulchrâ & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, al js omnibus contemptis
14 Inconstantiæ muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegoria ducta á naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conuiuijs tantùm & amoribus describendus aptus & idoneus.

Scribêris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mœonij carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ ? [3] *stomachum,* [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbelliq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterrere ingenî.*

1 Scribêris á Vario, Mœonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel penna & stylo carminis Homerici. vel, ab Iletoico Poeta cantu prædito plane Mœonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mœonia, aut Mœonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilẽ Achillis. Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari nosuit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde á Græcis dictus est, Πολύτροπος. 6 Sæuum propter varia homicidia in eâdem familia perpetrata. Nam Pelops á Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnestra ab Oreste filio fuit occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris [illegible] S. Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram imbellem nempe & inaptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterrere, id est, diminuere aut extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
[16] *Non præter solitum leues.*

10 Martem. Id est viros bellicosos tectos & indutos loricâ, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squalidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulneranit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum sectos habeant, ne fortè pugna sit cruenta quod raro fit. 15 Siue quod sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est aliquantulum amamus. 16 Noltro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius vero reliquis anteponit Tybur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnũ opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eâdem insula, aut claram, i præclaris portubus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram. i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bæotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Baccbum peperit ex Ioue compressa. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Minervæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique, i, circum circa decussit & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerptæ frondi præponere Oliuam.* Vt sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi. i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱπποβότον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon.*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campus opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
Et præceps Anio, & [20] *Tiburni lucus, & uda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
Albus ut [23] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæque labores
Molli. Plancæ [24] *mero* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] *Salamina patremque*
[28] *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce & [32] *auſpice Teucro,*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure nouâ Salamina futurem.*
O fortes [35] *peioraque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram lotis flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret ne ingemuerunt quidē. 16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia a qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt. 17 Permouit, affecit. 18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vna cum fonte conſecratum. 19 Fluuius Anio de excelſo ſcopulo multum aquam deorſum eſſundens. 20 Tiburnus primum Argiuus conditor dicebatur. 21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua. 22 Notus ferens. 23 Cœlo caligineſo. 24 Vino Cæcubo. 25 Sine militia ſine domi tuæ cris. 26 Aquilæ Draconi abſque insignis ſignis militaribus. 27 Cuius auus Telamonis qui dnus habuit duos Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugerit. 29 Caput vino madidum. Lyæus pro vino Bacchi, portus pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris quæ animi fortitudinem demonst. 31 Melior quia ſe tuæ mihi patriam dabit. ac pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortante. 33 Apollo non fallax aut in rebus 34 Promiſit duas fore Salaminas quarum altera nunc eſt in Attica alteram ego & vos condituri in Cypro. 35 O paſſi grauiora Virgil. 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode. VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia die, per omnes
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris forte. 2 Iuuenum mollium. 3 Dum tui amore captus eſt.

4 *Peracre?*

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,* [6] *patiens pulueris atque ſolis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equitet, [8] *Gallica nec* [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flauũ Tyberim [11] *tangere?* [12] *cur oliuam*
Sanguine [13] *viperino*
Cautius vitat? neque iam liuida geſtat [14] *armis*
Brachia: ſæpe [15] *diſco,*
[16] *Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito?*
[17] *Quid latet? vt marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *ſub lacrymoſa Troiæ*
Funera: ſ [20] *ne virilis*
Cultus in cædem & [21] *Lycias proiiperet cateruas.*

4 Eius bona adſigurite & corporis vires frangere.
5 Campum Martium, cur oderit?
6 Quum poſſit pati pulverem & ſolem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis inſtar lupinorum dentium aſperis & inæqualibus.
10 Moderetur & ſibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo ſubacta. 13 Sanguine venenoſo. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Diſco nobilitatus, qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis tranſlatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum iactio fortiter & expedite miſſo. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, ſed inter meretrices latet & emolleſcit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnoſceretur, in inſulam Scyrum ad Diomedem eſt deductus. 19 Paulò ante euerſionem Troiæ. 20 Ne veſtitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, ſic cognominati a Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis ſæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt altâ [1] *ſtet niue candidum*
[2] *Soracte: nec iam ſuſtinent* [3] *onus*
Syluæ [4] *laborantes: geluque*
Flumina [5] *conſtiterint acuto?*
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
[6] *Largè reponens: atque* [7] *benignius*
Deprome quadrimum Sabina

1 Videsne vt Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat nive plenum.
2 Mons in Faliſcis, quem hodie appellant montem Dini Sylueſtri, eo quod in eiuſdem montis ſpeluncâ ad plurimum tempus ſe continuiſſe dicitur.
3 Nivis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata curſum ſiſtunt ſuperne. 6 Copioſe pro foci magnitudine. 7 Largius quam ſolebas, promede diota Sabinâ vinum quadrimum i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] diota.
[9] Permitte diuis cætera: qui [10] simul
Strauêre ventos æquore [11] feruido
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] agitantur orni.
QVID sit futurum cras, fuge quærere: & [13]
Quem fors dierum cunque dabit, [14] lucro
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] puer, neque tu [16] choreas:
[17] Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [18] campus & areæ,
Lenesq; [19] sub noctem [20] susurri
[21] Compositа repetantur hora:
[22] Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] Pignusq; direptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas quadragiuta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. posteaquam ventos inter se concertantes compressérunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in æneo feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τὸν δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Armilla vi auulsa ex lacertis, aut annulus a digito malè, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, a maxima in furando calliditate, atque ab ijs, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] facunde, nepos [2] Atlantis,
Qui [3] feros cultus hominum recentum
[4] Voce formâsti [5] catus, & decoræ
More [6] palestræ:

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palestræ Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaque [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod iocum, risumq; concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra. Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elisijs. 21 Caduceo quo Mercurius animas deduxit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN.
Ode XI:

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dî dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentâris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio breui
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas: [8] carpe diem, [9] quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. *Aut* vt vina percoles: vina enim percolata sunt deliatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diti futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, vtrisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 O Clio, quem virum fortem aut heroa tuendum suscipies celebrandum,
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ velati iubenti respondet.
6 Helicon est mons Boeotiæ, non procul à Parnasso, sp Iliui dicer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea suorum & secundum Poetam Calliopes & Apollinis filium) sylua fecisse fiunt temere.
10 Αὐτομάτως, ipsa sponte & confuse.
11 Musæ.
12 Et adeò blandum vt quocunque volunti posit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
13 Cithara canora.
14 Quid potius dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis Iouis?
15 Regit, vel temperatum efficit.

1 QVem virum aut heroa lyra vel 2 acri
Tibia sumes celebrare 3 Clio?
Quem deum? cuius 4 recinet iocosa
Nomen 5 imago,
Aut in vmbrosis 6 Heliconis oris,
Aut super 7 Pindo, gelidóne in 8 Hæmo?
Vnde 9 vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresque ventos,
11 Blandum & auritas 12 fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid 13 prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
14 Temperat 15 horis?
16 Vnde nil 17 maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut 18 secundum:
19 Proximos illi tamen occupauit
20 Pallas honores.
Prælijs 21 audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica 22 virgo
Bellnis: nec te metuende 23 certâ
Phœbe sagittâ.
Dicam & 24 Alciden, 25 puerósque Ledæ,
26 Hunc equis, 27 illum superare pugnis

16 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter finitum & infinitum. 19 Pallas proxima est Ioui sed longo interuallo proxima. 20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia grandis natu mouet*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix 23 A leui certa est & inuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id ferat quod petit. 24 Herculem, Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri præmio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem; [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:* [31] *fugientque nubes:*
Et [32] *minax (quòd sic* [33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquinî [37] *fascis, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile letum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superantem* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumq;*
[45] *Hunc, &* [45] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas, &* [51] *avitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor ævo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum Stellæ forma simul atque nautis apparuit,
29 Fluit de saxis humor ex mare gelidæ in aquam relabitur.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nauticis minans naufragium quiescit quæ ventis intumuerat.
33 Filij Ledæ Castor & Pollux sic voluere.
34 Romæ conditore
35 Numa Pompilius a Romulo secundus Romanorum rex regnum armis paratum. Religione, iustitia & bonis moribus stabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinij priscj, ab Tarquinio Superbo enimmemoratu certe indigna propter locorum sacrilegam corruptionem.
37 Virgarum fasces, quos lictoribus alligatos, lictores primum ante Reges postea ante Consules ad populi terrorem portabant.
38 Catonis Vticensis qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret: vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses relictis palæbris illigatum in machina perpetuis vigiliis necauerunt. 40 Quorum claræ exitit virtus in reipub. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque millibus cæsus occidit. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Liberis vt memor meritorum Populus patrium. 44 Fabritium ter Consulem de cuius abstinentia continentia temperantia, abijsque egregijs animi dotibus vide plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis in pace. Tempestiue bellicosos cæsaries habere comptam & celaminstratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi offerentibus dixit, *Se malle aurum habere vitæ imperare quam ipse vti.* Protulit, prodiuit. 49 Camillus sexto mense post Romam a Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Pauperta aspera & perpetua difficilis. 51 Fundus a suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum decorat. 54 Occulte vetusta arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul hostem tandem vero ab equitum Hannibalis circumventus est & occisus. 55 Stella crinita quæ septem noctes post Cæsarem occisum & creditabatur eius Cæsaris anima in cœlum subuehi. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

Cæsaris

58 Per fata inxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.

59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.

60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto domitos triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia[1] *Telephi*
Ceruicem[2] *roseam,*[3] *cerea Telephi*
Laudas brachia,[4] *væ, meum*
Feruens[5] *difficili*[6] *bile*[7] *tumet iecur,*
Tunc nec[8] *mens mihi, nec*[9] *color*
Certa sede manet:[10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,*[12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros[15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue[16] *puer furens*
[17] *Impressit*[18] *memorem dente labris*[illegible]*n.*
Non,[19] *si me satis audias,*
Speres[20] *perpetuum, dulcia*[21] *barbarè*

1 Rinalis fui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, cereæ similia.
4 Interiectio est, doloris.
5 Tumet iecur ira implacabili quæ facile sedari non potest.
6 Cholerâ quâ incalescente in iram insurgimus.
7 [illegible]tepetit Cystis [illegible]iecinoti anuexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est.
10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quam languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crudior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
FOELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citiùs soluet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suauitatis. i. concubitu repleuit. Quinque etenim sunt partes amoris, Aspectus colloquium, tactus, osculum, concubitus.

23 Térque quaterque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs. i. litibus & ritis soluet vltima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus. o quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides vt
Nudum remigio latus?
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæq; gemant? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamuis Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
Iactes & genus & nomen inutile.
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaq; non leuis.

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs. i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. Ponitur hîc allegorice pro Aegyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo. i. grani bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecuniis belli nervis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempestatem.

13 Integra vela. i. integri exercitus, 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux, seu quinis alijs Deus, quod erat Nauis insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressi innoces. 16 In Ponto magna est arborum copia unde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate gloriaris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed robori & ornamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius monere bellum. 22 O respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Inter-

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non poteris. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quod in cycli formam disponantur.

Interfusa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Naubus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia fuit hospitalitatis fregerat
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare.
5 Fata luctuosa non solùm Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus.
7 O Paris, tu quidem malis auspicis ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti.

Pastor quem traheret per freta nauibus
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hospitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, vt caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis aui domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Coniurata tuus* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[12] *Sudor: quanta moues* [13] *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Currúsque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam, Veneris præsidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæsariem: gratáque fœminis*
[19] *Imbelli citharæ carmina* [20] *diuides.*
Nequicquam Thalamo [21] *graues*
Hastas, & calami spicula [22] *Cnosij*
Vitabis, [23] *strepitumque, & celerem* [24] *sequi*
Aiacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines puluere collines.

10 Dissoluere illicitas nuptias & enertere antiquum Priami regnum.
11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti quæ olim dicta est Dardanæ à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus cum non sit bellicosa non potest esse Pari præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Citharæ bello non apta est, sed mensæ est ad hilaritatem 20 Nequicquam suis numerum aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modo lyræ sono vtuntur 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter nuptiæ disiunctionem. 22 Sagittis Cretenses est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim clarius ante sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugientem eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis, i. fero tandem trahêris mortuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Urgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucerque &* [30] *Sthenelus* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, cervus uti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes uret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 6.
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.
35 Anhelitu qui ex alto petitur ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriose iactanter. 37 Iracundi classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus in est. bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem a fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ fil a [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem aggenerit, vt dicatur pulchra pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, & quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos

meos abolendo quos in te scripsi. 3 Sine Iambos exurere voles siue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sanctis & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Defectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho apposuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
[20] *Strauêre: & altis vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq; muris,
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia. [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq; reddas.*

7 Apollo qui in ſpelæis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, mouet, cogit.

8 Non æquè ſed vehementiùs ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuum cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus, pro quouis enſe. In Norico ſquam regionem pleraſque nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſſimo. Homo iratus neque enſes, neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum fulmine tremendo.

13 Iapeti & Clymenæ filius propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab alijs aliud mutatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro, iratum facere, & ſtomachari, pro iraſci. 19 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos appoſuit, eò quod Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecere de ſtatu. 21 Extremæ fuerint cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cum in ea aratrum ſit circumductum: aratro etiam priſci in condendis vrbibus vtebantur. *Iugerâ Æneas vrbem deſignat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conſeretas iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Ea conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu me etiam lacerauiſti. 31 Atque ea conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet.

1 Velox amœnum sæpè 2 Lucretilem,
3 Mutat Lycæo Faunus: & igneam
4 Defendit æstatem capellis
Vsque meis, 5 pluuiósque ventos.
6 Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma 7 deuiæ
8 Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales 9 hædilia lupos:
10 Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & 11 Vsticæ cubantis
12 Leuia 13 personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et 14 Musa cordi est. 15 hinc tibi copia
Manabit ad plenum 16 benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic 17 in reducta valle, 18 caniculæ
Vitabis æstus: & fide 19 Teia.
20 Dices laborantes 21 in uno
Penelopen 22 vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbÿ

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuiæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus.
9 Nec hædorum fabula seu greges metuunt lupos martiales, i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs plectra spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leniter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa lænigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula, dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis cuius patria fuit ciuitas Teia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulcram & pellucidam instar vitri.

23 Hîc bibes poculavini Lesbij innocentis: non onerantis caput propter temulentiam.
24 Nec a vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit

23 *Duces sub umbra:* 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proteruum
26 *Suspecta Cyrum,* 27 *ne malè dispar*
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamq́; vestem.*

prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames, nec tuos eum, fuit Cyrus Horatij ritualis vel Lydiadis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

1 Vite Bacchò consecratâ.
2 Potius plantaueris
3 Fundum bene excultum vel mites vuas offerentem.
4 De quo vide supra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur suâ vtitur licentiâ, potens fratrem pro fratre.
6 Iis qui sobrij

Nvllam Vare 1 *sacra vite* 2 *prius seueris arborem*
Circa 3 *mite solum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
7 *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque*
6 *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
8 *Quis post vina graue militiam aut pauperiē crepat?*
9 *Quis non te potius, Bacche pater, teq́; deces Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *super mero*
14 *Debellata: monet* 15 *Sithonys non leuis Euius:*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt 17 *auidi, non ego te* 18 *candide Bassareu*

sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potius ô Bacche crepat & præcipiat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderate bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis mone, &c id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium pori Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non lenis i. natus Bacchus, dictus Euius à voce baccantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes indue-bantur.

Inuitum

19 *Inuitum quatiam: nec variis obsita frondibus*
20 *Sub diuum rapiam.* 21 *Sæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ subsequitur cæcus* 23 *a or sui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides 25 *prodiga perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito quum bibunt vsque ad ebrietatem.
20 Nec dimittam arcana tua multis Pampinis operta id est,

non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua id est reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio id est Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 ὑβριστία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro. i sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

Mater sæua Cupidinum,
Thebanæq; iubet me Semeles 2 *puer*
Et lasciua 3 *licentia*
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata 4 *protervitas*
Et vultus nimium 5 *lubricus aspici.*
In me 6 *tota ruens Venus*
Cyprum deseruit, nec patitur 7 *Scythas*
Et 8 *versis animosum equis*
Parthum dicere, 9 *nec quæ nil attinent.*
Hic viuum mihi cespitem, hic
Verbenus pueri ponite, thuráque,

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira fictæ, quæ in puella gratior est amatoribus, quam obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, natu veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendore aspicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scythorum & Parthorum bello describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Veneris placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar, O pueri id est, ô serui ponite & parate mihi cespitem viuum, viridem cuius herba adhuc viridis est, vt super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbis sacris.

17 Bimi cum patera meri.
18 Mactatâ veniet lenior hostiâ.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterua.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minime sumptuosum.

1 Vile potabis modicis 2 Sabinum
3 Cantharis, Græca quod ego ipse 4 testa
Conditum 5 leui: datus in theatro
6 Quum tibi plausus,
Care Mæcenas, 7 eques: 8 vt paterni
9 Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi 10 vaticani
Montis 11 imago.
12 Cæcubum, & prælo 13 domitam Caleno
Tu bibes 14 vuam, 15 mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picatu, vel pice illitu; a verbo *lino*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarét ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri bene de Republica meritissimi; contra sibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressum. 14 Tu bibes etiam vinum Caleuum, sic dictum ab vrbe Calenis 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ vbi multi sunt colles viti feri. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidêre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Dianam teneræ 2 dicite virgines,
3 Intonsum pueri dicite 4 Cynthium,

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima: pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum a Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

5 Late-

5 Latonámque ſupremo
Dilectam 6 penitus Ioui.
7 Vos lætam fluuijs, & nemorum coma
8 Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis viridis Cragi:
9 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
10 Natalémque, mares, Delon Apollinis,
11 Inſignémque, pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
12 Hic bellum lachrymoſum, hic 13 miſeram famem
Peſtémque a populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus 14 aget prece.

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valde vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mõs eſt in agro Tuſculano diſtãs ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amœniſsima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos Pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitę integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

1 INteger vitæ ſceleriſq; purus
Non eget Mauri 2 iaculis, neque arcu,
Nec venenatis 3 grauidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ:
4 Siue per Syrtes iter æſtuoſas,
Siue facturus per 5 inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
6 Lambit 7 Hydaſpes.
Namque 8 me ſylua lupus in Sabina,

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram.
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores.
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Sine iter fecerit per Syrtes (Libiæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, pulueulentas, & ſiticuloſas) ſiue per Cau-

caſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum, i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit [12] *esculetis,*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
Arida nutrix.
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiua recreatur aura:*
Quod latus mundi nebulæ malusq;
Iupiter vrget:
Pone sub curru nimium [20] *propinqui*
Solis in terra [21] *domibus negata:*
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermè: vitæ igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua luba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejcit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem: at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

Vltas [1] *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus foliis, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

2 Similis hinnulo pullo, ceruino, quo nihil timidius.
2 In montibus sine viris qui feræ discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Siue veris aduentus inhorruit i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem vel rectum agrestis. Angl. the Bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 *Atqui non ego te,*[8] *tigris vt aspera,*
Gætulusve leo,[10] *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
[11] *Tempestiua sequi viro.*

7 Atqui & Chlōe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

Ad VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintily deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

Qvis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe[2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam[3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium[4] *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
[5] *Incorrupta Fides,*[6] *undáque Veritas,*
[7] *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis[8] *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu frustra pius (heu) non ita[10] *creditum*
Poscis Quintilium deos.
[11] *Quòd si Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] *Durum SED leuius fit*[13] *patientia,*
Quicquid corrigere est[14] *nefas.*

1 O Musa Melpomene, qui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipesi præmonitra vel doce me quemdam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandum Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Rarò aut nunquam
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam moreretur. 11 Quòd si tu blandiùs & delectabiliùs Threicio Orpheo moderere fidem, id est, cithara chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur: Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congreganerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est caduceo, de quo vide supra Od xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 Rarius quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes dum ego qui tuus fum pereo?
7 Tu lenis anus & contempta vicissim flebis arrogantes præchos in solo angiportu, i. cum fuerit sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores se fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante vel, aliter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiã.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱπποβόρυες i. equæ furentes.
12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis.
13 Non sine querimonia, eo quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas.
14 Viridiore ætate, puellis nimirum.
15 Quodque magis gaudeat pulla myrto, i. sub viridi myrto penè nigra. Metaph. est. nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante: laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*.
16 Quod edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ flumio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis, quod septentrioni subiacet, vbi maximus est frigus.

1 PArciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amatque
[4] Ianua limen,
5 Quæ prius multum facilis mouebat
Cardines [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
9 Thracio bacchante magis [10] sub interlunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlceroſum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[2] MVsis amicus tristitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid * Tyridatem terreat vnicè
Securus? [6] quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos necte flores,
Nectè meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis, nil [10] sine, te mei
Possunt honores: [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis Ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi agritudines in mare. 2 Tradere ventis, est oblinioni tradere, perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam. 3 Vnicè securus, id est non admodum sollicitus à quibus Aeolas rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tyridatem Armeniæ regē? quasi dicat, Quid nostrā interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est, O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Musæ a Pimpla Macedoniæ monte de fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poëtis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquirent. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INTER POTANDUM RIXENTVR & POCULIS IPSIS PUGNENT BARBARORUM MORE. Ode XXVII.

[1] NAtis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis, i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum, & ejusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas: Bacchoque cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat? impium
Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi me quoque sumere
Partem falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoq; semper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis potcrit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæræ.

1 A vino & comissijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
2 Gladius Persius pro quouis gladio.
3 Quam multum discrepat! i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
4 Compescite vociferationem & tumultum.
5 Ne insurgite ad aliquam sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
6 Vini auferi & amoris saporis.
7 Non alia bibam conditione nisi fruar Megillæ (vnus è comitibus dicit quo audiente, i. cuius puellæ amore sit saucius & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quonam modo puellam.
8 Megilla dicta ab Opuntia ab Opuntis Locridis vrbe oriunda est.

9 Megillæ puellam quam amas nominare? 10 Nullo alio pretio adducar ad bibendū. 11 Quæ Venus aut amica sub tuum te ingum mittit non est cur pudeat pœnitentue te eam amare, libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuum non seruilem amare amantem semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito Megillæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & auaram meretricem propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier maga & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis i. herbis efficacissimis eiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa impligitum & expeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poëta vt supra meretricem Charybdi propter voracitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum ineluctamenta comparat. 23 Bellerophontis alatus Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimera Typhonis & Echidni filia quæ fuerunt tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

1 TE maris & terræ, numeroq; carentis arenæ
2 Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus 3 parua 4 Matinum
Munera: nec quicquam tibi 5 prodest
6 Aërias tentasse domos, animoq; rotundum
Percurrisse 7 polum, morituro.
8 Occidit & Pelopis 9 genitor, conuiua deorum:
10 Tithonusque remotus in auras:
Et Iouis arcanis 11 Minos admissus: habentq;
Tartara 12 Panthoiden, 13 iterum Orco
Demissum; 14 quamuis clypeo Troiana resixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te 15 non sordidus autor
Naturæ verique, Sed omnes vna manet 16 nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios 17 Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidum mare nautis,
18 Mista senum ac iuuenum 19 desantur funera: nullum
Sæua caput 20 Proserpina fugit.
Me quoque 21 deuexi rapidus comes Orionis,
22 Illyricis Notus obruit undis.
23 At tu nauta, vagæ ne parce 24 malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: 25 sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cuiusdam nauta alloquitur.
O Archyta parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus, id est, parum sepulchrum.
quod manus & officium viuentes præstare debet mortuis.
4 Matinus, mons est in Apulia, iuxta quē Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem essigiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantali, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam in Ci-

eadem transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpè mortuum, transeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagatur naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion siue ortus siue occidens nimbos & ventos excitat qui ideirco ipsius comites dicuntur. 22 Piranum, est castellum vergens ad Illyriam vnde hic Archytas dicitur Piranus. 23 Archytas tantum orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capitis corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepelierit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperÿs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Post modò tenatis [32] *fraudem committere: forsan*
[33] *Debita iura viceſque superbæ*
Te maneant ipsum precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla resoluent,*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ sunt, pro quibuscunque syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te salno.
28 Vndecunque est auctorio.
29 Ab Ioue tibi fruente.
30 Vbi Neptunus maxime colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est quando post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis innocentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri inseparabilia debita, & pœnæ graues reciprocæque superbis factis digiæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis. *ac si diceret,* cuncta precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram iniecris. 36 Persuadet a facili 37 Ter manes vocabant. Virg. *ter magna manes ter voce vocani.* 38 Licebit vt nauiges.

AD IECCIVM, Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iecium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

IEcci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabæis*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Adcyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Dicit (vt putat vulgus) beatos esse. 2 A Gazulis Arabiæ ciuitate, quarum gentium copis fieri potest militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed eiius ab Alexand. deuictis 4 Militiam paras contra Reges Sabæos, quæ Aethiopiæ est Metropolis & ciuitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ sponsæ libidini (virgo quidem barbara quamuis pulcra) postquam sponsus eius esset à te occisus? 7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandam tibi pocula. 9 Capillis vnguendo delibutis. 10 Doctus optime sagittare vt Seres populus Parthis victrix. 11 Ordo est, quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quam tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique corruptos & dogmata Socratica.

Prones

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panætii, Socraticam & domum* [13]
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis.*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi quidam Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Lorieis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq́,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq́;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Vel Cnidos vrbs Cariæ vbi Venus sanctissime colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra ad Od. 19.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te hanc aram dedicantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum a Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.
6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iucundus Deæ Ioues & Iunonis filia quam Græci appellant *Hebem*, i. pubertatem. 10 Multum valet Mercurius ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem dedicatis muneribus inquirites adornatum. Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æstuosæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis,*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *diues & aureis*
Mercator [11] *exsiccet cululis*
Vina Syra reparata merce
Dys charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impunè me pascunt oliuæ,*
Me [14] *cichorea,* [15] *leuesq; malvæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: [20] *nec turpem senectam*
Degere, nec citharâ carentem.

5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.
7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.
8 Alluit, vel lambit vt supra, Od. xxii.
9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur a Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.
10 Ordo est, & dives mercator charus dijs ipsis quippe ter & quater anno impunè revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis cululis reparata merce.
11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio, ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ lobricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Ijs quæ ego parari. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoë, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec citharæ carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non deliramem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode xxxii.

Alloquitur Lyram eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *Poscimus, si quid* [2] *vacui sub vmbra*
[3] *Lusimus tecum, quod & hunc in annum*
Viuat & plures: age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primum modulate ciui:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poscimus te ô barbite si quid memoria dignum in ocasico per otium scripsimus vt id edatur & in publicum prodeat.
2 Otiosi & a negotijs liberi.
3 Cecinimus
4 Carmen ego sum Author & Princeps. 5 Qui primum vsurpatus est ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen sinu bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Sine

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
7 Liberum & musas, Veneremq́, & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat:
Et 9 Lycum, nigris oculis nigróque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
11 Grata testudo Iouis, ó laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Comitia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque, ut te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, 1 ne doleas plus nimio, memor
2 Immitis Glyceræ: neu 3 miserabiles
Decantes elegos, 4 cur tibi iunior
5 Læsa præniteat fide.
6 Insignem 7 tenui fronte Lycorida.
Cyri 8 torret amor, Cyrus in asperam
9 Declinat Pholoën: sed prius 10 Appulis
Iungentur capreæ lupis,
11 Quàm turpi Pholoë peccet 12 adultero.
13 Sic visum Veneri: cui placet 14 impares
Formas atque animos 15 sub iuga aheneа
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus æquo.
2 Glyceræ crudelis quod amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegicum imprimis erat attemperatum.
4 Quod riualis inior tibi anteponatur & plurimi fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto: hoc te scire volo quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & proteruæ. 10 Pro quibuslibet lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoe. 12 Amatore: sic infra amatorem nominat adulterum. Od. xxxvj. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum æquo ioco, i Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote quum deformis formosam senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
Curuantis Calabros sinus. [20]

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me detinuit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ.
20 Quod Calabriam ambit, *vel*, quod fese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

[1] *Parcus deorum cultor & infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,* [4] *nunc retrorsum*
Vela dare, [5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque [6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila diuidens,*
Plerunque [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremq;* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [12] *Styx, &* [13] *inuisi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteusq; finis*
Concutitur. [15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens.* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assiduus.
3 Dum erro consultus, i. peritus Epicuræ sapientiæ, quæ decet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare cōsilium cogor. Metaphora nautis ducta qui quum aberrarint, retro nauigant.
5 Itaque recurrere, & eodem redire viã, hortatur ab Epicureis ad ſtoicam profectionem.
6 Iupiter dici & hic potest.
7 Fulmine nubes discutiens.
8 Per aera vel cœlum ſereno: fulminat puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poeta igitur non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Od. xij. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari obscuri sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani sinu, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat & tollit excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine spiritum, i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus: hîc posuisse gaudet, i. in altum opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu labente.

AD

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturum.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbesque gentesque, & latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, & [10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te semper anteit sæua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subministra.
2 Quæ præsidet Antio, vrbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de infima plebe in altum efferre.
4 Mutare in funebres & funera.
5 Terogat.
6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in planitiis tanquam in domibus habitantes certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ
13 Ideirco necessitas dicetur Fortunam præcedere quod certiora sunt & stabiliora quæ sunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuiusdem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus insertis non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad malificorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissimè inter se deuinciuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est, te Spes albo velata panno & rara fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem sperabant se ἀστυγείτονας futuros. 18 Fides nuda & simplex vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beatos, veste tua mutata aut luctu aut pauperie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Brittannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq́ rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumq́.* [28] *quid nos dura refugimus*
Ætas? quid intactum [29] *nefasti*
Liquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabesque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit re mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem, &c.
24 Et seruitutem exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois, orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit.
26 Pudor vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas, i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduersus Deos. 31 Quæ templa deorum non violauit iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas i. de nouo fingas & refabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certe hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pingpem esse puto, neque elegantis Horatiana ind gnam: sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & fidibus [1] *iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula

1 Carmine lyrico. 2 Debito vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem naugationis præsides, natos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa perstaret.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuertus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quam dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania non ab ea Hesperia, quæ apud hanc poëtam sæpe pro Italia ponitur.

Quam

Quàm dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] Mutatæq; simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modus amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat [12] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] vivax apium, neu [14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis nouo
Diuelletur adultero.
Lasciuis ederis [17] ambitiosior.

6 Memor puerilitiæ exactæ sub eodem magistro & communi docere.
7 Cumque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexti depositis togis virilem sumpserunt.
8 Creterisi vel nitido lapillo notemus hare dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, vt saltant Salij Martis Gradini sacerdotes a Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neq; Damalis quæ multi meri est & mulier bibaxissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione hausttim & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare sed intemperatum inter Thracas bibendi genus, in quo compotatores potum in alium non secus atque in delium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui turbillare paulatim est contrarium. Angli appellant **Carowsing, or Drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur a nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] puluinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus epiparis & deliciis cumsmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.
3 Lectulos & pulvinos, quibus dijs imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis nostris depromere vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum a Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascatur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

6 Cellis auitis, 7 dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
8 Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege 9 turpium
Morbo virorum: 10 quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
11 Ebria. 12 sed minuit furorem
Vix una sospes nauis ab ignibus:
Mentemq; 13 lymphatam Mareotico
Redegit 14 in veros timores
Cæsar, ab Italia 15 volantem
16 Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
17 Æmoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosius
Perire quærens, 18 nec muliebriter
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & 19 iacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, 20 & asperas
Tractare serpentes: vt 21 atrum
Corpore combiberet venenum:
22 Deliberata morte ferocior:
23 Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
24 Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem in qua laus summa est.
7 Interea dum dementis Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea sperauret quæ sperandæ non erant.
11 Rebus secundis elata & ab hoc improuida. vt solent esse ebrij.
12 Sed ejus in sperando insaniam compressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod, apud Mareotiden in AEgypto palodem nascitur, vel, mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est: Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vinculis conjiceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum exanimit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se contulit, vbi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & deiectum. 20 Et fortis. i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior, fiducia & ferocior quam prius fuerat. 23 Scil. inuidens. id est nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis. id est, in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

Ad-

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

Perſicos odi puer apparatus :
Diſplicent nexæ philyra coronæ :
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curæ neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me, ſub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & ſumptuoſas delitias ſcil. odores, vnguenta, coronas operoſas, quibus vti ſolebant Perſæ in conuiuijs.
2 Tenuiſsima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte ſtudioſe quærere quo in loco ſuccreſcant roſæ tardiùs enaſcentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo tempore non niſi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras roſas duret. 6 Sedulo curo vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſsima & ad diſcutiendum vini vaporem vtiliſsima, non faciet te minutis eſſe gratiæ, neque me, ſub ſpiſſa & vmbroſi vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I

Pollionem monet vt tragœdiarum ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

Motum ex Metello conſule ciuicum,
Bellique cauſas, & vitia, & modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id eſt, ex eo tempore quo Metellus fuit conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc ſcriptionem, &c. Et ſine Muſam tragicam pauliſper deſiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, quibus Fortuna inſit in his contentionibus, nunc aduerſa, nunc proſpera.

Ludamq́ Fortunæ,[5] *grauesq́*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
Paulum seueræ Musa tragœdiæ[9]
Desit theatris: mox[10] *ubi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam liti strepunt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumq́ vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicior*
Afris[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure: victorum[23] *nepotes*
Rettulit inferiæ Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lotaue nec aliqua expiatione parta effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ *ut aleorum* lusus dubium habebit euentum, ibique pericu-losum quod multorum vitia quum tu notaueris in eo non paucis displicebis.
8 Cineri qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet renouabis
12 Athenienſi cothurno (uno tragœdi in theatris calcebantur) ſic dicto
13 Cecrope Athenarũ rege qui primus scripſit tragœdias.
14 O Pollio, cui ſi insignis ea patronus & curiæ, i. ſenatui in ſtatuendo de rep. das conſilium id à te experenti.
15 Victoria, quæ laurum meruit.
16 Salonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio de qua egerat triumphum.
17 Tam graphicè expressis res geſtas ô Pollio, vt tum mihi videar non audire, ſed intereſſe prælijs quæ narras.
18 Murmure mortem minitante.
19 Percutis vel obtundis aures.
20 Pulcherè gloriosè inuictos Romanos fortiter pugnantes pro patriæ libertate occidisse.
21 Et omnes terrarum partes imperio Rom. ſe cedere ſubiugatas, præter inuictum animum Catonis.
22 Qui ſemper Numidis in bello Iugurthino.
23 Ab Africa diſceſſerat haud potens ſuum odium explere.
24 Romanorum Pueros nuper cæſos in Africa maſtauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
Quis campus factus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non tetrius impia prælia in ciuibus ciuium ciuis trucidauit? quaſi diceret. Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur,[25] *auditumq́ Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore [31] *plectro.*

25 Auditum abextremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries? *i. ſi lamentatio belli naualis.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat ipſe penè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horũ verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentũ à Simonide poëta in inſula Cea nato iocis (i. rebus laſciuis) relictis: quære mecum modos (i. verſus facilliori ſtylo) ſub antro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & veneræ ſunt canendæ.
30 Næniæ carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur.
31 Plectrum Latinè pecten, eſt inſtrumentũ citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur; πλῆξις percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet [2] *extento Proculeius æuo.*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*

1 Ordo eſt, ô Criſpe Salluſti inimice lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ nullus eſt color vel ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus eſt vſus moderatus.
2 Aeuo producto ad poſteros. i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatis propter animum paternum in ſuos fratres qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſuperueniens, extolet eum penna cuius nulla vnquam diſſolutio futura eſt, ſignificatur æternitas quæ neque perire neque perire metuit. 5 Latiùs poſſis regnare ſi animum tuum à cupiditatibus reſtringes, quam ſi orbem vniuerſum poſſideas.

Spiritum, quàm si Libyam [6] *remotis*
Gadibus iungas: [7] *& vterque Pœnus*
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus: [14] *populumq́; falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul satis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ a Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartaria dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum sitim auget.
10 Fugerit e venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est, virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non repetat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis voc bus, deferens vni (i soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam lauram (i gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i qui in ueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quam lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus iubet beatos, reges, vt omnes alios diuites numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *Æquam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: [3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[3] *Seu te in remota gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Sen te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto.
5 In loco herboso & frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum. Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

6 Quo

6 Quò pinus ingens 7 albaq; populus
Vmbram hospitalem consociare 8 amant
Ramis & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare riuo.
10 Huc vina & vnguenta, & nimium 11 breues
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
12 Dum res & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
13 Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaq; 14 flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: 15 & extructis in alt m
Diuitijs potietur hæres.
Diues ue, prisco natus ab 15 Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente 17 sub dio morêris,
18 Victima nil m serantis 19 Orci.
20 Omnes eòdem cogimur 21 omnium
Versatur 22 vrna: 23 seriùs, ocius
Sors exitura, nos in æternum
Exilium impositura 24 cymbæ.

6 In quo gramina.
7 Populus arbor, cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quas velut hospitium sit opulentibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò de florescentis. Quam longa vna dies, etas tam longa rosarum est. Virg.
12 Dum res familiaris & ætas immanis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quod omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Ode 1. lib. 1.

15 Et diuitijs coacernatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, cuem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sine tardius siue celerius moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ Animos per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

1 NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, 2 prius insolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum.

3 Serua

3 Ex Lyrnesso capta: ergo serua iure belli.
4 Colore candido, i. sua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmessæ quæ ex Aiace filium peperit Eurycalen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.
8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille qui fuit ex Lariſſa vrbe Theſſaliæ.
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit. Græcis decennali bello feſſis. Pergama leuiora tolli i facilliora vt tollerentur & euerterentur.

3 *Serua Briſeis* 4 *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem 5 *Telamone natum*
6 *Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:*
Arſit 7 *Atrides medio in triumpho*
8 *Virgine rapta:*
9 *Barbaræ poſtquam cecidêre turmæ*
10 *Theſſalo victore,* 11 *& ademptus Hector*
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Grajis.
12 *Neſcias an te generum* 13 *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
14 *Regium certè genus & Penates*
Mœret iniquos.
Crede non illum tibi 15 *de ſceleſta*
Plebe dilectam: 16 *neque ſic fidelem.*
Sic lucro aueſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 *teretéſque ſuras*
18 *Integer laudo.* 19 *fuge ſuſpicari,*
Cuius octauum 20 *trepidauit ætas*
Claudere luſtrum.

12 Incertum eſt an pulchra Phyllis quamuis captiua ſit ſummo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Decet certè tam regios parentibus ortam Penates habere ſibi inimicos adeò vt iam captiua ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & a lucro abhorrentem potuiſſe nasci a matre erubeſcenda. i. a matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Cattus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quod eam laudo, quippe qui quadragenarius ſum, languidior ad res venereas quam adoleſcens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum luſtrum, i. quinquenium octauum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immaturâ, ergo ab eius cupiditate eſt mens reuocanda.

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua ducta à iuuenca quæ nondum ſubbijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice ſubactasi. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum ſuo patrij marito.

1 *NOndum ſubacta ferre iugum valet*
2 *Ceruice:* 3 *nondum munia comparis*

Æquare,

Æquare nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æſtum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis ſalicto
[7] *Prægreſtientis.* [8] *tolle Cupidinem*
Immitis [9] *uuæ: iam tibi lucidos*
[10] *Diſtinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te ſequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempſerit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo ſic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiuſue Gyges.*
[19] *Quem ſi puellarum inſereres choro.*
Mirè ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robuſti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æſtum.
7 Vehementer cupientis lucere non cum tauris morioſis, ſed cu vitulis lætis in vdo ſalicto i. in loco ſalicibus conferto.
8 Et alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depingetq; id eſt, tempus ſubſequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda eſt ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas i. tempus adijciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit. i. illa matureſcet, tu verò ſeneſces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura id eſt, nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Pater formoſiſſimus, Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia falleret peregrinos quamuis acutos & perſpicaces. Nam ignorarent illi ab hoſpitibus qui eum aſpiciant, quia crinibus longis vtitur & intonſis faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſſit, ſit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra &*

1 Qui ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.
2 Populum Hiſpaniæ ferociſſimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

3 *Barbaras*

3 Barbaras Syrtes, 4 vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo 5 positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ.
6 Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;.
7 Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce 8 pellitis ouibus Galesi
Fulmen, 9 & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 ridet, vbi non 11 Hymetto
Mella decedunt, viridisq; certat
12 Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidasque præbet
13 Iupiter brumas: & amicus 14 Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Postulant arces: 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lachryma fauillam
19 Vatis amici.

3 Syrtes in hospitales. Vide Od. xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africum veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argino.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ tres sorores lanificæ (Deabus & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galesum Calabriæ flumen iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem. ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.
10 Arridet, placet, sano quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliisque herbis odoriferis abundante.
11 Et vbi olina propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito.
12 Aer. 14. Aulon mons est Tarento vicinus, ferax fertilis vuis cuius vua non inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis.
13 Ille locus, vbi hæc omnia sunt.
14 Flectæ arces. i. fertiles montes.
15 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillam calentem i. cineres meos lacrymis conspergens.
16 Lachryma debita propter nostram amicitiam.
17 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.

Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, O Pompei prime mecum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus? i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis; quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoque cœlo? i. quis te patria eiectum iterum fecit ciuem Romanum?

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs, [2] *Italoq́ cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime ſodalium?*
Cum quo [4] *morantem ſæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Senſi relicta* [9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe ſolum tetigere mento.*
Sed me per hoſtes Mercurius celer
[12] *Denſo paventem ſuſtulit aëre:*
Te rurſus in bellum [13] *reſorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æſtuoſis.*
Ergo [15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longaque feſſum militia [16] *latus*
Depone [17] *ſub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi [18] *deſtinatis.*
[18] *Obliuioſo lœuia Maſſico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego ſanius*
Bacchabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere eſt amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere est, partem dici in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. libi. 1.
6 Habens capillos coronatos & deliburos Malobathro, quod est vnguentum Syrium pretiosissimum, factum ex folio in Indiæ paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram ernore fœdatam cum suis mentis tetigere.
12 Nube, quæ densior est cæt.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Chaztybdi, qui significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa, i. bella feruentia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custos a fulmine. 18 Vasis vinarijs ad tuum reditum reservatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria lævia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso, i. vino Campaniæ, impleta quo vinum libertus epecum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Veneream talorum vel tesserarum iactus rectum bibendi communisque magistrum efficiebat quem tactum alij putarunt esse numerum ter quaternum, alij quum omnes tali iacti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dicet. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLLa si[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem sed tu[+] simul obligâsti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq; prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere,[7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaq; diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruentâ.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iurisiurandi abs te violati, periurij.
2 Si minima parte corporis, fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac i posti quâ per caput tuum iurasti.
5 In publicum prodis a multis iuuenibus vnice amata
6 Vtile est tibi & alijs si periuria non puniantur, matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere scil sydera quæ sunt vita nocte silenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantium Iuppiter et vertos irrita ferre iubet, Tibullus.*
10 Nymphæ faciles & iracundæ Veneris comites nimirum locus Risus, Fletus.
11 Cote aspersâ sanguine sagittarum quæ in illa cote acuntur, vel cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes, vel, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueriſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter ævo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphatem,
[17] Medumq; flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intra[m] præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſenticoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia, inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios & agros efficit pigros atq; otioſos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non ſemper ventis agitantur.
8 Nec foliis ſemper nudantur orni, i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſsidue inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum pronocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amorte deſerit. Eſt Veſperſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſperoorientem vero antegrediens nuncupatur Phoſphorus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertiam ætatem hominum viuebat, i. nonaginta annos) non ſemper plorauit Antilochum filium ſuum ex Eurydice cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra &c. 14 Deſine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum finendi. 15 Cæſaris victorias ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius vel mons eſt Armeniæ nimis horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus nimirum Armenijs, Parthis & alijs a Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios, quia minores aquarum globos iam volunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, angueſtius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Colores Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, nec excurrere & vagari vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtraque fortunâ est ferenda.

[1] RECtiùs viues, Licini, [2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimiùm premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntque summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

1 Facilius commodius.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neq; quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum pronocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissus curis viuendum est hilariter.

1 Quid

1 Quid bellicosus 2 Cantaber, & 3 Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
4 Diuisus obiecto, remittas
Quærere: 5 nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. 6 fugit retro
Leuis iuuentas, & decor 7 arida
Pellente lasciuos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est 8 honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis 9 minorem
Consilijs animum fatigas?
10 Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temere, & rosa
Canos 11 odorati capillos,
Dum licet, 12 Assyriaque nardo,
Potamus vncti? dissipat 13 Euius
Curas edaces. 14 quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætreunte lympha?
15 Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? 16 eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. 3 Q. Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.
2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vj.
3 Gens Orientalis, vide Ode xxxiij. lib. 1.
4 Scythes seiunctus a nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita brevis est.
6 Imberbis iuuentus tandem senescit
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum nam somnus senibus difficilis est & brevis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quam vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est, cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temere, i. in vmbra iacentes sine vllis ceremonijs vt casus retulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosaei rosæ succo vel ipsa rosa interactos. 12 Vnguento Nardino est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascitur, sed quód montis, in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poëta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha, i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit denia. i. à via publica semota, minus est vulgaris minúsque omnium libidini expósita. 16 Ego cum Crequio locum hunc sic ordinandum intelligendumq; censeo, ô puer age, dic Lydiæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Laconiæ.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] Nolis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sæuos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hyleum, domitosque Herculea manu
[8] Telluris iuuenes, [9] vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris tuque [10] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaque per vias
[11] Regum colla minantium:
Me dulcis dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidum
Fulgentes oculos, & [14] bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare ioco, nec dare brachia
[17] Ludentum nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit dives [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne ineas, æquum est te nolle.
2 Numantium post bellū 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus delcuit.
3 Annibalem laborum patientem. alij legunt *dirum*, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nouibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.
7 Vnum è Centauris mero nimium ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde, à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ, alij legunt Licinniæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulgentes. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est, num quid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias a Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quam Lycymniæ amorem.

Dum

*Dum *fragrantia [23] detorquet ad oscula*
Ceruicem,[24] aut facili sæuitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

* Alii flagrantia.

23 Auertit ceruicem.
24 Aut fictâ sæuitiâ negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quam illa

(Nempe Amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere gnteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat: Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] ILle nefasto te posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse ceruicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quicquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosphorum
Pœnus perhorrescit, [9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] Vis raptit rapietque gentes.

1 O arbos, ille te plantauit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosphorus penitus pro quolibet mari & Pœnus pro quouis nauta. Bosphorus est Ponti fretum propter angustius valde periculosum.
9 Neque aliunde metuit improuisa fata, neque sibi metuit ab alio exitio

quàm á Bosphoro. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat, vide Od. xix lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm paruo interstitio ab inferis absit, i. à morte,
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutonis vxor est, inferni regina. vide Ode xxviij lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum inuitorum & Iudicem.
15 Campes Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sappho Graijs chordis murmurantem scripsit Sapphô Aeolicè, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo iuo marito multas puellas & pueros adamauit, vnde à poeta dicitur Masculà.
17 Et quàm pene vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ & belli aureo plectro, id est, excellenti stylo quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poëta Lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimúmq; Homero similis. *Quam*, 19 Exilij, vel fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus dentum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, *i.* turba vmbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquebatur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator leones aut lyncas apud inferos persequi dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt poëta vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

12 *Quàm penè* 13 *furuæ regna Proserpinæ,*
Et iudicantem vidimus 14 *Æacum,*
15 *Sedésque descriptas piorum, &*
16 *Æolijs fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
17 *Et te sonantem pleniùs aureo*
18 *Alcæe plectro dura nauis,*
Dura 19 *fugæ mala, dura belli,*
20 *Vtrumque sacro digna silentio*
Mirantur vmbræ dicere: 21 *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus,
Quid mirum? 22 *vbi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua 23 *centiceps*
Aures, & intorti capillis
24 *Eumenidum* 25 *recreantur angues.*
Quin & Prometheus & 26 *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
27 *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII

Vita brevis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem eti neque tardius senesces, neque tardius morieris

1 *Heu fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni: 2 *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet,[3] *indomitæque morti.*
Non si tricenis[5] *quotquot eunt dies,*
Amice[6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris:[7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem*[9] *Tityónque triſti*
Compeſcit[10] *vnda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ*[12] *munere veſcimur*
Enauiganda: ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra cruento Marte carebimus,*
Fractiſque rauci fluctibus[14] *Adriæ.*
Fruſtra per[15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus[16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater*[18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,*[20] *& Danaï genus*
Infame, damnatuſque longi
[21] *Siſiphus Æolides laboris,*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor:[22] *neque harum*[23] *quas colis arborum*
Te, præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur
[24] *Abſumit hæres*[25] *cæcuba*[26] *dignior,*
Scruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum ſuperbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili vel inexpugnabili
4 Amice Poſthume tu neque ſenectam neque mortem effugies etiamſi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſtudeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo eſt, qui compeſcit ter-amplum Geryonem & Tytiũ triſti vnda omnibus enauiganda quicunque veſcimur terræ munere, ſiue erimus reges ſiue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem, fuit Gerion rex Hiſpaniæ qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur conſtitiſſe. Hunc Hercules interfecit boues ſuos ſuffurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuiſſe nouem iugerum; vide Od. 4. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Fruſtra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortaſſe erit moriendum. 14 Adriæ ſonori & tempeſtuoſi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt ſupra Od. 23. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3. morbi ſunt acutiſsimi atque exitiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem conſulere (ſi placet) in eundem Aphor. 16 Auſtri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo eſt, ater Cocytus flumine languido eſt viſendus, i. moriendum eſt. 18 Aqua pigre fluente propter eius craſsitiem. 19 Cocytus eſt fluuius flexuoſus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod vna nocte patris iuſſu maritos ſuos interficerent. 21 Siſyphus Æoli filius ſic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo eſt neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupreſſos inuiſas, i. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effuſiſsime conſumet, quæ tu nimis parce conquiſiuiſti. 25 Vina accuratiſsime ſeruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ poſsidet, quum tu parcas vt ſacris. 27 Reſperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.
Ode XV.

IAm pauca [1] aratroiugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu. [4] platanusq; cœlebs
Euincet vlmos: [4] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicys, veterumq; norma.
[12] Priuatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurreter.
4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loci in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis, 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metoph. ducta a ludimagistris. 11 Legibus & protestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, id est, hirsuti & feruen. 12 illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua a sino tempore inambularet) adeò amplam, vt ea peruenire ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam aurum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare, quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] OCium diuos rogat in patenti
[2] Prensus Ægæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, Nec auro,
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVIT VR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietã petis a Castore & Pollvce
2 Is qui a tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, vt vrsa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis nec purpura nec auro, quia solùm prouenit ad appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur, i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modi-

co apparatu contentus est. 12 Sallnum à patre relictum filio, pro quanis supellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se, i. suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue nauim, siue equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet riſu. NIHIL eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem.
Longa[22] *Tithonum minuit ſenectus:*
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget[23] *hora.*
Te greges centum[24][25] *Siculæque circum*
Mugiunt vaccæ,[26] *tibi tollit hinnitum*
Apta quadrigis, equa, te bis Afro
Murice[27] *tinctæ*
Veſtiunt lanæ:[29] *mihi parua rura &*
Spiritum[29] *Graiæ tenuem Camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit inſuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguiſſimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ ſunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te veſtiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex ſanguine piſcis Muricis conficiebatur. 28 Ordo eſt. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem Spiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi ſpernere malignum vulgus, id eſt inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis deſumptam. Graiæ nomen eſt Adiectiuum Genitiui caſus ſingularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVI I.

Quo mortuo negat ſe velle viuere.

CVr me querelis[1] *exanimas tuis?*
Nec dys amicum[2] *eſt nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis,[5] *quid morer altera,*
Nec charus æquè, nec ſuperſtes
Integer? [7] *ille dies vtramque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum. ibimus, ibimus
Vtcunque præcedes,[9] *ſupremum*

1 Occidis.
2 Non eſt gratum, neque placet dijs. ſic Græci ὁ θεοῖς φίλος
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum ſic Od. 1. lib 1.
4 Ah, ſi celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui ſum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque noſtrum ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui ſacramento obſtricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes ſiue ætate ſiue ſorte correptus,

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ spiritus igneæ,*
Nec si resurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam: sic potenti*
[14] *Iustitiæ placitumque Parcis*
[15] *Seu Libra, seu me Scorpius aspicit*
[16] *Formidolosus, pars violentior*
Natalis horæ seu [17] *tyrannus*
Hesperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque nostrûm incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucrisque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit sonum:*
Me [22] *truncus illapsus cerebro*
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextrâ leuasset, [23] *Mercurialium*
Custos virorum reddere victimas
[24] *Ædemque votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus vt comites in mortē parati.
11 Ignis spirans ex tricipite Chimæræ capite de qua vide Od. xxvij. lib. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam separabit a proposito meo non viuendi post mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem aræ amicitiæ, Iustitia id poscit propter accepta à Mæcenate beneficia Parcæ id poscunt quia Mæcenas & Horatius fuerant sub eodem sydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo est, vtrumque nostrum astrum (i. astrum tuum & astrum meum) consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit seu Scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius attribuitur Martī, cuius stella maleſica est & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauissimas pluuias excitat maxime in Italia. 18 Iouis stella quæ te tuetur Saturni malignitatem discussit & auertit. 19 Suo aspectu subueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem represit. 21 Ter applausit, vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemisset nisi Faunus syluarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poëtæ qui sunt sub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiserat, si saluus euaderet. 25 Nos partum sacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles sumus.

ODE XVIII.

Re tenui se contentū dicit, vbi alij cupiditatibus suis & diuitijs studentes quasi perpetuò victuri.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. resplendet in domo mea,

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus heres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemque diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæque pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos;
[15] *Marisque Baijs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

1 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuersio columnis super imponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusdam hæreditatem expugnauit, veluti P. Rom qui iuris simulatione Attali regiam, i regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus heres sed peregrinus & dolo malo factus.
Nec honestæ vicinæ meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes, quam magistratum obtinuerim, Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur pisces Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum fauorem. 9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri mensis cito transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus i. paulò ante mortem. 15 Aedificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs præluceat amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque, i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob pauertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata sine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

24 *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci fine* [25] *deſtinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regumque pueris: nec [29] *ſatelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captum.* [32] *hic ſuperbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet: hic leuare* [34] *functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit,
25 *Fmem* vſurpauit in fœminino genere, concordat autem cum *deſtinata.*
26 Expectat dimitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra Pauperi & regibus aperitur æqualiter. ſic Od. xxvij lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba ſua tranſuectas nunquam remittet.
30 Ideò Promethea

callidum appellat, quia ſcui ignem vitalem ripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali poſteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem. 34 Ordo eſt, vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus, laudat vt ſublenet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci ſatelles ei præſto eſt.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite poſteri)*
[3] *Nymphaſq; diſcentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoq; Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur Euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrſo.*
[10] *Fas peruicaces eſt mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapſa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In ſecretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi eſtis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphis ad dicendum paratas.
4 Habent Satyri pedes haſtæ caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem ſibi ipſe dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti conſueruut.
7 Subſaltat mens & conturbata eſt.

8 Et mens turbidè lætatur, turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe haſta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, vel poſſibile eſt, σωατὸν ἐϛὶ. 11 Proteruas Bacchi ſacerdotes & & miniſtras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ quàm à Theſeo relictam Bacchus in vxorem adeptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Disiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] *Rhœcum retorsisti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediúsque belli.*
Te vidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitque crura.

24 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
25 Thebarum regis.
26 Ruina sæua ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes spectaret.
27 fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites intersecare conatus, crura sua sibi amputauit.
28 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus superauerat.
29 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nondum mulierum Thracarum comas serpentibus implicitas.
30 Sine vllo damno.
31 Per arduos montes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poëta hoc significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, vt inde Ariadnem vxorem reduceres. 27 Poëtæ ideirco cornua affingunt Baccho, quod bibaces plærunque sunt pugnaces *Vel ut alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuaque crura redeuntis ad superos.

AD MAECENATEM. Ode xx.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum prouolabit orbem, vnde sibi promittit suæ poeseos immortalitatem.

1 *Non vsitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi

Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius [3] *inuidiaque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iamiam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Superne: nascuntúrq; leues*
Per digitos humerosq; plumæ.
Jam [11] *Dædalæo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bosphori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ
Compescе clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria fuerat inuidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus vsthi præ reliquis placet. O Mæcenas ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Styge vide Od. xxxiij li. 1.
8 Hæresunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
18 Bosphori murmur emittentis. de Bosphoro vide suprà. Od. xiij.

13 Syrte Libycas. vide Od. xxij. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas, vbi dies est sex mensium & nox totidem; anno in duas partes diuiso. 16 Marsæ sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingat tamen se non timere. 17 Scythiæ populi. vide supra Od. ix. 18 Hispanus vsit peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia miki mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte,

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Fauete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisque canto.*
[5] *Regum* [6] *timendorum, in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos in perium est Iouis,*
[8] *Clari giganteo triumpho.*
Cuncta supercilio moueatis
[9] *Est vt viro vir latius ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] *Æqua lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] *mouet vrna nomen.*
[13] *Districtus ensis cui super impia*
Ceruice pendet, non [14] *Siculæ dapes*

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos à sacris.

2 Attendite cum silentio, vel bona verba dicite.

Iuvenalis.

3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica scil. exacte & ad plenum facta.

4 Quò rectius suam vitam instituant.

5 Ordo est, Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.

6 Reges à subditis timeri debent: ab amari magis.

7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem.

8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio. i. nutu & maiestate superare.

9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua.

10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris.

11 Necessitas tamen, i. Mors æqualiter sortitur. i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros.

12 Volunt ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2.

13 De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5.

14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt ſaporem,*
Non auium citharæque cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *ſomnus agreſtium*
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, vmbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Deſiderantem quod ſatis eſt, neque*
Tumultuoſum [19] *ſollicitat mare,*
Nec ſæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Funduſque mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta piſces æquora ſentiunt.*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus. ſed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Poſt equitem ſedet atra cura.*
[31] *Quòd ſi dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum ſydere clarior
[33] *Delenit vſus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumque coſtum:*
[36] *Cur inuidendis poſtibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddet
16 Non ſomnum reſtituent, quem metus abſtulit.
17 Ordo eſt & ſenſus, ſomnus lenis non ſpernit humiles agreſtium domos, neque vmbroſam ripam aut amœnæ Theſſaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui deſiderat quod ſatis eſt ad victum & veſtitum, non nauigat, neque ſe maris periculo exponit, vt rem familiarem angeat.
19 Tumultuoſum mare non reddit eum ſollicitum.
20 Arcturus ſtella eſt in cauda Vrſæ, quæ propter tempeſtates quas Oriens excitat eſt vehemēs, ſed occidens eſt multo vehementior.
21 Hœdi duæ ſunt ſtellæ exiguæ in ſiniſtra manu Erichthonij, quibus orientibus ſæuit mare.
22 Fundus infructuoſus qui votis agricolæ non reſpondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo pluuias culpante, modo ſydera. i. æſtum immoderatum è vi ſyderum prouenientem.

24 Aequora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæſos ad fundamentum ſubſtruendum vbi ædificium conſiſtat. 28 Operum conductor ἐργολάβος. Angl. a Taſker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd ſi neque ædes ſumptuoſæ, neque veſtes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta precioſiſſima mœrentem dulcitem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquiſitas concupiſcam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos ſumptuoſas ſuleiebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Perſicum, ſic dictum ab Achæmene rege Perſiæ, vnde venit Coſtum. vide Od 12. lib 2. 36 Cur extruam ſublime atrium vel ſublimem domum poſtibus marmoreis, inuidia ciuium laborantibus propter luxus magnificentiam?

37 Cur

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *Angustam, amici, pauperiem pati*
2 *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ,
Vitámque 4 sub dio & trepidis agat
In rebus, illum ex mœnibus hosticis
5 Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & 6 adulta virgo,
7 Suspiret: Eheu ne 8 rudis agminum
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuventæ
12 Poplitibus, timidoq; tergo.
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq; vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 *Est & fideli tuta silentio*

71 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetã molestiarum plenas magnáque operâ comparatas?

1 Paupertem duram difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nubilis & matura Viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur Eheu ne regius spõsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris imperitus.
9 Sponsus regiâ stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu fœnum. 11 Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara: pura honoribus fulget: nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus quorum insignia sunt secures & fasces. 15 favoris, i. grout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus perfectus cœlum ijs qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Merces:

Merces [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub eysdem
Sit [20] *trabibus, fragilemq; mecum*
Soluat [21] *phaselum. sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem naui vehetur, qui sacra Cereris i quoduis arcanum euulgârit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.
22 Iupiter (dici & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens rarò patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, deque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVstum & tenacem [1] *propositi virum,*
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
[2] *Mente quatit solida: neque Auster,*
Dux inquieti turbidus Adriæ,
[3] *Nec fulminantis magna Iouis manus.*
[4] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[5] *Hac arte Pollux, & vagus Hercules*
[6] *Innixus, arces attigit igneas.*
Quos inter Augustus recumbens
[7] *Purpureo bibit ore nectar.*
[8] *Hâc te merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres, indocili iugum

1 Virum propositi recto perseuerantem.
2 Non seditio ciuium iniquas leges potentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauesceret.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux,

Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes. i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. ——*Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem i. militantem. 14 Tigridum collum sumpte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Junone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaq; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illam ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq; [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq; possit*

15 Romulus patris sui equis fuit arte militari fugit Acheronta per eundem infernalem & ad superos euasit.
16 Iunone iam grata dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hinc incipit Iunonis Oratio in diuorum coetu habita.
19 Paris à fatis datus index de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destitutis, fraudauit promissa mercede deos Neptunum nempe & Apollinem, qui Ioue iussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in male pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxilijs. 27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit, i. finitum est & compositum. 28 Deniceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem quidem genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam quamuis eum in Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio nato & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Dum nos Iunones bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam quilibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati exules tamen regnanto sic vt Troiano in patio frui antur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita discreta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ, i. vltæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medijs deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis,
37 *Horrenda late nomen in vltimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra.*
Quicunque mundo 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens,*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluuiique rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pij,
48 *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
49 *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Auctore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argiuis: ter* 53 *vxor*
Capta 54 *virum puerósque ploret.*
55 *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *petulcax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus Aegypti fluuius, sic dictus à Nilo rege, *vel* quod tradit Νῖον ἰλὺν. I. nouum limum, quo tota Aegyptus redditur fœcundior post suum inundationem.
40 Ordo est: horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere, i. fortior ad spernendum aurum, quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra quæ sacris non parcit.
43 Polus septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus, vide Od xxj lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe, ne nimium pij, i. ne nimium amantes Troiæ, (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est, Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspicijs iterabitur tristri clade, me coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiam si Apollo sit operis Autor tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecciba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax tef. &c. 57 Ac desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis munitū ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersùm Deos aliquid moliri voluerint.

1 Descende [2] cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
3 Auditis? an me ludit amabilis
Insania? [4] audire, videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
6 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumq; somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq; [8] Bantinos, & aruum
Pinge tenet [9] humilis Ferenti:
10 Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collatáque Myrto,
Non sine dijs animosus infans.
14 Vester, Camœnæ, vester in arduos
15 Tollor Sabinos, seu mihi [16] frigidum
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos i. longam & suauem cantilenam.
2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, numquid auditis Calliopen canentem, an me fallit poetica insania.
4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos quos dij incolunt.
5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluant, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia, Palumbes fabulosæ ſi. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur, me puerum ludo fatigatum & somno vidūm texēre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, in sublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, vel, per nidum, domum propriam significat. 8 Batina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto &c. 11 Quod premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri cōsecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideó frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu [18] *liquidæ pl. cuere Baiæ.*
Vestris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis versa acies retro,*
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus unda.*
[23] *Utcunq; mecum vos ultis, libens*
[24] *Insanientem navita Bosphorum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine [27] *Concanum:*
Visam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inviolatus amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire querentem labores
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus ut [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & urbes, regnaq; [37] *tristia,*
Divósque mortalésque turbas
imperio regit [38] *unus æquo,*

18 Baiæ est urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est: me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retrò, non arbos, &c.
20 Philippi est urbs in Thracia, ubi versus erat in fugã Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celerata vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in summo periculo est versatus quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosphori æstuosum. vide Od. 1. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron hospites mactabant pro hostia. seri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum. nam vt à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi deus (cuius prouidentia in reguorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianã vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exoluit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis. 27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem vide Od. 10. lib. 2. 29 Et inviolatus. i. salvus Mysarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antio Cæsarem quærentem finire labores. simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poeticâ. 33 Consilium ab immanitate remotum, quò vius est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum dijs belligarentes. 35 Fulmine in caput Titânum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

39 *Magnum*

39 Ordo est, illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.

50 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.

41 Olympo vmbroso.

42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.

43 Ingenti statura.

44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes.

45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam vsus est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.

46 Ex parte Iouis in hac pugna.

47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.

48 Apollo qui semper arcum gestat.

49 Aqua fuscra frontis Castalij, sic dicti a Castalia puella quam Apollo adamauit.

50 Crines humeris sparsos.

51 in Lycia fons est Castalius.

52 Sylnam, in qua natus est Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur.

39 *Magnum illa terrorem intulerat Ioui,*
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
40 *Fratresq; tendentes* 41 *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid 43 *minaci Porphyrion statu,*
Quid Rhœcus, 44 *euulsisq; truncis*
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 *ægida*
Possent ruentes? 46 *hinc* 47 *auidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 *positurus arcum,*
Qui 49 *rore puro Castaliæ lauit*
50 *Crines solutos, qui* 51 *Lyciæ tenet*
Dumeta 52 *natalemque syluam*
Delius & Patarcus Apollo.

53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus de quo vide Od. xvij lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, eius sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstruosis gigantibus suis filijs, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdissimum. 60 Syciliæ montem Enceladi gigantis iniectum. 61 Nec vultur relinquit perdere iecur Tityi luxurioli qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ ipsius appositus custos vt ei sit infestus.

53 *Vis consilij expers mole ruit sua,*
54 *Vim temperatam dij quoq; prouehunt*
In maius: idem odere vires
Omne nefas animo 55 *mouentes.*
Testis mearum 56 *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & 57 *integræ*
Tentator 58 *Orion Dianæ,*
Virginea domitus sagitta.
59 *Iniecta monstris terra dolet suis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 *Ætnam:*
61 *Incontinentis nec Tityi iecur*
Relinquit ales, 62 *nequitiæ additus*

Custos:

Custos amatorem trecentæ
Perithoum cohibent catenæ,

63 Ixionis & Diæ filium, matrem Proserpinæ quam rapere, quū tentare Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium. Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: 2 *præsens diuus habebitur*
Augustus, adiectis Britannis
3 *Imperio,* 4 *grauibusque Persis.*
Milesne Crassi 5 *coniuge barbara*
6 *Turpis maritus vixit? & hostium*
(7 *Prò curia, inuersique mores!*)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, 8 *Marsus & Appulus,*
9 *Ancilium, nominis & togæ*
Oblitus, 10 *æternæque Vestæ,*
11 *Incolumi Ioue & vrbe Româ?*
12 *Hoc cauerat mens prouida Reguli,*
Dissentientis 13 *conditionibus*
Fœdis, 14 *& exemplo trahentis*
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. 15 *Signa ego* 16 *Punicis*
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrum demonstrant Ioué esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatē eius arguunt.
2 Dum es in vitis.
3 Imperio Rom addtis Britannis, qui ab Augusto per Drusum primùm superati sunt.
4 Propter Crassi cladē Persæ vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Augusto facile cessuri sunt, signáque militaria Crassi & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quis indignas res passus es contra maiestatem Populi Ro & ô mores quā inuersi & corruptis essent, vt Ro milites iam barbaris seruiant qui iis olim dominati solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi qui cum Crasso superati & capti vxores acceperunt à Medis & Persis vt ibi velut in peregrijs sedibus omnē ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia. Ascuta breuia numero duodecim in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur, nam datū est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile: Ancilia hîc pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes, q. d. non deserta vrbe à suis dijs, turpe igitur militibus Ro. vt sub armis hostilibus seruiscerent. 12 Regulus hoc prouiderat ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua periret immiserabilis. 15 Sine misericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignauiùs pugnarent. 16 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, *genus est deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
17 *Retorta tergo brachia libero:*
18 *Portásque non clausas,* 19 *& arua*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit, flagitio additis
21 *Damnum, neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata* 23 *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit, 28 *iners timuit́q, mortem?*
29 *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis.*"
31 *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosque natos 32 *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
33 *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam alias dato,*
Interq́, mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet, non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore, fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab ijs qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero præsio Carthaginenses subigetis qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non seditione esse retinendam, pacem cum bello confudit nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus crédidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur torno vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliâs dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantésque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Of. l. 3.

Dimouit

Dimouit 37 *obſtantes propinquos,*
Et 38 *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
39 *Diudicata lite relinqueret,*
4o *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium 41 *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum qui reditum ſuum tardabat
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
4o Iter habens Ve-
41 Oppidum à

nafranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia vide Od. 6. lib. 2. Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

1 Delicta Maiorum immeritus lues
Romane: donec templa 2 refeceris
Ædeſque labentes deorum, &
3 Fœda nigro ſimulachra fumo.
4 Dijs te minorem quòd geris, imperas.
5 Hinc omne principium, 6 huc refer exitum.
Di multa 7 neglecti dederunt
8 Heſperiæ mala luctuoſæ.
Iam bis 9 Monæſes, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis 10 renidet.
Penè occupatam 11 ſeditionibus
Deleuit vrbem 12 Dacus & Æthiops:
Hic 13 claſſe formidatus, 14 ille
Miſſilibus melior ſagittis.
15 Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
16 Hoc fonte deriuata clades

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu veruſtatis ſordentia.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hanc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus, in exordio rerum deos inuocareiſſdem In exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum om-

ni exercitu deleuerunt, noſtróſque conatus inauſpicatos (i. quia contempſimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) manes reddiderunt. 10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores. 11 Bellis ciuilibus. 12 Scythæ & Aegyptij ſub Antonio & Cleopatra. 13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat. 14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis. 15 Sæcula, in quibus homines aſſidue culpam committunt. 16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq; fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc, & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpinæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
[30] *Pyrrhumq; & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemq; dirum:*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutauit vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſciuas quas primùm Ioues inuenerunt. 18 Docetur corpus molliter mouere & ſaltare ſecundum artem. 19 A teneris annis diſcit & exercet amores flagitioſos. 20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores marito ſuo iuniores, i. robuſtiores. 21 Inter epulas nuptiales. 22 Nullum adhibet delectum. 23 Illicitas ſtupri voluptates. 24 Lucernis remotis, ne ſint teſtes pollutæ verecundiæ. 25 Sed veluti publica meretrix ab adulterio arceſita, è lecto ſurgit vidente & conſentiente marito, qui tanquam ſuo pretium conſortio accipit. 26 Negotiator. 27 Nauclerus. 28 Flagitiorum emptor liberalis. 29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Rom. qui annali bello Penos ſuperarunt, vide Od. 12. lib. 3. 30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum. 31 Syriæ Regem à M. Acilio ſuperatum. 32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibuſuis ligonibus & ferramentis ruſticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum poſt laborem finitum ad ignem alendum ſi matres ſeueræ ſic iubeant. 36 Veſperat nam Sol deſcendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum affert, quid non conſumit? 39 Paulò poſt, hic obſerua elegantem gradationem in tribus verſiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis noſtri liberi ſunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

1 QVid fles Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauony,
2 Thyna merce beatum
Constanti iuuenem fide
Gygen? Ille 3 notis actus ad Oricum,
4 Post insana Capræ sydera frigidas
Noctes non sine multis
5 Insomnis lachrymis agit,
6 Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Cholen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prætum mulier perfida credulum
Falsis impulerit 7 criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
8 Maturare necem, refert.
9 Narrat penè datum Pelea tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior 10 Icari
Voces audit adhuc integer at tibi
Nec vicinus 11 Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius 12 flectere equum sciens
Æquè conspicitur 13 gramine Martio:

1 Ordo est & sensus O Asteries quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonij I. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent.
2 Locupletatum merce aduecta è Cilicia.
3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primam in Epiro.
4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.
5 Non dormiens.
6 Ordo est & sensus: at qui vafer nuntius sollicitæ hospite (nempe puellæ à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis dicens Cholen miseram suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo ea virum tuum complectens) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prætum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten. & idem fallax nuncius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini lasciui qui eam amabat. 12 AEque peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
14 Tuſco denatat alueo.
15 Prima nocte domum claude. 16 neque vias
Sub cantu 17 querulæ deſpice tibiæ:
18 Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tyberino fluuio, qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias demiſſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te ſæpenumerò.
18 Denique ô Aſterie manè inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocanti;

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

1 Martijs 2 cœlebs quid agam 3 Kalendis:
Quid velint flores, & 4 acerra thuris
Plena, miraris, 5 poſitúſque carbo in
Ceſpite viuo,
Docte ſermones 6 utriuſque linguæ;
Voueram dulces epulas & 7 album
Libero caprum, propè 8 funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, 9 anno redeunte feſtus,
10 Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere 11 inſtitutæ
12 Conſule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
13 Soſpitis centum: 14 & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis eſto
15 Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ tu mirabere, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas matrili celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera ſictilis, quæ arcula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex vino ceſpite erectam. vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Dijs ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus caſu arboris in caput ſuum procumbentis. vid. Ode. 13 lib 2.
9 Anno vertente. i. ſingulis annis.
10 Corticem pice illitum i ſuperpicatum.
11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa. i. vetuſta. Intelligit vinum valde vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt deprimi non poſſet, neque bibi niſi aquâ diluatum.
12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx. lib. 1.
13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu.
14 Et producito vigiles, i, accenſas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus.
15 Vide Od. 27 lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *ſuper vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotiſonis agmen:*
[18] *Medus infeſtus ſibi luctuoſis*
Diſſidet armis:
Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ:
[19] *Cantaber ſera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præſentis cape lætus horæ, ac*
[24] *Linque ſeuera.*

16 De vrbe.
17 Cotiſon rex fuit Dacorum, quos Octauianus ſuperauit.
18 Medi ſeditionibus ciuilibus inter ſe diſſentiunt.
19 Cantabri populi erant Hiſpaniæ, quos bellum ſex annos cum Romanis gerentes denicit Agrippa.
20 Remiſſo arcu, armis depoſitis.
21 Negligens eſto, non ſollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magiſtratum non geras, parce, i. noli nimium curare Remp. 23 Rape quod præſens hora donat. 24 Omitte res ſerias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus eſt de præteritis amoribus eiſdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quiſquam potior brachia candidæ*
Ceruici iuuenis dabat,
Perſarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arſiſti, neque erat Lydia* [5] *poſt Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romanâ vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Threſſa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ ſciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcent animæ fata ſuperſtiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris fa-ceres.
3 Floruiſ. vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amaſti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Muſicæ numeros.
10 Si mea morte aſſequar, vt ſit mihi ſuperſtes, quaſi dicerat: Chloen animæ ſuæ eſſe dimidium.
11 Ordo eſt Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, id eſt, amore mutuo me vrit.
12 Calais eſt nomen amantis, qui fuit ex Thracia oriundus in ſinu Tarentino.

Si

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́ iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq́ patet ianua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, & improbo*
[19] *Iracundior Adria:*
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit nósque discordes copulat iugo aheneo, i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ
17 Calaïs.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 Aestuoso mari Adriatico, vide Od. 33. lib. 1.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes i. si barbara esses & Scythæ nupta.
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non paterēris, imò plorares me inquâ exponere ventis septẽtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i. æther conuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cælo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta á rotis fune circumactis, quo rupto, rotæ retro currunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit casta & difficilis.
Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum
11 Misereré tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculeo es flexibilior, nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper eo inuenis vt possim sæpè tuum ianuæ quæ cubare, idq; cælo pluuioso, nolli igitur occasionem amoris mei potiundi præterire.
14 Pluuiæ.

Extremum Tanaim si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cælestis patiens latus.

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cautus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] MErcuri (nam te docilis magistro
Mouit [2] Amphion lapides, canendo)
Tuque [3] testudo resonare septem
[4] Callida neruis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuit tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterua
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesque manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosque vultu
[21] Risit inuito: [22] sedit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est, ô Mercuri die modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo &c.

2 Amphion Iouis ex Antiopa filius cithara cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.

3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.

5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.

6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me auersas.

8 Equa trium annorum.

9 Per saltationem.

10 Cauet ne tangatur.

11 Non nupta.

ἄγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam, vide Od. 12 lib. 1.

14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax.

15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Furydicen ab inferis reduceret.

16 Vide Od. 13 lib. 2.

17 Atrhelitus niger.

18 Et cuiusmis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex tribus ore.

19 Ixion Ioui stupium conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur.

20 Tityos est nomen patrium Græcus, vide Od. 4 huius lib. 1.

21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem.

22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas.

23 Danai filias.

24 Audiat

24 *Audiat Lyde ſcelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ ſponſos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
31 *Splendide mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis æuum,
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi ſomnus,* 34 *vnde*
Non times, detur: ſocerum & ſceleſtas
35 *Falle ſorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant, ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, neque intra*
Clauſtra tenebo.
38 *Me pater ſæuis oneret catenis,*
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt & 40 auræ:*
Dum fauet nox & 41 Venus: I, ſecundo
Omine; & noſtri memorem ſepulchro
42 *Sculpe querelam.*

24. Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt quæ ſuis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vactum, quia pertuſum eſt & ſine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ ſorores, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermneſtra ex quinquaginta ſororibus ſola ſuo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant veſperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honeſtum eſt pro iuſtitia mentiri in ijs præſertim quæ ſunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors.
34 A quo.
35 Effuge.
36 Ordo eſt, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant ſingulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clauſum tenebo. 38 Eſto, quòd pater me in vincula conijciat, vel in exilium pellat, idque claſſe, vt difficilius ſit redire, quòd viro, &c. 39 Fugam accelera, ſiue terra, ſiue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et ſcribo Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam ſeruatam ſit ſempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam.

[1] *Mſſerarum eſt,*[2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino[3] *lauere: aut*[4] *ex-*
-Animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi[5] *qualum Cytherææ puer*[6] *ales,*
Tibi telas, operoſæq́ Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,*[8] *Lyparæi nitor Hebri.*
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:*
[10] *Catus idem*[11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem[12] *fruticeto*[13] *exuipere aprũ.*

1 O Neobule, miſerarum eſt. i. miſeræ ſunt mulieres quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt a ſe pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes ſolet enim patruus fratris liberos ſeuerius reprehendere quam pater ipſe.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, à lauo, is, tertiæ conjugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 10 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara, eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox vbi 10 ingenioſus vel peritus iaculandi. id eſt. conſigendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi ſrutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum eſt proprium venatorum qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

[1] *O Fons Blanduſiæ,*[2] *ſplendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non ſine*[4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in ſacrificijs exhibito, veteres enim fortibus ſacrificabant tanquam dijs, vide Od. 1. lib. 1. 4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, *vel*, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdas immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primus, & venerem & prælia destinat
Frustrâ: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & eruptentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit prœliari, sed frustra, nam morte prœuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi. in tuum honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te euelendunt. 12 Tu fœtus suppeditas pecori, sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me ilicem canente cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

Hercules ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis operata diuis:
At soror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta.
Virginum matres, iuuenumque nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates. Hercules ritu ivt olim Hercules extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: laurò enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierant,

Sospitum

Soſpitum, vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] *experta, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi feſtus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæſare terras.*
I, pete [14] *unguentum puer & coronas*
[15] *Et cadum Marſi memorem duelli:*
[16] *Spartacum ſi qua potuit vagantem*
Fallere teſta.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuiſum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albeſcens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem calidus iuuenta,*
[23] *Conſule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis ſeu imprecationibus abſtinete, Fauete linguis vt Ode. 1. huius lib.
11 Triſtes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Auguſto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæſariem in conuiuiis madefaciebant
15 Vinum in cella conditum cùm bello Marſico Italia arderet.
16 Si qua ratione teſta vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ſeruili bello quod cum Populo Rom. geſſit anno ferè xvj. poſt bellum Marſicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id eſt religare crinem in nodum; vt venias ſemicompta, vel lætitiam repentinam ſignificandum, vide Od. xj. lib. 2. 18 Crinem ſubflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento deliburum. 19 Si non ſtatim à ianitore admittare, noli eſſe moleſtus ſed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad ſenectutem, patienter idcirco ferem Neæræ contumeliam, ſed in iuuentute ad vltionem deueniſſem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuiſſem ſeruidus iuuentute, ſi me aliquis ſaſtidiret. 23 Conſule Planco, Horatius fuit annos natus vigintitres. Anno ſcilicet ad vrbe condita 1720.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum conſtituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famoſiſq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum laſciuæ & obſcœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

3 Matura proprior desine funeri
Inter ludere virgines,
4 Et stellis nebulam spargere candidis.
5 Non, si quid Pholoën satis,
Et te Chlori decet, 6 filia rectius
Expugnat tuuenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor 7 Nothi
Lasciuae similem ludere capreae:
8 Te lanae prope nobilem
Tonsae 9 Luceriam, non citharae decent,
10 Nec flos purpureus rosae,
11 Nec poti vetulam faece tenus cadi.

3 Define inter virgines ludere, quoniam is Proprior funeri Imorti propinqua.
4 Et virginibus formosis teſſ mentulam aridam immiſcere.
5 Non ſi quid ſatis Pholoën ſil am tuã decet, hoc etiam decet te
6 Filla tua rectiùs quam tu, ad inuenũ fores vltrò currit, inque eas irrumpit velut Thyas Bacchi ſacerdos tympanorũ pulſu concitata.
7 Nothus eſt nomen amatoris.
8 Aetas tua lanificio magis apta eſt quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas eſt Apuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex roſis. 11 Nec cadi potati vſque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MAECENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus eſt ſuã ſorte vnde beatus exiſtit.

INcluſam 1 Danaen turris ahenea,
Robuſtæq; fores, & vigilum canum
2 Triſtes excubiæ, munierant ſatis
Nocturnis ab 3 adulteris:
Si non 4 Acriſium virginis abditæ
Cuſtodem pauidum, Iupiter & Venus
5 Riſiſſent. 6 fore enim tutum iter & patens,
Conuerſo 7 in precium deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere 8 amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. 9 concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Acriſii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaën triſtem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu ſæpius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrimè cuſtodia ſeptam tenebat, quòd ab Oraculo reſponſum tulerat ſe ab eo qui è filia ſua naſceretur interfectum iri.
5 Illuſiſſent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum
8 Solet perrumpere ſaxa, loca munita, quæ viribus expugnari non poſſunt. 9 Corruit Amphiarãi vatis familia, nimirum, ipſe, & vxor & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adraſto acceperat.

10 De

[10] *Dimersa excidio,* [11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.* [16] *iure perhorrui*
[17] *Late conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dys plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto: & transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[21] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat [23] *non pigær Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis:*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, syluáque inuerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in Amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonys regnum* [34] *Aylattici*

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit
12 Philippus rex Macedonæ omnia castra expugnare posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
3 Munera irretiunt sæuos nauium duces, *i.* piratas, *vel* Munera nauium *i.* merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas
16 O Mæcenas equitum ornamentū ego meritò metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiā ascendere.
17 Diffusè celebrē.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper, & diuinū Horatium quem in hoc vtinā Christiani imitarentur.
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus quam ea quibus non vtimur si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, *vel* ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me iudice) exponit acutissime. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana. 2 Formijs, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. 4. —*Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Paupertas molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam. vt sit sensus. Parvo contentus plus possideo, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. 35 *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam

AD ÆLIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

Æli, vetusto nobilis ab 1 *Lamo,*
(2 *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
3 Per memores genus omne fastes)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
4 Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse 5 *Lyrim,*
6 *Latè tyrannus.* 7 *cras foliis nemus*
Multis & 8 *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
9 *Annosa cornix. dum potes, aridum*
10 *Compone lignum:* 11 *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis 12 *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, insistentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, Πυρυφορέων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit; hinc Prouerbium, vilius Alga pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco dinorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum ſylueſtrem, infernum & peſtilentem precatur, vt per ſuos tranſiens agros ſibi ſuiſque ſit propitius.

[1] FAune, Nympharum [2] fugientum amator
Per meos fines & aprica rura.
[3] Lenis incedas, abeáſque paruis
AEquas alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris [5] ſodali
Vina craterę: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboſo pecus omne campo
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes [10] tibi ſylua frondes
Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

1 Faunus (quem Græci Pana appellant) ſacrificabant Romani vere incunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni ſalacitatem ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis ſine iracundia, vtque tranſeas partis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur ſodalis vel amicus Veneris, quia ſine Cerere & Bacho friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi inſtituta.

7 Quaſi pecudes ſentirent Faunum ſuum eſſe cuſtodem, hoc præſertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuerſaria in pratis & ſyluis celebrabantur. 8 Pagus tua feſta celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præſidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuiſam propter annuum laborem quem foſſor in terra colenda ſuſtinet; terram pellere, idem valet quod ſaltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocoſe, quod veteres hiſtorias deſcribens, ea negligat quæ ad iucunde viuendum pertinent.

QVantum diſtet ab [1] Inacho
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci

1 ● Telephe, tu narras (hiſtoriam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiorum Regem, & Codrum vltimum regem Athenienſium. 2 Codrus pro ſalute patriæ habitum ſeruilem iudutus in medios hoſtes ſe immiſit vt incognitus interficeretur. 3 Genus Æacum, Pelcum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata[4] *sacro bella sub Ilio:*
Quo Chium[5] *pretio cadum*
Mercerentur:[6] *quis aquam temperet ignibus:*
Quo præbente domum, & quota,[7]
Pelignis[8] *caream frigoribus: taces.*
Da lunæ properè nouæ,[9]
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ.[10] *tribus aut nouem*
Miscentur cyathis pocula[11] *commodis.*
Qui Musas amat[12] *impares,*
Ternos[13] *ter cyathos attonitus petet*
Vates: tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis iuncta sororibus.[15]
Insanire[16] *iuuat:*[17] *cur Berecynthiæ*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentes[18] *ego dexteras*
Odi:[19] *sparge rosas, audiat inuidus*
Dementem[20] *strepitum*[21] *Lycus.*
Et vicina[22] *seni non habilis Lyco,*
Spissa[23] *te nitidum*[24] *coma*
Puro te similem Telephe[25] *vespero,*
Tempestiua petit Chloe:[26]
Me[27] *lentus Glyceræ*[28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diis instructo. vide Od. 3. huius lib.

5 Taces, id est, non narras quo pretio emamus cadum vini Chij. vini optimi & laudatissimi.

6 Quis balneum calfaciat, nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.

7 Taces cuius domi & quota hora cenantes Pelignum frigus leculento foco propulsemus.

8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.

9 Horat. alloquitur puerum, quasi iam sit in conuiuio, dicens puero: Da festinanter lunæ nouæ poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hac tempore cæna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cæna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm paucissimi sunt conuiuæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quam nouem, ne rixæ excitentur ex ebritate. 11 Cyathis conuenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Nouies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ ideirco singuntur Gratiæ quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sactis Berecynthiæ, matris deorum adhibri consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parce ministrantes. 19 O puer inspergo rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est, O Telephe tempestiua Chloë petit te nitidum spissâ comâ & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò caloris defectu calescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloë nobilis & vixi potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interius consumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode xx.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] *moueas periclo*
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] *leænæ?*
Dura pòst paulò fugies [3] *inaudax*
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] *Ibit insignem repetens Nearchum:*
[5] *Grande certamen, tibi præda cedat*
Maior an illi.
[6] *Interim dum tu celeres sagittas:*
Promis, [7] *hæc dentes acuit timendos*
[8] *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur: [9] *& leni recreare vento*
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] *Nireus fuit, aut aquosa*
[11] *Raptus ab* [12] *Ida.*

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illi: i. vter vestrûm Nearcho sit potiturus.
6 Manet poeta in suauissima Allegoria.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ iudex dicitur habere in sua potestate victoriam vt vtri velit, victoriã adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrigiæ mons est fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode xxi.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

I

[1] *O Nata mecum consule Manlio,*
[2] *Seu tu querelas, siue geris iocos,*
Seu risum & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum. i. eam ego nascerer Venusij in Apulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa. si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, illi suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 Quocunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna 4 bono die:
5 Descende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerúmque duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxus,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæq; producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse vt famosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quamuis Coruinus philosophia Socratica sit refertus non tamen ita erit horridus, vt se negligat, si d magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus. i. ipse prudens Cato vino parce sumpto hilaris fuisse dicitur 9 *Lene vini.* per te (ô pia testa) quasi per ceuleum & lene tormentum ingenia seueriora explorantur qualia sint 10 Graniores cogitationes & consilia reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur vide Od. 19 lib. 2. Ord. ast. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 ⊙ pia testa. Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producente i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 AEgrè diuturnitatem quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorúmque virgo,
Quæ 2 laborantes vtero puellas
3 Ter vocata audis, 4 adimísque leto,
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur 2 Parturientes auxilio vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, vnde triplex fortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

5 Imminens

[6] Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per [7] exactos ego lætus annos,
[8] Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine [9] donem.

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt Colendi.

COelo [1] supinas si tuleris manus
[2] Nascente Luna, rustica Phidile:
Si thure placâris & [3] horna [4]
Fruge lares, [4] auidáque porca:
Nec pestilentem sentiet [5] Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] Rubiginem, aut dulces [7] alumni
Pomifero [8] graue tempus anno.
[9] Nam quæ niuali pascitur [10] Algido
[11] Deuota, quercus inter & ilices:
Aut crescit [12] Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] tinget. [14] te nihil attinet
[15] Tentare multa cæde [16] bidentium,
Paruos coronantem marino
[17] Rore Deos, fragilique myrto.
[18] Immunis aram si tetigit manus.
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est, aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero. i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur nauali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum cervice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nimbus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium 15 Placare Paruos deos. i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium bimatum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quàm si far aut micam salis offerres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè oblato.

20 Mica, saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS.

Ode XXIIII.

[1] IN tactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & diuitis [3] Indiæ,
[4] Cœmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] rigidæ Getæ,
[12] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Priuignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Coniux, [18] nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum intaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicũ tuis cœmentis tamen tu non expedies animum metu, &c.

2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.

3 India auro, argento lapillisq; pretiosissimis abũdat.

4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.

5 Mare Tuscum omne per Hiperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.

6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quãuis amplissimæ.

7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 3 1. lib. 1.

8 Triste fatum.

9 Non extricabis caput.

10 Scythæ in campis, non domibus habitantes. quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis.

11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci, ἀπηνεῖς λόγους

12 Quibus ingera nullis metis distincta fruges efferunt liberas. i. non vnius proprias, sed omnibus communes. 13 Nec plus serunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum sit gulis annis succedit alius alij, sicut eum (qui annum laborauit suisq; laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte. i. simili labore. nam ipse quoq; annuũ laborẽ explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi libertatem vendidi.* 18 Nec in spleudido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

[20] *Certo fœdere castitas:*
[21] *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
[22] *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere [23] *ciuicam:*
[24] *Si quæret, pater vrbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
[25] *Refrænare licentiam,*
[26] *Clarus post genitis:* [27] *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
[28] *Quid tristes querimoniæ.*
[29] *Si non supplicio culpa reciditur,*
[30] *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiant? si, neque feruidis
[31] *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
[33] *Duratæq; solo niues*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora nautæ?
Magnum [35] *pauperies opprobrium iubet*
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [36] *arduæ.*
[37] *Vel nos in Capitolium,*
Quò [38] *clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali in qua fœdus initum est vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, si non licet: aut si volenti pœna adulterij mors est.
22 Ex precandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seuerissimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ opponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit Iuuenalis.
25 comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & institutas.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, vt virtutem odimus eorum qui vtiles sunt & incolumes. Viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, si ciues à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum, & reuerentium cultumque numinis populi consuetudine seruatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum manus ac prope sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glaciæ aditricæ solo: i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nautæ non formidant. 35 Pauperies pudoris probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ærarium templi, vel in mare proximum proijciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est autem si materia est mali.

Mittamus

Mittamus, scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venariq́ue timet: ludere doctior*
Seu Græco iubeas[45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus[46] *alea.*
Quum[47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet[49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ,[50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studijs fortioribus.
43 Nescit hærere in equo. i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxũ*
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides periurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè partamale dilabuntur.* 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel* quia improbè sunt coacerutæ, *vel* quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos[2] *agor in*
[3] *Velox mente noua?*[4] *quibus* (*specus,*
Antris egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.*[7] *non secus in iugis*
[8] *Exsomnis stupet Euias,*

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducor in speluncas? Sic Od. 19 lib. 2.
3 Expeditus mente non tardus, sed diuina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est, quibus antris me, citatus, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoneor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc hora tempore nocturno celebrabantur.

9 *Hebrum*

9 *Hebrum prospiciens, & nive candidam*
10 *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam 11 *Rhodopen.* 12 *ut mihi devio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 *O Naiadum potens,*
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 *dulce periculum est,*
15 *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluminis quem hyemis sodalem appellat Od. 25. lib. 1.
10 Regionem septentrionalem, frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orphico primum imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti, i. versus lyricos scribenti flumina & desertũ nemus mirari? *Sunt hæc verba poëtæ admirantis, non sunt comparationis reddita, vt multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes 18 Naiades (fluviorum Nymphas) & in Bacchas, tuas sacerdotes quæ tuo nomine pereitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est, id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῆς ληνοῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM. Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis 1 *nuper idoneus,*
Et 2 *militavi non sine gloria:*
3 *Nunc arma* 4 *defunctumque bello*
Barbiton hic paries habebit,
5 *Lævum marinæ qui Veneris latus*
Custodit, hîc hîc ponite lucida
6 *Funalia, &* 7 *vectes, & arcus*
8 *Oppositis foribus minaces.*
9 *O, quæ beatam diva tenes* 10 *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi, *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi, quod Veneri consecratur, habebit nunc arma mea militaria nempe funalia, barbiton, vectes lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finxit & absoluit

bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est paries qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ. i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent, sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit. *Præcede hac cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Mem-*

11 *Memphin carentem* 12 *Sythonia niue,*
Regina, 13 *sublimi flagello*
Tange Chloën semel 14 *arrogantem.*

11 Vibem in Aegypto quæ nine caret, quòd regio est calida. 12 Thracio niue 13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

Impios parræ 2 *recinentis omen*
3 *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
4 *Raua decurrens lupa* 5 *Lanuuino*
6 *Fœta volpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
7 *Si per obliquum similis* 8 *sagittæ*
Terruit mannos: 9 *ego cui timebo,*
10 *Prouidus auspex?*
Antequam 11 *stantes repetat paludes*
Imbrium 12 *diuina auis imminentum,*
13 *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
14 *Sis licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Teque nec lœuus vetet ire 15 *picus,*
Nec 16 *vaga cornix:*
17 *Sed vides quanto trepidet* 18 *tumultu*
Pronus Orion? 19 *ego quid sit ater*

1 Homines impij & scelerati ita facientes opto vt habeant hæc mala scilicet omnia. Imitatur parræ auem (cuius vox tristis est) rauam lupam fœtam vulpem & serpentem vt ceteras, sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, & ecce tamen vides anni tempus, &c. 2 Parræ iterum strix iterum canentis. 3 Dux sit itineris eò nimirum, vt impij male pereant. 4 Lupa coloris rufi inter flauum & rubrum. 5 Vndecunque. *Species pro genere.* 6 Vulpes grauida. 7 Cum serpens transuersa ex parte terruit mannos, i. equos currum trahentes auriga manibus assuetos quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam furculi partem, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & præmantia. 13 Oscinem corvum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt corvus cornix, noctua. 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostrilicet viuas vbicunque mauis, i. etsi mauis esse sine messis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arboratius à læua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam a nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion virgens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto æris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Oriens. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit. Adriæ sinus, vide Cd. 9.

Adriæ,

Adriæ, noui, sinus: & quid albus
Peccet[20] *Iapix.*
[21] *Hostium vxores puerique*[22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris[23] *nigri fremitum,*[24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloso*
[26] *Credidit tauro latus, &*[27] *scatentem*
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis[28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & undas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis[32] *Creten,*[33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen,[34] *pietasque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? quis leuis vna mors est
Virginum culpæ.[36] *vigilansque ploro*
Turpe commissum? an vitys carentem
Ludit imago
Vana, quæ portas fugiens[37] *eburnas*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar*[40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ venti albus i. serenus, peccet si peccare soleat.
21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 Aequoris tempestuosi.
24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ui canes, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamuis ante audax fuerat, iam vehementer metuit Ionis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν λ. 6.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur ferè vsque ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna est quam quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine inultas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? auspecies vana, i. phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. Aen. *Sunt geminæ somni portæ &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, vt suis manibus iniurias vlcisci cupiant. 40 Paulò antè.

41 Impudens liqui patrios penates,
Impudens 42 Orcum moror, ô deorum
Si quis hæc audis, 43 vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 malas, 45 teneræque succus
Defluat prædæ speciosa quæro
Pascere tigres.
46 Vilis Europe, pater vrget absens:
47 Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
48 Lædere collum.
Sive te rupes & 49 acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
50 Crede veloci: nisi 51 herili mauis
Carpere pensum,
52 Regius sanguis: dominæque tradi
Barbaræ 53 pellex. Aderat 54 querenti
55 Perfidum ridens Venus, & remisso
56 Filius arcu.
57 Mox vbi lusit satis; 58 Abstineto
(Dixit) irarum 59 callidæque rixæ,
60 Quum tibi inuisus laceranda reddet
Coruua taurus.
61 Vxor inuicti Iouis esse nescis?
62 Mitte singultus: 63 bene ferre magnam
Disce fortunam: 64 tua sectus orbis
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi cilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 Europa seipsam alloquitur.
48 Te suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commode attulisti.
49 Quæ faxi vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ quæ te scopulis illidat.
51 Nisi manus lanam certo pondere tractam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolose, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genetiuus pro ablatiuo. Vt εἰκαίχω τῆς ὀργῆς. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè nam antea minabatur se cornua tauri fracturum. 61 Nescis tè gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est confundi. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

[1] *Feſto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] ſtrenua Cæcubum:
[3] Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
[4] Inclinare meridiem
Sentis, [5] ac, veluti ſtet volucris dies.
[6] Parcis deripere [7] horreo
[8] Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus [9] inuicem
[10] Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:
[12] Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula [13] Cynthiæ:
[14] Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentéſque tenet [15] Cycladas, & [16] Paphon
Iunctis viſit [17] oloribus,
Dicetur merita nox quoque [18] næniâ.

1 Ordo eſt. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius feſto Neptuni die faere poſſu? 2 Strenuè, mox. 3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim inferentemque vino & lætitia expugna, vt loco & ludo aliquis ſit locus. 4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere. 5 Ac quaſi dies, non celeriter abeat, parcis, &c. 6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulatu reconditum. 7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſſim. 10 Deum marinum Saturni filium in dici feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nærei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix eſt. 14 Vltimo ſen ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ, vide Od xxx lib 1. 15 Vide Od.xiiij lib.1. 16 Vrbem in Cypro clariſſimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eam ad cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

[1] *Tyrrhena regum progenies, [2] tibi*
[3] Non antè verſo lene merum cado

1 Ab Hetruſcis regibus oriunde, ſic Od. 1. lib 1. Ordo eſt. O Mæcænas

Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado cum flore roſarum & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non antè inuerſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
4 *Pressa tuis balanus capillis*
5 *Iamdudum apud me est.* 6 *eripe te moræ:*
Ne semper 7 *vdum Tibur &* 8 *Æsulæ*
Decliue contempleris arvum, &
9 *Telegoni iuga parricidæ.*
10 *Fastidiosam desere copiam &*
11 *Molem propinquam nubibus arduis:*
Omitte mirari beatæ
12 *Fumum & opes strepitúmque Romæ.*
Plerunq; gratæ diuitibus 13 *vices,*
14 *Mundæq; paruo sub lare pauperum*
Cœnæ, sine aulæis & 15 *ostro,*
16 *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ 17 *pater*
18 *Ostendit ignem, iam* 19 *Procyon furit,*
20 *Et stella vesani leonis,*
Sole dies referente 21 *siccos.*
Iam pastor vmbras cum grege 22 *languido*
Riuumq; fessus quærit, & horridi
Dumeta 23 *Syluani: caretque*
Ripa vagis 24 *taciturna ventis.*
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas, & vrbi sollicitus, times
Quid 25 *Seres & regnata Cyro*
26 *Bactra parent,* 27 *Tanaisque discors:*
PRVDENS futuri temporis exitum
28 *Caliginosa nocte premit deus:*
Ridetq; si mortalis 29 *vltra*

4 Glans vnguentaria pressi, oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 Aesula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem vel ambitionem, per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque fordidæ neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt, lætitia frontem explicatsmœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Aethiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstuum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poëta tempus ventosum iam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparant, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa differminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat, [30] *quod adest, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpesque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ.
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes, [35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est memento administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenū nunc placide & quietè, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cum diluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisse vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor futura non curo.
36 Cras sit cœlum nubilum an serenū nihil æstimat, i non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præteriit non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & aduersa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauperē esse malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quod omnia absorbet.

51 Quando maris periculo me exponentem Aura & geminus Pollux ferret per AEgeos tumultus tutum præsidio birenis scapha, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est qua tutò nauigare potest nemo in Mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferret, 53 *geminùsque Pollux.*

AD MELPOMENEM MVSAM.

Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen ingenij mei monumentum æneis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum. significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam posterea laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Iduha peragenda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quia obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit a cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. βασιλευσι τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus exti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEliovsus est Alcæus a Lesbo insula in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis. i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

1 *Exegi monumentum ære perennius,*
2 *Regaliq́ situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multaq́ pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego posterа*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, qua violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et qua pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *Sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica,
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode 1.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeas, & tamen Liguriui vetano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moues parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynare, desine dulcium
Mater [3] *sæua Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempestiuiùs in domo*
Paulli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi,*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et prosollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris virges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quod esset ipsi inter cæteros amatores beneuolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperijs voluptuosis, quæ molliunt animos.
6 Me iam senio indurarum.
7 Oportunius & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeriter vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur etiam est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat: quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, hilaris erit: plus valens apud amicam quàm larga ritualis munera, ille marmoream erigat tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *ſub trabe Cyprea.*
Illic plurima naribus
Duces thura: lyræque &[18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic[19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatient humum.*
Me nec fœmina, nec puer
Iam, nec ſpes animi credula[22] *mutui,*
Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Manat[25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua ſilentio?*
[27] *Nocturnis te ego ſomnijs*
Iam captum[28] *teneo: iam*[29] *volucrem ſequor*
Te per gramina Martij
Campi te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus edoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho vbi primum inuentæ dicitur tibia.
19 Mane & veſperi.
20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat hoc &c.
22 Vt mutuo amer ab ea quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis Coronare.
24 Apoſtrophe pathetica, ac ſi diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas reuocor laſciuias.
25 Lachryma guttatim & rarò defluens non amoris paruitate, ſed ætatis verecundia, nam turpe eſt ſeni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod nimij amoris eſt indicium. 27 Ego te ſequem vigilans cupio, nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Teex meo complexu euolantem ſequor quaſi ludentem in campo Martioſte ſequor quaſi denatantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana ſe curſu, lucta, equo, natatione exercebat. 30 O Liguline inexorabilis?

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Ode II.

Antiquos Poetas imitari periculoſum eſt.

[1] *Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,*
Iule, ceratas ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem ſi quis imitari velit, is ſuos conatos irritos ſentiat, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur*

[2] *Nititur pennis* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluêre ripas,*
Feruet [6] *immenſuſque ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numeriſq;* [11] *fertur*
Lege, ſolutis:
[12] *Seu deos regeſq; canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iuſta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue, quos Elea domum reducit*
Palma cœleſtes: [16] *pugilémue equúmue*
Dicit, & centum potiore ſignis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili ſponſæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires animumq; moreſ-
-que [19] *aureos deducit in aſtra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit. Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modóque,

2 Suſtentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido inſtar vitri quod ab Icaro mare Icarium eſt appellatũ.
4 Ordo eſt. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere ſuper notas ripas, & ruit immẽſus ore profundo. Significat Horatius Metaphoricè copioſam Pindari ſapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter deluuiũ
7 Coronandus lauro Poetis conſecrata vide Od. vlt. lib. 5.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege ſolutis conſtant, vel ſunt verſus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi ſunt metri genus liberius in honorem Bacchi compoſitum.
10 Deorſum volvit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracuſanum, qui ſuo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti ſunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur eſſe media pater viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vde Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœleſtes, i. cœleſtibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, ſeu equorum curſu ſuperiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ ſunt centum ſtatuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis ſponſæ propter iuuenem ſponſum immatura morte ſibi ereptum. 19 Et bonos mores eiuſdem iuuenis effert ad aſtra. 20 Inuidet morti, i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum ſic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, ſic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, ſua eloquentia ſublimis vocat, & ſuauiter canit. 23 In eam vſque regionem cœli vbi nubes condenſantur, i. in cœlos ipſos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte paſcens, carpenſque grata thyma i. ſcribens depreſſe, ſuaui tamen ſtylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uuidiq;*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cluium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque uaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuencscit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laborioſa exiſtens paruus.
27 O Poeta, tu canes Cæſarem ſtylo grandiore.i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæſar merita lauru decorus trahet per ſacrum cliuum Sicambros.i. Germaniæ populos quos hodie *Geldrenſes* appellamus.
29 Per ſacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæſare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea ſæcula. *vel* aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã feſtos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Auguſti reditu à dijs impetrato & conceſſo.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter feſtos, ſeu potiùs propter Cæſaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati ſi quid loqui poſſum audito dignum.
36 Et Cæſare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id eſt, ô dies pulcher laudibuſque celebrande, quo victor Cæſar vrbem ingreſſus eſt.
37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non ſemel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus etga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæſaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id eſt, à vacca depulſus me ſoluet à votis, quæ pro Cæſaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit iuuencus. 42 Qui cornua habet paruã & curua inſtar Lunæ, tertio die à ſuo nouilunio.

43 *Qua*

43 Quà notam duxit, niueus 44 videri,
45 Cætera fuluus.

43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. id est, habens cætera fulua. 45 Per Synecdochen

AD MELPOMENEM. Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 Isthmius
3 Clarabit pugilem, non equus impiger
4 Curru ducet Achaico
Victorem, 5 neque res bellica 6 Delys
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 Sed quæ Tibur aquæ 8 fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
9 Fingent 10 Æolio carmine nobilem.
11 Romæ principis vrbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 Et iam dente minus mordeor inuido.
13 O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, 15 sonum:
16 Totum muneris hoc tui est,

1 Melpomene, quē tu semel oculis benevolis aspexeris, nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmijs. à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quod contuderit tumidas minas regum. i. quòd minantes & superbos reges superuerit. 6 Laurea Apollinari a Delo insula Apolloni sacra. 7 Non hæc ingrata memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine faciunt clariorem. 8 Od. 29 lib. 3. vbum appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis, non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam signi ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi a te datum.

17 Sic olim Demosthenes: ὅτ' ἐκεῖν' ὅτ' Ἀνωμοδύνης.

17 *Quòd monstror digito prætereuntium*
Romanæ [18] *fidicen lyræ:*
[19] *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Druſi, eiúſque inſtitutione ſub Auguſto.

Ode IIII.

[1] *Qualem miniſtrum fulminis* [2] *alitem,*
(Cui Rex deorùm regnum in aues vagas
[3] *Permiſit, expertus fidelem*
Iupiter in [4] *Ganimede flauo)*
Olim iuuentas & [5] *patrius vigor*
[6] *Nido laborum populit inſcium:*
Vernisq; iam nimbis remotis,
[7] *Inſolitos docuere niſus*
Venti pauentem: mox [8] *in ouilia*
Demiſit hoſtem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] *dapis atque pugnæ*
Qualémue lætis caprea paſcuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam [10] *lacte depulſum leonem,*
[11] *Dente nouo peritura vidit:*
[12] *Videre Rhœti bella ſub Alpibus*
Druſum gerentem & Vindelici: [13] *quibus*
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
(Nec ſcire [14] *fas eſt omnia) ſed diu*
Latéque [15] *victrices caterua,*

1 Longum eſt hîc hyperbaton. ſenſus eſt. Qualis eſt Aquila in ouium greges; eiuſque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis eſt catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Druſum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchrò Ganymede Ioui poculatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extruſit volandi & prædandi inſcium.
7 Primos & non aſſuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt aguns ſit ſibi eſt amor etiam pugnæ egit in dracones propter mutuum inter ſe odium.
10 Leonem a lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum præduræ aſſuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Druſum ſub Alpibus bella gerentem, i quo erant ſubingati. 13 Qui Vindelici cur ſecuribus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum cenſui. Ordo eſt, quibus vt mos obarmet ſuas dextras Amazonia ſecuri vnde deductus ſit, quærere diſtuli. 14 Pote eſt, ἀδύνατον. vide Od. 2. lib 1. 15. Rhœti ſemper ante victores, nunc conſilijs Druſi vicissim victi ſenſere & experti ſunt, quid, &c.

Conſilijs

Consilijs iuuenis reuictæ.
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones,*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectique cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies, Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos promouet ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoréque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominum Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxi[illegible]
23 [illegible] fugatis tenebris, ex Latio, i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria farris & frugum copiam significat adoreā, [illegible] abundantem pugnant gloriosum.
25 Vbi postquam crudelis Annib[illegible] equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriā

à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latère & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit a Troia. 33 Deos penates

34 *Natos-*

34 Virgil. *Ascanium Anchisémque patrem Teucrósque penates Commendo socijs, &c.*

35 Ad Italiæ vrbes.

36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.

37 Frondis vmbrosæ.

38 Algidum mons est in agro Tusculano vide Od. 21. lib. 1.

39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. Aen.

40 Hydra serpens monstrosa in Lærna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.

41 Sub intellige *quam sunt hæc gens in nos.*

42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.

43 Nec Colchi edidérant maius monstrum aut vrbs Thebana, quàm

34 *Natósque, maturosque patres*
Pertulit 35 *Ausonias ad vrbes:*
36 *Duris vt ilex tonsa bipennibus*
37 *Nigræ feraci frondis in* 38 *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
39 *Ducit opes animumque ferro.*
Non 40 *Hydra secto corpore* 41 *firmior*
Vinci 42 *dolentem creuit in Herculem:*
43 *Monstrúmue summisere Colchi*
Maius, 44 *Echioniæue Thebæ.*
45 *Merses profundo,* 46 *pulchrior euenit:*
47 *Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude 48 *victorem: gerét que*
Prælia 49 *coniugibus loquenda.*
Carthagini iam non 50 *ego nuntios*
Mittam superbos. 51 *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
52 *Nil Claudiæ non efficient* 53 *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 *curæ sagaces*
55 *Expediunt per acuta belli.*

44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero.

45 Quamuis in mari Romanum mersessa verbo inusitato Merso, as.

46 Fortior emergit.

47 Si luctetur & pugnet, ipse profteret & eminet te hostem integrum, i. hostem inconsumen, cui exercitus non sit imminutus.

48 Qui paulo ante victas.

49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis.

50 Ego Hannibal loquitur. Iam Asdrubale posthac desinam superbos meorum victoriarum nuntios Carthaginem mittere.

51 Spes omnis interijt.

52 Hæc loquitur Poëta, non Hannibal.

53 Vires Deorum perficient omnia.

54 Industria & cura cum consilio coniuncta.

55 Expeditum faciunt per subtilitates belli quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

illa sunt ipsi Romani. Hæc est huius loci sententia: Non tantùm duo dracones ex deutibus disseminatis pullulârunt, quantum gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Diuis propitijs & beneficijs orte.

2 Romanæ à Romulo Romæ conditore

Diuis orte 1 *bonis, optime* 2 *Romulæ*
Custos gentis, abes iam nimium diu:

3 *Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto consilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it die,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuencm, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathy trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci detinet à domo,
Votis [13] *ominibúsque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *dimouet:*
Sic [15] *desiderys icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paucat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare [3] *quis feræ*
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celeremr
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, ominibus & precibus iuuenem cũctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra Aegyptum posita, à qua vicinum mare ad Aegyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum nauigant.
19 Fides cauet commissa quamcbrem

culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos-populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres primâ mensâ s. blatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

Te

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
De fuso pateris:[31] *& Laribus tuum*[32]
Miscet numen,[33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas o vtinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci mane die,dicimus[39] *vuidi,*
Cum fol Oceano subest.[40]

30 Tibi sacrificat.
31 Vino de pateris fuso.
32 Quisque colens Lares,simul & tutem nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucē inter deos penates enumerat.sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos,id est otiosissim pacem.
36 Italiæ. 37 Primo mane quando nihil bibitum est.nihil gustatum, 38 Non potij, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano.i.vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Carmen sæculare. Ode VI.

Diue,quem[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*[1]
Vindicem linguæ,[4] *Tityósque raptor,*
Sensit,& Troiæ[5] *propè victor altæ*
Phthius Achilles.[6]
Cæteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremendo
Cuspide pugnax.[9]
Ille,mordaci velut icta[11] *ferro*[10]
Pinus,aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[13] *posuitq; collum*[12]
Puluere Teucro.
Ille non inclusus[15] *equo,Mineruæ*[14]
Sacra mentito,male feriatos
Troas & latam Priami choreis
Falleret aulam:[16]

1 Apollo.
2 Sex filij Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit,vide Od.4.lib.3.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit,quo pacto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs.
7 Tibi impar,quia á te sub figura Paridis,Achilles fuit occisus,vel,quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus inxta illud Virg. *Dardanæ qui Paridis direxti tela manuſque corpus in Aeacidæ.* 8 Thetis dea marina,fuit filia Nereus mater Achillis. 9 Pugnax hasta,quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles fuit velut arbor cadens. 11 Velut icta securibus quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum,vnde denotatur violentus casus Achillis & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo,sed aperto Marte Troianis expugnassetnisi a Paride tuâ operâ & impulsu,prius esset interfectus. 15 In equo ligneo,qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat.Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensum placarent. 16 Achilles non se fefellisset Troianos,suo malo otiantes & dies festos celebrantes,

17 Sed

17 Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
18 Ni tuis victus Veneris precibus grata
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 Doctor Argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui 20 Xantho lauis amne crines:
21 Dauniæ defende decus Camœnæ,
22 Læuis Agyieû.
23 Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ.
Virginum 24 primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ 25 tutela deæ fugaces
Lyncas & ceruos 26 cohibentis arcu,
27 Lesbium seruate pedem, meique
Pollicis 28 ictum,
29 Ritè Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem 30 face 31 noctilucam,
32 Prosperam frugum, 33 celeremque pronos
Voluere menses.
34 Nupta iam dices, Ego dijs 35 amicum,
36 Sæculo festas referente luces,
37 Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18 Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Aneæ laboribus muros Romanos ductos, ducendos & etigendos potiore alite, i. melioribus auspicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argute cauentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ, i. carminis sui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quod in viis publicis ei solebant sacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui est sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ strepitum.
29 Ex veterum instituto & solemni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menses. Nam Luna 18. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poëta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucunde igitur viuendum est.

1 Diffugêre niues: redeunt iam 2 gramina campis,
Arboribúsque 3 comæ.
4 Mutat terra vices, & decrescentia ripas
5 Flumina prætereunt.
6 Gratia cum Nymphis geminísque sororibus audet
Ducere nuda 7 choros.
8 Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora 9 mitescunt Zephyris: 10 ver proterit æstas,
Interitura 11 simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret 12 iners.
13 Damna tamen 14 celeres reparant 15 cœlestia lunæ:
16 Nos vbi decidimus
17 Quò pius Æneas, quò 18 Tullus diues, & Ancus,
19 Puluis & vmbra sumus,
Quis scit an adiciant hodiernæ crastina 20 summæ
Tempora dy superi?
21 Cuncta manus auidas fugient hæredis, 22 amico
Quæ dederis animo.
23 Quum semel occideris, & de te splendida 24 Minos
Fecerit 25 arbitria,
Non Torquate 26 genus, non te facundia, non te

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas trasiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia Thalia, Euphrosyne: vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19 lib 3. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephyris.
8 Annus eiusque varietates docent nos ne immortalia speremus: nam cum tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuo durare.
9 Frigora mitigantur à vere cuius nuntij sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos non (vt anni tempora) redimus sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Aeneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἄνθρωπος ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιᾶς μεῖζον, Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem*, Quæ tu consumpseris, ad auarum hæredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuinisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Restituet pietas.
[27] *Infernis neque enim tenebris Diana* [28] *pudicum*
Liberat Hippolytum:
Nec [29] *Lethea valet* [30] *Theseus abrumpere charo*
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?
28 Hippolytum castum quia sua temperantia compressit libidinem Phœdræ suæ nouercæ.
29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos.
30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam Poetarum carmina.

Donarem [1] *pateras gratáque* [2] *commodus*
Censorine meis [3] *æra sodalibus:*
Donarem [4] *tripodas, præmia fortium*
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5] *Ferres: diuite me scilicet* [6] *artium,*
Quas aut Parrhasius [7] *protulit, aut* [8] *Scopas:*
[9] *Hic saxo, liquidis* [10] *ille coloribus*
[11] *Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi [12] *vis: non tibi talium*
[13] *Res est aut animus deliciarum egens.*
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare [14] *& pretium dicere muneri.*
[15] *Non inclusa notis marmora publicis,*
[16] *Per quæ spiritus & vita redit bonis*
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] *Reiectæque retrorsum: Annibalis minæ,*

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebãtur.
2 Commodus donarem, i. in eò commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter starent, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu anterres & acciperes pessima munera.
6 Si essem dives & abundarem artibus, i signis & tabulis picturis, quas, &c.
7 Quas artes emulgauit populo Parrhasius pictor clarus natus Ephesi, vel (vt alij volunt) Athenis.
8 Sculptor statuarius insignis.
9 Hic Scopas.
10 Ille Parrhasius.
11 Potitus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum.
12 Hæc facultas mihi non est.
13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cum re tum animo.
14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum.
15 Statuæ marmoreæ titulis a republ. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta.
16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant.
17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impię,*
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus redyt: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabrę Pierides: neque*
Si chartæ sileant quod bene feceris,
[22] *Mercedem tuleris:* [23] *quid foret Ilię*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuidi Romuli?*
[25] *Ereptum Stygys fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat. Sic* [30] *Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum bellũ senouabant Carthaginenses.

19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quum versus Enni, qui fuit Calaber, Musæ dictæ sunt Pierides a Pierio monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.

21 Si nemo recte facta literis mandauerit

22 Præmium acceperis.

23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius si nemo sui nominis memoriam posteritati prodesset.

24 Silentium de rebus præclare gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur.

25 Aeacum ereptum morti & oblinioni.

26 Vis ingenii

27 The tongue or penne of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia.

28 insulis fortunatis vel Elysijs campis id est consecrat immortalitati.

29 In cœlo collocans beatum effecit.

30 Per carmina.

31 Tyndaridæ id est Castor & Pollux fratres filij Tindari clara sydera poëtarum carminibus dignoscuntur esse dij qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt.

32 Sic per carmina poëtarum Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perduxit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine, carminum ope oblivione deletur. Lollij laudes, ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE forte credas interitura quæ*
Longe sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar. &c. 2 Flumen Appuliæ. 3 Per nouas & insuitatas artes, scil. apud Latinos, primus enim ego poëta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

Non

Non si priores [6] *Mæonius tenet,*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæaque [7] *& Alcæi minaces,*
Stesichoriq; graues [9] *camœnæ:*
Nec, si quid olim [10] *lusit Anacreon,*
Deleuit ætas. [12] *spirat adhuc amor,*
Viuuntq; commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non sola comptos [14] *arsit adulteri*
Crines, & [15] *aurum uestibus illitum*
Mirata, regalesque cultus
Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17] *Primúsque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel [19] *Ilios*
Vexata, [20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelusue solus*
Dicenda Musis prælia, non ferox
[22] *Hector, uel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] *illacrymabiles*
[24] *Vrguntur ignotique longa*
Nocte: [25] *carent quia uate sacro,*
[26] *P A V L V M sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus, non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides &c. sunt obscuri.
6 Vide Od 6 lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2.
8 Alcæus adeo amarus erat præsertim Tyrannis vt acribus suis versibus multos è ciuitate ejiceret. minaces igitur erant eius Camœnæ.
9 Stesichorus poëta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ qui maxima bella & clarissimos cecinit duces, graues ergo erant eius Camœnæ.
10 Cantauit Anacreon Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor quem Sappho poëtria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex Aeolibus qui Lesbos, vide Lesbii sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poëta multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant & magna olim bella esse gesta memoria digna sed hæc omnia fuisse oblitioni tradita quòd poetæ vel scriptores deessent qui posterorum memoriæ ea commendarent.
15 Vestes aureas, vel auro ornatas.
16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret.
17 Teucer non primus fuit bonus iaculator.
18 Arcu Cretensi à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt.
19 Troia quæ prius ab Hercule fuerat expugnata.
20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus &c.
21 Sthenelus sciens pugnax, vide Od. 15. lib. 1.
22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphebus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt quorum quia Homerus non meminit, oblitione hominum iam sunt sepulti.
23 Propter quos in bello exitus nemo lacrymat.
24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna oblitione obscurantur.
25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia sua facta, memoriæ mandarentur.
26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua, Nota quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubijſq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes cateruas*
Explicuit ſua victor arma,
Non [35] *poſſidentem multa, vocaris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorũm
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiuſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illuſtratum.
28 Non patiar inuidas obliniones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans. Ergò vere es philoſophus.
30 AEquabilis in vtráque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens a pecunia, cui omnia parent.
32 Eſtque tuus animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Fructo vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per mediam hoſtium aciem i. per munera & largitiones tanquam victor expromſit ſua arma, id eſt, ſuam integritatem & abſtinentiam. *Eſt optima Allegoria.* 35 Non recte vocaueris beatum, qui multa poſsidet. 36 Merito. 37 Sapit & acutè nouit. 38 Et turpitudinem odit peius letho, id eſt, mori maluit quam flagitium committere. 39 Ille, id eſt, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode X.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O *crudelis adhuc, & Veneris* [1] *muneribus potens*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcitur tuæ ſuperbiæ, id eſt, leuitati oris & corporis tui.

3 *Et*

[3] *Et quæ nunc humeris inuolitant, decíderint comæ :*
Nunc & qui color eſt punicæ flore [4] prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hiſpidam :
Dices, Heu (quotries te in ſpeculo videris [6] alterum)
[7] Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit ?
Vel cur his animis, [8] incolumes non redeunt genæ ?

3 Et cum vir factum eris, & detonſa erit coma, quæ humeris tuis iam paſſa eſt & diffuſa. *Pueri concubini puellarum more comam alebant.*
4 Melior flore purpureæ roſæ.
5 In faciem pileſam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quaſi diceret, Vtinam in puerili ætate prægitaſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum meretricium deperdere ſit neceſſe, vel, vtinam lænis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum, id eſt, Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

Eſt mihi nouum ſuperantis annum
Plenus [1] Albani cadus : eſt in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis :
[3] Eſt hederæ vis
Multa, [4] qua crines religata fulges :
[5] Ridet argento domos : ara caſtis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta feſtinat manus, huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ :
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduoceris
Gaudijs : idus tibi ſunt [11] agendæ :

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatẽ pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1.
3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.
4 Qua (ſc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.
5 Domus ſplendet argento.
6 Caſtis & puris herbis frondibuſque feſtis ad avas egronandas. 7 Agni mactati ſanguine adſpergi & imbui auet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu ſurſum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
(16 Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenetque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem:
Semper vt [21] te digna sequare: [22] & vltra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas, minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆ ἀφρῆ, id est, à spuma ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poëtæ, vide Od. 26. lib. 3.

13 Meritò mihi celebrandus: vt dies festus status & fixus quotannis.

14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.

15 Quem tu amas.

16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.

17 Grata seruitute.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat auidè sperare, qui negotium supra vires suscipiens fell. paterni currus moderationem igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem qui cœlos conscenserat, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia iucendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

[I]am veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt. 2. Thracij venti, i. Fauonij impellunt vela.

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd male barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus duce e Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *anuum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi parvus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitius [16] *accubat horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus, amaraque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem medior tingere poculis,*
Plena dives ut in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Auctі.
5 Hirundo colim Progne Pandionis regis Athenienſis filia, flebiliter Ityn filium gemens a ſe interfectum, iam nidum ponit.
6 Familia regum Athenienſium perpetua infamia, propter immanem in ſuum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, vnde domus Cecropia pro familia Athenienſi.
7 Infœlix quod Terei mariti ſui barbaram libidinem in Philomela conſtupranda vlta eſt malefi. parricidio.
8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Panfiſtulæ inuentorem.
10 Colles feraces, qua terra nigra frumentis eſt optima, vel nigri colles, i. colles vmbroſi propter ſylvas.
11 O Virgili. hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies ſuadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Druſi prinignorum Auguſti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini elicit. Onyx hîc ſignificat vaſculum ex onyche factum ad ſeruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs cuiuſmodi Roma habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges ijſque ſimilia condi ſolebant. 17 Liberalis ad donandum ſpes inſolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non eſt mihi in animo te vino madefacere ſine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non infacetum fortaſſe, tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri: hinc licet conijcere hunc Virgilium fuiſſe negotiatorem. 25 Mortis memor, nam rogos ſiue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. triſtes, ab effectis. 24 Miſce ſerijs ludicra, ita tamen, vt ſis breuis in ſtultitia. 25 Iucundum eſt aliquando, cum tempus & locus ferunt, deſipere, i. à ſeueritate animum loco remittere.
26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quod iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuennibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens,:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] nives.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynare breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu pota lentã excitas amoris flammam in te pene emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & Piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *sic importuna paupertas* Od. 16. lib. 1.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squalidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita i pulchritudinem amissam In Insula Choo tenuissime vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata. vel, facies instructa ijs rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis læuor, vultus hilaris, labrorum nativus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, cerulcis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17. lib. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam. i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

Qvæ cura [1] *patrum, quæne* [2] *Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq; fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô quà Sol habitabiles*
Illustrat oras maxime Principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper,
Quid Marte possis. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosq; veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanesq; Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolunt, quâ parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium, qui vbios sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nesci, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De vindelicis vide supra Od. 3
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non vno congressu. sed iterum atq; iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto ad bellum conficiendum. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

14 *Indomitas*

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qua-lis propemodum est Auster, cùm undas exercet. Pleiadum choro scindente nubes.

15 Agitat Auster.

16 Virgilianum ortus & occasus pluuius est & tempestuosis nubibus a vento scissis.

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel. quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpius.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cùm eum auxerit cælestis imber.

21 Metaph. est à re animata ad inanimatam, alij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Asiam vrendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit oladio.*

25 Operuit hominum victor sine vlla suorum militum iactura

Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster,[14] *Pleïadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum[15] *medios per ignes.*
Sic tauriformis volvitur[16] *Aufidus,*
Qui regna[17] *Dauni perfluit Appuli:*
Quum sævit, horrendamque cultis
Diluuiem[18] *meditatur agris:*
Vt barbarorum[19] *Claudius agmina*
Ferrata vasto diruit impetu:
Primòsque & extremos metendo.
Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
Præbente diuos, nam tibi,[20] *quo die*
Portus[21] *Alexandria supplex*
Et vacuam patefecit[22] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque & optatum peractis
Imperijs decus[23] *arrogauit.*
Te[24] *Cantaber non antè domabilis,*
Medùsque, & Indus, te[25] *profugus Scythes*
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ,[26] *dominæque Romæ:*
Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, &[27] *Ister, te rapidus*[28] *Tigris,*

26 Te suppeditante dinos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superauit tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandumque tuum per nomen ponimus astris.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3.

32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet, vide Od. 35 l. 1. & Od 24 l. 2.

33 Romæ principis vrbiũ, vid. supra Od. 3.

34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo scinit) audit, tegit, colit & veneratur.

35 Danubius, fluuius permagnus.

36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò veloxi, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te

Te,[37] *belluoſus quiremotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te,non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræque tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis,venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus,qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos circumſonat à nobis longe ſeiunctos. 38 Galli mortem non eximeſe timebant, vel propter ingentem ferocitatem, vel quia ſibi perſuadebant,quòd aliquando renaſcerentur. 39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od. 2. 41 Armis in vno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode. XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes,increpuit,lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem,tua ſi ceſar ætas
Fruges & agris rettulit[3] *vberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit*[5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum,& vaganti frena licentiæ
[8] *Iniecit:*[9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit[10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires,famaque & imperi
[11] *Porrecta maieſtas ad ortum*
Solis,[12] *ab Heſperio cubili,*
Cuſtode rerum Cæſare,non[13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentem prælia & victas vrbes loqui lyra,i. lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui Muſa canerē. Allegoricè ſignificat id æque periculoſum eſſe, ac ſi paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret. 3 Copioſas fruges. 4 Signa,quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus. 5 Ioui Capitolino, vbi ſigna militaria ſeruari ſolebant. 6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum qui nec victi viderentur ſigna Craſſiana ſua ſponte Romam ad Auguſtum remiſerunt. 7 Et tua ætas effecit Ianum Quirini,i. clauſit Iani templum apud Romam, fecit pace per vniuerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maieſtas eſt amplitudo. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum ciuile,aut violentia eijcit pacem.

Non

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt.*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nos quis & profestis lucibus & sacris,
[21] *Inter iocosi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matronisq; nostris,*
[23] *Ritè deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrium, duces,
[24] *Lydis remisto carmine tibys,*
Troiamq; & Anchisen, almæ
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulterijs vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nos ritu Maiorum deos primũ inuocantes canemus claros duces qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modistres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius, & Lydius.
25 Canemus patrem Aeneæ ipsumque Aeneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epod. 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

Ibis [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

3 *Quid*

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, grauis:
Vtrúmne [4] *iussi persequimur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Quae ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tuum labore quid iuuem meo,*
Imbellis, ac firmus parum,
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentium [12] *allapsus timet*
[13] *Magis relictis:* [14] *non, vt adsit auxili*
Latura plus praesentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuae spem gratiae:
[16] *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsue Calabris ante sydus feruidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
Ditauit haud paranero,
[19] *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romae restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis verò te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, carmen per otium componemus, quod sine te est iniucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, quae viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat responsum.*

7 Caucasus est Scythiae mons inhospitalis propter glaciem & nines.

8 Vsque ad finum Gaditanum in Hispania iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minùs tibi praesens quàm absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Re ipsa relictis est Datiui casus.*

14 Non est latura plus auxilij praesentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis, sed non vt plura habeam aratra, vel vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quae, post ortum Canis, lae pascua mutent Ic. ex Calabria in Lucaniam.

18 Nec vt villa mea Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio aedificatum.

19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus.

20 Vt dissolutus nepos prodige expendam. Nepos proprie & vulgatum significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci.
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] pressa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues.
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modo sub [19] antiquailice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontesque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesque comparat:

1 Separatus ab vrbanę vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo qui in agris, habitabat.
3 Qui rura a patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites aguntur & diiudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris mercundi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine conungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella e fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, *Est amicitiæ.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi dativo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et obstrepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumq́ leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
(*Sabina qualis,* [34] *aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum.*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensq́ [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magnisue [44] *rhombis, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus.*
Iucundior, quàm lecta depinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia
27 Furcula aucupali qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria trãsmittunt, triangulî formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ,
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Hujus anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius varijs virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Terminî dei celebratis, in cuius tutela veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

Has inter epulas, [52] vt iuuat pastas oues
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positó sque vernas, ditis [53] examen domus,
Circum [54] renidentes Lares!
[55] Hæc vbiloquutus fœnerator Alphius,
Iam iam futurus rusticus,
Omnem [56] relegit idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

51 Quantum delectat.
52 Vernæ sunt, quasi examen apum, in ditis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares, vide Od. 1. 8. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ incunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. (L. circa dimidiatum)
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius fœtu torquebatur.

P Arentis [1] olim si quis impia manu
Senile [2] guttur fregerit:
[3] Edat cicutis allium nocentius.
O dura [4] messorum ilia.
Quid hoc venenum [5] sæuit in præcordys?
Num viperinus hic [6] cruor
Incoctus herbis me [7] fefellit? an malas
[8] Canidia tractauit dapes?
[9] Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] hoc Iasonem:
[11] Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit [12] vapor

1 Posthac.
2 Cervicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant, vide Virg. Aleum.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum.
7 Me latuit, i. me inscio fuit inclusus?
8 An mulier veneficia male contractauit dapes?
9 Postea quam Medea mirata est, i. admirata est Iasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc unguento scilicet perunxit Iasonem illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris ignitonis iuga insueta injeceret.
11 Medea Glaucem Cretonis filiam vestibus hoc allio delibuti s vltra, aufugit per aërem vecta à dracone alato.
12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridum fecit Apuliam.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam tale concupiueris,
Iocosè Mæcenas, precor
Manum puella suauio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunicæ ad Herculem à Deianira amissa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammauit humeros Herculis efficacis, i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fœtore offendantur. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeÿ Magni.
Epod. IIII.

Lvpis & agnis quanta sortitò obtigit,
tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecuniâ,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc & huc euntium
Liberrimâ indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habet peruftum & valdè flagellatum funibus Hispanicis. *Specus pro genere.*
4 Cuius crura peruſta ſunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt.
6 Te incedente per viam ſacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam ſex vlnarum laxam & amplam more diuitum.
8 Videſne quo modo libertina indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta ſine fuco aut aliqua diſſimulatione. 10 *Eſt hæc oratio indignantis populi de Menam.* Hic cæſus flagellis triumuirũ iuſſu vſq; ad ſatietatẽ præconis arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiã (qua itur ad agrũ Falernum) mannis. Equis gradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. *fit for a foot-cloth.*
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem à Roſcio Othone latam qui ſancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando fuerat ſeruus, cui iam quadragiẽta millia ſeſtertiũm habeat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos, quos Sextus Pompeius armis instruxit, si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium grauí*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epod. V.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliaq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.

2 Quid affert vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?

3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quod nascentibus opem ferre putabatur.

1 *AT ô deorum quisquis in cœlo regis*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus?* 3 *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
§ Lucina veris affuit:
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbatam hæc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire 12 *Thracum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus 15 *funebres,*
Et vncta turpis oua 16 *ranæ sanguine.*

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sanciata. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis scilicet prætexta & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impubi corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi dijs inferis sacrificatura. 15 Cupressos funeri adhibebatur, quia, vt Cupressus casa nunquam reuirescit, sic mortui ad vitam minimè redeunt vide Od. 14 lib. 2. 16. Rubetæ.

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] *ſtrigis,*
Herbáſque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et oſſa ab ore rapta iciunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis,*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, aſperis*
Echinus, aut [26] *currens aper*
[27] *Abacta nulla Veia conſcientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò poſſit infoſſus puer*
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] *ſpectaculo:*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aquæ*
Suſpenſa mento corpora:
[32] *Exſucta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris eſſet poculum:
[33] *Interminato quum ſemel fixæ cibo*
Intabuiſſent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuiſſe maſculæ libidinis*
[36] *Arimineſem Foliam*
Et [37] *otioſa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ ſidera excantata voce* [39] *Theſſala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hîc [40] *irrefectum ſæua dente liuido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix eſt auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & ſtridorem pro cantu habet.
18 Iolcos eſt vrbs Theſſaliæ.
19 Non Hiſpania ſed ciuitas montibus Colchicis vicina
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem tranſferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiuſque filiam Creuſam conflagrandam.
22 Sagana ſuccincta. Eſt nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis aſperis in capite erectis.
25 Vt marinus Echinus cui ſimilis eſt echinus terreſtris, & eodem modo ſpinis eſt conſertus.
26 Vt aper furens qui duriſſimas habet ſetas in dorſo inſurgentes.
27 Veia tertia venefica nullius mali conſcij conſcientia detertita.
28 Vehementer anhelans ſcrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aſpectu dapis nonæ ſæpius appoſitæ ſed ſemper ſublatæ. 31 Cum puer in terra defoſſus extaret terra. 32 Iſta eſt Cauſa huius factoris, *Alij legunt* Exerta, *vel* Execta. 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer eſt prohibitus. 34 Oculorum acies eum intabuiſſent ſemel. i. cum tabidæ apparuiſſent vno impetu non temporis ſucceſſu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuiſſe etiam. Foliam venefican quæ fœminarum amore adeo exarſit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Arimini eſt vrbs in Italia. 37 Neapolis ſita eſt in ſeceſſu, vitæ tranquillæ & otioſæ aptiſſimo. 38 Quæ Folia deripit ſidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Theſſali lunam & ſidera è cœlo in terram denocant. Virg. *Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non refectum. Nam mulieres veneficæ vngues ſuos nutriunt, non ſecant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes ſunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] O rebus meis
Non infideles [42] arbitræ,
Nox, & [43] Diana, quæ silentium regis,
[44] Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc [45] in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
[46] Formidolosæ dum latent syluis feræ,
Dulci sopore languidæ,
[47] Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent [48] Suburanæ canes,
[49] Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus.
[50] Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent
Quibus [51] superbam fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum [52] palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio [53] nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens [54] in asperis
Radix [55] fefellit me locis.
[56] Indormit vnctis omnium cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris [57] carmine.
[58] Non vsitatis Vare potionibus
[59] (O multa fletuum caput)
Ad me recurres [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] Fastidienti poculum.
Priusque cœlum [62] sidet inferius mari,

41 Hæc dicuntur à Canidia, & rebus suis, &c.
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me asperatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meritrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Etquilias & Viminalem licet meretricum ferax.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent, quam ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum: i dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Nouis & insolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerunt
61 Tibi fastidienti & asperanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quam, &c. Natura mutabitur, *Hyperbole est.*

63 *Tellure*

63 Te llure porrecta ſuper:
Quàm non amore ſic meo flagres, vti
Bitumen 64 atris ignibus.
65 Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
66 Lenire verbis impias:
Sed dubius 67 vnde rumperet ſilentium,
Miſit 68 Thyeſteas preces.
69 Venena, magnum fas nefaſque, non valent
Conuertere humanam vicem.
70 Diris agam vos: dira deteſtatio
71 Nulla expiatur victima.
Quin, 72 vbi perire iuſſus expirauero,
Nocturnus occurram furor:
73 Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:
(74 Quæ vis deorum eſt manium)
Et inquietis 75 aſſidens præcordys,
Pauore ſomnos auferam.
Vos turba 76 vicatim hinc & hinc ſaxis petens
Contundet obſcœnas anus.
Pòſt, inſepulta membra 77 different lupi,
Et 78 Eſquilinæ alites.
79 Neque hoc parentes, heu mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

63 Tellure ſuperiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrefcunt.
65 Paulo poſtquàm hæc locuta eſt Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi ſumeret.
68 Emiſit diras execrationes, qualibus Thyeſtes in fratrem Atreum vſus eſt.
69 Mulieres venefícæ fas & nefas confundere ſuíſque venenis humani & diuina peruertere poſſunt, ſed humanæ vitæ ſortem nequeunt immutare: neque poſſunt effugere quin ſuorum malefactorum pœnas dent, & morte pereant miſerabili. *Alij aliter hunc locum exponunt: pro me libera eſt ſua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos perſequar.
71 Nullo purgatur ſacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam, ſic Dido: *Omnibus vmbra locis adero, dabo improbe pœnas.*
73 Et ego vmbra inuolabo in facies veſtras. 74 Quæ *vmbra* vis eſt & vltio deorum manium ſic, vt per vmbras dij manes ſe vindicent. 75 Et ego inhærens præ cordijs nunquam quieſcentibus auferam ſomnos &c. 76 Ex ſingulis vicis. 77 Diſcerpent & diſſipabunt corpora veſtra inſepulta. *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Eſquilijs *colle vrbis Romæ*) volitare ſolent. 79 Parentes mei mihi ſuperſtites (ad ſuum luctum ſemendum) videbunt has veneficas inſepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM POETAM maledicum & petulantem. Epod. VI.

OVid[1] immerentes hoſpites vexas,[2] canis,
[3] Ignauus aduerſum lupos?

1 Cur hoſpites vexas nihil mali meritos.
2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere poſſint.

4 Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me 5 remorsurum petis?
6 Nam qualis aut 7 Molossus, aut fuluus 8 Lacon,
(9 Amica vis pastoribus)
Agam per altas aure sublata niues.
Quæcunque præcedit fera.
10 Tu quum timenda voce complesti nemus,
11 Proiectum odoraris cibum.
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 Parata tollo cornua,
13 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
14 Aut acer hostis Bupalo.
An 15) si quis atro dente me petiuerit,
Inultus ut flebo puer?

4 Cur non in me conuertas minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referem gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem ferum quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & ptocerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*
10 Tu cum conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poëta Archilocus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam, est enim pueri iniurias flere, viri verò vicisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Epod. VII.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Quò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parumne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non ut superbas 4 inuidæ Carthaginis
5 Romanus arces vreret:

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriam, vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrâ marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula.
5 Romanus miles.

6 Intactus

6 *Intactus aut Britannus vt descenderet*
7 *Sacra catenatus via.*
Sed vt, secundum[8] *vota Parthorum,*[9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam,[10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furorne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentésque perculsæ stupent.*
[13] *Sic est acerba fata Romanos agunt,*
Scelúsque fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra id est, bellis civilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniane an maior vis (*vtpote fatalis nec ſtuta*) an culpa causa est civilis furoris.

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico, dij rati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immisernnt in Romanos hæc bella civilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epod. VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater,[2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq; turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bouis.
[4] *Sed incitat me pectus, & mammæ*[5] *putres,*
Equina[6] *quales vbera:*
[7] *Venterq; mollis, & femur*[8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poëta iratus orationem non profert integram sed præcisam: est igitur subaudiendum. Oportet, decet æquum est, aut simile. Non te pudet putidam si. mi cre scentem longa ætate rogare me quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ eruditate laboret, vnde cibum malè concoquit, atque ideo crudа excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit tabidis.*

9 Dines, esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt ad declarandam generis tui antiquitatem.
11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se fert, vt admodum sit amatrix docta & honesta videretur esse. Adhuc, vt hæc nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis & sacris non solum inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conferere audeant eo nimirum vt præ atque religiosæ specie tantum non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (si nerues vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius speciem è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Liquet. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Facere puluillos 13 *amant?*
14 *Illiterati num minus nerui rigent?*
Minúsque languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore allaborandum est tibi.*

AD MÆCENATEM, Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria adueisus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum dulcissimum & repositum ad festas epulas in prælio nauali apud Actium vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
2 Cæsarem, quia Iupiter author est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium tibijs sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.
5 Vt nuper tecum bibi.
6 Pugnax freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam, vide supra, Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Eman-

1 *Quando* 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (sic Ioui 3 *gratum) domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vstis nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincula, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
10 *Romanus eheu posteri negabitis)*

Emancipatus fœminæ
[21] *Fert vallum & arma miles, & spadonibus*
Seruire [12] *rugosis potest:*
Interque signa turpe militaria.
Solaspicit [13] *conopeum.*
[14] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] *sinistrorsum* [16] *citæ.*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus, & [19] *intactas boues.*
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] *ducem*
[21] *Neque Africano,* [22] *cui super Carthaginem*
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] *hostis, Punico*
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] *centum nobilem Cretam vrbibus,*
Ventis iturus [25] *non suis,*
[26] *Exercitatas aut petit Syrtes Noto:*
[27] *Aut fertur incerto mari.*
[28] *Capaciores affer huc puer scyphos,*
Et [29] *Chia vina, aut* [30] *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
[32] *Dulci Lyæo soluere.*

11 Portat pilum quo castra munimentur.
12 Eunuchi, virilitate amissa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est tentorij genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conterruerunt bis mille frementes equos spadonibus Aegypti seruire dedignantes. Notas quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres quò tempore classes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium vulgi qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in meis curribus triumphalibus, qui iam parati sunt.
19 Iuuencas à tauro integras & paratas ad sacrificium pro victoria.
20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit.
21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem.
22 Scipioni suæ virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam quæ victoria illi semper erit loco sepulchri.
23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit purpureo sago deposito.
24 Creta centum habuit ciuitates, vide Od. 29. lib. 3.
25 Ventis aduersis & contrarijs.
26 Syrtes tempestuosas & a Noto vexatas.
27 Nescius quò fugiat.
28 Affer hùc grandiores calices vt bibamus liberaliùs.
29 Vina sic dicta à Chio insula in Aegæo.
30 A Lesbo insula.
31 Vinum Cæcubum cibórum concoctioni est vtile & quamobrem eum stomachi cruditatem tollat fluentem etiam nauseam sedat & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens.
32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum, vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, λύειν τὰ λύειν, i. soluere.

IN

IN MÆVIVM POETAM.
Cui naufragium peccatur. Epod. x.

[1] Mala ſoluta nauis exit alite,
Ferens [2] olentem Mæuium.
Vt horridis vtrumque verberes [3] latus
Auſter memento fluctibus.
Niger [4] rudentes Eurus, [5] inuerſo mari,
Fractoſq; remos [6] differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit [7] trementes ilices.
Nec ſidus [8] atra nocte amicum appareat,
[9] Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] Graia victorum manus:
Quum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
[11] In impiam Aiacis ratem.
[12] O quantus inſtat nautis [13] ſudor tuis,
Tibiq; pallor [14] luteus,
[15] Et illa non virilis eiulatio,
Preces & [16] auerſum ad Iouem:
[17] Ionius vdo quum [18] remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
[19] Opima quòd ſi præda curuo littore
[20] Porrecta mergos [21] iuueris,
[22] Libidinoſus immolabitur caper,
[23] Et agna tempeſtatibus.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poëtam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Diſſipet & diſperſos ferat.
7 Ilices concuſſas.
8 Tenebroſa nocte ſine lunæ lumine
9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cuius occaſus tempeſtates excitans, triſtes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores quot um complures naufragio perierunt.
11 Aiax Caſſandram Minervæ ſuppliciter in eius templo ſtuprauerat.
12 Apoſtrophe poëtica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempeſtatem impendentem.
14 Color cæreus ex ſulno pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei.
15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum clamor & gemitus virorum, ægritus infantium.* 16 Ad iouem preces non audientem vel iratum. 17 Cum Adriaticus ſinus humido Auſtro ſæpe murmuratus nauem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus. 19 Quòd ſi tu facto naufragio in littus eris eiectus mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paueris mergos anes marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mæuius poëta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Aen. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris fœlicibus album.*

AD

AD PETTIVM CONTVBERnalem. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] *nihil me, ſicut antea, iuuat*
Scribere verſiculos
Amore perculſum graui:
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] *Hic tertius December, ex quo deſtiti*
Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui,*
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] *In queis amantem & languor & ſilentium*
[8] *Arguit,*[9] *& latere*
Petitus imo ſpiritus.
[10] *Contrà, lucrum nil valere candidum*
Pauperis[11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12] *Simul calentis*[13] *inuerecundus deus*
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14] *Libera bilis,*[15] *vt hæc*
Ingrata ventis diuidat
[16] *Fomenta, vulnus nil malum leuantia:*
Deſinet imparibus
Certare[17] *ſummotus pudor.*

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſyluis honorem, id eſt, frondes, quæ ſunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, i. pallor silentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra rivalium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, i è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.
14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſsipet, & ex animo meo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes auxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum riualibus ſuperioribus & ditioribus.

Vbi

18 Postquam hæc magnifice dixeram et palam, i. coram te ô Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem quidue agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Lyciſci me tenet vincere mollitia, amor.
23 Vnde expedire non amicorum queant
24 Libera consilia,
Non 25 contumeliæ graues:
26 Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut 27 teretis pueri,
Longam 28 renodantis comam.

Ipſe ego fortis, cui minaci turbine
Stetit obuia
Scythica pruina, Thracio bacchante magis sub interlunia
Vidi lacum malis coruum natantem, et uertice sublegere tabidum
Lupos natantes, et per altum
Pinea gementis abiegna remigio superbo
Tigres fugere rura.
Non hasta iaculis examen Arabicis,
Non ensis attrahendus in moras pharetræ,
Nec uis equorum, nec pedes uagus fefellit impetu canum,
Cinctosque flamma comminus fugaces
Rapidi leones imminent minisque
Ferus per altum semet exanimat aper.
Fortuna sæuis circumdata me minis,
Fortuna saeuas tollere anhelitus
Me fecit auras, quæque mihi pia
Durum sub ilicem sedenti
Collegit herba, nec uenenum
Dira detulit noverca.
Nec imprecatis arbor reluctata glandibus
Elusit unquam, nec latens in asperis
Tractibus serpens malignum iaculata uirus
Longa timenda fui fera.
Impune Colchis me medicata cantibus,
Impune tinctum pertulit uenenum tergum Hibericis peregrinum sagittis.
Quid crimen undæ, quid mihi Syrtium
Nauale saxum? quidue Carpathi
Fremens per undas Notus,
Quid Bosphorus Cimmerius, quid Axine
Ponti inhospitalis?
Quæ non precante me Iouis dedit manus.
Quid attinet sacrum effugisse sulphurem,
Si per pudenda particeps recessero
Sodomoreorum?
Non si malum vincatur ira, quidquam proficit,
Non si parentis crediderit animus superbi
Iniqua centum subdidisse mœnia.
Licet Getarum ire per niues super
Aut Iapygis tellure sicca
Licet Pelasgum classe peruadas mare,
Nec te latebris abditum Britannia
Nec impotentis hospitalis Gallia
Nec Parthus acer, nec Britannus horridus
Arcebit, ultor quisquis exurgit deum
Per crura per costas et per ipsum
Figitur medium sagitta pectus.
Quo fata trahunt retrahuntque sequamur,
Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro
Certus enim promisit Apollo
Ambiguam tellure nona Salamina futuram.
O fortes peioraque passi
Mecum saepe uiri, nunc uino pellite curas,
Cras ingens iterabimus æquor.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat. Epod. XII.

Quid tibi uis mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quidue tabellas
Mittis, nec firmo iuueni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an grauis hirsutis cubet hircus in alis:
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis et quam malus undique membris
Crescit odor, quum pene soluto

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, furere esse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuum libidinem explendam sollicites?
3 Mihi inneni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus eius odoror vtrum mulier polypum id est, narium morbum habeat, an grauem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (ictius inquam odoror) quam canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 Poëta secum loquitur de hac cum exclamans in tertia persona. 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter sui tæditum.

10 Indomi-

*[10] *Indomitam properat rabiem ſedare: [11] neque illi*
Iam manet humida creta, colorq́;
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamq́; [13] ſubando*
Tenta cubilia [14] tectaq́; rumpit.
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis.*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] potes: mihi ſemper ad vnum
[17] Mollis opus. [18] pereat male quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet [19] Amyntas,
Ciuius in indomito conſtantior iuguine [20] neruus,
Quam noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur? [23] tibi nempe.*
Ne foret [24] æquales inter conuiua. magis quem
Diligeret [25] mulier ſua quàm te.
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis, [27] vt pauci acres*
Agna lupos, capreæque leones.

10 Quum effrenatus tam libidinem hæc anus properet explere.
11 Nec illi anus iam manet creta ſudore humefacta nec ſucus quo faciē tingerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris ſimo & cerruſſa (quam poëta hīc cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam ſeruandam.
13 Clunes agitando tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loquitur.
16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus veneream. 18 Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re veneria robuſtum, monſtrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, quas Dibaphas nominant. 22 Cui? ad cuius vſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe ſenili & impotenti ad venerem inepto. 24 Inter-ſeruos & contubernales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quàm tu fugis vt agna lupum, & vt capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

HOrrida tempeſtas [1] cœlum contraxit, & imbres
Niuesq́; [2] deducūt Iouē. Nunc mare nunc [3] ſyluę
[4] Threicio Aquilone ſonant. [5] rapiamus amici
Occaſionem de die: [6] dumque virent genua.

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.
3 Eſt dictio triſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſſimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, commutandi opportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in genua boni volunt & vbi corporis reposuisse videntur.*

[7] Et

Et decet,[8] *obducta solvatur fronte senectus.*
Tu vina Torquato move Consule[10] *pressa meo.*
Cætera mitte loqui:[12] *deus hæc fortasse benigna*
Reducet in sedem vice. Nunc &[14] *Achæmenia*
Perfundi nardo juvat, &[15] *fide Cyllenea*
Levare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit[16] *centaurus alumno,*
Invicte mortalis, dea Nate[17] *puer Thetide,*
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findit[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus & Simois.*
Unde tibi reditum certo[22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum Cærula te revehet.*
Illic omne malum vino cantuq́, levato,
Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.

7 Et dum patitur ætas, longe abfit à nobis severitas senilis.
8 Solvatur senectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus, vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte divis cætera, sic Od. 19. lib. 1.
12 *Pocta (ut mihi videtur) animum suum rebus dubiis consolatur.*
13 Deus restituet res benigna vicissitudine, in pristinum statum
14 Unguento Nardino Persicosic dicto ab Achæmene Persarum rege. vide Od. 11. lib. 2.
15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur.
16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudivit.
17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ.
18 Te Troja expectat. Assaracus fuit avus Anchisæ & pater Capis.
19 Scamander & Simois, fluvij Troiani, ex Ida monte defluentes.
20 Labens pro natura aquæ.
21 Vbi pro certo tibi est mo vendum.
22 Subtemen est filum quod stamini subtexitur.
23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur.
24 Cum apud Troiam fueris, lenito omne malum defo mis ægritudinis vino cantuque animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absolvere.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus
Pocula Lethæos[2] *ut si ducentia somnos*
Arente fauce traxerim:
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,[4]
Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.[5]

1 Ordo est, ô candide Mæcenas, tu occidis me sæpe rogãdo cur mollis inertia, i. amor inmiserit meis sensibus tantam oblivionem.
2 Veluti si biberim pocula afferentia tantos Lethæos. i. lethargum quæ inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluvius est infernalis, cuius latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim oblivi scitur.
3 Siriente fauce.
4 Cupido amoris deus hoc voluit.
5 Finire. *Translatio est ab umbilico corporis, ad cutus formam solent vetercs librorum suorum terminos umbilicis ex rotundo aut simili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicunt arsisse [6] *Bathyllo*
7 Anacreonta Teium:
Qui persæpe [8] *cava testudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad p dem.*
[11] *Vveris ipse miser.* [12] *quod si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [13] *Ilion,*
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque uno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathyllis
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1.
8. Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis delicię.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miser.

12 Quòd si Helena, quæ incendii Troiani causa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troianis obsessam. 14 Gaude sorte tua quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo fœminam infimæ sortis & meretricem, non uno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancillâ.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctius atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsos* [9] *agitaret Apollinis aura capillos,*
9 Fore hunc amorem mutuum.
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensæ cedet constantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dij magni sunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læsura propter periurium & fidem postea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quam ab edera astringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adherens.
6 Semper.
7 Orion sit astrum, cuius ortus maræ & terras tempestatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cui sol depingitur intonsus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in R. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivalem meo, qui tibi potior est, quam ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebis. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor intrarit in animum meum.

17 *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Si specore & multa dives tellure licebit,*
Tibique 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati:*
Formáque vincas 22 *Nirea:*
Eheu transitos 23 *alio mœrebis amores:*
Ast ego vicissim 24 *risero.*

17 Apostrophe ad finalem finem.
18 Qui dispensor a Nexra.
19 Quamvis sis dives, sapiens & pulcher, *quæ sunt causa amoris.*
20 Pactolus est flumen Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ de nudo arti. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od. 28. lib. 1.
22 Nirea formosissimum. vide Od. 20. lib. 3.
23 In alium, te relicto.
24 Ridebo te alternatim.

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 *Altera iam* 2 *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etruscæ Porsinæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 6 *Spartacus acer,*
Nouisque rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibusque 9 *abominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & vrbem*
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 *Quiritii,*
*(*14 *Ne fas videre) dissipabit insolens.*

1 Altera ætas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Continuatur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam deleri, nisi Tarquinium ejectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam.
6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3.
7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo prius consenserant recte igitur dicuntur infideles nouis rebus i. qui nouis rebus studebant.
8 Iuuenute cærulea *habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos.*
9 Hannibal a parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in prælijs vrgios.
10 Nos ætas impia deuoti sanguinis i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera perdemus Romam quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra.
11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat spectaculum.
12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium.
13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sicut quæ ventis committa neque solis radiis exsulta, insolens victor dissipabit.
14 Contra fas est, videre Romuli cineres dispersos.

15 *Fortè,*

15 *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: 16 *Phocæorum*
Velut profugit 17 *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandaque fana
Apris reliquit & rapacibus lupis:
18 *Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut procellosus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? 19 *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus 20 *in hæc: cum flumina limis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
22 *Neu conuersa domum pigeat dare* 23 *lintea, quando*
24 *Padus Matina lauerit* 25 *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit 26 *Apenninus:*
27 *Nouaque monstra iunxerit libidine*
Mirus amor: iuncta vt tigres 28 *subsidere ceruis,*
29 *Adulteretur & columba miluo:*
30 *Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Ametque falsa 31 *lætus hircus æquora.*
32 *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnes execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior 33 *grege.* 34 *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
35 *Etrusca præter & volate litora.*
36 *Nos manet Oceanus* 37 *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi 38 *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et 39 *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortasse: aut vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.
16 Phocæi a Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus vsa.
18 Sit hæc sententia, *nempe* quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis auibus.
20 In hæc verba iuremus, scil. vt nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint, i. iuremus nunquam redire.
21 Posteaquam.
22 Non pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.
23 Naues adverbum Romanum versa.
24 Galliæ flumen.
25 Verticem montis Marini qui est in Calabria.
26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul a mari per medium Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subiacere ad coitum.
29 Et Columba coeat cum milvo. 30 Quando armenta adeo fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine fetu. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior eversa tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero, quæ pars ciuitatis molliserit & sine spe, male ominatos, & infœlices fœtibus perpetuo prematur. 35 Prætervolate, id est, præter eritis Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vndique circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ,*
[41] *Suamq;* [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus.*
Pluráque felices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:*
[50] *Vtrumque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus,*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro [58] *duranit sæcula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt inomili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus.
52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit.
53 Cadmus cum sociis non huc connertit antennarum cornua.
54 Magnum laborem perferens.
55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*vt Syrij*) torret gregem.
56 Littora hominibus piis habitanda.
57 Postquam Iupiter sæculum aureum ære permutauerat.
58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pus datur.
59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficiis superatum fingit.

Iam iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ,*

1 Agnosco me vicium & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maxime venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ 3 *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum 4 *valentium*
Reſixa cœlo deuocare ſydera:
Canidia, parce 5 *vocibus tandem ſacris,*
Citúmque retroſolue ſolue 6 *turbinem.*
7 *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem ſuperbus 8 *ordinarat agmina,*
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus 9 *homicidam Hectorem:*
10 *Poſtquam relictis manibus rex procidit*
(Heu) 11 *peruicacis ad pedes Achillei.*
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi 12 *remiges Vlyſſei,*
13 *Volente Circe membra: tunc* 14 *mens & ſonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
15 *Amata nautis multum & inſtitoribus.*
Fugit 16 *iuuentas,* 17 *& verecundus color*
Reliquit oſſa pelle amicta liuida:
18 *Tuis capillus albus eſt odoribus.*
Nullum à labore me 19 *reclinat otium.*
20 *Vrget diem nox, & dies noctem:* 21 *neque eſt*
Leuare 22 *tenta ſpiritu præcordia.*
23 *Ergo negatum vincor vt credam miſer,*
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marſa 24 *diſſilire nœnia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro pro numina quæ nolunt moueri & à ſuis decretis flecti, *vel*, quæ laceſſita graues ſumunt pœnas à peccantibus.
4 Quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta.
5 Parce cantionibus ſua diritate execrandis.
6 Retro ſolue, *vel*, (vt alii volunt) retro volue, i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicum quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.
7 Telephus Myſorum rex ad miſericordiam flexit Achilles, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 Io quem inſtruxerat exercitum
9 Homicidam interfectorem, i. virum bellicoſum, intelligit, *Hectoris cadauer ab Achille canibus deſtinatum.*
10 Poſtquam relicta Troia Priamus ſeſe ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris ſibi redderet.
11 Obſtinati in ſententia,
12 Socii Vlyſsis exuerunt ſeteſa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt 15 O Canidia quam nautæ & inſtitores, hi mines ſordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis in eſt pueris erubeſcentibus, non carnes ſed oſſa tantùm mihi reliquit ſuboriza pelle veſtita. 18 Tuis vnguentis & veneficiis canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exercor. 21 ἐ δ' ἔξεστι, neq; ne licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, vt nunc credam a me negotium, nempe Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas 24 Diſrumpi maleficio carmine. Marſi Sabinis ſunt vicini, a Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. unde supra Epod. 9.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Aetna, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus flam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læsam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari maledicis carminibus, quod fiet si sic dicam, tu pudica, tu proba, &c.

25 *Nessi cruore,* 26 *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma. tu, 27 *donec cinis*
Iniurioſis aridus ventis ferar,
28 *Cales venenis officina Colchicis.*
29 *Quæ finis?* 30 *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: 31 *luſſas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *extiare, ſeu poposcieris*
34 *Centum iuuencos: ſeu* 35 *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis aſtra ſidus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
38 *Fraterq; magni Caſtoris victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) ſolue me dementia,*
41 *O nec paternis* 42 *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Nouendiales diſſipare puluereis.*
45 *Tibi hoſpitale pectus,* & 46 *puræ manus:*
Tuiſque venter 47 *partum eum: & tuo*
48 *Cruore rubros obſtetrix pannos lauit.*
49 *Vtcunque ſortis exilis puerpera.*

36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumelioſis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solue me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est verbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clausis & surdis.
2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quam ego tibi.

Q*Vid* 1 *obſtratis auribus fundis preces?*
2 *Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis*

Nep-

Neptunus alto 3 *tundit Hybernus* 4 *salo.*
5 *Inultus vt tu riseris* 6 *Cotyttia*
7 *Vulgata sacrum* 8 *liberi Cupidinis?*
9 *Et Esquilini Pontifex venefici*
10 *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse 11 *Pelignas anus,*
Velociúsque miscuisse 12 *toxicum,*
13 *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata 14 *misero vita durenda est, in hoc,*
15 *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis 16 *infidus pater,*
17 *Egens benignæ Tantalus semper dapis:*
Optat Promethei obligatus 18 *alti.*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
19 *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus 20 *Norico recludere:*
21 *Fruſtráque vincla gutturi innectes tuo,*
22 *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor 23 *humeris tunc ego inimicis eques:*
Mœque terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere 24 *cereas imagines,*
Vt ipse nosti curiosus,& 25 polo
Deripere Lunam 26 *vocibus possim meis,*
Possim crematos 27 *excitare mortuos,*
28 *Desideriq; temperare poculum:*
29 *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impune deriteris.
6 Cotyttia id est, sacra nocturna & flagitiosa. *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinem vagantis, sine vllo pudore.
9 Et qui si Censor ac Iudex factus venefitiorum quæ tracto extra portam Esquilinam, *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne vt sine vindicta me verbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse venefica anus Peligna? *Anus Sabina à Peligno monte sic nominata.*
12 Præsens venenum miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardius, quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Vt semper sustineas cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis desi. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Fruſtra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ virtutem fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO Imperij Romani incolumitate.

* Carmen sæculare fuit à Poeta compositum, vt canteretur ludis sæcularibus qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.

PHœbe, syluarúmque 1 potens Diana,
2 Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore sacro:
Quo 4 Sibyllini monuere 5 versus,
Virgines 6 lectas, puerósque castos,
Dijs, 7 quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
8 Alme Sol, 9 curru nitido diem qui
10 Promis & celas, 11 aliusque & idem
Nasceris: 12 possis nihil vrbe Roma
13 Visere maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis 14 Ilithyia, tuere matres:
15 Siue tu Lucina probas vocari,
16 Seu genitalis.
17 Diua, producas sobolem: patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolisque nouæ feraci
18 Lege marita.
19 Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
20 Ter die clara, totiesque grata
Nocte frequentes

1 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & sæcularibus.
4 Versum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines ἀγνὰς interpretas.
7 Quibus Roma placuit septem collesue ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vt dictus circum terram in tres horas 24.
10 Qui diem aperis celans, condis occidens.
11 Qui alius ab heterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper, vnus.
12 Vrbem possis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lunaris es in aperiendis partubus tempestiuus, vide Od. 12. lib. 3.
15 Sine eligis vocari Lucina, quia aperis fœtus infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu manis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veteres Solis calore animari, ac humor Lunæ nutrire & gignere.
17 O diua, te rogamus vt producas sobolem Romanam, vtque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege maritali, quæ sit ferax prolis nouæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ciuibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (sæculum quod centum & decem annos) cantus referat & ludos sæculares.
20 Ter in tribus diebus totidemque noctibus.
21 Vosque

21 *Vósque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
22 *Fertilis frugum pecorisque tellus*
Spicea donet 23 *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
24 *Et Iouis auræ.*
25 *Condito mitis placidúsque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina 26 *bicornis audi*
Luna puellas:
27 *Roma si vestrum est opus,* 28 *Iliæque*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
29 *Iussa pars mutare lares & vrbem*
30 *Sospite cursu:*
31 *Cui per ardentem* 32 *sine fraude Troiam,*
Castus Æneas 33 *patriæ superstes*
34 *Liberum munivit iter, daturus*
Plura 35 *relictis:*
Dij probos mores docili 36 *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
37 *Romulæ genti date remque prolemque,*
Et decus omne.
38 *Quique vos bobus veneratur* 39 *albis*
Clarus Anchisæ Venerísque sanguis,
Imperet 40 *bellante prior, iacentem*
41 *Lenis in hostem.*
Iam mari terraque 42 *manus potentes*
Medus 43 *Albanásque timet secures:*
Iam Scythæ 44 *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona iam fatis iam transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Romi imperium perpetuo vocat in perpetuum, iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cereri eam coronam spicea donabant, propter frugum vberitatem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præsertim tridua, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis, Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia vnà collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tuscorum tenuere.
29 Iussa ab Apolline.
30 Salum cursu & secundis velis.
31 Cui vnæ Troiæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Existens incolumis patriæ ruinæ.
34 Iter tutum. *Flauum cum iure & hostes.* Virg.
35 Suis Troianis (quos secum in Italiam adduxit) daturus pluta quam in patria amissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias, & liberos & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i genus Romanæ, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, aliæ victimæ his conuenissent. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Fasces Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudórque
Priſcus, 45 *& neglecta redire virtus*
Audet: apparétque beata pleno
46 *Copia cornu.*
47 *Augur & fulgente* 48 *decorus arcu*
Phœbus, 49 *acceptúſque nouem Camœnis,*
Qui 50 *ſalutari leuat arte ſeſſos*
51 *Corporis artus:*
52 *Si Palatinas videt æquus arces,*
Rémque Romanam, Latiúmque 53 *felix,*
54 *Alterum in luſtrum meliúſque ſemper*
55 *Proroget æuum.*
Quæque Auentinum tenet 56 *Algidúmque*
57 *Quindecim Diana preces virorum*
58 *Curet, & votis puerorum amicas*
59 *Applicet aures.*
60 *Hæc Iouem ſentire deóſque cunctos,*
Spem bonam certámque domum reporto,
Doctus & Phœbi 61 *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo qui a Ione vaticinationem habuit.
48 Ἀ ργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali. Ouid. *Inuentum medicina meum eſt, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro toto* Roma.
53 Propitius.
54 In alterum & ſemper melioram ætatem.
55 Producat ræ. & Latium, I. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare. 61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſtitat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus vivat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] graues annis
Miles ait, multo [8] iam fractius membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa,) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio quæ certo consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia vitæ studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur a militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultus ait, qui dicit, & iurisconsultus erudite.
Angl. is cited.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. having put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant vt defatigare valeant, &c
17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam qui libros aliquot conscripserat inanis verbosos.
18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus.
19 Abito. 20 Conditionibus vitæ mutatis

21 Quid

21 Cur non discedatis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluuiis & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17 Kalend. Febr.
37 Porro non repit.
38 Vitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare facit à lucro.
40 Donec non sit aliunde ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem vti pecuniis, ne amittat.
43 Responso nari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatii replicatio, Nisi aurum tuum mutatur &c.
46 Quamuis area tua triuerit (i per triticum reddiderit)

Quid statis? 22 *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus 23 *buccas inflet, neque se fore post hac*
Tam facilem dicat, 24 *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, 25 *vt qui iocularia, ridens*
Percurram, quamquam 26 *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris 27 *olim dant* 28 *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
29 *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
30 *Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne*
Audaces mare qui curruni: 31 *hac mente laborem*
Sese ferre, 32 *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta 33 *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acerno,
Quem struit, haud ignara ac non incauta 34 *futuri.*
Quæ, 35 *simul inuersum contristat* 36 *Aquarius annum*
Non vsquam 37 *prorepit: & illis vtitur* 38 *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
39 *Demouet à lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, 40 *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim 41 *defossa* 42 *timidum deponere terra?*
43 *Quòd si comminuas, vilem redigatur* 44 *ad assem.*
45 *At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?*
Millia frumenti tua 46 *triuerit area centum,*
Non tuus 47 *hoc capiet venter,* 48 *plus quam meus: vt si*
49 *Reticulum panis* 50 *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nihil portarit. 51 *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, 52 *iugera centum an*

21 Why do you not depart? 22 They will not. Although it is lawful to be happy. 23 Why Jupiter is angry. 24 That he hears their prayers. 25 That he who runs over jocular and ludicrous things. 26 To laugh and tell the truth, what hinders? 27 Sometimes. 28 Cakes. 29 A husbandman. 30 A huckster, who has sought many things perfidiously. 31 To this end. 32 That old men may lead a quiet life. 33 Provisions collected. 34 Not unprovided for the future winter. 35 As soon as. 36 The Sun enters Aquarius 17 Kal. Feb. and makes the year sad with rains and cold. 37 Does not creep. 38 Is used in summer with things gotten before. 39 Drives from gain. 40 Unless there be one richer than you. 41 Dug deep in the earth. 42 Fearful to lay up. 43 Which if you diminish, that it be reduced. 44 To a penny. 45 But if it be not so, what beauty has a heap? 46 Though your threshing floor shall yield. 47 Not this will your belly receive. 48 More than mine. 49 A net of bread. 50 Saleable. 51 Tell me. 52 Of nature's bounds to one living.

ceatum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideo. 48 Quamuis non multa possideam. 49 Saeculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Responde & auaret quid proficiat homini panis contento? 52 Agri iugera.

Mille

Mille aret. [53] *at suave est ex magno* [54] *tollere acervo.*
[55] *Dum ex parvo nobis tantundem* [55] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cameris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Vt tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. [61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectat copia [62] *iusto,*
Cum ripa simul [63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantalo eget [64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falsa,*
Nil satis est, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congestis vndique [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optárim [86] *pauperrimus esse bonorum:*
At si condoluit [87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari responsio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos.
56 Sumere concedas.
57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant.
58 Horrea.
59 Exempli causa.
60 Liquoris vel aquæ vena.
61 Ex eo fit.
62 Quam par sit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturæ necessitas postulat.
65 Maior pars.
66 Vitiosa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas, id pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali sententia est constitutus.
69 Permitte vt sic miser, animo æquo miseriam suam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratiosos theatrum ingredientes, populus

plausu excipiebat: malos verò exibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem hæc eis eripiantur. 79 Sacris nil admiscetur sceleris. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus naturæ humana sine dolore carere non possit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum. 84 Ne fugitiui tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

88 *Aut*

88 Aut alius morbus ad lectum te detexit.
89 Ironice hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 Et lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeo es odiosus, vt nemo te salvum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inimicum.
95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis
97 Id est, indociles dociles facere.
98 Obedientem habere, i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vitæ quæsiui.*
1 Plus quam ante habebas.
2 Quum habeas &c. qui citius, quod amare cupiebas.
3 Vt metiretur, non venumeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac sustulisset altera Clytemnestra, Tyndarei filia quæ Agamemnonem interfecit.

88 *Aut alius casus lecto te affixit:* 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis charisque propinquis?*
93 *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento posti omnia ponas;*
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos, 96 *nulla natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruareque amicos:
Infelix operam perdas: vt si quis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frænis.*
Denique sit finis 99 *quærendi: quóque habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) dines,
3 *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo melius vestiret: ad 7 *sque*
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *libertia securi*
Diuisit 6 *medium,* 7 *fortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? vt viuam* 9 *Maurus? aut sic*
10 *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis 11 *componere. non ego, auarum*
Quum vetote fieri, 12 *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos vltra citráque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, vnde abii, redeo: nemon'* vt auarus
17 *Se probet, ac potius laudet* 18 *diuersa sequentes?*
Quódque alienæ capellæ gerat distentius vber

8 Loqui turbarus, Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus. 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ inter se gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Tu pa est vim corruptum quod sapiens prædis & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum ipsumque &c. ac socerum Viselli hernioſam multum interest. 14 Est modus &c. Horatius. 15 Vltra aut citra quos fines, 16 Eò vnde recurrit sustan, reuertor, nempe, vt nemo forte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vita studia.

19 Ta-

19 Tabescat? neque se maiori 20 pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus 22 missos rapit 23 ungula currus,
Instat equis auriga 24 suos vincentibus, illum
25 Prætereuntem temnens 26 extremos inter euntem.
Inde fit 27 vt raro, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
29 Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
30 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

19 Et merito? cur tabescat quod alienis, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quibus assidue superare contendit.
21 Ad hunc modum qui det operam diuitias amplificandis, et aliquis locupletior est semper impediemento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendum parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis. 24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterit. 26 Solet vltimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui magis rara quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scriniis reponuntur) Cr. Lippi Philologhi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

1 AMbubaiarum collegia, 2 pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, 3 balatrones: hoc genus omne
Mæstum ac solicitum est cantoris morte 4 Tigelli.
Quippe 5 benignus erat contra 6 hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
7 Hunc si præterieris, auscultat atque parcentis
8 Præclaram ingrata 9 stringat malus inguine rem,
Omnia 10 conducti coëunt obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd 11 parui nolit haberi,
Respondet: laudatur 12 ab his, culpatur 13 ab illis.
14 Fufidius 15 vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 mercedes execat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium circumforanei erant, & populo verba dabant.
3 Homines nocturni & perditi, sic dicti à Scruilio Balatrone.
4 Musici periti simul & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius fc. nimis metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deserat suæ vilia grata fatietate. 10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator nimis obsitus. 15 Hominis nequam & profusi. vide Saty. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

17 Quanto luxuriosior & negligentior,
18 Tanto grauiore vsura onerat.
19 Nomina adolescentium inuestigat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis XVI.
21 Quorum patres sunt auri & præparci.
22 Aliquis fortasse sit exculabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæsitu parem. [illegible] quæ sibi fiorem ad vicium & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Climatis longis & talaribus.
28 Quam hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est, & risum mouet.
32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaues odores efflatur. Aug. Domanders.
34 Tetrum odorem olet.

Quanto 17 *perditior quisque est,* 18 *tanto acrius vrget.*
Nomina 19 *sectatur, modò* 20 *sumpta veste virili,*
Sub patribus 21 *duris: trionum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatque audiuit? 22 *at inse*
Pro quæstu 23 *sumptum facit. hic, vix credere possis*
24 *Quam sibi non sit amicus: ita vt* 25 *pater ille, Terenti*
26 *Fabula quem miserum nato vixisse* 27 *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit 28 *atque hic.*
29 *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet: illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis 30 *demissis ambulat:* 31 *est qui*
Inguen ad obscœnum 32 *subductis vsque facetus:*
33 *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* 34 *hircum.*
35 *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse* 36 *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat 37 *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice 38 *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, 39 *Macte*
Virtute esto, 40 *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac 41 *venas inflauit tetra libido,*
42 *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
43 *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, 44 *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæ pretium, 45 *procedere recte*
Qui mœchis non vultis, 46 *vt omni parte laborent:*
Vtque illa multo corrupta dolore voluptas,
47 *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
48 *Hic se præcipitem tecto dedit:* 49 *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic 50 *pro corpore nummos:*
Hunc 51 *perminxerunt Catones. quinetiam illud*

35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Insuta penitur pro stola ad talos demissa, cuius imam partem insuta, i. faticiola ambibat. 38 Meretricem in ostio lupanari præstantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Postea quam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia examini sententiæ succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto se præcipitauit vt insequentes effugeret. 49 Crispus Sallustius in Fausti adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei abripuerunt. Raphanusinum fortasse intelligit, de quo vide Athenæum in Nebulis.

Accidit

Accidit, vt cuidam teſtes [52] *caudamque ſalacem*
Demeteret ferrum. [53] *iure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx eſt in claſſe [55] *ſecunda?*
Libertinarum dico: Salluſtius [56] *in quas*
Non minus inſanit, quàm qui [57] *matronas adulterat.* [58] *at hic ſi*
[59] *Qua res, quà ratio ſuaderet,* [60] *quàque modeſtè*
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe: daret quantum [61] *ſatis eſſet, nec ſibi damno*
Dedecoriq; foret. verum hoc ſe amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat. Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marſæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque larémque,*
Nil fuerit mî ([65] *inquit): cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malis grauius,* [68] *quã res, trahit. an tibi abunde*
[69] *Perſonam ſatis eſt, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum eſt vbicunq; quid inter*
Eſt in matrona, ancilla, peccéſve [72] *togata?*
Villius in [73] *Fauſta, Syllæ* [74] *gener (hoc miſer vno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit vſque, ſuperque*
Quàm ſatis eſt: pugnis cæſus, ferróque petitus,
Excluſus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic ſi* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Conſule cunnum,*
Velatumque [83] *ſtola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid reſponderet?* [86] *Magno patre nata puella eſt.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque iſtis,*
Dines opis natura ſuæ? ſi tu modo [89] *rectè*

52 Vt ferro mentulam abſcinderent.
53 Omnes iure factũ id eſſe dicebant.
54 Galba iracundus & idem adulter negabat.
55 Tres erant claſſes meretricum. 1. matronarum, 2. libertinarum, 3 ancillarum.
56 In quas libertinas
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Salluſtius ſi vellet donare eſſ.
59 Si quo modo res, quo modo ratio ſuaderet.
60 Et quamuis licet et eſſe munifico non profuſe, ſed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc ſolo ſibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Originis meretrici.
65 Marſæus inquit, ſuam libidinem excuſans.
66 Reſpondet Horatius.
67 Tua exiſtimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Perſonam matronæ euitare?
70 Quicquid ex ſententia malum eſt. Qualis eſt mima & libertina meretrix.
71 Conſummere.
72 In meretrice vulgo expoſita quæ toga vtebatur, vt a matronis ſtola diſtingueretur. 73 In Fauſta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non genere tenera, ſed ita appellatus quòd Syllæ filiam ſtuprauiſſet. 75 Hanc vnam ob cauſam, quod nobilis viri filiam & matronã appeteret. 76 Foribus excluſus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius ſuſtinuit. 81 Lepida Proſopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola veſtis eſt matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid reſponderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda eſt Libertinæ. 87 Natura ſuis opibus contenta, quanto meliora monet quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vincas.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[30] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier:[31] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus:
Nec magis huic inter niueos viridésque lapillos,
([34]*Sit licet hoc Charinte*[33]*stuum) tenerum est femur, aut*
Rectius:[36] *atque etiam melius persæpè togatæ.* (crus
Adde huc, quòd[37] *mercem sine facis*[38] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid[39] *honesti est,*
Jactat, habétque palam,[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
Molli fulta pede est, emptorem[5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplêre oculis,[9] *Hypsæa cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *ô crus, ô brachia!*[12] *verùm*
Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
Hæc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes,[20] *lectica,*[21] *cinistones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
Plurima,[24] *quæ inuideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
Altera nil obstat Cois tibi: penè videre[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus. an tibi mauis
Insidias fieri, precióque[30] *auellier, antè*

30 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
31 A quibus matronis, i ex coitu eam matrona.
33 Nec femur magis teserum est huic matronæ nobili quam togatæ.
34 Apostrophe ad Charinthum puerũ formosum & gemmis ornatum.
35 Licet hoc sit tuũ nempe vnciones & smaragdos gestare.
36 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
37 Corpus mercenarium est.
38 Togata gestat.
39 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod acciderat, si emeret equum apertum.
6 Recte faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne species illa, &c. 11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel vt alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona, vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodiis tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui.

Quàm

Quàm mercem oſtendi? 31 leporem venator vt alta
Inuiue ſectatur, 32 poſitum ſic tangere nolit:
Capiat 33 & apponit: meus eſt amor huic ſimilis, nam
34 Tranſuolat in medio poſita, 35 & fugientia captat.
36 Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque 37 æſtus, curaſque graues è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? 38 quem
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere 39 plus prodeſt, 40 & inane abſcindere ſolido?
Num, tibi quum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonem, Rhombúmq; 41 tument tibi quũ inguina: num ſi
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malus 42 tentigine rumpi?
43 Non ego: namq; 44 prabile amo Venerem, facilémq;:
45 Illam, poſt paulo: ſed pluris: ſi exierit vir:
Gallus hanc, Philodemus ait: 46 ſibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt iuſſa, venire.
Candida 47 rectáq; ſit: 48 munda hactenus, vt neq; 49 longa,
Nec magis 50 alba velit, quàm det natura, videri.
51 Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi lenum,
52 Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
53 Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure 54 recurrat:
Ianua 55 frangatur, latret canis: vndique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: 56 vel pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe 57 conſcia clamet:
58 Cruribus hæc metuat, 59 doti deprenſa, egomet 60 mi.
61 Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo,
62 Ne nummi pereant, 63 aut pyga, aut denique fama.

31 Hæ verba ſunt ſectatoris matronarum.
32 Leporem ſic appoſitum, i. ſine labore venationis ſibi appoſitum.
33 Et leporem ſic captum ſibi apponi iubet.
34 Amor meus faſtidit meretrices, quas facile eſt habere.
35 Et matronas petit, quas difficile eſt adſequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodeſt.
39 Quam cupiditates habere non neceſſarias.
40 Et ſuperuacaneas cupiditates a neceſſariis reſecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Diſtentione membri virilis.
43 Ego certe non ita faciam.
44 Quæ facile parari poteſt.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres reſponſiones, nempe, 1. poſt paulò veniam. 2 ſed maiori pretio. 3. ſi mod exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis cuiratis Cybeles ſacerdotibus relinquendam, vt qui facilius eius morsam ferre poſſunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerußa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid ſuſpicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur a viro redeunte. 56 Ne matrona miſere pallida e lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conſcia, Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor a viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta, 62 Ne ſim nummis me redempturus propter adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. nates vapulent, *aut vt alii volunt*, ne patiar raphanißmum, de quo ſupra.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel iudice vincam.*

SATYRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplum leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulii Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 Et si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vique ad poma, i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens:
Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modo grauissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κατὰφορικοὶ
16 Tetrarchæ quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi luppus, cuius oculi sunt vitio.

Omnibus hoc vitium est cantoribus,[1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] *Iniussi nunquam desistant.* [3] *Sardus habebat*
Ille Tigellius [4] *hoc.* [5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam [6] *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret. [7] *si collibuisset,* [8] *ab ouo*
Vsque [9] *ad mala* [10] *citaret, Io Bacche, modò* [11] *summa*
Voce, modò hac resonat [12] *chordis quæ quatuor ima,*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.* [14] *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] *Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos: modò reges atque [16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] *concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa, queat. [18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] *Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullane habes vitia? immò alia, haud fortasse minora,
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heu tu,
(Quidam ait) [20] *ignoras te? an vt ignotum* [21] *dare nobis*
Verba putas? [22] *Egomet mi ignosco, Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua peruideas oculis mala [23] *lippus inunctis,*

Cur

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens[24] *Epidaurius? at tibi cùm*
[35] *Enenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.* (trà
Iracundior est paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: videri possit, coquòd*
[28] *Rusticius tonso toga defluit,*[29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam.[30] *at tibi amicus: at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc prænertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen[37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire.[39] *strabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè paruus*
Si cui filius est: vt abortivus fuit olim
[42] *Sisyphus:*[43] *hunc varum distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.*
Parcius hic vivit:[45] *frugi dicatur: ineptus*
Et iactantior hic paulo est:[46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *simplex fortisque habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur, opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incrustare,*[52] *probus quis*
Nobiscum vivit? multum est[53] *demissus homo*[54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui veliat inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaciũ, quorũ scõmata ferre non potest.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quod illi impuritius tonso toga male est cõposita.
29 Calceus valde laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitiis.
34 Nos eo vertamus priusquã de amicorũ officio aut vitiis agimus, vt explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cœcum, &c.
35 Non animaduertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater nos fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triũuiri statura vix bipedalis, sed ingenii acutissimi.
43 Hunc qui distor-

ta habet crura varum appellãt. 43 Balbutiendo appellat scaurũ, i. habentẽ talos extantes 45 Homo frugi dicatur & temperatus 46 Elegans & politus. 47 Libere verisimile quæ sis 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro terrorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus 53 Abiectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) tum pinguem appellamus, i. crassum & rudẽ.

Tardo, cognomen pinguis damus,[55] *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus[56] *obdit apertum?*
(*Quum genus hoc inter vitæ versetur,*[57] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi[58] *crimina*) [59] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[60] *Simplicior siquis* (*qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) *vt fortè legentem*
[61] *Aut tacitum impellat quouis sermone* [62] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [63] *iniquam!*
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [64] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus [65] *hisce*
(*Si modò plura mihi bona sunt*) *inclinet: amari*
Si volet: hac lege, [66] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [67] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat [68] *verrucis illius, æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[69] *Denique,* [70] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[71] *Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita suppliciis delicta [72] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces, tepidumque [73] *ligurierit ius,*
In cruce suffigat: [74] *Labeone insanior inter*
[75] *Sanos dicatur.* [76] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [77] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt [78] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [79] *misero venere* [80] *calendæ,*
[81] *Mercedē aut numeros* [82] *vnde vnde extricat: amaras*
[83] *Porrecto iugulo historiæ, captivus vt audit.*
Comminxit lectum [84] *potus: mensáne catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitiis plures, inclinet, id est, faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandem æquitatem inueniet.
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitiis.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 A Æquo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis libere dixerat in Augustum. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quā quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Calendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 5. 82 Vsuram. 83 Alicunde parat. 84 Quasi iugulari mallet, quam Dionis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Emancyi

Euandri manibus [86]*tritum deiecit:* [87]*ob hanc rem*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide? sponsumue negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quũ ventum [93] *ad verũ est: sensus* [94] *moréq; repugnant*
Atque ipsa utilitas, iusti [95] *propè mater & aqui.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe [97] *pecus,* [98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat [2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensusque [3] *notarent,*
Nominaque inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si [11] *fastosque velis euolucre mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Dinidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrociniis, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam punit.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erãt hominũ primorũ cibus
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere a bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præouerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus carnerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona a malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vtiam grauiter peccet. 16 Qui nocturnem sacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parua cum magnis flagitiis.

Permittant homines. 24 *Si diues, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
25 *Cur optas quod habes?* 26 *Non nosti quid pater, inquit,*
27 *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,*
Nec soleas fecit: 28 *sutor tamen est sapiens.* 29 *quò?*
Vt quam is tacet Hermogenes, 30 *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator. 31 *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto instrumento artis, clausaque 32 *taberna,*
Sutor erat: 33 *sapiens operis sic optimus omis*
Est opifex solus, sic rex. 34 *vellunt tibi barbam*
Lasciui pueri: quos tu nisi 35 *fuste coerces,*
Vrgeris turba circum te stante: miserq;
36 *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te 37 *quadrante lauatum*
38 *Rex ieiunus: neque te quisquam* 39 *stipator, ineptum*
Præter 40 *Crispinum, sectabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccauero 41 *stultus, amici,*
42 *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
43 *Primatúsque magis viuam* 44 *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis & inquit, Num nosti? &c.
27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum somniorum erat interpres.
28 Potestate non vsu.
29 Quò istuc pertinet?
30 Potest tamen cinere
31 Alfenus ex suto sutor, inuisconsultus clarissimus euasit.
32 Clausa tintrina.
33 Ordo est, sic sapiens est optimus opifex omnis operis.
34 Adeo stulte loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelijs illudant.
35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege sed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Sensus est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui vnicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua autem Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitii alicuius conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitiis homines vti profitetur.

1 *EVpolis, atque Cratinus, Aristophanesq; poëtæ,*
Atque alii quorum comœdia 2 *prisca virorum est:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia prisca erat paulo maledicentior quam vt aures hominum ferre posset.

Si

Si quis erat dignus 3 describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
4 Famosus: multa cum libertate notabant.
5 Hinc omnis pendet 6 Lucilius, hosce secutus,
7 Mutatis tantum pedibus numerisque: facetus,
8 Emunctæ naris, durus componere versus.
Namque fuit 9 vitiosus in hora sæpe ducentos,
10 Ut magnum, versus dictabat, 11 stans pede in uno.
12 Quum flueret lutulentus, 13 erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
14 Scribendi recte: 15 nam ut multum, nil moror, ecce,
Crispinus 16 minimo me provocat: 17 accipe si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis 18 locus, hora,
19 Custodes: videamus uter plus scribere possit,
20 Dii bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
21 At tu conclusas 22 hircinis follibus auras
23 Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus 24 Fannius, 25 ultro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare 26 timentis: ob hanc rem,
Quod sunt quos 27 genus hoc minime iuvat: utpote plu- (res
Culpari dignos, 28 quemvis media ex re turba:
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat:
29 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
30 Hunc capit argenti splendor, stupet Albius 31 ære:
Hic mutat merces surgente à sole, 32 ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin 33 per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus 34 turbine, nequid
35 Summa deperdat metuens, aut amplet ut rem.

3 Digous notari.
4 Malæ famæ.
4 Ab illis Poëtis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum prisorum Comœdias latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi iambeis.
8 Acti iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cùm versus prosunderet innumerosos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Ut rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis.
18 In quo scribamus.
19 Nec aliena opera utamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus.
25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vas cum sua imagine ad memoriam eius prodendam.
26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Pusillanimes ut possibilius subintelligitur.*
27 Hoc genus poematis, ic satyræ.
28 De medio populo quemvis in medium producito.
29 Alius est adulter qui matresfamilias tantum lectatus.
30 Alium vasa argentea delectant.
31 Stupet statu sex ære Corinthio factis.
32 Ad eum solem, id est, occidentem.
33 Per pericula & vitæ discrimina.
34 Vento.
35 Ne aliquid demittat de summa, id est, de bonis coogerendis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui aegre sunt in homines vitiosos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo caverent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moneat risum prosum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrorum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quam versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdiæ stylus à prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerant.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas.*
38 *Fœnum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeuerit, omnes*
41 *Gestiet a furno redeuntes scire,* 42 *lacuque,*
Et pueros, & anus. 43 *agendum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiuere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sæuit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica,*
Filius, vxorem grauidi cum dote recusset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus. numquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leuiora,* 61 *pater sit vt uiueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
62 *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 *Tempora certa modosque: & quod prius ordine verbum est,*
Posterius facias, præponens ultima primis:
66 *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

52 Differt ab oratione soluta, *differt pro dissidet, cum datiuo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antipophera ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam meram esse sermonem. 55 Irascitur vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amicas suas. 59 Pompo adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò atque asperè obiurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenies, quemadmodum si solus hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT,

Inuenias etiam [67] *desecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *alias, iustum sit necne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Berrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Quos manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbi vis, coràmue quibus libet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: quique lauantes:
[86] *Suaue locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caueto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquam: post, hunc quoq; potus,*

67 Laceratæ poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema? *quod Horatius non dubitat.*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te & Romano.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sum accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam præstabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis.
85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in balneis suauiter voci resonat. 87 Leues poetas hoc iuuat. 88 Stultè. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obiicis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat iocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing iester. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est perniciosus & infelix. 99 Lectis dissubitoriis. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter conuiuii magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledicus infectatur, cum potus est.

Horatii consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.

Condita

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber?*
[8] *Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,*
9 Infesto nigrius? ego, si risi quòd ineptus
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*
[11] *Liuidus & mordax videor tibi? mentio si qua*
De Capitolini furtis iniecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *conuictore vsus, amicó-*
que à puero est, causáque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *iudicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Æruginomera.* [18] *quod vitium procul absit* [19] *chartis,*
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuevit [20] *pater optimus hoc me,*
[22] *Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo, quod mî ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] *vt malè viuat filius? vtque*
Barrus inops? [23] *magnum documentum, ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere vti*
Possem, Deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Aiebat. [28] *sapiens, vitatu, quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddat tibi: mî satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem seruare, tuamque*
Dum [31] *custodes eges, vitam famámque tueri*
Incolumem possim. [32] *simulac duraverit ætas*
Membra animumque tuum, [33] *nabis sine cortice sic me*

6 Bacchus veritatem dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proximè dedici, &c.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus est malis.
10 Vide hunc versum supra, Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his verbis, Me capit, &c.
14 Conuina & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odii est.
Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus instituebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc:
21 Vt quæque vitiorum fugerem ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem a maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (inquit Horatii pater) causas reddet.
29 Rationes.
30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare.
31 Pædagogi.
32 Postea quam ætas corroborauerit membra.
33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 *Formabat puerum dictis: & siue iubebat*
Vt facerem quid, 35 *habes autorem quo facias hoc:*
36 *Vnum ex iudicibus selectis* 37 *obiiciebat:*
Siue vetabat: 38 *An hoc inhonestum & inutile factu*
Necne sit, addubites, 39 *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? 40 *Auidos vicinum funus vt ægros*
41 *Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitiis. 42 *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis 43 *teneor. fortassis &* 44 *istinc*
Largiter absumserit longa ætas, 45 *liber amicus,*
46 *Consiliũ proprium. neq; enim quum* 47 *lectulus aut me*
Porticus excepit, 48 *desum mihi:* 49 *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius. 50 *sic dulcis amicis*
Occurram. 51 *hoc quidam non belle: num quid ego illi*
52 *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
53 *Compressis agito labris. vbi quid datur oti,*
54 *Illudo chartis, hoc est mediocribus illis*
Ex vitiis vnum. cui si 55 *concedere nolis,*
56 *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam 57 *multo plures sumus: ac veluti te*
58 *Iudæi cogemus in hanc concedere* 59 *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patrũ fui.*
36 Vnum ex equestri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes, vt quosuis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros auidos: Sic &c.
42 Ex hoc petre exempla præceptis.
43 Obnoxius iam fortasse vitiis paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitiis mediocribus.
45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo.
48 Negligo quod mei est officii.
49 *Hæc tacitus mecum loquor.*
50 Sic, si illud faciam &c.
51 Hoc quidam non fecit belle.
52 Faciam inscienter?
53 Dii prohibeant.
53 Hæc tacitus mecum agito.
54 Mando literis & iudicandus Satyræ scribo.
55 Ignoscere.
56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio.
57 Sumus valde multi.
58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire.
59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit 1 *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor 2 *comes Heliodorus,*

1 Aricia, patria ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græ-

Græcorum longè doctissimus. 3 *inde Forum Appi,*
4 *Differtum nautis, cauponibus atque* 5 *malignis.*
Hoc iter ignauis 6 *diuisimus, altius ac nos*
7 *Præcinctis* 8 *unum. minus est* 9 *grauis Appia tardis.*
Hic ego, 10 *propter aquam, quòd erat deterrima, ventri*
11 *Indico bellum, cœnantes* 12 *haud animo æquo*
Expectans comites. 13 *iam nox inducere terris*
Umbras, & cœlo diffundere 14 *signa parabat.*
15 *Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ*
16 *Ingerere: 17 huc appelle,* 18 *trecentos inseris: ohe*
Iam satis est. 19 *dum æs exigitur, dum* 20 *mula ligatur,*
Tota abit hora. 21 *mali culices, ranæque palustres*
22 *Auertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus 23 *vappa nauta, atque* 24 *viator*
25 *Certatim. tandem fessus dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum 26 *retinacula mulæ*
Nauta piger 27 *saxo religat, stertitque supinus.*
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentiremus: donec, 28 *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste 29 *dolat. quarta vix demum* 30 *exponimur hora.*
Ora manusque tua lauimus 31 *Feronia lympha.*
Millia tum pranso tria 32 *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus 33 *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
34 *Coccceius: missi magnis de rebus vterque*
Legati, 35 *auersos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis 36 *collyria lippis*
37 *Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque*
Coccceius: Capitóque simul Fonteius, 38 *ad vnguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueuerunt.
6 Biduo conficimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tardo ambulantibus propter diuerticrum frequentiam.
10 Propter aquam paluſtrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Grauate.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & ſtellas ſpargere.
15 Tum ſerui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba ſunt ſeruorum ad dominum præmiſſorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quæ nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Moleſti culices.
22 Depellunt ſomnos.
23 Plenus vino malo, vide ſupra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiole, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim. 27 Ne mula per paludes vagaretur. 28 Temere iraſcens & iracundiam celeriter deponens Angl. **brame-ſicke.** 29 Verberat. 30 Exponimur e naue, i. tranſfretamur. 31 Apoſtrophe eſt ad Feroniam deam, ex cuius ſacro fonte ſumpta aqua manus & ora abluebant prandium ſumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci accliuitatem & ſtomachi repletionem. 33 Anxur, Volſcorum oppidum prominens in mare. 34 Iuriconſultus quem M. Antonius miſerat ad Auguſtum. 35 Amicos diſſidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo abſolutus & perfectus.

Factum

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
Prætextam & latum[43] *clauum, primæq;*[44] *batillum.*
In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus;[45]
Murænæ præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ, Virgiliusque*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque quæis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
Proxima Campano ponti quæ villula,[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salemque.*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
[61] *Hinc nos*[62] *Cocceii recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[65] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci:*
Sarmenti[68] *domina exstat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venere.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonii amicus, vt non alias magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam, in qua se gesserat insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis parui municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriam latis clauis ornatam.
44 Foculum in quo sub aduentū hospitum vel conuiuarū sanctis fustitus fiat.
45 In Formiis, vbi natus est Mamurra (nobilissimus.)
46 Hospitium suum tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sunt, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico. 53 Villula quæ proxima est &c. 54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerant ligna &c. parocho eam erat munus, legatis publice missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue. ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilā palmariā. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius κακοζήλιαχος.* 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in ridicula Horatius musicas Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi *satis ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium quo me prosequeris. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu excisum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium exsecta verrucæ.*

76 Sic

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerro.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campaniæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsuriem,
83 Propter magnam corporis staturam
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi seruus, & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat numa foco diis Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quod a domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnum vigilatum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni dispersio.
93 Contingere.
94 Rapere e flamma.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.

76 *Sic mutilus minitaris? At* 77 *illi fœda cicatrix*
78 *Setosam* 79 *læui frontem turpauerat oris.*
80 *Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,*
Pastorem saltaret vti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larua aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat*
Denique cur vnquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis vna*
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illum.
Tendimus hinc recta 90 *Beneuentũ: vbi* 91 *sedulus hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Conuiuás auidos, cœnam, seruosque timentes
94 *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia 96 *notos*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *erepsemus, nisi vos vicina* 99 *Triuici*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Vdos cum foliis ramos vrente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus vsque puellam*
Ad mediam noctem expecto. 4 *somnus tamen aufert*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.*
Quatuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus vltro
13 *Callidus vt soleat humeris* 14 *portare viator,*

97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiissemus. 99 Triuicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Rumos humidos vel virides. 3 Puellam quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 Avilla Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator pronidus. 14 Panem portare.

15 *Nam*

15 *Nam Canusi lapidosius: aquæ non ditior vrna,*
16 *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius 17 *discedit mœstus amicis.*
Inde 18 *Rubos fessi peruenimus, vtpote longum*
Carpentes iter, & factum 19 *corruptius imbri.*
20 *Postera tempestas, melior: sed via peior, ad vsque*
22 *Bari mœnia piscosi. dehinc* 23 *Gnatia lymphis*
24 *Iratis extructa dedit risusque iocosque:*
Dum 25 *flamma sine, thura* 26 *liquescere limine sacro*
Persuadere 27 *cupit.* 28 *credat Judæus* 29 *apella:*
Non ego. nanque deos 30 *didici* 31 *securum agere ævum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
32 *Tristes ex alto cœli* 33 *demittere tecto.*
34 *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

15 Canusii (oppidi Appuliæ) durus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quam Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.

24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 32 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATTRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longè meliorem, in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

1 *NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignoto naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt,

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atquẽ paternus,
Olim qui 2 *magnis legionibus imperitarint:*
3 *Vt plerique solent,* 4 *naso suspendis adunco*
5 *Ignotos: vt me,* 6 *libertino patre natum.*
Quum 7 *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, 8 *dum ingenuus. persuades hoc tibi vere,*
Ante potestatem 9 *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros 10 *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Leuinum, 11 *Valeri genus,* 12 *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris 13 *licuisse:* 14 *notante*
Iudice, quem nostis, populo: 15 *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & 16 *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & 17 *imaginibus.* 18 *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
19 *Namque esto: populus* 20 *Læuino mallet honorem*
Quam Decio mandare 21 *nouo: censorque* 22 *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
23 *Vel meritò, quoniam in propria non* 24 *pelle quiessem.*
25 *Sed fulgente trahit constrictos* 26 *gloria curru*
27 *Non minus ignotos generosis.* 28 *quò tibi Tulli*
29 *Sumere depositum clauum? fieriq;* 30 *tribunum?*
Inuidia accrescit, 31 *priuato quæ minor esset.*
Nam 32 *vt quisq;* 33 *insanus nigris medium impediit crus*
34 *Pellibus, & latum demisit pectore* 35 *clauum:*
36 *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
37 *Vt si quis ægrotet quo morbo* 38 *Barrus, haberi*

2 Legionibus pleni, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vastre deridet.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius Liberti, i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile, reguauit tamen optime.
10 Obscuris.
11 Valerii Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo fumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c. 20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum iuuamoueret. 23 Atque id valde merito. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles. 28 Quo tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideo insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatoriis vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, ic, adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Vt

Vt cupiat formæ sus: eat quacunque puellis
Iniiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ;
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tune Syri Damæ, aut Dionysi [41] filius, audes
[41] Deiicere è saxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nonius collega gradu post me sedet vno.
Nam quid est [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Messala videris. at hic, si plaustra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] magna sonabit
Cornua, quod vincat que tubas: [48] saltem tenet hos nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi fam [51] comitibus: [52] at olim,
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Dissimile hoc illi est: quia non vt [55] forsit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoque [58] amicum:
Præsertim [59] cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul: felicem dicere [60] non hoc
Me possum casu, quòd te [61] sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit, optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
[62] Vt veni coram, [63] singultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] respondes (vt tuus est mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono post mense, iubesque

39 Cogit curiosè percontari de se & suis natalibus.
40 Apostrophe populi Romani ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E seruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare e saxo Tarpeio noxium: & damnatum, i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Respondet filius Damæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.
45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.
46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis vt Paulus. *sunt verba Horatii vel alius cuiis Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem strepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sum tibi familiaris & comitus.
52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indigno. 57 Inuidere possit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte possum prædicare me felicem. 61 Quod nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor eloquium. 65 Ego non natro. 66 Equo in Saturcianis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tuò Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero: magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitiis [69] *mediocribus ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, [70] *ac mala lustra*
Obiceret verè quisquam mihi: [71] *purus & insons*
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his:* [73] *qui macro pauper agello*
Noluit in [74] *Flani ludum me mittere,* [75] *magni*
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo [76] *suspensi loculos* [77] *tabulamque lacerto,*
Ibant [78] *octonis referentes idibus* [79] *æra.*
[80] *Sed puerum est ausus Romam* [81] *portare, docendum*
Artes, quæs doceat quivis eques atque senator
[82] *Semet prognatos.* [83] *vestem, servosque sequentes*
In magno vt populo si quis vidisset, sine ulla
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] *pudicum*
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solùm facto, verùm [87] *opprobrio quoque turpi:*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret [88] *olim,*
[89] *Si præco parvas, aut (vt fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer. [90] *neque ego essem questus. ob hoc nunc*
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] *pœniteat sanum patris hujus: &* [92] *eóque*
[93] *Non, vt magna* [94] *dolo factum negat esse suo pars,*
Quòd non ingenuos habeat clarósque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura inberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitiis paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si vivo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamvis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flani calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus quorum octo sunt dies,
79 Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex avito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus fuit.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c.
94 Suo vitio & culpa.

A certis annis æuum 95 *remeare peractum,*
Atque alios 96 *legere ad fastum quoscunque parentes*
97 *Optaret sibi quisque: meis contentus,* 98 *honestos*
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem 99 *onus (haud unum solitus) portare molestum.*
Nam mihi continuò maior quærenda foret 1 *res,*
2 *Atque salutandi plures: ducendus & unus*
3 *Et comes alter, uti ne solus rusve peregrè-*
ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda 4 *pretorrita. nunc mihi* 5 *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum:
6 *Mantica cui lumbos onere ulceret, atque* 7 *eques armos.*
Obiiciet nemo 8 *sordes mihi, quas tibi* 9 *Tulli,*
Quum 10 *Tiburte via prætorem quinque sequuntur*
Te pueri, 11 *lasanum portantes,* 12 *œnophorumque.*
13 *Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis, viuo. quacunque 14 *libido est,*
Incedo solus: percontor 15 *quanti olus, ac fur:*
16 *Fallacem circum,* 17 *vespertinumque pererro*
Sæpe forum: 18 *assisto diuinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris refero 19 *laganique catinum.*
Cœna ministratur 20 *pueris tribus: &* 21 *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet: 22 *astat echinus*
23 *Vilis, cum patera* 24 *guttus,* 25 *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, 26 *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Noniorum posse 27 *minoris.*
28 *Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego* 29 *lectio,*
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor 30 *oliuo,*

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum. *vel*, ambitionis cœtus.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superius.
10 Via quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alnus exoneratur. Angl. a close-stoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluptas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes.
17 Vesperi.
18 Interdum rebus diuinis vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris cati-

num. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti echinus, id est, vas fictile, sic nominatum a similitudine Echini marini. 23 Parui pretii. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noniorum iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissime cœnitabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scripto. 30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Aſt vbi me feſſum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
His [37] *me conſolor, victurum ſuauius* [38] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruúſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Canicularis.
34 Pranſus moderate & parce.
35 Quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hæc vita me conſolor.
38 Suauius quam ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

Proſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & 4 lippis notum & 5 tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem.*
[10] *Confidens,* [11] *tumidúſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Quo ſortes, quibus aduerſum bellum incidit.) inter
Hectora [15] *Priameden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Nec aliam ob cauſam, niſi quod virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites exciterant. Rupilius ab Auguſto in trimmuiratu proſcriptus eſt & demuatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores multas dici horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Durè cernicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos comitiatores. 13 Vt longe ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo ſortes, ſed eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si [18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum Lycio [19] *Glauco: discedat pigrior, vltrò*
Muneribus missis. Bruto Prætore [20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] *pugnat, vti non*
[22] *Compositus melius* [23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres [24] *procurrunt, magnum* [25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit [26] *causam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat [27] *comites.* [28] *excepto Rege:* [29] *canem, illum*
Inuisum agricolis sydus, venisse, [30] *ruebat*
Flumen vt hybernum, [31] *fertur quò rara securis.*
Tum [32] *Prænestinus salso multúmque fluenti*
[33] *Expressa arbusto* [34] *regerit conuitia,* [35] *durus*
Vindemiator, & inuictus: cui sæpe [36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce [37] *cucullum,*
At Græcus postquam est Italo perfusus [38] *aceto,*
Persius exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem iugulas? operum [40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

13 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltro Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbe contendit.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicii.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam pestiferam, sydus horribile.
30 Inconsulte dicebat.
31 Quo frondator raro pertingit vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestè natus.
33 Conuitia deprompta expectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiator conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans autem pigram ac nigrisui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] *OLim truncus eram* [2] *ficulnus, inutile lignum:*
Quũ faber [4] *incertus scamnũ, facerẽne Priapũ,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumq;
Maxima [5] *formido. nam fures* [6] *dextra coercet,*
Obscœnóque ruber porrectus ab inguine [7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetatque [8] *nouis considere in hortis.*
Huc prius angustis eiecta [10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hic dabat:* [19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquiliis habitare* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quo modò tristes*
Albus [24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furesque feræque, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possim*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana [31] *maiore vlulantem (pallor vtraque*
Fecerat: horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cæperunt: [34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *seruilibus, vtque*
Iam peritura modis. [39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera [40] *Tisiphonem, serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

[8] In hortis nuper satis, vel, nuper à Mæcenate iustitutis.
[9] Ad hunc locum vbi *Priapus* stabat.
[10] Cadauera inopum & plebeiorum hominum.
[11] Non in ornato feretro.
[12] Constitutum est sepulchrum.
[13] Pantolabus vniuersum patrimonium abligurierat.
[14] Luxurioso, qui eam suam familiarem turpiter consumpserat.
[15] In latitudinem.
[16] Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium à suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
[17] In longitudinem.
[18] In Esquiliis datos significabat.
[19] Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
[20] In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchram iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
[21] Sepulchris remotis. [22] In colle aperto deambulare. [23] In quo nuper tristes homines. [24] Deformem. [25] Non tam fures &c. quam. [26] Immutat. [27] Veneficas. [28] Postquam. [29] Colligant. [30] Expeditam. [31] Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. [32] Fodere. [33] Et nigram agnam dentibus discerpere. [34] Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. [35] Mortuorum animas excitarent. [36] Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. [37] Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est ceream verberaret. [38] Vt miserabiliter pereuntes. [39] Proserpinam vmbrarum dominam. [40] Vnam ex tribus furiis, quæ cædes vlciscitur. [41] Stygias canes Proserpinæ comites. [42] Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret 43 *his teſtis, poſt magna* 44 *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput 45 *inquiner albis*
Coruorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius & 56 *fragilis Pediatia, ſúrque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto 47 *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte & 48 *acutum?*
Vtque lupi barbam 49 *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & 50 *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta 51 *duarum?*
Nam, 52 *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate 53 *ficus.* 54 *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ 55 *dentes, altum Saganæ* 56 *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
57 *Vincula, cum magno riſuque iocoque* 58 *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maſculæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſciſſa.

53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos parte inſitos. 56 Saganæ comam oppoſitam i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg. 57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via 1 *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus 2 *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaque manu, 3 *Quid agis, dulciſſime rerum?*
4 *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio omnia quæ uis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis? 6 occupo. at ille,
7 *Noris nos (inquit) docti ſumus, Hic ego, Pluris*

1 In via ſacra ſecundum ædium fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Beatus? ingnitille.
4 Recte valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Capio vti tibi proueniant omnia
7 Hoc volo, vt nos

ex animi ſententia, 6 Prænenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? noris,

[8] *Hoc (inquam) mihi cris.* [9] *Miſere diſcedere quærens,*
[10] *Ire modò cœpi, interdum* [11] *conſiſtere: in aurem*
[12] *Dicere neſcio quid puero, quum ſudor ad imos*
[13] *Manaret talos. O te* [14] *Bollane cerebri*
Felicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] *vt illi*
Nil reſpondebam, [16] *Miſerè cupis (inquit) abire:*
Iamdudum video. [17] *ſed nil agis:* [18] *vſque tenebo,*
Perſequar. [19] *hinc quò nũc iter eſt tibi?* [20] *nil opus eſt te*
[21] *Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæſaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agã, & non ſum piger: vſq; ſequar te.*
[23] *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis aſellus,*
Quum grauius dorſo [24] *ſubiit onus.* [25] *incipit ille:*
Si bene me noui, non [26] *Viſcum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra [27] *mouere*
[28] *Mollius? inuideat quod &* [29] *Hermogenes, ego canto.*
[30] *Interpellandi locus his erat. Eſt tibi mater,*
Cognati, [31] *queis te ſaluo eſt opus?* [32] *Haud mihi quiſquã:*
Omnes [33] *compoſui.* [34] *Felices. nunc egoreſto:*
[35] *Confice. namque inſtat fatum mihi triſte.* [36] *Sabella*
Quod [37] *puero cecinit,* [38] *diuina mota anus vrna.*
[39] *Hunc neq; dira venena, nec* [40] *hoſticus auferet enſis:*
[41] *Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec* [42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc [43] *quando conſumet cunque loquaces,*
Si ſapiat, vitet, ſimulatque adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] *ad Veſtæ, quarta iam parte diei*
Præterita: & caſu, tunc reſpondere [45] *vadato*

[8] Ideirco quia doctus es, pluris à me fies.
[9] Vehementer, vſque ad miſeriam.
[10] Ibam aliquando celerius.
[11] Aliquando conſiſtebam.
[12] Dicebam puero.
[13] Quum ſudor deſperat pro animi angore.
[14] Bollanus nullo ſtrepitu conturbatur, ergo felicis erat cerebri.
[15] Poſtea quam.
[16] Valde cupis abire.
[17] Fruſtra cupis effugere.
[18] Semper tenebo.
[19] Ab hoc loco, quo es iturus?
[20] Verba ſunt Horatii, qui multas fingit caulas ſeſe ab hoc garrulo cripiendi.
[21] Hoc illuc circumduci.
[22] Reſpondet garrulus affectator.
[23] Tranſlatio eſt à iumentis, quorum aures demiſſæ corporis defatigationem ſignificant.
[24] Portat onus.
[25] Garrulus loquitur.
[26] Viſcus & Varius Poetæ diſerti, amici fuere Horatii & Virgilii.
[27] Saltare.
[28] Facilius quam ego. [29] Cantor optimus. [30] Loquitur Horatius. [31] Quibus tua ſalus eſt neceſſaria. [32] Reſpondet Garrulus. [33] Omnes ſepelim. [34] Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat felices huius temporis citate defunctos. [35] Enea me. [36] Anus fortilega, fortaſſe Horatii nutrix. [37] Quod cecinit mihi puero. [38] Commota vrna diuinã, in quam ſortes erant ad diuinandum fortuita coniectæ. [39] Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per ſortes vrna edoctæ.* [40] Enſis hoſtilis. [41] Pleuritis. [42] Podagra quæ tardos facit. [43] Cumque aliquando garrulos, &c. [44] Ad Veſtæ templum. [45] Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat,

Debebat, quod ni feciſſet,[46] *perdere litem.*
Si me amas,[47] *inquit, paulum hic ades.*[48] *Interea ſi*
Aut valeo[49] *ſtare, aut noui ciuilia iura:*
Et propero[50] *quo ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit.*
Tene relinquam,[51] *an rem?*[52] *Me ſodes, Non faciã,*[53] *ille,*
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] *Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?*
[55] *Hinc repetit.*[56] *Paucorum hominum,*[57] *& mentis benè*
Nemo[58] *dexterius fortunã eſt vſus.*[59] *Haberes (ſanæ.*
Magnum adiutorem poſſet qui ferre[60] *ſecundas:*
[61] *Hunc hominem velles ſi*[62] *tradere. diſpeream ni*
[63] *Summoſſes omnes.*[64] *Non iſto viuimus*[65] *illic*
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena[66] *malis. nil mi officit vnquam,*
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vnicuique ſuus.[67] *Magnum narras, vix credibile.*[68] *Atqui*
Sic habet.[69] *Accendis quare*[70] *cupiam magis illi*
Proximus eſſe.[71] *Velis tantummodo*[72] *quæ tua virtus,*
Expugnabis. & eſt[73] *qui vinci poſſit: eoque*
Difficiles aditus primos habet.[74] *Haud mihi deero:*
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam.[75] *tempora quæram:*
Occurram in triuiis:[76] *deducam. Nil ſine magno*
Vita labore dedit mortalibus.[77] *Hæc dum agit, ecce,*
[78] *Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum*
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? &, Quò tendis?[79] *rogat:* & [80] *reſpondet. vellere cœpi,*
Et[81] *prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,*
[82] *Diſtorquens oculos, vt me eriperet.*[83] *male ſalſus*
Ridens[84] *diſſimulare: meum iecur*[85] *vrere bilis.*

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea*m inquit Horatius.*
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus ſermonem intermiſſum ſic repetit.
Quomodo Mæcenas tecum agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexterius quam tu, inquit Garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummonere poſſes omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia, æmulatione, criminationibus, &c.

67 Rem incredibilem narras, *inquit Garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit Garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, vt facile ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpe inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit Garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Ardius comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat, id eſt, vehementer iraſcebar.

86 Sunt verba Horatii ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt.
Alii Neomenias intelligunt, alii magnam Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisum.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi furiexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male falsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Gestuli aduersarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam vt me testem fumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

86 *Certè nescio quid secretò velle loqui te*
Aiebas mecum. 87 *Memini benè: sed meliori*
Tempore dicam: hodie 88 *tricesima sabbata. vin' tu*
89 *Curtis Iudæis* 90 *oppedere?* 91 *Nulla mihi (inquam)*
Religio est. 92 *At mi. sum paulo* 93 *infirmior, vnus*
94 *Multorum ignosces: aliàs loquar.* 95 *Hunccine solem*
96 *Tam nigrum surrexere mihi?* 97 *fugit improbus, ac me*
98 *Sub cultro linquit. casu venit obuius illi*
99 *Aduersarius: &* 1 *Quò tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &, 2 *Licet antestari? Egò verò*
3 *Oppono auriculam. 4 rapit in ius. clamor vtrinque,*
Vndique concursus: sic me seruauit 5 *Apollo:*

SATYRA X.

Hæc Satyra respondet iis quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilii versus reprehendebat: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

1 Dixi Lucilium asperum esse & durisculum in componendis versibus.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quod cives Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur *sed tranicè.*
6 Dare debeo.
7 Scenico versus Laberii scriptoris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere. 9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Nec sententia claudicet.

Nempe 1 *incomposito dixi pede currere versus*
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 *ineptè est,*
Vt hoc non fateatur? 3 *at idem, quod sale multo*
4 *Vrbem defricuit,* 5 *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens, 6 *dederim quoq; cætera. nam sic*
7 *Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.*
Ergo non satis est 8 *risu diducere rictum*
Auditoris: & est quædam tamen 9 *hîc quoque virtus.*
Est breuitate opus: 10 *vt currat sententia, neu se*
Impediat verbis lassæs onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:

11 *De*

[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poetæ,*
Interdum [12] *urbani, parcentis viribus, atque*
Extenuantis eas [13] *consulto.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi scripta* [17] *quibus comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque* [19] *pulcher*
Hermogenes unquam legit, neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ô seri studiorum,* [23] *qui ne putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior: [25] *ut Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, te ipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] *excudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus.* [30] *patrius intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [38] *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In silvam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus' est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Data opera.
14 locus interdum plus valet quam acrimonia.
15 Melius mordet, *vel* melius dect it & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè bonæ bellua.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis statura.
21 Qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθὲς, qui sero studiis operam dediſtis.
23 Qui puteris. *Nam particula. Ne abundat in sententia, vel. Connectio est consimilium.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commix-

tum. 26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis? 27 Accusati Petilli, *qui auream coronam Jovis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum fudore 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, i parti n Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vitiis inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum inelegantèr describit. 41 Quasi luteam esset Rheni caput vel orbem. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Iudimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida,

Elu-

Eludente senem, [48] *comis garrire libelles,*
Vnus vinorum, Fundani. [49] *Rollio regum*
Facta canit, [50] *pede ter percusso:* [51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone* [54] *Atacino,*
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] *hunc lutulentum, sæpe* [57] *ferentem*
Plura quidem [58] *tollenda relinquendis. age quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctius reprendis* [60] *Homero?*
Nil comis tragici [61] *mutat Lucilius* [62] *Atti?*
Non videt versus Enni [63] *grauitate minores,*
Quum de te loquitur, [64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65] *num illius, num* [66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura [67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac si* [69] *quis pedibus quid claudere* [70] *senis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus. [72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium: [73] *capsis quem fama est esse libriscque*
Ambustum propriis. [74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] *Græcis intacti carminis auctor:*
Quàmque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,*
[77] *Deterere et sibi multa:* [78] *recideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur, & in versu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex iis qui hodie viuunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, i. comiter & facete.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non AEneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quam Vario.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & reiiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minus graues quam oportet.
64 Nonne videt, quasi maior sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & leuius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Caisi Parmanensis. Parma est Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quod Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne superuacaneum.

79 Sæpe

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 vinus & rederet vngues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus. an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam ſatis eſt 84 equitem mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moueat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam 89 Viſcorum laudet vterque.
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Serui: 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc ſint qualiacunque,
93 Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deterius noſtra. 95 Demetri, téque Tigelli
96 Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum raderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcribis prima habenda quam emendatione.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſsimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quam ſperamus.

95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Minarum. 97 Subſcribe cito.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alii aliud desiderant) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1]*nimis acer:* [2]*& vltra Legem tendere opus:* [3]*sine neruis* [4]*altera quicquid Compositi pars esse putat: similesque meorum Mille die versus* [5]*deduci posse. Trebati, Quid faciam,* [6]*præscribe.* [7]*quiescas.* [8]*ne faciam, inquis Omninò versus?* [9]*aio.* [10]*peream malè, si non Optimum erat: verùm nequeo dormire.* [11]*ter vncti Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:* [12]*Irriguumque mero* [13]*sub noctem corpus habento. Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum Præmia* [14]*laturus.* [15]*cupidum, pater optime, vires Deficiunt: neque enim quiuis* [16]*horrentia pilis Agmina, nec* [17]*fracta pereuntes cuspide Gallos, Aut* [18]*labentis equo* [19]*describat vulnera Parthi.* [20]*Attamen & iustum poteras, &* [21]*scribere fortem,* [22]*Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23]*haud mihi deero, Cùm res ipsa feret.* [24]*nisi dextro tempore,* [25]*Flacci*

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitiis insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententiis.
4 Altera pars, i. alii homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. *Nam in re clarus Ineruisconsultus.*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatii consilium. Nataturi vngebantur vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulo ante noctem.
14 Accepturus.
15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem.
16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis.
17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere misi fractam.
18 Parthi ex equo delecti.
19 Possit describere.
20 Trebatius loquitur.
21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere.
22 Scipionis virtutes.
23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio.
24 Nisi tempore opportuno.
25 Horatii verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui male si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumque* [30] *nepotem:*
Cũ sibi quisq[31] *timet, quamquam est* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *ut semel* [36] *icto*
Accessit fervor capiti [37] *numerusque lucernis.*
Castor gaudet equis: ovo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum vivunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilii ritu,* [42] *nostrum melioris utroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si male cesserat, unquam*
[46] *Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis*
[47] *Votiva pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis: sequor hũc, Lucanus an Appulus,* [49] *anceps.*
Nam Venusinus arat finem sub [50] *utrumque colonus.*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanos incurreret hostis:*
Sive quòd Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] *ultrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vaginatectum: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? ô pater, & rex*
Iupiter, [56] *ut pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commôrit, (melius non tangere clamo):*
[58] *Flebit: & insignis tota* [59] *cantabitur urbe.*
[60] *Servius natus* [61] *leges minitatur, &* [62] *urnam:*
[63] *Canidia Albuti, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reiicit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius tem vnam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Ceſtibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucilius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei male cuenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspenderetur in templo à naufragis.
48 Vita Lucilii. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, periuum iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam viuum. 55 A malediis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa curtilio vtar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæstor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucii filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [61] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt, [66] *quo quiſque valet,* [67] *ſuſpectos terreat:* [68] *vtque*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: vnde, [71] *niſi intus*
Monſtratum? Scæuæ [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet ſceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat, [78] *ſeu mors atris circumvolat alis.*
Diues, inops, Romæ, [79] *ſeu fors ita iuſſerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, [80] *color.* [81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cum eſt Lucillius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi? aut læſo doluere* [90] *Metello?*
Famoſiſq; Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributum.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,* [96] *& ſcena, in ſecreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& diſcincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *ſoliti. quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe* [5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,*

61 Index nummatus & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Niſi id natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe quam nimium viuere moleſte fert.
73 Non gladio eam perimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Siue mori celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita iuſſerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (inquit Trebatius) ne non ſis vitalis, metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis gratioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucillius cum magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vainſceniuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt ciuis bonus.
88 Et Scipio Africanus.
89 Lucilii ingenio ſunt offenſi?
90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis verſibus conſciſſos?
91 Culpauit.
92 Plebem inſimam & tunicatum popellum.
93 Propitius.
94 Virtutis amicis.
95 Inſuper.
96 A populi conſpectu.
97 Scipio & Lælius.
98 Iocari cum ipſo Lucilio.
99 Et à rebus ſeriis laxati.
1 Donec cœna pararetur.
2 Soliti ſunt.
3 Intra annuum reditum Lucilii qui erat ordinis equeſtris.
4 Cum Auguſto, Mæcenate, &c.
5 Nolens fatebitur.
6 Rem fragilem dentibus permolere.
7 In rem ſolidam incurret.

Diſſentit

Dissentis. [8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid [9] *sanctarum inscitia legum:*
Si [10] *mala condiderit in quem quis carmina,* [11] *ius est,*
[12] *Iudiciumque.* [13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum [14] *latrauerit,* [15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,* [17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre quin pro re pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœna sancita, *d verbo sanctior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII tabularum lata est.
12 Actio ex lege.

13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur eum iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absoluêris.

SATYRA II.

Sub Oselli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta, [1] *boni, sit viuere parue:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ [2] *præcepit Osel-*
Rusticus, [3] *abnormis sapiens,* [4] *crassaq; Minerua) (lus*
Discite non inter [5] *lances, mensasque* [6] *nitentes,*
Cum stupet insanis [7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus* [9] *meliora recusat:*
Verum hic [10] *impransi mecum disquirite.* [11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.* [13] *leporem sectatus, equóve*
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia [14] *assuetum græcari,* [15] *seu pila velox,*
Molliter austerum [16] *studio fallente laborem,*
Seu te [17] *discus agit: pete* [18] *cedentem aëra disco.*
Cùm labor [19] *extruderit fastidia:* [20] *siccus, inanis*

1 Ordo est, ô boni discite quæ virtus &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exculta.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & properans ad assentiendum falsis, quod *multo cibo repleto*

accidit. 9 Veram virtutem repudiat. 10 Iciunus. 11 Cur velim vt impransi verum discatis a falso? Sic animus cibo potuque confortus verum a falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo oblitionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Icta discum in aerem, qui cedit corporibus eminentibus. 19 Cum labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibund. & famelic.

21 Invoica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo putatum?
28 Non in eorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercicio laborioso.
30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregre aduecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare, palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori precio.
38 Quasi ad gustum, olarum pulchritudo pertineat.
39 Nam cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ pauonis magis quam illa in fœmel gallinæ.

21 *Sperne cibum vilem: nisi* 22 *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta: 23 *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces 24 *hyemat mare. Cum sale panis*
25 *Latrantem stomachum bene leniet.* 26 *Vnde putas, aut*
27 *Qui partum?* 28 *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in te ipso est: 29 *tu pulmentaria quære*
Sudando. 30 *pinguem vitiis, albumque, nec Ostrea,*
Nec Scarus, aut poterit 31 *peregrina iuuare* 32 *Lagois.*
Vix tamen 33 *eripiam, posito pauone, velis quin*
34 *Hoc potius, quam gallina* 35 *tergere palatum,*
Corruptus 36 *vanis rerum: quia vaneat* 37 *auro*
Rara auis, & picta pandat spectacula cauda:
38 *Tanquam ad rē attineat quicquam, num vescaris iste*
Quam laudas pluma? 39 *cocto num adest honor idē?*
Carne tamen quamuis distat nihil: 40 *hac magis illa*
41 *Imparibus formis deceptum te patet.* 42 *esto.*
43 *Vnde datum sentis,* 44 *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus 45 *hiet?* 46 *pontesne inter iactatus, an amnis*
47 *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.*
Mullum: 48 *in singula quem minuas pulmenta, necesse*
49 *Ducit te species, video,* 50 *quo pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilicet 51 *illis*
Maiorem natura 52 *modum dedit:* 53 *his breue pondus.*
IEIVNVS raro stomachus 54 *vulgaria temnit.*
Porrectum magno 55 *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyis 56 *gula digna rapacibus. at vos*
57 *Præsentes Austri* 58 *coquite horum obsonia: quanquā*
59 *Putet aper, Rhombusq; recens: mala copia* 60 *quando*
61 *Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula* 62 *plenus,*
Atque 63 *acidas mauult inulas. necdum omnis abacta*

21 Inuoica est concessio. Quasi dicat, non spernes. 22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage. 23 Cellarius domi non est. 24 Mare in tempestatem insurgit. 25 Stomachum inanem. 26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu? 27 Quomodo putatum? 28 Non in eorum obsoniorum odore. 29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercicio laborioso. 30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare. 31 Peregre aduecta. 32 Piscis Romæ carus & rarus. 33 Vix persuadebo. 34 Pauone. 35 Fricare vel delectare, palatum. 36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis. 37 Maiori precio. 38 Quasi ad gustum, olarum pulchritudo pertineat. 39 Nam cocto pauoni manent illæ plumæ. 40 Formâ pauonis magis quam illa in fœmel gallinæ.

41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An pisces iste sic in fluuio Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum dilatant. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior, propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frustra. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum bellua, cuius dapes dignæ sunt Harpyarum con tactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur, 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exturatus. 64 Inulæ sunt vtiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt,

64 *Pa-*

64 Pauteries epulis 65 regum: nam 66 vilibus ouis,
67 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
Præconis 68 Galloni erat accipensere mensa
Infamis. quid? tum 69 rhombos minus æquor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque iconia nido:
Donec vos author docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis 72 edixerit assos:
Parebit 73 praui docilis Romana iuuentus.
74 Sordidus à tenui victu distabit, 75 Osello
Iudice. nam frustrà vitium vitaueris 76 illud,
Si te 77 alio prauum detorseris. Audiennus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhæret,
79 Quinquenneis oleas 80 est, & syluestria corna:
Ac 81 nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cuius odorem olei nequeas perferre (83 licebit
Ille 84 repotia, natalcis, aliósve dierum
Festos 85 albatus celebret) cornu ipse 86 bilibri
Caulibus instillat, 87 veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum (iunt.
88 Vti ù imitabitur? hac vrget 89 lupus, hac, 90 canis, 91 a-
92 Mundus erit, qui non offendat 93 sordibus, atque
94 In neutram partem cultus miser. 95 hic neque seruis,
96 Alluti senis exemplo, dum munia 97 didit,
Sæuus erit: neq; sic, vt 98 simplex Næuius, 99 vnctam
Conuiuis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaque secum
Afferat: imprimis valeas benè. nam, variæ res
Vt noceant homini, 2 credas, memor illius escæ,
Quæ 3 simplex olim tibi 4 sederit. at, simul assis
5 Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretii.
67 Oleis, maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus conuiuio posuit accipenseremm, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis iuuo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito prauæ discit.
74 Inter victum sordidũ & luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem, &c.
85 Quamuis.

84 Conuiuia facta die secundo à nuptiis, vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo cornco quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Galloniumluxuriosum an Audiennum sordidum? 89 Edacitas vel inglauies. 90 Immunditia vel sordes 91 Vt est in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius seruos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutam, quod est luxuriæ non serendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia se [6] in bilem vertent, stomachoque [7] tumultum
Lenta ferat [8] pituita. vides, vt [9] pallidus omnis
Cœna desurgat [10] dubia? quin corpus onustum
[11] Hesternis vitiis animum quoque [12] prægrauat vnà:
[13] Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:
[14] Alter, vbi dicto citius [15] curata soporis
Membra dedit: [16] vegetus præscripta ad munia surgit.
[17] Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] vbique
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus [19] præsumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (sus
[20] Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia [21] na-
Illis nullus erat: sed, credo, [22] hac mente, quod hospes
Tardius aduenies, [23] vitiatum commodius, quàm
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Herbas natum tellus me [24] prima tulisset.
Das aliquid famæ, [25] quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] ferunt vna cum damno dedecus. [27] adde
Iratum [28] patruum, vicinos, [29] te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum dixerit egenti
[30] Æs, laquei pretium. iure, inquis, [31] Thrasius istis
Furgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasque habeo [32] tribus amplas regibus [33] ergo,
[34] Quod superat, non est [35] melius quo insumere possis?
Cur eget [36] indignus quisquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] tanto emetiris acervo?
Vni nimirum tibi [38] recte semper erunt res?

6 In choleram ſ ignem.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia vbi conuiuæ dubitant quid de multis iumant.
11 Heſternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humanam deiicit animam diuini ſpiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parce viuit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et vbi ſenectus aduenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quam quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das aliis.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idemque pauper.
32 Quæ ſuffecerint tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 Quod tibi ſupereſt. 35 Non melius quam in epulas luxurioſas. 36 In pia indignus, qui non mereatur aut debeat egenus eſſe. 37 E tanto acervo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus 39 posthac inimicis risus. vter nam
40 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
41 Pluribus assuerit mentem, corpúsque 42 superbum:
An qui contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens, 43 aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Osellum
44 Integris opibus noui 45 non latius vsum,
45 Quam nunc accisis. 47 Videas 48 metato in agello
Cum pecore, & gnatis 49 fortem 50 mercede colonum:
51 Non ego, narrantem, temerè edi luce 52 profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
At, mihi sic 53 longum post tempus venerat hospes,
54 Sine operum vacuo gratus conuiua 55 per imbrem
Vicinus: 56 benè erat, 57 non piscibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hœdo: tum 58 pensilis vua secundas,
Et nux ornabat mensas, 59 cum duplice ficu.
60 Post hoc ludus erat 61 cuppa potare magistra:
62 Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
63 Explicuit vino contractæ 64 seria frontis.
65 Sæuiat, atque nouos moueat fortuna 65 tumultus:
Quantum 67 hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri 68 nituistis, 69 vt huc nouus incola venit?
70 Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit 71 ille,
Illum aut 72 nequities, 73 aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè 74 viuacior hæres.

39 Commutata fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animũ & corpus alliteceerit?
42 Corpus delitiis elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quam nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Osellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demonso & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agrosito ad Vmbrenum translato.
51 Totus vsque ad finem Satyræ, sermo est Osselli.
52 Die non festa, Angl. a working-date.
53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus.
54 Sine cum vacarem ab operis. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *marisicas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explenissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro a potandum adhibito quam ipsa cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Dimisit. 64 Res seriας, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Osellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vtu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut valri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quod huiusce modi vafrities est in iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreniſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli 75 *proprius: ſed cedet in vſum*
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca viuite 76 *fortes:*
Fortiaque aduerſis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduerſus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damaſippum inducit ipſum accuſantem quod nihil ſcriberet. deinde ſub perſona Damaſippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes inſanire.

Si raro ſcribis, vt toto non quater anno
Membranam poſcas, 3 *ſcriptorum quæq; retexens,*
Iratus tibi quod vini ſomnique 4 *benignus*
Nil dignum 5 *ſermone canas. quid ſiet? ab ipſis*
Saturnalibus 6 *hoc fugiſti. ſobrius ergo*
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt,
Culpantur 7 *fruſtra calami,* 8 *immeritúſque laborat*
Iratus nates 9 *paries dius atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara 10 *minantis,*
Si 11 *vacuum* 12 *tepido cepiſſet villula tecto.*
Quorſum pertinuit 13 *ſtipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras 14 *virtute relicta?*
Contemnere miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia 15 *: aut quicquid* 16 *vita meliore parabis,*
Ponendum 17 *æquo animo.* 18 *Dic, age, Damaſippe, deæſt*
Tam bene me noſti? 19 *Poſtquam omnis res mea* 20 *Ianũ*
Ad medium 21 *fracta eſt, aliena negotia curo,*
Excuſſus 22 *propriis.* 23 *olim nam* 24 *quærere amabam,*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua ſcribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando ſcripſerat.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dicta dignum quod Satyris mandetur.
6 Poſt dies Saturno ſacros (in quibus magna erat potandi copia) huc, i. ad villam fugiſti vt ſcriberes.
7 Culpantur calami ad ſcribendum minus apti.
8 Immerito abs te vexatur paries ædificatus diis & poetis male propitiis.
9 In pariete cerato ſolebant poetæ, ſi quid noctu in mentem veniret, inſcribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otioſum. 12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quaſi ſtipatores tecum educere in villulam ruſticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt mauis otiari & nihil ſcribere? 16 Deſidia Sireni ſimilis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo 18 Deponendum eſt & abiiciendum patienter. 19 Horat. ſatis ridicule grariis agit Damaſippus. 20 Obrectamenſilium 21 Qui longum & philoſophicam tuam barbam radet 22 Reſpondet Damaſippus 23 Iamnam mihi frontem in toro poſitum, vbi mercatores & fœneratores conuenebant. 24 Quaſi ad ſcopulos illiſa eſt, i. diminuta & conſumpta. 25 Erectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damaſippus ſe ſtudioſum fuiſſe vanorum antiquorum prius quam ſit factus Stoicus. 27 Cognoſcere amabam.

28 *Quo*

28 *Quo vafer ille pedes lauisset* 29 *Sisyphus ære:*
Quid stultum 30 *insanire,* 31 *quid fusum durius esset.*
32 *Callidus huic signo ponebam* 33 *millia centum:*
Hortos egregiasque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia 34 *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen 35 *compita* 36 *Noui:*
37 *Et morbi miror purgatum te illius.* 38 *Atqui*
Emouit veterem mire 39 *nouus, vt solet,* 40 *in cor*
Traiecto 41 *lateris miseri capitisque dolore:* (*get,*
Vt 42 *lethargicus hic, quã sit* 43 *pugil, & medicum* 44 *ve-*
45 *Dum ne quid simile huic, esto vt libet.* 46 *ô bone, ne te*
47 *Frustrere insanis & tu,* 48 *stultique prope omnes:*
49 *Si quid Stertimius veri crepat:* 50 *vnde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, 51 *tempore quo me*
Solatus iniit 52 *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricio non tristem 53 *ponte reuerti.*
Nam 54 *male res gestas quum vellem mittere* 55 *operto*
Me capite in flumen: 56 *dexter stetit, &, Caue faxis*
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te 57 *malus vrget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, 58 *nil verbi, pereas quin* 59 *fortiter, addam.*
60 *Quem mala stultitia, & quæcunque insitia veri*
Cœcum agit, insanum Chrysippi 61 *porticus & grex*
62 *Autumat. hæc populos, hæc magnos* 63 *formula reges,*
Exceptos sapiente, tenet. nunc accipe quare
64 *Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Insano 65 *posuere.* 66 *velut siluis, vbi passim*
67 *Palantes error,* 68 *certo de tramite pellit:*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
69 *Error,* 70 *sed variis illudit partibus. hoc te*

28 In quo vase æreo.
29 Sisyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiose.
31 Quid minus eleganter esset censetum.
32 In eo callidus eram, quod sciebam signatis operibus iustum pretium imponere.
33 Sestertiũm nummũm centũm.
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur me appellabant Mercuriũlem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi παρὰ λαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt vtcunque.
43 Quum sit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modo ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipiaste.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus. 50 A quo. 51 Ex eo tempore. 52 Philosophicum barbam nutrire ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Fortiter animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in syluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique, 70 Sed error ille quasi ludibundus in variis versatur partibus, vt puta dextra & sinistra.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuendæ timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosque[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluuiosque ruentis clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?[81]
Scribe decem à Nerio:[82] *non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo auis, modo saxum: & quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene, sani:*
Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,[87]
Dictantis quod tu nunquam[88] *rescribere possis.*
Audire atque togam[89] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[90] *triste ve superstitione,*
Aut alio mentis morbo[91] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[92] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & salsus, cauustergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormiit vino obrutus.
77 Catienis histrionis, qui Polydoripartes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te appello.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fides credat.
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia lib.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & inanes laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne solnat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere.
87 Multo insanior est Perillus.

88 Mutuo danris, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertentis sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam pungens remedium est insaniæ.

Nescia

Nescio an 95 *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Heredes 96 *Staberi summam incidêre sepulchro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum 97 *dare centum*
98 *Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio* 99 *Arri:*
1 *Frumenti quantum metit* 2 *Africa.* 3 *Sive ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: 4 *ne sis patruus mihi.* 5 *credo*
Hoc Staberi 6 *prudentem animum vidisse. Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? 7 *Quo ad vixit, vrediditingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil 8 *acrius: vt si*
Fertè 9 *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipse videretur sibi 10 *nequior.* 11 *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaque pulchris
Diuitiis parent: quas qui construxerit, ille
12 *Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. 13 *hoc velut virtute paratum,*
Speranit 14 *magnæ laudi fore. quid simile isti*
15 *Græcus Aristippus? qui seruos proiicere aurum*
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. 16 *vter est insanior horum?*
Nil agit exemplum, 17 *litem quod lite resoluit.*
Sicuis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si 18 *scalpra &* 19 *formas,* 20 *non sutor: nautica vela,*
21 *Auersus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur merito. quid discrepat 22 *istis*
Qui nummos aurumque recondit, nescius vti
23 *Compositis, metuensque velut contingere* 24 *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum
25 *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque* 26 *illinc*
Audeat 27 *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus vescatur 28 *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auaritissimi, qui ipsum hæredes quantam quisque summam ex testamento accepisset, in eius sepulchro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem induxit. Hæc est victima mea voluntas siue sit prauа siue recta.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus siue quis alius.
6 Ironice.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cauit vehementius quam pauperiatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberii.
12 Ex auari iudicio.
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus?
17 Quod ex lite dissoluta nouam litem excitauit. 18 Setoria instrumenta, quibus eorum raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur luzores ad calceos componendos. Angl. lasts. 20 Si ille qui sutor non est emat scalpra. 21 Alienus a mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis sit dominus, & esuriat. 28 Foliis agrestibus.

Si

Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis ([29] *nihil eſt: tercentum millibus) acre*
Potet acetum: age, ſi & [30] *ſtramentis incubet,* [31] *vnde octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,*
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca:*
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] *vt ebibat hæres,*
[34] *Diis inimice ſenex cuſtodis?* [35] *ne tibi deſit?*
Quantulum enim [36] *ſummæ curtabit quiſque dierum,*
[37] *Vngere ſi caules oleo meliore caputque*
Caperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quidquis ſatis eſt, periuras, furripis,* [40] *auferS*
Vndique? tún' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſeruóſve tuos, quos ære [41] *parâris:*
Inſanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremque veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis.*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu veris eam [44] *occiſa inſaniſſe parente?*
Ac non antè malis dementem [45] *actum furiis, quam*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quum [46] *ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes,*
Nil ſanè fecit quod tu reprendere poſſis,
Non [47] *Pyladen ferro violare auſúſve ſororem*
Electram: tantùm maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hanc [48] *aliud, inſſit quod* [49] *ſplendida bilis.*
[50] *Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,*
Qui [51] *Veientanum feſtis potare diebus*
[52] *Campana ſolitus trulla,* [53] *vappamque profeſtis:*
Quondam [54] *lethargo grandi eſt oppreſſus: vt hæres*

29 Parum eſt quod dico, mille vini cados domi repoſitos habere.
30 Vilibus ſtratis quæ dormientibus ſubſternuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta, i 79.
32 Epulæ vermium, qui veſtes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt conſumat.
34 Dijs inuiſe.
35 Cuſtodis ne tua, ne tibi quippiam deſit?
36 Quantulum de ſumma pecuniaria amputabit vnuſquiſque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo eſt morbus capitis vbi inter pilos ſurgunt quædam ſquammulæ.
39 Si exigauum tibi ſufficit quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emiſti pecuniis.
42 Sanus nec es & ſenſibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non inſanum fuiſſe antequam locius admitteret?
45 Impoſitum furiis.
46 Poſtquam habitus eſt furioſus.
47 Pyladen ſocium ſuum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor prouenieus ex ætra bile inſerat. Bilis eſt ſplendida & mordax inſtar aceti.
50 Opimius auarus pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rubellum peſſimum & ſaporis ingrati. *Veientana ciuitas eſt Campaniæ.*
52 Vaſe potorio ſtili.
53 Vinum inſipidum.
54 Veterno.

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus oua fque
Curreret, [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum hominem sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age.
[59] Quid vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum sume hoc [63] ptisanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? parum quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereamve rapinis?
[66] Quis nã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuo sanus? Mimime. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cardiacus ([68] *Craterum dixisse putato)*
Hic æger. [69] Recte est igitur? surgetque? [70] Negabit.
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periturus, neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Vexum ambitiosus & audax
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis [76] diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nuceſque
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abscondere [81] tristem,
Extimui ne vos ageret vesania discors:
[81] Tu Nomentanum, [83] tu ne sequere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta reclauderent.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimii. Mene viuo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam, inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & de lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt se gratum ostendat Laribus qui cum à penuria & anaritia liberauerit.
72 Purgetur Helleboro, quia insanus est.
73 Veteri omnino loco. *Athenæus in Barathrum locum profundiorem malefici deuoluebant.*
74 Quæsitis.
75 Canusium, est oppidum in Apulia.
76 Diuisse.
77 Tesseras.
78 Id dicimur laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequereris. 83 Ne tu O Tiberi. 84 Auarum seueratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater, [85] *natura coercet.*
Praeterea ne vos [86] *titillet gloria, iure-*
-iurando obstringam [87] *ambo: uter aedilis fuerit, vel*
Vestrum praetor, is [88] *intestabilis* [89] *& sacer esto.*
[90] *In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,*
[91] *Latus ut in circo spatiere,* [92] *aut aeneus ut stes,*
Nudus agris, nudus nummis infame paternis?
Scilicet [93] *ut plausus, quos ferat* [94] *Agrippa, feras tu,*
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] *Nequis humasse velit Atacem,* [96] *Atrida vetas cur?*
[97] *Rex fum.* [98] *Nil ultra quaero plebeius.* [99] *Et aequam*
Rem imperito: ac si cui videor non iustus, [1] *inulto*
Dicere, quae sentit, permitto. [2] *Maxime regum*
Dii tibi dent captae cl. ssem reddúcere Troiae:
Ergo [3] *consulere, & nox respondere* [4] *licebit?*
[5] *Consule:* [6] *Cur Aiax heros ab Achille* [7] *secundus*
[8] *Putrescit, toties servatis clarus Achivis?*
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot iuvenes patrio carere sepulchro?
[10] *Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem*
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
[11] *Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide* [12] *natam*
Ante aras, spargisque [13] *mola caput improbe salsa,*
[14] *Rectúm animi servas?* [15] *Quorsùm?* [16] *Insanus quid enim*
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim
Aiax Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] *Atridis.*
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] *Verum ego, ut haerentes adverso littore naues*
Eriperem, [19] *prudens placaui sanguine diuos.*
[20] *Nempe tuo, furiose?* [21] *Meo, sed non furiosus.*
[22] *Qui species* [23] *alias veris, scelerisque tumultu*

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est ademptum, *vel*, cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 Aediles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt aenea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Genet Augusti, qui virtute fuit leo, cum esset vulpes in bellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeii.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impune.
2 Verba plebeii captantis benevolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga. *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus.
9 Tot Troiani.
10 Mille oues (inquit rex) occidit.
11 Verba sunt plebeii.
12 Iphigeniam.
13 Mola ex farre molito & sale facta.
14 Rectum animum seruas? i. sanusne es?
15 Quorsum haec? inquit Agamemnon.
16 Verba plebei.
17 Agamemnoni & Menelao.
18 Respondet Agamemnon.
19 Prudenter.
20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti.
21 Meo sanguine ventos placauit (inquit Agamemnon) sed non ideo furiosus fui.
22 Loquitur plebeius.
23 Differentes à veris,

Permistas

24 Permiſtas capiet, 25 commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, 26 nihilum diſtabit, an ira.
Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos 27 admittis inanes,
28 Stas animo? 29 & purum eſt vitio tibi 30 quum tu-
midum eſt cor?
Si quis lectica 31 nitidam geſtare amet agnam,
Huic veſtem vt gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Puſam aut puſillam appellet: ſortique marito
3' Diſtiuet vxorem: interdicto 33 huic omne adimat 34 ius
Prætor, & ad ſanos 35 abeat tutela propinquos.
Quid? ſiquis gnatam pro muta 36 denouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus.
Et furioſus erit. quem cepit 37 vitrea fama,
38 Hunc circumtonuit gaudens 39 Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & 40 Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim ſtultos 41 ratio inſanire 42 nepotes.
43 Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
44 Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, 45 ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris ſartor, 46 cum Velabro omne 47 macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno. Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis reſponderit 48 æquus:
In niue Lucana 49 dormis ocreatus, vt aprum
Cænem ego: 50 tu piſces hyberno ex æquore 51 verris:
52 Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. auſer:
53 Sume tibi decies: 54 tibi tantundem: 55 tibi triplex,
56 Vnde vxor media currat de nocte 57 vocata.
58 Filius Æſopi detractam ex aure 59 Metellæ,
(Scilicet 60 vt decies ſolidum exorberet) aceto

24 Et cum ſciens conimpctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occidis.
28 Sane mentis es?
29 Expers vitii.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquam furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Deſtinet arx.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona huic attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones cupediarii & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant vegetarii.
47 Locus publicus obſoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æque animo oratione lenonis audiens.
49 Tu ô venator.

50 Tu ô piſcator. 51 Hyeme piſcaris. 52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena feſtertiſum nummũm millia. 54 O piſcator. 55 O leno ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius Æſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia feſtertiſum nummũm deuoraret.

61 Diluit insignem baccam. quæ fanior ac si
62 Illud idem in rapidum flumen iacerétve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, prauorum & amore 64 gemellum,
Luscinias soliti 65 impenso prandere coemptas.
66 Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi?
67 Ædificare casas, plostello adiungere 68 mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem deliciet 69 barbatum: 70 amentia vertet.
Si puerilis 71 his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrùmne in puluere 72 trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 Sollicitus pleres: quæro, faciasne quod olim
74 Mutatus Polemo: ponas 75 insignia morbi,
76 Fasciolas, 77 cubital, 78 focalia. 79 potus vt ille
Dicitur excello furtim carpsisse 80 coronas,
Postquam est impransi correptus voce 81 magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
82 Exclusus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire 84 dolores?
Exclusit, renocat: redeam? non, si obsecret, ecce
85 Seruus, non paulo sapientior, 86 O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modóque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia 87 & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, 88 nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 semina pomis,
20 Gaudes si 91 cameram percussi forte, 92 penes te es?

61 Liquefacit in Margaritam. 62 Eandem Margaritam. 63 Luxuria & ingenii leuitate. 64 Simile & æquale. 65 Magno pretio. 66 Quibus sunt adnumerandi tiranis an insanis? 67 Vt solent pueri. 68 Velut iumenta. 69 Virum grauem. 70 Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur. 71 A Ædificare casus & similia. 72 Virum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans. 73 Captus. 74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit. 75 Ornamenta amatoria. 76 Periscelides. 77 Ornamentum cubiti vel brachiorum tegumentum. 78 Quibus homines molles vtebantur. 79 Vt Polemo ebrius. 80 Flores, rosa, lilia, &c. è quibus sunt coronæ. 81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Arcesilæ auditor. 82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent. 83 Foribus sibi odiosis, vnde erat exclusus. 84 Quos amando patior. 85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam felicis amoris omine. 91 Testum in curuitatem formatum. 92 Esne meus compos?

Quid

Quid? [93] *quum balba* [94] *seris annosa verba palato,*
[95] *Ædificante casas, quæ sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atq;* [97] *ignem gladio scrutare. modo (inquã)*
[98] *Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis*
[1] *Absolues hominem, sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat: & vnum*
(Quiddam magnum addens) [7] *vnum me surpite morti:*
Diis etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus*
Exciperet [9] *dominus, quum vicinaret,* [10] *hoc quoq; vulgus*
Chrysippus ponit [11] *fœcunda in gente* [12] *Meneni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das admisque dolores,*
(Mater ait pueri menses iam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida si puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die quo tu [18] *indicis ieiunia,* [19] *nudus*
In Tyberi stabit, [20] *casus medicusve leuarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delirans cabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimque reducet.*
Quóne malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris:*

93 Cum blandimenta le verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verberat, *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ adde fœtus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea se emeretur.
99 Cereris furore vexatus, i. furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ.
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto Horat. sub persona Stertinii superstitiosos taxans omnẽ ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & eodi iusserat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donare, quo quid maius à diis potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenius vixit ante Horatii, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile procreatur, corpus in principio paroxismi ingẽti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt vino fluuiae ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hanc liberarit, *qui in Quartana sæpe plus valet quã medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrẽ renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens perculsam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus, *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus diceret. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto, *Nemo enim suum tergum nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippum vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post meroes amissas quæstuosam mercaturam facias, *Sic, particula est bene precantis.*

Qua re ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
32 *Quid? capiat abſciſſum demens quum portat* 33 *Agaue*
34 *Gnati infelicis, ſibi tum furioſa* 35 *videtur?*
36 *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam inſanum: tantum hoc 37 *ediſſere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. 38 *Accipe: primum*
39 *Ædificas. hoc eſt,* 40 *longos imitaris, ab imo*
Adſummum totus 41 *moduli bipedalis. & idem*
Corpore maiorem rides. 42 *Turbonis in armis*
43 *Spiritum & inceſſum:* 44 *quid ridiculus minus ille?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque 45 *verum eſt,*
46 *Tanto diſſimilem,* 47 *& tanto certare minorem?*
48 *Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,*
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua 49 *cognatos eliſerit.* 50 *illa rogare,*
51 *Quantane? num tandē (ſe inflans) ſic magna fuiſſet?*
52 *Maior dimidio.* 53 *Num tanto? Quum magis atque*
*Se magis inflaret, Non, ſi te rupperis (*54 *inquit)*
Pareris. 55 *Hæc à te non multum* 56 *abludit imago.*
57 *Adde poemata nunc (hoc eſt,* 58 *oleum adde camino)*
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu
59 *Non dico horrendam rabiem (*60 *iam deſine,) cultum*
*Maiorem cenſu (*61 *teneas Damaſippe tuis te)*
62 *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
63 *O maior tandem parcas inſane minori.*

32 Reſpondet Damaſippus. 33 Filia Cadmi. 34 Penthei. 35 Furioſa videtur? minime. 36 Loquitur Horat. 37 Hoc expone. 38 Audi, inquit Damaſippus. 39 Magnifice ædificas. 40 Incedendo te effers, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris. 41 Breuis es ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta. 42 Gladiatoris homunculi. 43 Animum & geſtum tumidum. 44 In qua re es tu minus ridiculus. 45 AEquam eſt te idem facere? 46 Tanto viro diſſimilem. 47 Et cum tanto. 48 AEſopi fabula. 49 Vt ſimul natos oppreſſerit. 50 Illa rogabat. 51 Quantus fuit ille vitulus? 52 Reſpondet pullus. 53 Num tanto maior eſt, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damaſippus Horatium alloquitur. 55 Diſcrepat. 57 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando aliam, qua furis in poematis ſcribendis. 58 Vt maior ſiat tua inſania, prouerbium eſt. 59 Miſſam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto veſtitum tuum ſumptuoſiorem quam cenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horat. ita vitia a Damaſippo enumerari inuite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (qui me ſtultior es & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATY-

SATYRA IIII.

Sub persona cuiusdam Catii philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

1 VNde, & quò Catius? 2 Non est mihi tempus, 3 auenti
4 Ponere signa nouis præceptis: qualia 5 vincant
Pythagoran, 6 Antiquæ rerum, doctumque Platona.
7 Peccatum fateor, quum te sic tempore 8 læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si 9 intercideris tibi nunc aliquid, 10 repetes mox.
Siue est naturæ hoc, siue artis: 11 mirus vtroque.
12 Quin id erat curæ quo pacto cuncta 13 tenerem:
Vtpote res 14 tenues, tenui sermone 15 peractas.
16 Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
17 Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus 18 facies ouis erit, illa memento,
19 Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
20 Ponere: 21 namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, 22 qui siccis creuit in agris
Dulcior, 23 irriguo nihil est elutius horto.
24 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum 25 responset dura palato,
26 Doctus eris viuam 27 misto mersare Falerno.
28 Hoc teneram faciet, pratensibus optima fungis
Natura est: 29 aliis male creditur, ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
30 Finiet, 31 ante grauem quæ legerit arbore solem.
Auidius 32 forti miscebat mella Falerno
Mendose: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi rem ordiere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα, i. signa.
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Attico, te accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura, siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res fabriles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura,
19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ opponere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne gallina male aduersetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua dilato. 28 Hæc res molliculam efficit carnem. 29 Alius fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ mane ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil niſi lene decet. leni præcordia 33 *muſſo*
Proluueris melius. 34 *ſi dura morabitur aluus,*
35 *Mitulus* 36 *& viles pellent* 37 *obſtantia conchæ:*
38 *Et lapathi breuis herba, ſed albo non ſine* 39 *Coo:*
40 *Lubrica naſcentes implent conchylia* 41 *lunæ.*
Sed non omne mare eſt 42 *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Baiano melior 43 *Lucrina Peloris:*
44 *Oſtrea Circæis,* 45 *Miſeno oriuntur Echini:*
46 *Pectinibus patulis iactat ſe* 47 *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quiuis temere arroget artem,
48 *Niſi prius exacta tenui ratione ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces auertere 49 *menſa,*
Ignarum 50 *quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis*
51 *Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet.*
52 *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
53 *Curuet aper lances carnem vitantis* 54 *inertem.*
Nam 55 *Laurens malus eſt, vluis & arundine pinguis.*
Vinea 56 *ſummittit capreas non ſemper* 57 *edules.*
Fœcundi leporis 58 *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum 59 *nulli patuit quæſita* 60 *palatum.*
Sunt quorum ingenium nouæ tantum 61 *cruſtula promit,*
62 *Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:*
Vt ſiquis ſolum 63 *hor, malàne ſint vina, laboret:*
Quali perfundat piſces 64 *ſecurus oliuo.*
65 *Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,*
Nocturna ſiquid craſſi eſt, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis inimicus:) 66 *at illa*
Integrum perdunt lino 67 *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

33 Mollemato.
34 Si venter ſeſe non exoneret.
35 Muſculus. Angl. a muſſell.
36 Conchæ parui pretii.
37 Vt venter non ſit laxus.
38 Et rumex herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non ſine vino hic dicto ab inſula Co.
40 Conchilia generoſa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accreſcente conchilia implentur.
42 Generoſorum teſtaceorum,
43 Peloris in ſinu Lucrino capta.
44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circeis, vbi Circe filia ſolis habitauit.
45 In Meceno Baiarum porta, vbi Miſenus AEneæ nauclerus vndis ſubmerſus periit.
46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habent ſeratas ad ſimilitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Parentum mollitie & luxu diffluens.
48 Niſi prius explorata ſaporum ratione quæ tenuis eſt & difficulter percipitur.
49 Piſces è macello piſcatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piſcibus ius conueniat. 51 Crapula ſatiatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt aper nutritus in agro Laurenti. *Quod eſt Latii oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas eſui. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato conſiſtit. 61 Placentas adiunenit. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hos curet ſolum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Maſſica. 67 Lineo ſacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volueus aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *billis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quecunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quam quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inserbuit herbis,*
[81] *Corycioque croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis,*
Rectius [87] *Albanam sumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fœcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit.*
Sine grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *inscobe,* [1] *quantus*
Consistit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena a natura vini i. fæces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, efficare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Cornina nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria sed ea quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto a monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concrenit.
83 Superinfundes oleum Venefranum.
84 Poma Tiburtina.
85 Pulchritudine præstant. 85 Vua Venucula melius in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus innenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fœcatam, pechendiaden. 90 Permixtum, vel in cerniculo pargatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in anguste patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus conniux manus vnctas tergant. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quam paruus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est maior. 3 Te ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ & palma mundare?

4 Et purpureas vestes obtenere totalibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Iocatur Horatius suburbanei illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à me.
8 Memoriter
9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inventores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

4 *Et Tyrias dare circum illota totalia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto rependi iustius 5 *illis,*
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
6 *Docte Cati, per amicitiam divosque* 7 *rogatus,*
Dicere me auditum, perges quocunque, memente,
Nam quamvis referas 8 *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen 9 *interpres tantundem iuveris. adde*
10 *Vultum habitumque hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, 11 *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, 12 *fontes vt adire remotos,*
13 *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iano offensa eum oculis orbavit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas refarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci,
6 Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
7 O vates, veridice, *inquit Vlysses.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum divitibus.
10 Herba nullius usus vide Epod. 2. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sine turdes. 14 Sine aliud primatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum.

Hoc quoque 1 *Tiresia,* 2 *præter narrata, petenti*
Responde: quibus amissas reparare queam 3 *res*
4 *Artibus atque modis. quid vides? Iamne* 5 *doloso,*
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere? 6 O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudus inopsque domum redeam 7 *te vate, neque illic*
Aut 8 *apotheca procus intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, 9 *nisi cum re, vilior* 10 *alga est:*
11 *Quando pauperiem, missis* 12 *ambagibus, horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 *turdus,*
Sine aliud 14 *primum dabitur tibi,* 15 *deferet illuc*
Res vbi magna 16 *nitet domino sene: dulcia poma,*

Et

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.*
Qui quamuis periurus erit, [19] *sine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, si postulet, ire recuses.*
[22] *Visne tegam spurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me gessi, certans semper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, unde
Diuitias, æriſque ruam, dic augur, acerus.
[28] *Dixi equidem, & dico: captes aſtutus ubique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórve foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus vltro,*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem, cauſaque [35] *priorem*
Sperne domi ſi gnatus erit, ſit: undave coniux,
[36] *Quinte nuta, aut Publi (gaudent* [37] *prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Jus anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quinis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu ſis locus.* [42] *ire domum atque*
[43] *Pelliculam curare iube:* [44] *ſis cognitor ipſe:*
Perſta atque obdura, ſeu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus umaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior a parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis.
23 Homini abiecto & ſeruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tireſiæ concluſio.*
26 Vt præter meam conſuetudinem, hominem infimæ ſortis colam diteſcendi cauſa inquit Vlyſſes.
27 Vade eram.
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vaferto fugerit inſidiatorem qui captandæ hereditatis cauſa munera quaſi ex inſidiis offert.
30 Hamo præguſtato, Metaph. a piſcibus.
31 Aut ſpem abiiciat.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto vltro, id eſt, eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.
35 Sperne ciuem meliorem.
36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi.
37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.*
38 Non pecunia
39 Quod in vtramque partem trahi poteſt.
40 Quam te inani nuce fraudet.
41 Ne ſis cuiquam ludibrio.
42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem.
43 Delicate viuere.
44 Eſto patronus
45 Canicula ardens & ignita, ſiue aſtas fuerit, ſiue bruma.
46 Statuas imitas, intelligit fortaſſe infacundos actores, vel iudices ineptos.
47 Diſtentus pinguibus inteſtinis.
48 Pacta bibaculus, qui cum brumam deſcriberet, vteba. ur hoc verſu: *Iupiter hybernas cana, &c.*

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committent.
Thynni sunt pisces admodum edules, quorum multi capiuntur in Hispania adcolumnas Herculis.
52 Vinaria & piscinæ vbi pisces prægrandes alantur.
53 Filius valetudinarius, & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallaciam tuam prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officiis demerere.
58 Filio languenti substitutus.
59 Si quis casus ad mortem, puerum perduxerit.
60 In locum hæredevacuum.
61 Perraro hic euentus frustratur.
62 Quicunque testator. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Ve obliquis oculis inspicias.
66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est quem hæredem constituerit testator.
67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotiis versatus, ex quinque viro iterum inscriptus rediit. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim Æsopi corvum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Iudisne me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis vel nolentis reddere vniuersum debitum *Dotem cum filia, fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

49 *Inquiet*) 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Pluues annabunt thynni,* 52 *& cetaria crescent.*
Si cui præterea 53 *validus male filius in re*
54 *Præclara subiatus alatur: ne manifestum*
55 *Cœlibis obsequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in spem*
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
58 *Hæres, & si quis casus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias,* 61 *perraro hæc alea fallit.*
62 *Qui testamentum tradet tibi cuique legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapias* 66 *quid prima secundo*
Cura velit versu, solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recoctus*
Scriba ex quinque-viro corum 68 *deludet hiantem,*
Captatorque 69 *dabit risus Nasica Corano.*
70 *Num furis? an prudens?* 71 *ludis me, obscura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus Æneæ, tellure marique
Magnus erit: 74 *forti nubet procera Corano*
Filia Nasicæ, 75 *metuentis reddere soldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *socero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Nasica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniet que
Nil sibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *suisque.*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier si forte dolosa*
Libertusue senem delirum 82 *temperet,* 83 *illis*

Accedas ſocius: [84] *laudes, laueris vt abſens*
[85] *Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. ſcortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putaſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tam que pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ,*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*
[98] *De ſene guſtârit, tecum partita* [99] *lucellum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur vncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* 3 *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit 4 *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua, credo,
5 *Quod nimium inſtiterat viuenti, cantus adito:*
Neu deſis 6 *operæ, neve immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus: 7 *vltro*
8 *Non etiam ſileas.* 9 *Dauus ſis comicus: atque*
Stes Capite 10 *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
11 *Obſequio graſſare: mone,* 12 *ſi increbuit aura,*
13 *Cautus vti velet carum caput: extrahe turba,*
14 *Oppoſitis humeris:* 15 *aurem ſubſtringe loquaci.*
16 *Importunus amat laudari? donec* 17 *ohe, iam*
Ad cœlum manibus 18 *ſublatis, dixerit, vrge, &*
Creſcentem tumidis inflа ſermonibus 19 *vtrem.*
Quum te ſeruitio longo curaque 20 *leuarit:*
21 *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debet liberum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum senem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 *Verba ſunt Vlyſſis ad Treſiam.*
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Reſpondet Treſias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Veneris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel experta.
99 Lucrum alienæ acceptum.
1 Quod rodere dicitur.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata e domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres, ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam vitam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne ſis etiam nimium taciturnus. 9 Indue perſonam Daui timide cum domino ſua loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati. 11 Quouis genere obſequii diuitem capta eique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis ne in turba iactetur. 15 Autem tuam ſubſtringe loquaci ſeni, i. auribus tuis ſubſtrictis & arrectis finge te attente auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Ohe iam latis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Inflа hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut vter intumeſcit, 20 Morte ſua. 21 Et quum tu certo vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba, *Quarta partis hæres ſis Vlyſſis.*

Audi

Audieris, heres: 22 *ergo nunc Dama sodalis*
23 *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamq;* 24 *fidelẽ?*
25 *Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare,* 26 *est*
27 *Gaudia prodentem vultum* 28 *celare. sepulchrum*
Commissum 29 *arbitrio* 30 *sine sordibus extrue.* 31 *funus*
Egregie factum laudet vicinia. siquis
Forte coheredum senior 32 *male tussiet,* 33 *huic tu*
Dic, 34 *ex parte tua, seu fundi sive domus sit*
Emptor, 35 *gaudentem nummo te addicere.* 36 *sed me*
37 *Imperiosa trahit Proserpina: vive valéque.*

22 Post obitum senis sic dicis voce querebunda. Ergo nunc &c.
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelem parabo amicum?
25 Diuulga hæc verba, *unde mihi*, &c.
26 Licet, vel, vtile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & siccis lachrymis celare. 29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnifice. 31 Pompam funeralem ita te facturum. 32 Grauiter & perioluose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuenit. 35 Dic te mallentem nummum, quam fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 *Tiresiæ umbra, apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

1 *HOc erat in votis:* 2 *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus 3 *iugis aquæ fons,*
Et paulum syluæ 4 *super his foret.* 5 *auctius atque*
Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
6 *Maia nate, nisi vt* 7 *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci 8 *ratione malorem,*
Nec sum facturus 9 *vitio culpáve minorem.*
10 *Si vecteror fluitus nihil horum:* 11 *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc 12 *denormat agellum:*
O si vrnam argenti 13 *fors qua mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aratit, 14 *dines amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vera hæc.
5 Amplius quam optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera satis mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriave.
10 Si nihil horum a diis precor quæ proxime diximus.
11 Vrnam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Dines factus fauente Mercurio, qui thesauris reclaudendis præesse creditur.

Mercurio,

Hercule) [15] *si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue [16] *pecus domino facias, & cætera, præter*
[17] *Ingenium: vtque soles,* [18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *Satyris, musaque pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auster*
Autumnusque grauis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentius* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæque labores*
Instituunt. (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.*
Sine Aquilo [29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est.*
[32] *Post modo, quod mi obsit, clare certumque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratus precibus.* [36] *tu pulsos omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, alienæ negotia centum*
Per caput, & [40] *circa saluum latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses, Quinte, reuerti.
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possiaco, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pinguem, i. bebes ingenium.
18 *Sub Mercurii tutela, inquit Porta.* Vide Od. 17 lib. 2.
19 in villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro iam, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarii a Libitina funerum dea.
24 A Matuta, i. aurora.
25 Libentius appellaris.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fide iussorem i. pro altero spondere.
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Sine Aquilo flet & demulcet terras.
30 Sine Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clare & aperte locuto, quod mihi damnum afferat. *sponsorio nomine.* 33 Tardis enatibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat cuncti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & male audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens aeris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De te quæ ad rem publicam pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, fere octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero dumtaxat ad hoc, [46] *quem tollere rhedæ*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro parci?
[47] *Hoc genus: quota hora est?* [48] *Thrax est Gallina*
Matutina [50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimosa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam*
Inuidiæ. [53] *noster ludos spectaucrat unà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à rostris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius est, [55] *me consulit:* [56] *ô bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid [58] *de Dacis audisti?* [59] *Nil equidem.* [60] *vt tu*
Semper eris derisor ad omnes. Dii [61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.* [63] *Quid, militibus promissa* [64] *Triquetra*
Prædia, Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil mirantur, vt unum
Scilicet egregiũ mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter* [66] *miseto lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno [67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ iucunda oblivia vitæ?*
O quando [69] *faba Pythagoræ cognata, simulque*
Vncta satis pingui [70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnæque deũm: quibus ipse, meique*
[72] *Ante Larem proprium vescor.* [73] *vernasque procaces*
Pasco [74] *libatis dapibus, prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, solutus*
Legibus [76] *insanis: seu quis capit* [77] *acria fortis*

46 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ingauũ ex causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni vtuntur adhuc vestc æstiua.
51 Quæ garrulis fine periculo possint committi.
52 Per totum hoc septennium sui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo felicissimus vna cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoria.
61 Dii male me vexent.

62 Audiui. 63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Confirmatur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ sollicitudines obliuisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraret. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ cœnæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos seruos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magistro, quantum quilque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocu-

Pocula,[78] *seu modicis vueſcit lætius.ergo*
Sermo oritur non de villis domibuſve alienis.
Nec male,nec ne[80] *Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos*
Pertinet,& neſcire malum eſt,agitamus: vtrumne
Diuitiis homines an ſint virtute beati:
Quidve ad amicitias,[81] *vſus rectiumne trahat nos:*
Et quæ ſit natura boni,[82] *ſummumque quid eius.*
Ceruius,hæc inter, vicinus[83] *garrit aniles*
Ex[84] *refabellas. nam ſi quis laudat*[85] *Arelli*
Sollicitas[86] *ignarus opes,*[87] *ſic incipit:*[88] *Olim*
Ruſticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe[89] *cauo, veterem vetus hoſpes amicum:*
Aſper,& attentus quæſitis,[91] *vt tamen arctum*
Soluerit hoſpitiis animum. quid multa? neque illi
Sepoſiti ciceris nec longæ inuidit auenæ.
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit: 94 *cupiens varia faſtidia cœna*
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Quum pater ipſe domus palea porrectius in horna
Eſſet ador,loliumque,[97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem vrbanus ad hunc,Quid te iuuat (inquit) amice,
Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?
Vis tu homines vrbemque[99] *feris præponere ſyluis?*
Carpe viam (mihi crede)[1] *comes:*[2] *terreſtria quando*
Mortales animas viuunt ſortita, neque vlla eſt
[3] *Aut magno aut paruo leti fuga.*[4] *quo bone circa*
Dum licet,in rebus iucundis viue beatus:
Vive memor quam ſis æui breuis.[5] *Hæc vbi dicta*
Agreſtem pepulere, domo lenis exilis: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatus.
79 Sermo communis, in cœna ruſtica.
80 Lepos inſignis ſaltator, Auguſti ſcurra.
81 Vtilitas an honeſtas.
82 Et quid ſit Summum bonum.
83 Ceruius iucunde narrat vulgares fabulas.
84 Ex vſu.
85 Cuiuſdam auari nomen eſt Arellius.
86 Non expertus, quantas ſecum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius ſic incepit.
88 Quondam.
89 Anguſto cubili.
90 Laborioſus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hoſpitis, i. hoſpitibus accipiendis.
92 Hellenismus. *Inuidco cum genitiuo caſu pro quo Latini dicerent.* Neque inuidit illi ſepoſitum cicer æquè longam auenam, ſed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum deficeatum.
94 Cupiens varietate edulium depellere vrbani faſtidia muris dente ſuperbo ſingula degustantis.
95 Cum mus ruſticus ſtratus in palea huius anni.

96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti; 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum ſententia, vel in perſona muris vrbani & cæteratum animantium (homine excepto) ita loquitur. 3 Nobili aut ignobili, 4 Quocirca bene. 5 Poſtquam hæc verba muris vrbani, murem ruſticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mania

Mœnia [6] *nocturni subrepere. iamque tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum penit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multaque de magna supererent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris:*
Ergo vbi purpurea [10] *porrectum in veste locauit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuatque dapes: nec non* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] *lectis excussit vtrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi conclaue, magisque*
[20] *Exanimes trepidare* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat: meſylua* [25] *cauſsq;*
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] *ero.*

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet strages vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiose in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in strage purpurea gaudet sorte mutata.
17 Obres incondas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discutiebatur.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant.
21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis, a Molossa ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vitia vrbana turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius indacit seruum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter viuat quam promiserat aut præ se ferat.

Iamdudum [1] *auſculto: & cupiens tibi dicere* [2] *ſeruus*
Pauca, reformido. [3] *Dauſne?* [4] *ita, Dauſe, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] *Pars hominum vitijs gaudet* [8] *conſtanter,* [9] *& vrget*

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui: inquit *Dominus suus.*
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vilis, cupio te pauca conuenire. 5 Seruus *inquam*, tanta frugalitate præditus, vt me meo merito iudicem posse vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter.
9 Perseuerat in consilio suscepto.

Pro-

Propositum: pars multa[20] *natat, modo*[11] *recta capessens,*
Interdum [12] *prauis obnoxia. sæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modo læua Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè.*
Iam machus Romæ, iam mallet [20] *doctus Athenis*
Viuere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *iusta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui prosecto* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit. quanto constantior idem
Invitis, [27] *tanto lenius miser ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquã.* [33] *quo pacto pessime?* [34] *Laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem,*
Si quis ad illa deus [37] *subitò te agat,* [38] *vsque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus vrbem*
Tollis ad astra [45] *leuis. si nusquam es forte vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus: ac,* [47] *velut vsquam*
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] *amásque,*
Quòd nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *iusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire*

10 Instabilis est hæc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequens.
12 Vitiis obnoxius.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vnde aliquando sine vllo annulo quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea munus in illa annuli atteruntur, quam in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clauum aut latum aut angustum. vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abiectam.
18 Vnde, i. ex qua exiret paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Verumnus deus est annum vertens, ad omnes fructus & fortunas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur natiuitatis Vertumni.
22 Quotquot sunt Vertumni, non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur, modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c.
23 Chiragra grauis & suis numeris absoluta.
24 Comminuit articulos.
25 Ex alueo sumeret.
26 In vasculum ex quo ad cuitandum dolum tali ab alestoribus in aleam coniiciebantur, ne si manu iacerentur, lusores fraudem committerent.
27 Tanto minus miser.
28 Illo Prisco.
29 Qui modo ita contendit funem, vt periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur.
30 *Verba sunt heri.*
31 Verba rancida & auditu iniucunda.
32 *Respondet seruus.*
33 *Loquitur herus.*
34 Sunt verba Dani ad herum.
35 Mores antiquorum hominum.
36 Et in idem.
37 Si fiat tuis votis ad illa te compellat.
38 Valde recuses.
39 Quod asseris.
40 Non stabilis.
41 In luto hæsitas.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere.
43 Quando Romæ es.
44 Quando extrue.
45 Inconstans.
46 Victum domesticum laudas.
47 Quasi, quo vocaris, ego coactus & inuitus eas.
48 Istique tibi incundum.
49 Epulandum.
50 Si iusserit.
51 Sero paulo ante vesperum.

Con-

Conuiuam. 52 *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno 53 *blateras clamore,* 54 *fugisque*
Miluius, 55 *& suræ tibi non* 56 *referenda precati*
Dicedunt. 57 *etenim fateor, me dixerit* 58 *ille*
59 *Duci ventre leuem:* 60 *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, 61 *popino.*
62 *Tu, quantus sis* 63 *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
64 *Insectere, velut melior?* 65 *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? 66 *aufer*
Me vultu terrere, manum 67 *stomachumque teneto,*
Dum q æ 68 *crispini docuit me ianitor edo.*
69 *Te conijx aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrûm cruce dignius? acris vbi me
70 *Natura incendit,* 71 *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera 72 *caudæ,*
73 *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
74 *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris 75 *meiat eodem.*
76 *Tu, quum* 77 *proiectis insignibus, annulo equestri,*
78 *Romanoque habitu,* 79 *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis, 80 *odoratum caput obscurante* 81 *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens 82 *induceris atque*
83 *Altercante libidinibus* 84 *tremis ossa pauore.*
85 *Quid refert, vri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
86 *Quò te demisit peccati* 87 *conscia herilis,*
88 *Contractum, genibus tangas caput? esne marito*
Matronæ peccantis 89 *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis *Conuiui oleo vngebantur.*
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Dant sunt verba, non Horatii.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum.
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iam comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitauit velut equo Insideus.
74 Me missum facit illæsa fama.
75 Cum eadem coeat.
76 Tu here.
77 Ornamentis equestribus depositis.
78 In toga.
79 Quum tu vestitum seruilem sumis (de ab aliis agnoscaris) & ex Iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es &c.
80 Caput odoribus delibutum.
81 Pallio obsoleto.
82 Induceris in æ deis mulieris.
83 Pugnante metu cum libidine.
84 Habes ista tremendia.
85 Quid interest verum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus fis clausus in arca turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum?
86 In quam arcam.
87 Ancilla.
88 Demisit te contractum, præ arctæ angustias.
89 In adulterum & adulteram.

90 *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
91 *Non habitu 92 mutátve loco, 93 peccátve superne*
Quum te formidet mulier, neque credat 94 amanti.
95 *Ibis sub furcam 96 prudens: 97 dominóque furenti*
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famã.
98 *Euasti? credo, 99 metues, 1 doctusque cauebis:*
2 *Quæres quando iterum paueas, iterúmque perire*
Possis. 3 ô toties seruus quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego, hercule, fur, vbi vasa
Prætereo 4 sapiens argentea. 5 tolle periclum,
Iam 6 vaga prosilict frænis natura remotis.
7 *Túne mihi dominus, 8 rerum imperiis hominúmque*
Tot tantísque 9 vinctus? quem ter 10 vindicta quaterq;
11 *Imposita haud vnquam misera formidine 12 priuet?*
Adde supradictis, 13 quod non leuius valeat. nam
14 *Siue vicarius es, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis seruis miser, atque
15 *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
16 *Quisnam igitur liber? sapiens, 17 sibique imperiosus:*
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
18 *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus 19 teres atque rotundus:
20 *Externi ne quid valeat 21 per læue morari.*
In quem 22 manca ruit semper fortuna: potesne
23 *Ex his 24 vt proprium quid noscere? quinque talenta*
Posci te mulier, vexat, foribúsque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti, vel, non palam petcabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironicè* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis

seruitutem? 8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9. Inferior. 10 Virga, qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare, vtrum seruus serui audiendus vicarius an conseruus? cum ergo igitur mihi imperites & aliis seruias (i vitiis & furiosæ libidini) quid? conseruus ne sum ego tuus aut vicarius? 15 Traberis alia potestate, velut imaguncuæ, quæ ex ligno factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concluditex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum fuc marmor hæreret. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis vere fateri tuum ede?

25 Perfusam aqua gelida repellit a foribus.

Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo, liber, liber sum, dic age [26] *non quis.*
Vrget enim [27] *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat [28] *lasso stimulos, versatque* [29] *negantem,*
[30] *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus [31] *atque ego?* [32] *quum Fulvi Rutubae,*
Aut Placideiani [33] *contento poplite miror*
Proelia, [34] *rubrica picta aut carbone velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentque monentes
Arma veri. [35] *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus [36] *audis.*
[37] *Nil ego, si ducor libo fumante:* [38] *tibi ingens*
Virtus atque animus coenis respondet opimis.
[39] *Obsequium ventris mihi* [40] *perniciosius est. cur?*
[41] *Tergo plector enim. qui tu impunitior illa*
[42] *Quae paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe [43] *inamarescunt epulae* [44] *sine fine petitae,*
[45] *Illusique pedes* [46] *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, [47] *sub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat strigilem? qui praedia vendit,
Nil seruile, gulae [48] *parens, habet? adde, quod idem*
[49] *Non horam tecum esse potes, non otia* [50] *recte*
Ponere: [51] *teq; ipsum vitas fugitiuus,* [52] *vt erro:*
Iam vino quaerens, iam somno [53] *fallere curam,*
Frustra. nam [54] *comes atra premit sequiturq; fugacem.*
[55] *Vnde mihi lapidem?* [56] *quorsum est opus?* [57] *vnde sagittas?*
[58] *Aut insanit homo,* [59] *aut versus facit,* [60] *Ocyus hinc te*
Ni rapis, [61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabino.*

26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiratis tabulam a Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quam ego?
32 Quum gladiatorum praelia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicora te seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentae vapore delector, hominem nihili (nullius pretii) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si coenas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt coenas opimas contemnere non potuerit.*
39 Luxuria.
40 Mihi quam tibi perniciosius.
41 Vapulo.
42 Quae magno constant.
43 Epulae non sapiunt, vel, ructum acidum generant.
44 Quae immoderate appetuntur.
45 Pedes fraudari bono alimento propter incontinentiam in victu recusant, &c.
46 Corpus morbosum.
47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtiuam vuam accipit?
48 Gulae seruiens.
49 Adeò es inconstans, & in varia distractus.
50 In re seria & honesta.
51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, ea praesens absens
52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens.
53 Lenire curam.
54 Ipsa cura.
55 Vnde mihi tam magnam lapidem? *ingnit herus, iracundia propter serui orationem nimis liberam.*
56 Sunt verba serui.
57 Herus ira incensus sagittas etiam petit.
58 Verba sunt serui.
59 Aut Poetarum more furit.
60 Herus minatur seruo se illum missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus.
61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrum Sabinum.
62 *Opera* in hoc loco vt saepe apud Cicer, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SATYRA

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

VT Nasidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, [2] dictus heri illic
De medio potare die. [3] Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius. [4] Da (si graue non est)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Austro
Captus, vt aiebat [7] cœnæ pater. [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: q alia laßum
[9] Pernellunt stomachum: [10] siser, alec, [11] fæcula Coa.
His vbi sublatis, [12] puer alieè cinctus [13] acernam
[14] Gausape purpureo mensam prætersit, & alter
[15] Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: [17] vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] Hydaspes,
[19] Cæcuba vina ferens: [20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hic herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum
Te magis [22] appositis delectat, habemus vtrumque.
[3] Diuitias miseras. [24] Sed queis cœnantibus vna,
Fundani, [25] pulchrè fueris tibi, nosse laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] super ipsum, Porcius infrà.
[29] Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo tã cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum a meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper expetitus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores reddunturi.
7 Præfectus & rex conuiui, Nasidienus.
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ Angl. Skirwoort.
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus administrandam bene expeditus.

13 Terist mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistriferæ virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula aductum, sed in Italia factum, *similatum igitur*. 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, ũ vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ sunt appositi. 23 O miseras diuitias! inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis conuiuis. 25 Quam iucunde cœnaris. 26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, ã conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno haustu totas absorberet placentas.

30 Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè 31 lateret,
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 celantia succum.
Vt vel continuò patuit, quum 33 passeris atque
Ingustata mihi 34 porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit 35 mel mala rubere, minorem
36 Ad lunam delecta. 37 quid hoc interfit, 38 ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 Nos nisi 40 damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calices poscunt maiores. 41 vertere pallor
Tum 42 parochi faciem, nil sic metuentis, 43 vt acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 exurdant vina palatum.
45 Inuertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatróque sequutis omnibus: 46 imi
47 Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillæs inter murænа 48 natantes (quit,
In patina porrecta. 49 sub hoc berus, Hæc grauida, in-
Capta est, deterior 50 post partum carne futura.
51 His mistum ius est oleo, 52 quod prima Venafri
Pressit cella: 53 garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquennì, verum citra mare 54 nato,
Dum coquitur: (55 cocto Chium sic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto,
56 Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.
Erucæ virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 incoquere, illutos 58 Curtillus echinos,
59 Vt melius muria quàm testa marina remittat.

30 Nomentanus infignis helluo ad hoc iuit a Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid aliis erat incognitum,
32 Intra se continentia succum longè meliorem succo, noto, i. succo vsitato.
33 Piscis plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.
39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Nasidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus.
47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. a temperantia non seiungebantur.
48 Intusculo.
49 Hoc ipso tempore Nasidienus conuiuii dominus inquit, &c.
50 Deterior futura si capta esset priusquam peperisset.
51 Ex his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto.
52 Quod ex oliuis Venefranis primum est expressum.
53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum.
54 Dum coquitur iusculum vino Italico.
55 Iuri, cocto vinum Chium est aptissimum.
56 Quod suauiore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido.
57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod descripsi.
58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam exeis factam) sed echinos integros.
59 Tanquam sapidius cum ea muria, quam quod testa Græca ad nos remittat.

Interea

Interea ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Ruſus, poſito capite, vt ſi*
Filius immaturus obiiſſet, flere quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? vt ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compreſſe riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio viuendi, aiebat:* [69] *cóque*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Tene, vt ego accipiar lautè, torquerier omni*
Solliciti̇ne diſtrictum? ne [72] *panis aduſtus.*
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſque miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vt modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed conuiuatoris (74 *vti ducis*) *ingenium res*
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc, Tibi dii, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaque comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ dicis ridens dispeream ſi*
Quærit de pueris, num ſit quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumque
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *ſecundo,*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam. deinde ſequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ſi.is [86] *paſſum iecur anſeris albi,*

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quam gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Vt mala ſint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, qualis erat Naſidieni magiſtri.
74 (Quemadmodum Imperatoris)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas confuſurrantes.
78 Quam hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum caſum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulſes, [87] *vt multò ſuauius,armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit.tum pectore aduſto
Vidimus & merulas [88] *poni,& ſine clune palumbes.*
[89] *Suaues res,ſi non* [90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus.quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia afflaſſet,peior* [93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo deliciatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaues.
90 Si nobis non retexiſſet cauſas naturales,ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſalutares reddantur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia, vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

1 PRima dicte mihi, 2 summa dicende camœna,
3 Spectatum satis, & donatum iam 4 rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere 5 ludo.
6 Non eadem est ætas, non mens. 7 Veianius armis
8 Herculis ad postem fixis, 9 latet abditus agro:
10 Ne populum extrema toties exoret 11 arena.
12 Est mihi purgatam crebrò qui 13 personet aurem,
14 Solue senescentem 15 mature sanus equum, ne
Peccet 16 ad extremum ridendus, 17 & ilia ducat.
Nunc itaque & 18 versus & 19 cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, 20 & omnis
in hoc sum:
21 Condo & compono quæ mox 22 depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis scriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à scribendi munere liberauit. Rudis virga est qua gladiatores donati à gladiatura cessabant.
5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo posti affixis. 9 Delituit in agro. 10 Ne à patri suo victus & iam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sones per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & Ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tam dicto quam facto.

Ac ne fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius addictus iurare in verba magistri,[24]
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.[25]
Nunc agilis fio,[26] *& mersor ciuilibus vndis,*[27]
Virtutis veræ custos[28] *rigidusq; satelles*[29]:
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[33] *opus debentibus; vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnauiter id quod[35]
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerque[36] *elementis.*
Non possis oculo quantum contendere[37] *Lynceus,*[38]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.[41]
Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?[42]
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem[43]
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes?[44] *sunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
Virtus est,[50] *vitium fugere: & sapientia prima,*
Stultitia caruisse.[51] *vides, quæ maxima credis*

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem. 24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, defetor, &c. 25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum. 26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus. 27 In reipub. administratione exerceor. 28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens. 29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo iudex & inexorabilis. 30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina. 31 *Academicus ergo.* 32 Quibus promissa non seruat. 33 Operariis conductis. 34 Custodia nonnearum. 35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant. 36 Philosophiæ primordiis. 37 Si non possis in rebus ipsis per

spiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicacitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 AEstuat. 43 Suat sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuescet. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitia carere, quæ a stultitia proueniunt.

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemque repulsam,*
Quanto deuites animi [54] *capitisque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stulte miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnet [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine puluere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] *dictata senesque,*
Læuo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si recte facias. [71] HIC MVRVS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia: quæ regnum recte facientibus offert*
[74] *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
[75] *Is ne tibi melius suadet,* [76] *qui rem facias: rem,*
Si possis, recte: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Vt propius spectes lacrymosa poemata* [79] *Pupi:*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus forte roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *sic iudiciis fruar isdem,*
Nec sequar, aut sugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per lyncē.
55 Impiger & nauigans ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissimum periculum.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Se. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad scrinia reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertium.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem.
70 Eris plebeius.
71 Sit hæc arx tua, Nullius scelcris tibi esse conscium.
72 Lex a Roscio Othone lata, vide Epod. 4.
73 Cantilena puerilis.
74 Decantata à fortissimis illis Romanis & malcula virtute præditis.
75 Roscia legis auctor.
76 Qui suadet, vt lucrum facias.
77 Iure vel iniuria.
78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro.
79 Tragici poetæ.
80 Obsidere.
81 Purgatum à vitijs.
82 Erectum ad virtutes.
83 In quibus cum populo idem.
84 Sic, suam sententiam curiam sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto, [85] cauta leoni
Respondit, [86] referam, [87] Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] Bellua multorũ es capitũ, nam quid sequar? aut quẽ?
Pars hominum gestit conducere [89] publica: sunt qui
[90] Fructis & pomis viduas venentur [91] auaras,
[92] Excipiantque senes, [93] quos in viuaria mittant:
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] Esto, aliis alios rebus studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] Baiis præluceat amœnis,
Si dixit dives, [96] lacus & mare sentit amorem
[97] Festinantis heri, cui si vitiosa libido
[98] Fecerit auspicium, cras ferramenta [99] Teanum
[1] Tollotis fabri. [2] lectus genialis in aula est:
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] Si non est, iurat bene solis esse maritis.
[4] Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
[5] Quid Pauper? [6] ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores: [7] conducto nauigio, æque
[8] Nauseat ac locuples, quem ducit [9] priua triremis.
[10] Si curtatus inæquali tonsore capillos
Occurrit, vides: si fortè subucula [11] pexæ
Trita subest tunicæ, vel [12] si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit, quod nuper omisit?
[13] Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] solennia me: neque rides:
[15] Nec medici credis, nec curatoris egere

85 Vulpes æstuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi a vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretii.
91 Viduas muneribus cupidas.
92 Insidiose capiant senes.
93 Quos tandem deuorent, veluti pisces aut feras in vinariis detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At idem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspicio fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet, statim malnum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula, i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor.
5 Quo modo teneam Proteam in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.)
7 Non habeus proprium nauigium.
8 AEque fastidio afficitur ac diues.
9 Sua & propria.
10 Si occurrit capillos curtatos habens a tonsore, (i qui inæqualiter tondetur) rides.
11 Tunicæ lanosæ & a sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

16 prætore dati: rerum tutela mearum
17 Quum sis, & prauè sectum 18 stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno 19 minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
20 Præcipuè sanus, 21 nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet a prætore insanis dari, si decessent agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, & Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i. ob lenia amicorum incommoda.
19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægretet.

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac melius quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta. Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli 1 scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu 2 declamas Romæ, 3 Prænestè relegi:
Qui, quid sit 4 pulchrum, quid turpe, quid vtile, 5 quid non,
6 Plenius ac melius 7 Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (8 nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia 9 Barbariæ lento 10 collisa duello,
11 Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli 12 præcidere causam.
13 Quid Paris? vt salvus regnet, viuátque beatus,
14 Cogi posse negat. Nestor componere lites
15 Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitii causâ disputas.
3 Prænestè est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosius & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contracta bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Attei.

16 Hunc

16 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt poenas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
29 In formam belluæ versus fuisset.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudeus.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerum duntaxat explentes.
31 Vinentes vt edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus iuuentus Alcinoi Phæacum regis, i. molles sumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, i. abiicere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudens

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *vtrumq;*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis 20 *exemplar Vlyssem:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum 23 *immersabilis vndis.*
24 *Sirenum voces* 25 *& Circes pocula nosti:*
26 *Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset 27 *turpis* 28 *& excors:*
Vixisset canis immundus, 29 *vel amica luto sus.*
30 *Nos numerus sumus, &* 31 *fruges consumere nati,*
32 *Sponsi Penelopes, nebulones,* 33 *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo 34 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 35 *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ 36 *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt 37 *de nocte latrones:*
Vt te ipsum serues, non expergisceris? atqui
38 *Si noles* 39 *sanus curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 40 *studiis, & rebus honestis:*
Inuidia vel amore 41 *vigil torquebere. nam cur*
Quæ læduni oculos, festinas demere: si quid
42 *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
43 *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui recte viuendi prorogat horam,
44 *Rusticus expectat dum* 45 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisque 46 *beata creandis*
Vxor, & inculiæ 47 *pacantur vomere syluæ.*

42 Si quid consumit & corrumpit animum. 43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rustice, vel tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec tota aqua elapsa, alueus arescat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris acervus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuvat illum ſic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Invidus alterius macreſcit rebus [57] *opimis:*
Invidia [58] *Siculi non invenêre Tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira, furor brevis eſt: [62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compeſce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem cervice* [65] *magiſter*
Ire viam, quam monſtret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſylvis catulus.* [69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta [72] *recens, ſeruabit odorem*
Teſta diu. [73] *quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditariis vel acquiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, ſed cauſam morbi fundituus non extirpant.
54 Niſi ſi: animus purus. *Eſt Allegoria.*
55 Dolore ſubſequente.
56 Definitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus fecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frenum non iniiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur.
69 Percipe philoſophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philoſophiæ magiſtris, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta in quam nihil adhuc fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignauior, aut ſi promoueris alacrius. 74 Nec te expecto, qui me perſequi non poteſ, nec conor eos antecurrere, qui me præcedunt.

AD IVLIVM FLORVM. Epiſt. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum ſcriptis interrogat. Deinde ipſum Florum ad ſapientiæ ſtudium, & ad redeundem in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore, [1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Auguſti priuignus, ſcire laboro.
[3] Thracáne vos Hebrúſque [4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinæ inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi colléſque [6] morantur?
[7] Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces [8] longum diffudit in ævum?
Quid [9] Titius, Romana breui venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] hauſtus,
Faſtidire [12] lacus & riuos auſus apertos:
Vt valet? vt meminit noſtri? [13] fidibúſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, [14] nuſpice Muſa?
An tragica [15] deſæuit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celſus agit? monitus, multumq; monendus,
[18] Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit: [18] Apollo:
Ne ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus. [20] ipſe quid audes?
[21] Quæ circum uoltas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam cauſis acuis, ſeu ciuica iura

§ In quibus regionibus. *Ora ſignificant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Auguſti priuignus ex Liuia Druſilla.
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Helleſpontus inter Seſtum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat litterata Druſi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam ſempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob ſua ſcripta celebrabitur a populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis verſibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & imiuentu facilia.
13 Non ſtudet Latinis verſibus lyricis Pindaricos verſus modulari.
14 Muſarum auſpicio?
15 An valdè ſæuit erudeles & ſæuos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum vtitur?
17 Celſus poeta, qui alienos verſus pro ſuis reſtituret.
18 Veſtam inuentionem, non alienam quærat.
19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Auguſtus extruxerat in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos ſequeris Auctores?
21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum vitorum ſcriptis varia decerpens?
22 Nec rude & impoliſum.
23 Siue Oratorem, Iuriſconſultum vel Poetam agis.

Reſpon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima[24] *feres ederæ*[25] *victricis præmia. quod ſi*
Frigida curarum[26] *fomenta relinquere poſſes,*
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
[27]*Hoc opus, hoc ſtudium,*[28] *parui properemus & ampli,*
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere,[29] *ſi tibi curæ*
Quantæ conueniat Munatius.[30] *an malè ſarta*
Gratia[31] *nequicquam coit, & reſcinditur? at vos*
[32] *Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,*
[33] *Indomita ceruice feros: vbicunque locorum*
Viuitis,[34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Paſcitur in veſtrum reditum[35] *votiua iuuenca.*

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & ſimilia, quæ, vt frigus, grauant & tardant feſtinantem.
27 Properemus, ſapientiæ ſtudiis incumbere.
28 Cuiuſcunque fortunæ ſumus.
29 An Numatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè contracta & perfidè inſtaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis ſanctam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM. Epiſt. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dii ornauerint: deinde ita viuendum illi eſſe dicit, vt vnumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi, noſtrorum ſermonum[1] *candide iudex,*
Quid nunc te dicam facere in regione[2] *Pedana?*
[3] *Scribere quod*[4] *Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?*
An tacitum ſylvas inter[5] *reptare ſalubres,*
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu[6] *corpus eras ſine pectore: dii tibi*[7] *formam,*
Dii tibi diuitias dederant,[8] *artemque fruendi.*

1 Sincere iudex Satyrarum noſtrarum.
2 Sic dicta a Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere.
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab vrbe Parma.
5 Lentius ambulare. 6 Sine mente exors. 7 Formam humanam. 8 Elegantiam.

9 Quid

9 Quid possit nutricula maius alumno?
10 Et eloqui sua facta.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.
14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate ponit Epicurus.

9 *Quid vouear dulci nutricula maius alumno,*
Quam sapere 10 *& fari possit quae sentiat, & cui*
11 *Gratia, fama, valetudo contingat abunde,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curamque, timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*
14 *Grata superueniet, quae non sperabitur hora.*
Me pinguem 15 *& nitidum bene curata cute vises,*
Cum ridere volet 16 *Epicuri de grege porcum.*

AD TORQVATVM.
Epist. V.

Torquarum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuii, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis, Angl. Beds of the old fashion.
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina. è torcularii in cados fusa, Statilio Tauro iterum Consule. vini aetas notabatur Consulum nominibus. vide. Od. 3. lib. 2.

SI potes 1 *archaicis conuiua* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
Supremo 4 *te sole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffusa palustres*
Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, 8 *arcesse, vel imperium fer.*
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leues spes, 10 *& certamina diuitiarum,*
Et 11 *Moschi causam.* 12 *cras nato Caesare festus*
Dat veniam 13 *somnumque dies: impune licebit*

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iubi tecum afferri ad me, vel, sine regem esse conuiuam: & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alii exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte lites & dissidia in diuitiis comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulii. 13 Vt non sit necesse mane surgere.

Æstiuam

Illum sermone [14] *benigno tendere nolitem.*
[15] *Quò mihi fortunam, si non conceditur uti?*
Parcus [16] *ob heredis curam, nimiumque* [17] *severus,*
[18] *Assidet insano: potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarque vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes jubet esse [23] *ratas: ad* [24] *prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit: addocet artes.*
[26] *Fœcundi calices quem non fecêre disertum?*
[27] *Contracta quem non in paupertate* [28] *solutum?*
Hæc ego procurare [29] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: ut [30] *ne turpe toral, ne sordida* [31] *mappa*
[32] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[33] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [34] *eliminet: ut* [35] *coëat par*
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Si nisi cœna prior potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [36] *umbris.*
Sed [37] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [38] *capræ.*
Tu, [39] *quotus esse velis, rescribe: &* [40] *rebus omissis,*
Atria seruantem [41] *postico falle* [42] *cientem.*

14 Fatto sermone & largo ne stem intendere.
15 Quorsum diuitiæ expectam?
16 Vt hæres diuitet.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proxima insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrii iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem.
31 Illotum toral.
32 Inter edendum manus mappa abstergantur.
33 Sic offendat, vt inde conuiua ne cogitet.
34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo.
35 Diuiget.
36 Vt conuiuæ pares congregentur.
37 Assumam tibi sodalem Brutum, Septimium, Sabinum, nisi, &c.
38 Conuiuis non inuitatis.
39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit.
40 Fœtor sub axillis.
41 Quos sodalis velis vocari.
42 Causis & negotiis tuis relictis.
43 Per posticum egredere, & clientum tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & observat.
44 Fallit Maecenatem (de quo supra) vti quemlibet vilium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ præpropera sola ad veræ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex his, quibus adhuc ratio cupiditatem incitat, alios aliud expectare: cum autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute penderet, collocare.

1 Nil admirari, propè res est, 2 una, Numici,
Solaque quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, 3 sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera 4 terræ?
Quid, 5 maris extremos Arabas ditantis & Indos?
6 Ludicra quid, plausus, 7 & amici dona? 8 Quirites?
Quo spectanda modo, 9 quo sensu credu & ore?
Qui timet 10 his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto. pauor est 11 vtrobique molestus:
12 Improuisa simul species exterret 13 utrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatne: 14 quid ad rem,
Si, 15 quicquid vidit melius peiusue sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore 16 torpet?
Insanit sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quam satis est 17 virtutem si petat ipsam.
18 I nunc argentum, & marmor vetus, 19 æraque & artes,
20 Suspice, cum gemmis 21 Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
22 Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis nisi perturbationibus affici.
2 Rectè præcipua sola.
3 Quamdiu minùs admirabuntur terrena, quàm cœlestia, inferiora? 4 Fœtum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Mutæ maris, vniones, margaritæ, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani tribuni, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quirites, i. Romanorum.
9 Quo iudicio, & quo fulcti certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adnexa sunt.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam res quæque sese habeat, se. ad beatitudinem? 15 Quicquid desiris oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si hæret. Repescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera nimium esse non potest. 18 *Ironice exurgit.* 19 Æreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio facta. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu sagax & industrius prima luce sordes tuas in forum, & vesperi domum redito, ne Murius, &c.

Ne plus frumenti 23 *detalibus cemetat agris*
Mucius: 24 *indignum, quod sit peioribus ortus?*
25 Hic tibi fit potius quam tu mirabilis illis.
26 Quicquid sub terra est 27 *in apricum proferet ætas,*
Defodiet 28 *condetque nitentia.* 29 *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
30 Ire tamen restat 31 *Numa quo deuenit & Ancus.*
32 Si latus 33 *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus 34 *hoc una potest dare,* 35 *fortis omissis*
Hoc age deliciis virtutem 36 *verba putas, vt*
37 Lucum ligna? 38 *cane ne partim occupet alter,*
39 Ne Cibyratica, 40 *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta 41 *rotundentur,* 42 *totidem altera porrò:*
43 Tertia succedant, & quæ pars 44 *quadrat aceruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos
45 Et genus & formam 46 *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat 47 *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne 48 *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (vt aiunt)*
Si posset centum scenæ 49 *præbere* 50 *rogatus,*
Quæ possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo
Mittam, post paucis scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel 52 *tollere omnes.*
53 Exilis domus est, vbi non & multa superflua sunt,
54 Et domino fallax, & prosunt furibus. Ergo
55 Si res sola potest facere & seruare beatum,
56 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum 57 *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & explat ex agris quos ab vxore in dotem accepit plus frumenti, quam ui.
24 Indignum vilifens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi tamen ægri) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 Nempe recte viuere.
35 Portet huic vni rei studere.
36 Num putas virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui nomini facere est.
38 Si in ea re cæteris cane Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur a Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.

40 Bithynia est in Ponto. 41 Coacerauentur, cumulentur, Ang. laid round to an heape. 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel aceruum in quadrum redi- 45 Nobilitatem. 46 Recusis in rebus regum obtectus. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis Cappadocia, qui non se abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil deest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus? Erat ad spectacula celebranda. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumere. 53 Domus est inanis & bonis non referta, vbi, &c. 54 Ignorantur a domino. 55 Si 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus exterorum, honores & magistratus.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum solæ ad veram beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent, illis contraria eodem ferè modo miremur: verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

1 Nil admirari, prope res est, 2 una, Numici,
Solaque quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, 3 sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera 4 terræ?
Quid, 5 maris extremos Arabas ditantis & Indos?
6 Ludicra quid, plausus, 7 & amici dona 8 Quiritis?
Quo spectanda modo, 9 quo sensu credis & ore?
Qui timet 10 his adversa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto. pauor est 11 vtrobique molestus:
12 Improuisa simul species exterret 13 vtrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatne: 14 quid ad rem,
Si, 15 quicquid vidit melius peiusue sua spe,
Defixis oculis, animoque & corpore 16 torpet?
Insanis sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quam satis est 17 virtutem si petat ipsam.
18 I nunc argentum, & marmor vetus, 19 æraque & artes
20 Suspice, cum gemmis 21 Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
22 Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis nisi periculosis occupationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quantò minùs admirabuntur certos, quos ordinatos hos sunt inferiori?
4 Fœtus, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritæ, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani tributis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritum, i. Romanorum.
9 Quo iudicio, & quo valitura certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos habemus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid desixis oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si bonus, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera nimium esse non potest. 18 Ironice conuersio. 19 Aereas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu magna & industria prima luce sonites te in forum, & vesperi domum redito, ne Musinus, &c.

Ne

Ne p'us frumenti 23 *detalibus emetat agris*
Mucius: 24 *indignum, quod sit peioribus ortus?*
25 *Hic tibi fit potius quam tu mirabilis illis.*
Quicquid sub terra est 27 *in apricum proferet atas,*
Defodiet 28 *condetque nitentia.* 29 *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
30 *Ire tamen restat* 31 *Numa quo deuenit & Ancus.*
32 *Si latus* 33 *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus 34 *hoc una potest dare,* 35 *fortis omissis*
Hoc age deliciis virtutem 36 *verba putas, ut*
37 *Lucum ligna?* 38 *cave ne portum occupet alter,*
39 *Ne Cibyratica,* 40 *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta 41 *rotundantur,* 42 *totidem altera porro:*
43 *Tertia succedat, & quæ pars* 44 *quadrat aceruum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos
45 *Et genus & formam* 46 *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat 47 *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne 48 *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (vt aiunt)*
Si posset centum scenæ 49 *præbere rogatus,*
Quæ possum toti? ait: tamen & quæram, & quot habebo
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel 52 *tollere omnes.*
53 *Exilis domus est, vbi non & multa superfluunt,*
54 *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
55 *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
56 *Hoc primum repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum 57 *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & exoriat ex agris quos ab vxore in dotem accepit plus frumenti, quam vt.
24 Indignum vilissens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi tantus agris) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem.
30 Ire tamen, &c.
31 Ad mortem.
32 Numa & Ancus Romanorum reges.
33 Pleuritide.
34 Nempe recte viuere.
35 Postergatis vanis studes.
36 Num ponis virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed etiam nomini facere est.
38 Si in ea est sententia cane Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur a Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.

40 Bithynia est in Ponto. 41 Concrementur, cumulentur, Ang. lain round to an heape. 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel sextuum in quadrum redigat. id est, quatuor mille, quæ quatuor millia efficiunt. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuerit Cappadocia, qui vna re abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil desit potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus a Pretore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta, vbi, &c. 54 Ignorantur a domino. 55 Si prouidia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus exterorum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictes nomina,* [59] *leuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multũ* [63] *in Fabia valet, ille Velina:*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cenat, [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cerei*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si [78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocisque*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale. si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomencla, tore ille qui magistratum peterit, monebatur, quo nomine quisque suos quos in ius vocaret adiret, appellaret: & suo quemque nomine compellare benuolentiam conciliat.*

59 Qui domino annuo, ixuo ipsius latere extrema manu impulso admoneat vt illum & ciborum salutet.

60 Et cogat herum trãs saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benemolestum iucundæ vel oxilii causa.

61 Gratiosa apud aliquam tribum cui.

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet. 64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneam, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime salutabo unumquemque & facete tibi adimpo. 67 Si sit sodalis. 68 Dies est, lucrabimus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Agitatorem. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præclarus. 72 Aprum emptum non a se venatore captum. 73 Saturitate infusi descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano ciuitas negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socii Vlyssis, & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dum de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non recitus nosti, vtere iam a me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitiis anteponendam esse, atque adeo eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse sibi nocere.

1 In Sabino regione. *Vel villam habuit Horatius amœnissimam.*

2 Totum mensem Augustum absumi.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desiderio, atque*

Si

Si me viuere vis sanum, rectéque valentem,
3 Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam. 4 dum ficus prima calorque
5 Designatorem decorat 6 lictoribus atris:
7 Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
8 Officiosa, sedulitas & 9 opella forensis
Adducit febres, & 10 testamenta resignat.
Quòd si bruma niues Albanis 11 illinet agris,
12 Ad mare descendet 13 vates, & sibi parcet,
14 Contractusq; leget; te dulcis amice reuiset
Cum Zephyris (si concedes) 15 & hirundine prima.
Non, quo more piris vesci Calaber iubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. 16 Vescere sodes.
17 Iam satis est. 18 At tu quantumuis tolle. 19 Benignè
20 Non inuisa feres pueris munuscula paruis.
21 Tam teneor dono quàm si dimittar 22 onustus.
23 Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.
24 Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens 25 dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat 26 quid distent æra lupinis.
27 Dignum præstabo etiam pro laude merentis.
Quòd si me noles vsquam 28 discedere, 29 reddes
Forte latus, 30 nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
31 Inter vina fugam Cynaræ 32 mœrere proteruæ.
Forte per angustam 33 tenuis vulpecula rimam
34 Repserat in cameram frumenti: 35 pastaque, rursus
Ire foras pleno 36 tendebat corpore frustra.

3 Dabis illam veniam quam mihi dabis ægro.
4 Donec ferunt Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt.
5 Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest.
6 Ministris libitinariis pullatis.
7 Dum mater liberis suis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Testamenta aperit post mortem testatoris.
11 Asperget.
12 Ad amicitiam maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ab iis qui duabus navibus quæ vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere incunte, cuius est hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hospitem viatorem.
17 Verba sunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuscula, inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconsiderata rerum vilium & superfluarum donatio semper parit ingratos. 25 Dicit sapiens viris bonis esse paratum. 26 Non ignorat quæ sit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia est promeritus. 28 A te discedere. 29 Reddes meliores annosque tecum consumpsi. 30 Capillos nunc canos in fronte, læta propter calliticm. 31 Reddes ætatem ad lenitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, puerum, non senem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas viminem frumentarium. 35 Bene saginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) eſſugere iſtinc,
Macra[37] *canum reperes vrſum.*[38] *quem matre ſubiſti,*
[39] *Hac ego ſi compellor imagine,*[40] *cunctare ſeguis:*
[41] *Nec ſomnum plebis laudo, ſatur*[42] *ebilibus, nec*
Otia diuitiis [43] *Arabum liberrima muta.*
Sæpe [44] *verecundum laudaſti: rexque paterque*
[45] *Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus.*
Haud male Telemachus, [48] *proles patientis Vlyſſei,*
[49] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vtque planis*
[50] *Porrectus ſpatiis,* [51] *neque multa prodigus herba.*
[52] *Atreide magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, cauſſaque [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officiis octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non leuè iuſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& reſer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo ſit patre,* [66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui cenſu, ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare,* [71] *& quærere & vti;*
Gaudentem [72] *paruiſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. die*
Ad cœnam veniat. non ſanè [76] *credere Mœnæ:*

37 Leonis etenim. 38 Quem gracilis intrafti. 39 Hac ſimilitudine. 40 Omnis, quæ mihi dediſti, reſtituo 41 Nec quietẽ plebeiorum hominum laudo eo quod ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus ſi egerem. 42 Satur animi doni ſagmatarum. 43 Vide Od 29. l. 1. 44 Me paucis contentum. 45 Apellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me amorem, ſiue præſentem, ſiue abſentem. 46 Tecum conſidera. 47 Reddere, quæ mihi donaſti. 48 Menelao reſpondet. 49 Verba Telemachi ad Menelaum. 50 Non extenſus in longum. 51 Nec herbæ ſeuax. 52 O Menelae, Atrei fili. 53 Roma magnifica. 54 Sed Tibur non populoſum placet. 55 Tantum voluptuarium. 56 Orator, in alterando nobilis. 57 A forenſibus. 58 Horam diei. 59 Viam Romæ ſic dixerunt, ab ædificiis factis in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonſtrina. 61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur. 62 Non ſtulte. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an dines. 66 In cuius fit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem eſſe. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri cauſa. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere iiſque vti, *quod non ſæpe euenit.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio ſtabili non vitâ vagâ. 73 Poſt negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis cauſa corpus exercebat. 75 Verba Philippi. 76 Crederem.

Mirari

77 *Mirari sanctus iactitat, quid multa? 78 benignè*
Respondet. 79 Negat ille mihi? 80 Negat improbus, & 78
81 *Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 scruta 83 popello
84 *Occupat, & salvere iubet prior. ille Philippo*
85 *Excusare laborem, & 86 mercemque coacta,*
Quòd non mane domum venisset: denique quòd non
87 *Prouidisset eum. 88 Sic ignouisse putato*
Me tibi, si tecum hodie mecum. 89 Vt libet. 90 Ergo
Post nonam venies. nunc i, 91 rem strenuus auge.
92 *Vt venit ad cœnam est, 93 dicenda tacendaque loquutus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hic vbi sæpe*
Occultum 95 visus decurrere pistis ad hamum,
96 *Mane diem & iam 97 certus conuiua, iubetur*
Rus abiurbana 98 indicis comes ire Latinis.
Impositus 99 mannis, aurum 1 cœlumque Sabinum
2 *Non cessat laudare. videt videtque Philippus:*
Et sibi dum requiem, dum risus undique 3 quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
4 *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm satis est, morer, 5 ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos 6 & vimeta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur studiis, 7 & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo perierecapellæ,
8 *Spem mentita seges, bos est enectus arando:*
Offensus damnis, 9 media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul adspexit 10 scabrum intonsumq; Philippus,
11 *Durus (ait) Vulci nimis 12 attentusque videris*
Esse mihi. 13 Pol, me miserum patrone vocares.

77 Miraberis.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 Verba sunt Philippi.
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Tenon curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, rusticis non togis vestiti.
84 Antevertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 Verba sunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani è balneis egressi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis a Consule imperatis. *In quibus non licebat aliquid agi ab vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Agrum Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit inscultus & obsoletus. 6 Loca vinetis consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager sabinus, illusos reddidit quam sperauerat agricolæ. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squalidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, quæstus. 13 Verba sunt Vulteij.

14 Nemini imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus postulauit condixerat quantum dimissa, id est, relicta differat à petitis, dixit hunc versum. Redeat Valerius in vrbem quamprimum, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Sui formuli & mensuræ. 18 Æquum est.

Si vellet (inquit) rerum mihi [14] *ponere nomen.*
Quod te per genium, dextramque deósque penates,
[15] *Obsecro & obtestor, vita me redde priori.*
[16] *Qui simul assexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetátque relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

AD CELSVM ALBINOVANVM. Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

1 Ordo est, à Musa me rogata, refer, id est renuntia Celso Albinouano χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorie, Angl. a Secretarie.
4 Superbè promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate affecerit & læserit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c. 8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar.
10 Propterea quòd. 11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas, Metaphorice ponitur pro arrogantia, lentitate, inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vel sum Romæ amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis aura plenus, 14 Quia desideret Tiburi, Romam amem, 15 Post hæc omnia, 16 Quomodo se gerat.

Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minanti,*
Vivere nec recte, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægretat in aruis:
[7] *Sed quia mente minus validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascor amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tiburis Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, rectè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celsè feremus.*

17 Neronis.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primum dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.
21 Quemadmodum in secundam fortunam feres, ita nos tuam amplexum feremus & seruabimus constanter.

AD CLAVDIVM NERONEM. Epist. 13.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ità, vt abipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum inter vnus,*
[3] *Quanti me facias nam quum rogat,* [4] *& prece co-*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere cenſit,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris cenſet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me validius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, ne mea nec finxisse minora putarer,
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria culpæ,
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia, quæ si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonumque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Augusti prisigne.
3 Quo æstimatione sim apud te.
4, 5 Et rogando commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis sapientis, i. eligentis, vt honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Metuam quod te gratiam meam rem esse quam sit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi soli studens.
12 Dissimulationis.
13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ (contis periculosa est præmium. Vrbanienim perfricti oris esse solent quam rustici.
14 Depositum pudor est impudentia.
15 Ob Septimii rogatum.
16 Detuo grege esse & amicorum numero.
17 Et virum esse bonum.

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, quaipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles. ad cætera pene [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muscо [7] circumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] vino & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæque domo quærenda est area primum,
Nouistine locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuum?

1 Gloriantem, in vrbe commorantem.
2 Non.
3 Similitud.
4 Tanquam fratres, diuersa natura, idem volentes.
5 Quorum magna & mutua amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Situ muscо obducta.
8 Quid multis? 9 Tam beatè viuo vt mi beatæ possit, Horat. Epist.
10 Vulgo approbante.
11 Vti improbus Samuelis sacerdos, qui pinguia quæque consectatus, eadem deglutiens ponere non satiabatur. Ego vbertim fruor ruris deliciosi. Liuius Interlocutor.
12 Quoniam vincere operæ est secundum potiorem, i. victum delitiis dantis, sui & naturæ ducis.
13 Si quoniam sacra, i. solum primum quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintilis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Numquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli, i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ sunt pauimenta. 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos rumpere. 24 Labitur per declinum riuum.

25 Nempe

25 Nempe inter varias nutritur silua 26 columnas,
Laudatur que domus longos que prospicit agros.
27 Naturam expellas furca, tamen 28 usque recurret,
29 Et mala perrumpet furtim 30 fastidia victrix.
31 Non, qui 32 Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet dammum, 33 propiusue medullis,
Quam qui non poterit 34 vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ 35 quatient. 36 si quid mirabere, 37 pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita 38 præcurrere amicos.
Cernuus equum pugna 39 melior communibus herbis
Pellebat: donec 40 minor in certamine longo
Imploranit opes hominis, 41 frænumque recepit:
Sed postquam 42 victor violens discessit 43 ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore 44 metallis
Libertate caret, 45 dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum: quia parvo nescit vti.
46 Cui non conueniet sua res, ut calceus olim,
Si pede maior erit, 47 subuertet: si minor, 48 uret.
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi:
49 Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
50 Cogere quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
51 Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Hæc tibi 52 dictabam 53 post fanum putre Vacunæ
Excepto quòd non simul esses, 54 cætera lætus.

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites quasi natura ducti in suis quidsibi vrbem ruri fluxisse reddere studeant. Nam arbores in hortis spaciosis conferunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore versicolori factas.
27 Cùm naturam ignominiosè vi ejecies.
28 Semper.
29 Et natura victoria, per quam semper sibi Rusticitas furtim erumpet.
30 Illam fastidiosam diuitum luxuriem.
31 Is non contendet certius dammum, qui nescit discernere purpuram, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparata, lanasseruo Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 AVRO.
35 Commutatæ.
36 Siquid mirabere bonum.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna & compulsum pellebat equum.
40 Inferior.
41 Humani patrocinii inopia.
42 Equus. 43 A cæruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem. cui seruiet perpetuo. 46 Sed diues res amplior vel angustior erit quam satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me secreto reprehendes. 50 Coacturum. 51 Quæ debet potius trahi quam trahere, id est, seruire potius quam imperare, est Allegoria ducta ab iis qui rectius ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, vt ad te mitterem. 53 Posa corrosum ædem Vacunæ, Quæ Deæ est otiosæ. 54 Cæteris rebus lætus, eo animum excepto, quod vitio non caret.

AD

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis seneriimus.

QVid tibi visa Chios, Bullati, notáque[2] Lesbos?
Quid Ephesus? Samos? quid Croesi regia[4] Sardis?
Smyrna quid, & [6]Colophon? [7]maiora minora ne fama?
[8]Cunctane præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9]An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
[10]An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11]Gabiis desertior atque
Fidenis vicis: tamen illic vivere [12]vellem:
Oblitusque [13]meorum, obliviscendus & illis,
[14]Neptunum procul è terra [15]spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutóque
Aspersus, volet in caupona [16]vivere: nec qui
[17]Frigus collegit, [18]furnos & balnea laudat,
[19]Ut fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec tibi te validus iactaverit Auster [20]in Alto,
Idcirco navem trans Aegæum mare [21]vendas.
[22]Incolumi Rhodos, & Mytilene [23]pulchra facta, quod
[24]Pensula solstitio, [25]campestre nivalibus [26]aura,
[27]Per brumam Tiberis, [28]Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Aegæo nota, ob multis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat a Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Urbs Lydiæ, in qua rex Croesus considebat.
5 Civitas Ioniæ.
6 Sardis est urbs in Ionia, non longè a Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quam fama dimanavit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio, & Roma?
9 An tibi optabilis est una ex urbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt.
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire.
11 Gabii & Fidenæ sunt civitates Sabinorum.
12 Vivere non recusarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Vt prospicium.
16 Vivere perpetuo.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel calfactorium.
19 Velut ea, quæ omnino præstant vitam beatam.
20 In mari discesserit.
21 Vendere debeas.
22 Homini sanæ mentis.
23 Rhodus est insula, sic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchre instructa.
24 Vestis densa solstitio aptior, i. æstate inutilis.
25 Vestis tenuis qua inermes in campo Martio se exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret?
28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Rome

29 Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: 30 nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, 31 vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
32 Non locus effusi late maris arbiter, aufert:
33 Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.
34 Strenua nos exercet inertia: 35 nauibus atque
36 Quadrigis petimus bene viuere. 37 quod petis, hic est,
38 Est Vlubris: animus si te non deficit 39 æquus.

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens &c. se diu illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique liceat bene viuere.
32 Non vrbs neque tota terra (quæ imo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Cœlum cœli, non mores mutant, qui &c.

34 Vehemens Italicitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere, domi est patria. 38 Est quo in tu loco, etiam obscuro, ut Vlubris vixo Horatio in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbationc.

AD ICCIVM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si recte fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse: innumeris, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantorum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

1 Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si recte frueris, 2 non est ut copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. 3 tolle querelas.
Pauper enim non est 4 cui rerum suppetit usus.
5 Si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si forte in medio 6 positorum abstemius herbis
Vinis & vrtica, sic vines 7 protinus, vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus 8 inaures:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute 9 minora.
10 Miramur si Democriti pecus edit agellos,

1 Quos vt capiendos ab Agrippa collectoribus ex agris fructuariis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad victum deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint firmitas dormiendi: si bene sit pedibus, ut nequeas calcamenta desiderare nec equos quo vehare.
6 Si tu in medio

appositorum edulionum abstinens & sobrius vinas herbis & vrtica, temul & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te ditiorem faciat. Alludit forte ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur

11 *Cultas,* 12 *dum peregrè es animum sine corpore velox*
Quum tu 14 *inter scabiem tantam & contagia lusti,*
Nil parvum sapias, & adhuc 15 *sublimia cures?*
Quæ 16 *mare compescant causæ,* 17 *quid temperet annum:*
Stellæ sponte sua, 18 *jussæne vagentur & errent:*
19 *Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum 20 *concordia discors:*
21 *Empedocles, an Stertinii deliret acumen.*
22 *Verùm seu* 23 *pisces* 24 *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere 25 *Pompeio Grospho: & siquid petet,* 26 *ultrò*
Defer. nil Grosphus 27 *nisi verum erabit & æquum.*
28 *Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.*
Ne tamen ignores 29 *quo sit Romana locorum,*
30 *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Nerónis*
Armenius cecidit. 31 *jus imperiumque Phraates*
Cæsaris accepit 32 *genibus minor:* 33 *aurea fruges*
Italiæ pleno 34 *diffudit copia cornu.*

11 Quum tu scire cures utrùm Empedocles an Stertinius deliret. 22 Hinc sumptuosè sine tenuiter vivis. 23 Obsequium caristiarum. 24 Seu nihil aliud occidis in cænam nisi porrum & cæpe. Improperia cibi vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non negatus offer. 27 Nihil iniquum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispanæ Agrippæ virtute cecidit, i. devicta est. 31 Phraates rex Parthorum Augusto cedit, dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertas agri. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Ovid. 5 fast.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

VT proficiscentem docui te sæpe diuque
Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus eris, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente minister.
Si te fortè meæ gravis uret sarcina Chartæ,
Abjicito potius, quàm quò perferre juberis
Clitellas ferus impingas: *Asinæque paternum*

1 Quum discederes. 2 Ita reddes Augusto quæ ab eo tuendos & recognoscendos & scribendos accepisti. 3 Ne vitio in nostro studio generes. 4 Nimium diligentem exhibeas. 5 Quasi minister. 6 Librorum farcina. 7 Ne tanquam stupidus sub onere recusantem librorum serrem, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cui libros vendo. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen

Cognomen vertas in risum, 9 & fabula fias.
10 Vitibus vteris 11 per clivos, flumina, 12 lamas,
13 Victor propositi simulac peruenieris 14 illuc,
15 Sic positum seruabis onus, 16 ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pilcolo soleas conuiua 17 tribulis.
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos aureſque 18 morari
Cæsaris. oratus multa prece, 19 niteris porrò.
Vade, vale: caue 20 ne titubes, mandataq; frangas.

9 In eos ludibrio vertaris. 10 Vt, quò vieperueniat. 11 Per Romam oblectans, i. spectacula. 12 Lamas, maiores continentes aquam plurium, vel stagnorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædes Augusti. 15 Hoc modo, i. decoro gestu libellos meos in manibus ministrabis. 16 Vinum sub humero portat glomos, i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt Pyrrhia molenta portat glomos, i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Victimis ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da operam. 20 Cane ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ ante à tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

1 Villice syluarum & mihi me 2 reddentis agelli,
3 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum 4 Variam dimittere 5 patres:
6 Certemus, 7 spinas animone ego fortius an tu
Euellas agro: & melior sit Horatius, 8 an res.
Me quantum 9 Lamiæ pietas & cura 10 moratur,
Fratrem mœrentis, 11 rapto de fratre dolentis
12 Insolabiliter: tamen 13 istuc mens animusque
14 Fert, 15 & amat spatiis obstantia rumpere 16 claustra
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus in Horatii agris colendis subsequutus. Angl. an Hine, or Bailiffe of husbandrie. 2 Animum meum reficientis. 3 Quem aspernaris quibusque familiis & tectoriis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos Senatores, vel homines grandes patres ad Varia diuertendos.

6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Alii Lamiæ, de quo Od. 26. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immaturæ mortè sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et capit rumpere spatiosa claustra, i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

17 Odiosum locum qui non invitat odium.

18 Qui loci communitionem curam non deposuit, sed eam secum semper portat.

19 Tu servus laboriosissimus & ad vigilia fere mini. Sunia paratus, quasi Ianus in medio positus, &c.

20 Semper eundem odit.

21 Rure desiderare.

22 Non desiderantur ubique.

23 Ideo non conuenit.

24 Loca aspera, incultas & senticosa.

25 Qui solitudinem amat, sicut ego.

26 Genium, ingenium.

27 Pepino omnibus obsonijs plura.

28 Iniicient.

29 Hæc verba sunt amicissimi, quasi à villico propter agri frugalitatem prouocati.

30 Hic agit Sabinus.

31 Quicquid quam vicinus, is non quam ego serat, nimium illa ager.

32 Vicinum suppeditare.

33 Ad unius strepitum in cyathum vel urbis, seu falces insciente, quasi pernix inutile pondus.

34 Ironice, & nauum ratio operum villici, falsa opera non omnibus faciendis.

35 Arua colit.

36 Non odit.

37 Bonum ab altero separatum & otiosum pascit.

38 Colligis frondibus locuples.

39 Rimus negotium tibi pigro exhibet.

40 Multis molibus, se. saxis fossis, aggeribus aggrauandus, vt prato parcat, aut prato non noceat.

41 Et quid vestram concordiam disiungit.

42 Me, quem tenues togæ inimicentur ornamenti, &c.

43 Capilli vagantes dolibus.

44 Sine muneribus.

45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices.

46 Me, quem scis subinde bibasse Falerni, &c.

47 Hanc me cœna breuis iuuat.

48 Non pudet genio indulsisse, Veneriq; operam dedisse.

49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam.

50 Non rure.

51 Maligne oculo aspexerit.

52 Obtrectationes vel maledicentia.

53 Vicini gaudent & rident, &c.

54 *Cum ſeruis urbana* 55 *diaria rodere mauis:*
56 *Horum tu in numerum* 57 *voto ruis. inuidet vſum*
Lignorum & peceris tibi 58 *calo argutus & horti,*
Optat 59 *ephyppia bos piger, optat arare caballus.*
Quam ſcit vterque libens, 60 *cenſebo exerceat artem.*

54 At tu contra ruſticus mauis cum ſeruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
55 Diarium eſt vnius diei victus.
56 Seruorum vrbanorum.
57 Cum impetu & ſine ratione. 58 Seruus verſipellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ felicitati in vſu lignorum, in vſu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel ſellas equis ad inſidendum impoſitas. Prouerbium conuenit in eos qui ſui muneris functionẽ ſaſtidientes, alienam ad quam ſant inepti exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artẽ, quam nõrit, vt tu rure colas agros, vt ille calo, tibi inuidens maneat in vrbe.

AD VALAM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit hyems, & quale cœlum percontatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 *QVæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala,* 2 *Salerni,*
3 *Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi*
4 *Muſa ſuperuacuas Antonius, & iamen illis (Baiis*
6 *Me facit inuiſum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus, ſanè 7 *myrteta relinqui,*
8 *Dictaque ceſſantem nerui ſtillare morbum*
9 *Sulfura contemni,* 10 *vicus gemit,* 11 *inuidus ægris.*
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
12 *Cluſinis,* 13 *Gabioſque petunt & frigida rura.*
14 *Mutandus locus eſt, & diuerſoria* 15 *nota*
Præter agendus equus. 16 *quò tendis? non mihi Cumas*
Eſt iter, aut Baias: læua 17 *ſtomachoſus habena*
Dicet eques: (ſed equi frænato eſt auris in ore.)
19 *Maior vtrum* 20 *populum frumenti copia paſcat:*
21 *Colle ctóſne bibant imbres,* 22 *putéoſque perennes*
Dulcis aquæ. 23 *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum eſt Hyperbaton vſque ad verſum 25. vt ſit ordo, Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere quæ hyems ſit Veliæ, i. quæ aëris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi ſunt homines.
4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſſimus) dicitur quas calidas Baianas ad valetudinem meã non eſſe vtiles.
5 Batis.
6 Me odioſum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo ſunt ita ætas, quod illarum aquis a me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis conſita apud Baias aquis ſulfureis abundantia. 8 Quæ dicuntur e neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas ſulfuratas. 10 Vicus Baianus moleſtè ſert. 11 Aegris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis a Cluſio Etruriæ oppido. 13 Volſcorum vrbem. 14 Vt medici conſilio aſſentiar, alium locum quam Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatii aut cuiuſuis alius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 Quid ſtomacharis? Equus non aure ſed ore, in quo inſit frænum, ſentit quo ſit eundum. 19 Repete verſum XXV. *Par eſt te ſcribere nobis, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquis fontanis iugiter promanantes. 23 Vina aquoſa, quæ in Velia & Salerno naſcuntur non deſidero.

24 Quum rure sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritus concalefacientis animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præstat ad venerem.
31 Repete versum XXV. Par est tescribere vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet, i. nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque, quales erant Phæaces populi luxuriosi & voluptarii.
34 Postquam.
35 Profuse.
36 Facetus ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò alterius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduelle vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alii legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere.

24 *Rure meo possum* 25 *quiduis perferre patique:*
26 *Ad mare quum veni,* 27 *generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum spe diuite 28 *manet*
In venas 29 *animumque meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucanæ iuuenem 30 *commendet amicæ.*
31 *Tractus vter plures lepores, vter educet apros:*
Vtra magis pisces & 32 *echinos æquora celent:*
Pinguis vt inde domum possim 33 *Phæaxque reuerti.*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Mœnius 34 *vt rebus maternis atque paternis*
35 *Fortiter absumptis,* 36 *vrbanus cœpit haberi,*
37 *Scurra vagus, non qui certum* 38 *præsepe teneret,*
39 *Impransus non qui ciuem dignosceret* 40 *hoste:*
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 *sæuus:*
Pernicies & tempestas 42 *barathrumque macelli,*
43 *Quicquid quæsierat, ventri donabat* 44 *auaro.*
45 *Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat 46 *omasi*
Vilis & 47 *agninæ, tribus vrsis quod satis esset.*
48 *Scilicet vt ventres* 49 *lamina candentes* 50 *nepotum*
Diceret vrendos, correctius. Mœnius idem
Quicquid erat nactus præda maioris, vbi omne
51 *Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror*
(Aiebat) 52 *siqui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, 53 *nil vulua pulchrius ampla.*
54 *Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,*
Quum res deficiunt, 55 *satis inter vilia fortis:*
Verùm vbi quid melius contingit & 56 *vncius,* 57 *idem*
58 *Vos sapere & solos aio* 59 *bene viuere, quorum*
Conspicitur 60 *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Deuorata. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Veteri multa cupienti. 45 Mœnius quum à nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cùm multa non suppetunt, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosis 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beate viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

1 NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
2 Aruo pascat herum, an baccis3 opulentet oliuae:
Pomisne, & pratis 4 an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi 5 forma loquaciter, & situs agri.
6 Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: 7 sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
8 Temperiem laudes: quid si rubicunda 9 benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
10 Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
11 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
12 Fons etiam vino dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior 13 Thracam, nec purior ambiat 14 Hebrus.
Infirmo capiti fluit 15 vtilis, vtilis aluo.
16 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant 17 Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse 18 quod audis:
19 Factamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor 20 ne cui de te plus quàm 21 tibi credas:
Neue putes 22 alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum rectèque valentem
Dicitet, occultam febrem 23 sub tempus edendi
Dissimules, 24 donec manibus tremor incidat 25 vnctis.
STVLTORVM incurata pudor 26 malus vlcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Aruo satiuo, i. segete & frumento.
3 Me duitem faciat.
4 An sit vini ferax. *Vlmus dicitur vitis maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quod separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò lævum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem merito laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande. *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam esse Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thracium.
14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis dete, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, id est, omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alieni multa de felicitate tua predicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium a sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum ipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat faciendo.

Si quis bella 27 *tibi terra pugnata marique*
Dicat, & his verbis 29 *vacuas permulceat aures:*
30 *Tene magis saluum populus velit, an populum tu,*
31 *Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,*
Iupiter: 32 *Augusti laudes agnoscere possis:*
Quum pateris 33 *sapiens emendatusque vocari:*
34 *Respondesne tuo, dic sodes, nomine?* 35 *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
36 *Qui dedit hoc hodiè, cras, si volet, auferet: vt si*
Detulerit 37 *fasces indigno,* 38 *detrahet idem.*
39 *Pone, meum est, inquit: pono, tristisq; recedo.*
40 *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
41 *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
42 *Mordear opprobriis falsis?* 43 *mutemque colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem? 45 *vir bonus est*
46 *Qui consulta patrum, qui leges iuraq; seruat: (quis?*
Quo multæ magnæque 45 *secantur iudice lites:*
48 *Quo respondere & quo causæ testè tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, 49 *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes precium, loris non 50 *vteris, aio.*
51 *Non hominem occidi.* 52 *Non pasces in cruce coruos.*
53 *Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atque* 54 *Sabellus.*
Cautus enim 55 *metuit foueam lupus, accipiterque*
Suspectos laqueos, & 56 *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
57 *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
58 *Sit spes fallendi,* 59 *miscebis sacra profanis.*

27 Bella aba te gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse an tu populum.
32 Ad Augustum, non ad te pertinere.
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans, qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, patricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commouearne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alii legunt Medicentius, i. medicamentis egentem; sc. præceptis Philosophicis imbuendum.*
45 Ex opinione multitudinis.
46 Qui Senatus consulta seruat. Responsio est per Ironiam.
47 Finiuntur.
48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur.
49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione.
50 Non cæderis.
51 *Seruus dicat, Non, &c.*
52 Respondet Horatius.
53 Seruus loquitur.
54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstineris a maleficio.
55 Deuitat foueam.
56 Occultum hamum: non desiunt tamen hæ feræ rapaces esse, Sic tu, &c.
57 Tu autem à peccato te abstinebis.
58 Si speres fore, vt latere maleficium.
59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modiis quum surripis vnum,
60 *Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.*
61 *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bove placat:
62 *Jane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
63 *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* 64 *Laverna*
65 *Da mihi fallere, da iustum sanctumque videri:*
66 *Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.*
67 *Qui melior seruo, qui liberior sit auarus,*
In triuiis fixum quum se 68 *demittit ob assem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma, 70 *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obnitur 71 *re.*
Vendere quum possis captiuum, 72 *occidere noli:*
Seruiet vtiliter, 73 *sine pascat durus, aretque:*
Nauiget, ac mediis hyemet mercator in vndis:
74 *Annonæ prosit, portet frumenta* 75 *penúsque.*
76 *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* 77 *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? 78 *Adimam bona.* 79 *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum. tollas licet. 80 *In manicis &*
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
81 *Ipse deus, simulatque volam, me soluet.* 82 *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors vltima 83 *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi lenius, non facinus admissum. *Contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede vt mea iniuste facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam effunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in viis a pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo, At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit a vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citius moriatur, quam turpiter seruiat. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel a Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVamuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quotandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus: vt si*
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitusque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit malè qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloque benignius ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes sictus ad vnctum.*
Si [12] *prandere tibi olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
Verba probes & facta, docet: [15] *vel, iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum [16] *sic eludebat (vt aiunt)*
Scurror ego ipse mihi, [17] *populo tu:* [18] *rectius hoc &*
Splendidius multo est, [19] *equus vt me portet,* [20] *alat rex,*
Officium facio. tu poscis [21] *vilia:* [22] *verum es*
Dante minor: [23] *quamuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus vinere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulò liberalius.
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius gutta etiam condimentis est inuncta.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.

13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi, i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

25 *Omnis*

25 *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
26 *Tentantem maiora, ferè præsentibus* 27 *æquum.*
Contrà, 28 *quem duplici panno patientia velat,*
29 *Mirabor* 30 *vitæ via si conuersa decebit.*
31 *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret 32 *non inconcinnus vtramque.*
33 *Alter Mileti textam* 34 *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. 35 *refer, & sine viuat ineptus.*
36 *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
37 *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
38 *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
39 *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
40 *Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto.*
Quid? 41 *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
42 *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* 43 *hic onus hor-*
Vt paruis animis & paruo corpore maius: (ret,
44 *Hic subit, & perfert.* 45 *aut virtus nomen inane est,*
46 *Aut decus & pretium recte petit experiens vir.*
47 *Coram rege sua de paupertate* 48 *tacentes,*
49 *Plus poscente ferent.* 50 *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. 51 *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, puppercula mater,
Et fundus nec vendibilis, 52 *nec pascere firmus,*
53 *Qui dicit: clamat, victum date.* 54 *succinit alter,*
Et mihi diuiduo 55 *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset cornus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium quod tu induceras, purpuream tuã chlamydem ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli, *tota oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob benebcia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quenit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest vtrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, munere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

56 Cum exteris aliis.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ asperitatē.
61 Viatica furtim oblata.
62 Imitatur astutias meretricis.
63 Monile muliebre. Est diminutivum a catena.
64 Crutis vinculū.
65 Ereptam sibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.

Plus dapis 56 *& rixæ multo minus inuidiæque.*
57 *Brunduſium* 58 *comes aut* 59 *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur 60 *ſalebras, & acerbum frigus, & imbres,*
Aut ciſtam effractam, & 61 *ſubducta viatica plorat:*
62 *Nota refert meretricis acumina, ſæpe* 63 *catellam,*
Sæpe 64 *periſcelidem raptam ſibi* 65 *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſq; doloribus 66 *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuiis 67 *attollere curat*
Fracto crure 68 *planum: licet illi plurima* 69 *manet*
Lachryma: 70 *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite: 71 *non ludo: crudeles* 72 *tollite claudum.*
73 *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim Aegyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam facienda ſint, quæ item vitanda, ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab iis, qui dum tenere modum non nôrunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

1 Cauebis.
2 Hominis rabuli cauſa turpiter adulantis.
3 Quum decreueris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit a ſcurra infideli.

SI bene te noui, 1 *metues, liberrime Lolli,*
2 *Scurrantis ſpeciem præbere,* 3 *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretricii diſpar erit atque
4 *Diſcolor,* 5 *inſido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diuerſum vitio vitium prope maius,
6 *Aſperitas agreſtis, &* 7 *inconcinna grauisque,*

6 Fera quædam duritia. 7 Insuauis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.*
VIRTVS est medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum diuitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas.*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina.*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet. (plus:*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Castor sciat an Docilis*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti sitis importuna famésque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitiis instructior, odit & horret.*
Aut si non odit, [32] *regit: ac veluti pia mater,*
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res est.*
[36] *Arcta decet Iunium comitem toga: desine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuta corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel tonsa cute, i. radendo amicum vsque ad cutem, sic eum nimis duriter castigando idque atris dentibus, i. agrestimordacitate.
9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.
10 Ab vtroque extremo, i. excessu & defectu remotum.
11 Blandiens scurra.
12 Qui se deridet & eiusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.
13 Horrere se fingit.
14 Sic repetit voces diuitis quasi admirans.
15 Verba ex ore diuitis inconsiderate excidentia pro mirandis quasi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Vt credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? sc. de nugis. 24 Vtrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est, Diues amicus multò vitiosior quàm amicus minor, odit eum quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferant. 29 Vngucnto sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse peior. 33 Meliorem esse quàm se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vesti-

Vestimenta dabat pretiosa. 38 beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, 39 & spes:
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium: 40 nummos alienos pascet: 41 ad imum
42 Thrax erit, aut olitoris 43 aget mercede caballum.
44 Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam:
45 Commissumque tege, 46 & vino tortus & ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet 47 ille, poemata panges.
48 Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit: 49 donec suppecta severo
Conticuit lyra. 50 fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros
51 Ætolis onerata plagis iumenta, canesque,
Surge, 52 & inhumanæ senium depone Camœnæ:
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
53 Romanis solenne viris opus, 54 vtile famæ,
55 Vitæque & membris. præsertim quum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd 56 speciosius arma
Non est qui tractet: scis 57 quo clamore coronæ
58 Prælia sustineas campestria, denique sæuam
Militiam 59 puer & Cantabrica bella tulisti,
60 Sub duce, qui templis Parthorum 61 signa refixit,
Et nunc, si quid abest, Italis 62 adiudicat armis.
Ac, 63 ne te retrahas, & inexcusabilis absis:
Quamuis nil 64 extra numerum feciſſe modumque
Curas, 65 interdum nugaris rure paterno.
66 Partitur lintres exercitus. 67 Actia pugna

38 Dives factus soſtenos ſua iam mutata.
39 Et meliora ſperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Poſtremo.
42 Efficitur gladiator vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi eſt opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille ſuperior beneficus.
48 Sic amicitia duorum fratrum eſt diſſoluta propter ſtudiorum diuerſitatem.
49 Donec lyra Amphionis Zetho odioſa, deſiit ſonare.
50 Moribus ruſticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs eſt in Ætolia.
52 Et depone ſenilem tuæ Camœnæ ruſticitatem, quæ venatoribus videtur aſpera & inhumana.
53 Venari, opus eſt vſitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent ſigna fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conſeruat corporis valetudinem.
56 Decentius, quam tu ô Lolli.
57 Quo applauſu populi circumſtantis.
58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio.
59 In tenera ætate.
60 Sub Auguſta. Od. 12. lib. 4.
61 Signa quæ Craſſus amiſerat.
62 Adiungit populo Romano.
63 Noli te nimis longe retrahere aut abeſſe, ſine iuſta excuſatione.
64 Ineptè, Metaph. ducta à ſaltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui.
66 Exercitus dividit naviculas inter ſe.
67 Pugna commiſſa apud Actium, promontorium Epyri, inter Auguſtum & Antonium.

Te

Te duce per pucros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater : 70 lacus, Adria : donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studiis [73] *qui crederet te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito ; 77 nam garrulus idem est :*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures :*
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici :*
Nec dominus pueri pulchri characue puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice : ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus : ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri :*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, serues,*
Tuerisque tuo fidentem præsidio : qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis ?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet :*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici :*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi :*
[93] *Sedatum celeres, 94 agilem gnauumque remissi :*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriæ gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarii ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestum est inter Aug. & Antonium.
71 Teaut fratrem.
72 Laurea.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eidem libidine prodit, quæ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam a te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quem admodum defendere s penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falsò eum culpent, serues, id est, seruare debes, eumque tutari. 87 Inuidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.* 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & obseruantia. 90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. Nam diuites, vt aura sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare 95 *vapores.*
96 *Deme supercilio nubem: plerunque modestus*
97 *Occupat obscuri speciem, taciturnus* 98 *acerbi.*
Inter cuncta 99 *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere 1 *leniter ævum:*
Ne te semper 2 *inops agitet vexetque cupido,*
Ne pavor, & 3 *rerum mediocriter utilium spes.*
4 *Virtutem doctrina paret, naturáne donet:*
Quid minuat curas, 5 *quid te tibi reddat amicum:*
6 *Quid pure tranquillet: bonos, an dulce lucellum,*
7 *An secretum iter, &* 8 *fallentis semita vitæ:*
Me quoties 9 *reficit gelidus* 10 *Digentia rivus.*
Quem 11 *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice 12 *precari?*
13 *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* 14 *ut mihi*
vivam,
Quod superest ævi, si quid superesse volunt dii.
15 *Sit bona librorum & provisæ frugis in annum*
Copia: 16 *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
17 *Det vitam, det opes:* 18 *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Auser à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucunde viuere.
6 Quid vere animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatii fluens.
11 Mandela est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit.
16 Vt, ne semper incertus sim, pendens a rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MECOENATEM. Epiſt. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitiis potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigiis aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit: cur ii, qui librorum eius lectione domi delectarentur, coſque laudarent, foris eos vituperarent.

Priſco ſi credis Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: vt male ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Faunisque poetas.
Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. forum, putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſereris.
Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ
Nocturno certare mero, putare diurno.
Quid? ſiquis vultu toruo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem,
Virtutémne repræſentet moréſque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quòd ſi
Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.
O imitatores, ſeruum pecus, vt mihi ſæpè
Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere tumultus.

1 Crat. Priſcus Poeta priſcam comœdiam ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur eſſe vinoſus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobriis.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.

11 Poſtquam Enniushoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis veſtem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id eſt, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitiis, virtutibus omiſsis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quam virtutis poeticæ imitatores, ventri ſeruientes tanquam beſtiæ ſeruiles. 22 Quam ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ conturbationes.

Libera

25 Libera per vacuum posui vestigia 26 princeps:
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
27 Dux, regit examen. 28 Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque 29 sequutus
Archilochi, non res & 30 agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo 31 brevioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
32 Temperat Archilochi Musam pede 33 mascula Sap-
Temperat Alcæus: 34 sed rebus & ordine dispar, (pho,
Nec socerum quærit 35 quem versibus oblinat atris,
Nec 36 sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
37 Hunc ego 38 non alio dictum prius ore, Latinis
39 Vulgaui fidicen. 40 iuuat immemorata ferentem
41 Ingenuis oculisq; legi, manibusq; teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametq; domi, 42 premat extra limen iniquus?
43 Non ego 44 ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & 45 vltor,
46 Grammaticas ambire tribus & 47 pulpita dignor.
48 Hinc illæ lachrymæ. 49 spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, 50 & nugis addere pondus:
Si dixi, 51 rides, ait: & 52 Jouis auribus ista
Seruas, 53 fidis enim manare poetica mella
Te solum, 54 tibi pulcher. 55 Ad hæc ego naribus vti
Formido: & 56 luctantis acuto ne secer vngui,
57 Displicet iste locus, clamo: & 58 diludia posco.

25 Ego nullius pocsin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos innentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me cæsones, & Mecœnas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque passa fuerat suspendi.
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore Latino. 39 Ego imitatus sum, existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta [illegible] Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur sortis vituperet [illegible] 43 [illegible]olent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Index & castigator, [illegible]iscor eos mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, [illegible]os meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur a Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est, Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait aliquis inuidus. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 55 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina ex posco. Metaph. ducta a ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludius

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum.

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicicias

bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 *VErtumnum, Janumque liber spectare videris:*
Scilicet 2 vt proſtes Sosiorum pumice mundus.
3 *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi 4 gemis: & communia laudas,
5 *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit, & scis
7 *In breue te cogi, 8 quum plenus languet amator.*
9 *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taciturnus inertes,
Aut 14 fugies Vticam, aut 15 vnctus mitteris 16 Ilerdam.
Ridebit 17 monitor non exauditus: vt ille
Qui 18 malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
19 *Hoc quoque te manet, vt pueros 20 elementa docentem*

1 Vertumnus & Janus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem me conscriptus, vt egredi periculosè, quam tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus inuolui.

8 Quum lector tui videndi antea cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non despio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te prænonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendisse loquêris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domique:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Fortè meum siquis te percontabitur ævum,
Me quater vndenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consuevêrunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mecœnati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum ita tamen vt sim facilè placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. 1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. Poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes:
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, asperabella
Componunt, agros assignant, oppida condunt:
Plautum ne sile suis? nam quis dubitare faueret
Spectatum meritis, dirum qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius imitatricem elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Res & disciplinas, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.
8 Post res (certissime gestas (i. post finem vitæ) in cœlum recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Quæstui sunt. 13 Fauorem non (si meritis suis) parem. 14 Herculem.

15 Cognouit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices ſe inferiores ſuâ excellentiâ quodâmodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuẽti.
20 Tempeſtiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iuraturi ſumus.
22 Nullam talem, qualis es tu.
23 Iuſtus eſt in hac vna re æſtimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob ſolam vetuſtatẽ nouis anteponit.
26 Niſi è terris abſtracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita fauens veterum ſcriptis, vt dicitur Apollo, &c.
30 Legis ab Labullaeno.
31 Quos decem viri conſcripſerunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis ante fœdera Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Ius pontificale de ſacrificiis.
34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt, Si quia ſcripta Græcorum ſunt antiquiſſima ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur: certè nihil rectũ eſſe poſſit, quod eſt à terris, ſe, quòd oleum non habet intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Non Romani ſcimus ad ſummum fortunæ, id eſt, perfecti humanæ poeſeos. 39 Ciceronis panegyrici. 40 Doctus Græcis paleſtritis, qui vngi ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 Quot annis authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 Ex ſponſio eſt. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt vetus atque laudabilis poema (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus eſt minor, id eſt, iunior vno menſe.

15 *Comperit inuidiam* 16 *ſupremo fine domari.*
17 *Viui enim fulgore ſuo, qui prægnauit artes*
Infraſe poſitas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præſenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras,*
22 *Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.*
Sed tunc hic populus, ſapiens & 23 *iuſtus in vno*
Te noſtris ducibus, 24 *te Graiis anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam ſimili ratione modoque*
Æſtimat: &, 26 *niſi quæ terris ſemota* 27 *ſuiſq;*
Temporibus defuncta videt, 28 *faſtidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, vt* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis.
33 *Pontificum libros,* 34 *annoſa volumina vatum,*
Dictitet Albano 35 *Muſas in monte locutas.*
36 *Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non eſt 37 *quòd multa loquamur,*
Nil intra eſt oleum, nil extra eſt in nuce duri.
38 *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
39 *Pſallimus, & luctamur Achiuis doctius* 40 *vnctis.*
Si meliora 41 *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, 41 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteresq; referri debet? an inter
44 *Viles atque nouos?* 45 *excludat iurgia finis.*
46 *Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperiit minor vno menſe, vel anno,*

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
48 *An quos & præsens & posterа respuet ætas?*
49 *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense brevi vel toto est iunior anno.
50 *Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ*
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat 51 *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit 52 *ad fastos, & 53 virtutem æstimat annis,*
54 *Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter 55 *Homerus,*
Ut 56 *critici dicunt, leviter curare videtur*
57 *Quo promissa cadant & somnia Pythagorea.*
58 *Nævius in manibus non est, & mentibus hæret*
59 *Pene recens. adeò sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties, 60 *uter utro sit prior, aufert*
61 *Pacuvius docti famam senis, Accius* 62 *alti.*
Dicitur Afrani 63 *toga convenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi 64 *properare Epicharmi:*
65 *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
66 *Hos ediscit, & hos arcto stipatus in theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, 67 *Livi scriptoris ab ævo.*
Interdum vulgus 68 *rectum videt,* 69 *est ubi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam 70 *nimis antiquè, si pleraque durè*
Dicere credit eos, 71 *ignavè multa, fatetur:*
Et sapit, & 72 mecum facit, & Jove judicat 73 *æquo.*
74 *Non equidem insector, delendaque carmina Livi*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
75 *Orbilium dictare: sed* 76 *emendata videri,*

48 An istra nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittit.
51 Deceptus actuali argumentatione, i. Sorite.
52 Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorū appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, i. mortuos poetas. *De Libitina*, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, vt videatur parui facere, quid de se promiserit vel somniarit.
58 Nævius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præferet.
61 Pacuuius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comedia Afrani Menandro similis.
64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Siciliensis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediscit in scholis. 67 Ab æuo Liuii Andronici poetæ antiquissimi. 68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si fatetur eosdem multa ofcitanter dicere. 72 Mecum sentit & vere iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velut inimicus detrabo. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditque poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéve putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Recte ne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clamant periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea cum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt;
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenuis non ille fauet plauditque [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraque [97] lividus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretque viritim publicus vsus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum [2] studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentemq; tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petiit, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indignor ego.
83 Rustice crassa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum recte & merito fabula Attæ poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abjicienda pudet fateri
93 Quod Salii Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit æque ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorum poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu teritur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissime fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, id est, Comœdiis. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam inexpendum nihil est, nisi quod celeritas varietas.

Hoc

10 *Hoc paces habuere bonæ, ventiq; secundi.*
Romæ dulce diu fuit & 11 solenne 12 reclusa
Mane domo vigilare, clienti 13 promere iura:
14 Cautos nominibus certis 15 expendere nummos,
16 Maiores audire, minori dicere, per quæ
17 Crescere res posset, minuit 18 damnosa libido.
19 Mutauit mentem populus leuis, 20 & calet uno
Scribendi studio: pueri patresque senecti
21 Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior 22 Parthis mendacior: & prius orto
23 Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
24 Nauem agere ignarus nauis timet: 25 abrotanũ ægro
Non audet 26 nisi qui didicit, dare: quod medicorum est
Promittunt medici: tractant 27 fabrilia fabri:
28 Scribimus indocti doctique poemata passim.
29 Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
30 Virtutes habeat, 31 sic collige. vatis auarus
32 Non temerè est animus: versus amat, hoc studet unũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia 33 videt:
Non fraudem socio, puerôue 34 incogitat ullam
Pupillo: 35 viuit siliquis & pane secundo:
Militiæ quamquam piger & 36 malus, utilis urbi:
37 Si das hoc, 38 parvus nouque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta 39 figurat:
40 Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus 41 præceptis format amicis,
42 Asperitatis & invidiæ corrector & iræ.
43 Rectè facta refert: 44 orientia tempora 45 notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

30 Ea pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcis artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngraphamviris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri posset res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *quâ nihil in rempub. damnosius.*
19 Mutauit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maxime, quum fugam simularent maxime, vide Od. 19 lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valde amarant.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas. At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum

versuum studium. 30 Quantas vtilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non citò 33 Incendia pauitacit. 34 Machinatur. 35 Viuit parce, legumina edendo & panem secundarium, Angl. houshold-bread. 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari. 39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis. 42 Seuitiæ. 43 Recte facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie viuunt, & qui post futurum. 45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Discereť unde [47] *preces*, [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus*, & [50] *præsentia numina sentit*:
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus*.
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum*.
Carmine dij superi placantur, carmine [54] *manes*.
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruoque beati*,
[56] *Condita post frumenta*, [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura serentem*,
Cum sociis operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco*, [60] *Syluanum lacte piabant*,
Floribus & vino [61] *Genium, memorem brevis ævi*.
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasque recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter*: *donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax*. [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: *fuit* [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi*. *quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata*, [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis*,
[73] *Ad bene dicendum delectandumque reducti*.
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio*. [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Mundities fugere*. [79] *sed in longum tamen ævum*

46 Impvta.
47 Vnde differet carmina secularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blandè supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spes finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deum lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.
62 Per hanc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus locosa comitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoslibet.
Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.
63 Anniuersaria libertas.
64 Iocata est facete sine conuitiorum contumelia.
65 In apertam maledicentiam.
66 Probos viros publicè & nominatim carpens.
67 Qui conuitiis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam.
68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant.
69 De conditione communi.
70 Et pœna constituta est.
71 Maledico carmine.
72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarii.
73 Non ad maledicendum.
74 Græcia à Romanis bello subacta cepit victorem, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos.
75 Italiæ incultæ.
76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat.
77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus, aures doctas erecat.
78 Nitor & elegantia Græcarum auriũ expulerunt, &c.
79 Ad bellum vsque Punicum, fere certum.

Manserunt,

Manserunt, hodieque manent vestigia [80] *ruris.*
Serus enim Græcis admovit [82] *acumina chartis:*
Et post Punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.*
Tentavit quoque rem [85] *si digne vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Ut patris [94] *attenti, lenonis ut insidiosi:*
[95] *Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:*
[96] *Quam non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos demittere,* [99] *post hoc*
Securus cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, [7] *sedulus inflat.*
Sic leve, sit parvum est, animum quod laudis [8] *avarum*
Subruit aut reficit, [10] *valeat res ludrica, si me*
Palma negata [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretque poetam,*
Quod numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut versum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus lento studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenii sui vim.
83 Paco potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An apte transferre posset Græci in Latinum sermonem.
86 Magno animo prædius.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit, i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quam accurate.
93 Iuvenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incurius & negligens in aliis personis exhibendis.
97 Quàm laxo loco fabulam peragat. *Soccus comœdis est Comœdia vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Conspectat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res ludrica, & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeii. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebeii velint. 18 In mediis fabulis.

19 Non solùm vel-
gus, verum etiam,
&c.

20 Ad incertas &
varias res oculis
perceptas.

21 Aulæis integebantur theatra ad
arcendum solem.

22 Complicantur.

23 Dum fuga hostium simulatur.

24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.

25 Manibus à tergo reuinctis.

26 Vehicula Gallica.

27 Matronarum vehicula.

28 Vehicula famulorum captiuarum, quæ omnia ad spectaculum addecebantur in theatrum.

29 Imagines ebuneæ.

30 Simulachrum vrbis Corinthi, quam L. Mummius cepit ac demolitus est.

31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.

32 Sive camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.

33 Plura quàm histrio.

34 Portas.

19 *Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas*
Omnis 20 *ad incertos oculos & gaudia vana.* (tas
Quatuor aut plures 21 *aulæa* 22 *premuntur in horas,*
23 *Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.*
24 *Mox trahitur manibus regum fortuna* 25 *retortis.*
26 *Essedа festinant,* 27 *pilentа,* 28 *petorrita, naues:*
Captiuum portatur 29 *ebur,* 30 *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, rideret 31 *Democritus,* 32 *seu*
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludi attentius ipsis,
Vt sibi præbentem 33 *mimo spectacula plura.*
34 *Scriptores autem narrare putaret* 35 *asello*
Fabellam surdo. nam 36 *quæ pervincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 *Garganum mugire putes nemus, aut* 38 *mare Tuscum,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 *& artes*
Diuitiæq; peregrinæ. quibus 40 *oblitus actor*
Quum stetit in scena, 41 *concurrit dextera lævæ.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. 42 *Quid placet ergo?*
43 *Lana Tarentino violas imitata* 44 *veneno.*
Ac ne sortè putes me, 45 *quæ facere ipse recusem,*
Quum rectè tractent alii, laudare 46 *maligne:*
Ille 47 *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, 48 *meum qui pectus inaniter angit,*
49 *Irritat,* 50 *mulcet, falsis terroribus implet,* (nis,
Vt 51 *magus: &* 52 *modò me Thebis, modò ponit Athe-*
Verùm age, & 53 *his, quæ se lectori credere malunt,*

35 Stolidæ multitudini.

36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echo?

37 Montem Apuliæ.

38 Mare Tyrrhenum.

39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.

40 Quibus actor indutus, seu potius commaculatus, &c.

41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat.

42 Quid placet spectatoribus?

43 Vestis violacei coloris.

44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit.

45 Comœdias scribere.

46 Parcè laudare.

47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus.

48 Qui animum meum suis curis perturbat.

49 Ad iram impellit.

50 Delectat.

51 Præstigiator qui artes magica portenta facit.

52 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in iis locis vbi gestæ sunt.

53 Vatibus egregiis.

Quàm

54 *Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,*
55 *Curam redde breuem: 56 ſi munus Apolline dignum*
Vis complere libris, 57 & vatibus addere calcar,
Vt ſtudio maiore petant 58 Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(59 Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
60 *Sollicito damus, aut ſeſſo: 61 quum lædimur, unum*
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuoluimus 62 irreuocati:
63 *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros, 64 & tenui deducta poemata filo:
Quum ſperamus eò rem venturam, 65 vt ſimulatque
Carmina reſcieris nos fingere, 66 commodus vltro
67 *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
68 *Ædituos habeat belli ſpectata domique*
69 *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 *Choerilus, 71 incultis qui verſibus & 72 malè natis*
Rettulit acceptos, regale numiſma, 73 Philippos.
Sed veluti 74 tractata notam labemque 75 remittunt
Atramenta, 76 ferè ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta 77 linunt. 78 idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum, 79 tam carè proëmia emit:
Edicto vetuit neque ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 aut alius Lyſippo 81 duceret æra
Fortis Alexandri vultum 82 ſimulantia. quod ſi
83 *Iudicium ſubtile 84 videndis artibus illud*
85 *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo iurares aere 86 natum.

54 Quam audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ vt ſint magis ſolliciti, non adeo negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini a te conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Boëotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis.
61 Quam offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laboremus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetæ. Metaph. ducta ab Ædituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua & Auguſte.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos (regale numiſma) rettulit acceptos verſibus incultis & male natis, i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus male compoſitis iouita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam tranſferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

87 At neque dedecorant tua de se iudicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 tulerunt
89 Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent. 90 nec sermones ego mallem
91 Repentes per humum, quàm res componere 92 gestas,
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
93 Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
Auspiciis totum 94 confecta duella per orbem.
95 Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam 96 Parthis te principe Romam:
97 Si, quantum cupiem, possem quoque. sed neque par-
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet (num
98 Rem tentare pudor, quum vires ferre 99 recusent.
1 Sedulitas autem, stultè quem diligit, 2 urget:
3 Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 Nil morer officium, 5 quod me grauat: 6 ac neque ficta
In peius vultu 7 proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
8 Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà
9 Cum scriptore meo, capsa 10 porrectus aperta,
Deferar 11 in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis 12 amictur ineptis.

87 At neque dedecorant tua de se iudicia, atque Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt. 88 Acceperunt. 89 Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ: Nec magis expressi vultus per ahenea signa, Quàm per vatis opus mores animique virorum Clarorum apparent. 90 Necfuryrea. 91 Gestorum fola: 92 Tua virtute gestas. 93 Arces in montibus extructas. 94 Bella fusta. 95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantùm fiebat. 96 Vide Od. 15. lib. 4. 97 Si voluntati facultas responderet. 98 Rem experiri. 99 Non possint. 1 Ordo est, Sedulitas cum vrget quem stultè diligit, i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quàm gratus. 2 Molestiâ afficit. 3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat. 4 Nihili facio. 5 Quod mihi sit oneri potius quàm honori. 6 Quemadmodum nolim imaginem meî ex cera fingi, vt deformior fit imago quàm vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadauer in cista. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involuitur.

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. II.

Excusat se Iulio Floro quærenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse, ideoque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum pauperiate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Afferr & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina sine cessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

FLore, bono claroque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabiis: [4] *& tecum sic agat,* [5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministeriis ad nutus aptus herilis:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quiduis imitaberis vda.*
Quinetiam canet [13] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, qui successit Augusto.
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est, (inquit venditor) cuius sunt omnia verba vsque ad versum 17. huius Epistolæ.
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla natus. 8 Eruditione imbutus. Nam veræ liberaliter institiebantur, vt domini essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet finges. 10 Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuantis.

Multa

Multa fidem promissa [12] *leuant, vbi plenius aquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, mercei.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Deos nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga ledat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite morabis iniqua,*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs prope mancum: ne mea* [30] *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Æruinis, lassis dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemens lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis ducta [43] *super sestertia nummum.*
Forte [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

[12] Non probo mercem facile emptorem reperire. [13] Qui vult quamplurimum merces vendere. [14] Nulla necessitas me premit. [15] Nihil cuiquam debeo. [16] Nemo ex iis qui seruos vendunt, tibi vitia eorum professus esset, vt ego tibi. [17] Non facile quisquam me idem obtinuisset. [18] Semel fuit ad mendacium faciendum satis. [19] Ordouss, Hic quasi latuit, metuens habenæ pendentis scalis, i. metuens verberari, loris vinculum quo pendebant in scalis. [20] Ema & pretium solue. [21] Si fuga serui quum ego excepi & suspexi, te nihil offendet. [22] Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore mercem. [23] Non metuens de pœna emptori præstanda, qui legem ædilitiam. [24] Scitus ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium manifestum tibi prædixerim. [25] Conditio venditionis. [26] Me quasi venditorem persequeris. [27] Iniquè litigas mecum quasi cum mangone. [28] Cessatorem fuisse. [29] Ad scribendum esse ineptum, vt is qui manibus caret. [30] Iratus. [31] Vitium meum prædicendo. [32] Si iura me adiuuantia laboriosè conceris. [33] Quereris de hoc præterea. [34] In eo mendax. [35] Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. [36] Viatica paulatim parta. *Viaticum* aiunt, quicquid iter agendi causa, necessarium est, sine cibis sit, sint pecunia ad vitium expendenda. [37] Ita vt vix ei quicquam restiterit. [38] Acer inimicus. [39] Hosti Mithridatico. [40] Præsidium Mithridatis. [41] Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. [42] Donis honorificis. [43] Præter hæc dona accepit xx millia sestertium nummûm. [44] Paulò post. [45] Imperator Lucullus. [46] Eundem Luculli militem. [47] Animos. [48] *Verba sunt Imperatoris milium hortantis.* [49] Bono auspicio. [50] Accepturus præmia.

Post

Poſſ hæc ille [52] *eatus, quantumuis ruſticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.*
Adfecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet vt poſſem curuo dignoſcere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter ſyluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura ſed amouere loco me tempora grato:*
Ciuiliſque rudem belli [57] *tulit æſtus in arma,*
Cæſaris Auguſti non reſponſura [58] *lacertis:*
Vnde [59] *ſimul primùm me dimiſere* [60] *Philippi,*
[61] *Deciſtis humilem pennis,* [62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt verſus facerem. ſed, [65] *quod non deſit, habentem*
[66] *Quæ poterunt vnquam expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm ſcribere verſus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantque:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille [73] *Bioneis ſermonibus, &* [74] *ſale nigro.*
Tres mihi conuiuæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diuerſa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id ſanè eſt inuiſum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata cenſes*
Scribere poſſe, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] *ſponſum vocat, hic* [79] *auditum ſcripta, relictis*

51 Pudens.
52 Qui perdidit vitiosum, quod in zona nummos ponere ſolebant.
53 Id eſt. Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à malo.
55 Inter obſcuros Philoſophos Academicos, ſic dictos ab Academo Athenienſi, qui Athenis conſtruxerat porticum, quæ poſtea Academia nominata eſt.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuiles me abſtulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Auguſto non cedunt.
58 Viribus.
59 Quamprimùm, ſtatim vt.
60 Philippi urbs in Thracia, à Philippo condita.
61 Dignitate equeſtri & opibus.
62 In opem per proſcriptionem, quòd fecerat eſſet partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas laboris Magiſtra, quid non audet egeſtas?
65 Habentem quod ſufficiat.
66 Infamia meritò dicat, ſi non patem dormire melius eſſe quàm verſus ſcribere. 67 Medicinæ vehementiſſimæ, vt Hellebori, quem hic à Poeta intelligi inducor vt credam, quoniam cicuta ab Antiocena helleborismi genimea, pellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda eſt excuſatio cur non ſcribat. 69 Rapiunt. 70 Conteadunt & conantur extorquere ſtudendi carminis propoſitionem. 71 Tertia excuſatio cur non ſcribat. 72 Carmine heroico. 73 Inſulſis iocis, Satyra. Bion ſophiſtes cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales ſunt veteres Comœdiæ. 75 Guſtu. 76 Horatius tandem ad ipſos conuiuas loquitur. 77 Inſuper. Alia cauſa cur non ſcribat. 78 Ad reſpondendum pro ſe. 79 Fuit Hoſtatius ex Criticis vnus.

80 AEgrotat.

81 In extrema parte mensis Aenetini.

82 Nimirum more commodo, i. incommodo. *Vt sint hu-manae miseriae in quidam plus ẽ ſ. ſollicitudinis quam mollis.*

83 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.

84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.

85 Sarcinariis, & gerulis, ſubaiulis vel portatoribus.

86 Operum conductor.

87 Torquendo ſtatuilis lapidem.

88 Trabem.

89 Funera cum planctibus ornatis concurrentia contendunt, quando haec ſimul occidit, illa oriebatur.

90 Eſt Ironia.

91 Solandiem.

92 In Bacchi tutela omnes Poetæ ſunt conſtituti.

93 Quietæ & ſolitudine.

94 Vis Lyrica ſcribere?

95 Veſtigia angusta, quæ difficile eſt imitari.

96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas, i. tuta & quietiſſimã.

Omnibus officiis. 80 *cubat hic in colle Quirini,*
Hic 81 *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Internalla vides. 82 *humanè commoda: verum*
83 *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
84 *Feſtinat calidus* 85 *mulis geruliſq;* 86 *redemptor:*
87 *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* 88 *ligni:*
Triſtia robuſtis 89 *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
90 *I nunc & verſus tecum meditare canoros:*
Scriptorum chorus omnis amat 91 *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens 92 *Bacchi,* 93 *ſomno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
94 *Vis canere, &* 95 *contracta ſequi veſtigia vatum?*
96 *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, 97 *inſenuitque*
Libris & curis, 98 *ſtatua taciturnius exit*
Plerumque, & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyrae motura ſonum connectere 99 *digner?*

97 Inſenium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignus ſit, dignè connectere verba ſonum lyræ moturæ i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ ſtudium inter ſe laudum per cones, iuriſconſultus alter, alter Orator. 2 Iuriſconſultus frater eſt. 3 Tuditanus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scævola optimus iuriſconſultus. 5 Quomodo ſunt Poetæ minus inſani dum ſe inuicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſſimum, à nouem Muſis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Timoris eſt.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ ſe dignos iudicent corona poetica, id eſt, laude.

Hic 1 *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Internalla vides. 2 *humanè commoda: verum*
3 *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
4 *Feſtinat calidus* 5 *mulis geruliſq;* 6 *redemptor:*
7 *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* 8 *ligni:*
Triſtia robuſtis 9 *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
10 *I nunc & verſus tecum meditare canoros:*
Scriptorum chorus omnis amat 11 *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens 12 *Bacchi,* 13 *ſomno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
14 *Vis canere, &* 15 *contracta ſequi veſtigia vatum?*
16 *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, 17 *inſenuitque*
Libris & curis, 18 *ſtatua taciturnius exit*
Plerumque, & riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyrae motura ſonum connectere 19 *digner?*
1 *Frater erat Romæ* 2 *conſulti rebeter: vt alter*
Alterius ſermone meros audiret honores:
3 *Gracchus vt hic illi foret, huic vt* 4 *Mutius ille.*
5 *Qui minus argutos vexat furor iſte poetas?*
6 *Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu*
7 *Caelatumque nouem Muſis opus.* 8 *aſpice primùm,*
9 *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-*
ſpectemus vacuam Romanis vatibus 10 *aedem.*
*Mox etiam (*11 *ſi forte vacas) ſequere, & procul audi*
Quid ferat, & 13 *quare ſibi neſtat vterque coronam.*

Cedimus

Cedimus, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento[14] Samnitas ad lumina prima duello.
[15] Discedo Alcaus puncta illius: ille meo quis?
Quis,[16] nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
[17] Fit Mimnermus, & [18] optivo cognomine [19] crescit.
[20] Multa fero ut placem genus [21] irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi [22] suffragia capto.
[23] Idem, finitis studiis, [24] & mente recepta,
[25] Obturem patulas impunè [26] legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, & [27] se venerantur, & ultrò
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [28] beati.
[29] At qui legitimum cupiet fecisse poema,
[30] Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
[31] Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
[32] Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [33] movere loco: quamvis [34] invita recedant,
[35] Et versentur adhuc intra penetralia [36] Vestæ.
[37] Obscurata diu populo bonus [38] eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ prisci memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] Nunc situ infirmis premit & deserta vetustas.
[40] Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.
[41] Vehemens & liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque [42] beabit divite lingua.
[43] Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
[44] Lævabit cultu, virtute carentia [45] tollet:
[46] Ludentis speciem dabit, & [47] torquebitur, ut qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa[48] movetur.

14 Tanquam Samnites, qui adversus Romanos pugnarunt usque ad vesperum lucernas accensas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illum suffragio defendo pro Alcæo, qua Lyricum fuit.
16 Voce illum Callimachum, qui in Elegis floruit.
17 Appellatus fuit Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optaverit.
19 Fit melior, emendatior.
20 Multa fero Poetarum inepties donare.
21 Genus irascendum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum eas inflexi, pristinæ professioni, id est tediosæ rimæ.
25 Obturare mihi licet aures impune, id est, sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese invicem admirantur tanquam divinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Tenia erunt. 33 Verba mutata. 34 Ipso scribente inscito. 35 Et quamvis ejiciantur domi abdita. 36 In Vestæ templo servatur sacer ignis æternus. Rom. Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 Et tenebris extrahet. 39 Nunc turpe squalore premit. 40 Cudet & fingit nova, quæ usus generavit. 41 Vehemens 3d verborum inventionem. *Anapæstus pro Spondæo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundat, coercebit. 44 Polire & lenire suo artificio. *Metaph. a corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laboriose scribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Hermippus) Postumum. 50 Non fuisti. 51 Vel ignotus fui. 52 Quum sapiendo insanis & insaniendo sapias magi. 53 In vacuo vbi nulli spectatores erant. 54 In aliis rebus non demens. 55 Non furum esse furia. 56 Ideo domini ingenuos significabant me vinum e seruis fluxum exhonerare. 57 Non furentem ipsos. 58 Recentius. 59 Bilem vetram. 60 Bacchus est furor. 61 Per vim purgatum. 62 Ordo est, Nimium abiectis rugis, vtile est sapere, i. quæ discere, & considerare puerile ludum erant, vtilium, i. artium poeticam. 63 Ludum opportunum, competentem. 64 Vitæ breuis. 65 Cognoscere & memoria mandare. 66 Aquæ. 67 Remedium petitum. 68 Sanius. 69 Fugere vellet. 70 Diuitias. 71 Locupletiores. 72 Opulentiæ laudatissimus. 73 Verbi gratia, si quis, &c. 74 Offendit nihil omninò vel emptione, vel vinditione quicquam esse pretium, nec mancipatione vel traditione opus esse, vt iure de vinum. 75 Liberi pretium appendebatur. non numerabatur.

49 Prætulerim scripter delirus inersque videri,
Dum 50 mea delectent mala me, 51 vel denique fallant:
52 Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 In vacuo lætus sessor plausorque theatro:
54 Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 ignoscere seruis,
56 Et signo læso 57 non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque 58 refectus,
Expulit elleboro morbum 59 bilemque meraco,
60 Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,
Non seruastis (ait:) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 per vim mentis gratissimus error.
62 Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,
Et 63 tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 veræ numerosque modosque 65 ediscere vitæ,
Quæ circa mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nullà sitim finiret copia 66 lymphæ,
67 Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nullúne faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 lenius: 69 fugeres radice vel herba,
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 Rem dii donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 Plenior es, tamen vtëris 72 monitoribus iisdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe 73 ruberes,
Viueret in terris te si quis auarior vno.
74 Si proprium est quodquis 75 libra mercatus & ære est,

76 Quædam

76 Quædam (si credis consultis) 77 mancipat vsus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus 78 Orbi
Quum segetes 79 occat, tibi nox frumenta daturus,
80 Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum 81 temeti. nempe modo iste
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
82 Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, 83 quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat 84 vsque suum, 85 quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, punctò quod mobilis horæ,
Nunc 86 prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & 87 cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
88 Hæredem alterius, velut vnda supervenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
89 Saltibus adiecti Lucani? 90 metit Orcus
91 Grandia cum paruis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, 92 Tyrrhena sigilla, 93 tabellas,
Argentum, vestes 94 Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum 95 cessare, & ludere, & 96 ungi,
97 Præferat Herodis palmetis pinguibus: 98 alter
Dives & importunus, 99 ad vmbram lucis abortu,
1 Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit 2 Genius 3 natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, 4 mortalis in vnum-

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsim terra operiré fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum vinas ex pretio per partes numerato an olim, id ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Qua populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi a potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoria. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis speciosis Calabriæ, quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.

90 Si mors auide aufert. Metaph. ducta a segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Prava signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitére. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris fiatur, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ὁ τύχη ἀγαθὸς, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus influxum prouenientem ab astro quodvis patientes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui vnoquoque nostrum mortuo, moritur.

Quodque caput: vultu [5] *mutabilis,* [6] *albus & ater.*
Vtar, & ex modico, quantum ves poſcet, acervo
Tollam: nec [9] *mœtuam quid de me iudicet hæres,*
Quòd non plura [10] *datis inuenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum ſimplex hilariſque* [13] *nepoti*
Diſcrepet, & quantum diſcordet parcus auaro.
[14] *Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumptũ*
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer vt feſtis quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo, gratóque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies, immunda domus procul abſit. ego* [19] *vtrũ*
Naue ſerar magna an parua, [20] *ferar vnus & idem.*
Non agimur [21] *tumidis velis aquilone ſecundo:*
[22] *Non tamen aduerſis ætatem ducimus auſtris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *ſpecie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis vſque priores.*
Non es auarus: abi, quid? [27] *cætera iam ſimul iſto*
[28] *Cum vitio fugêre. caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira.
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *ſagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentaque Theſſala rides?*
[33] *Natales gratè numeras?* [34] *ignoſcis amicis?*
Lenior & melior fis accedente ſenecta?
[35] *Quid te exempta iuuat ſpinis de pluribus vna?*
Viuere ſi recte neſcis, [36] *diſcede peritis.*
[37] *Luſiſti ſatis: ediſti ſatis atque bibiſti:*
Tempus abire tibi eſt: [38] *ne potum largius æquo*
Ridcat & pulſet [39] *laſciua decentius ætas.*

5 Alius atque alius. Nam ſuus cuique Genius aliis eſt diſſimilis.
6 Bonus & malus, proſper & aduerſus.
7 Horatius a ſua perſona commendat Flacco bonorum parcorum vſum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis a me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intereſſe inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioſo.
14 Multum hæc inter ſe diſcrepant, ſc. tui luxuriosè profundere, ſumptumlibenter facere, & auaré ſemper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus feſtis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Pauperies, domus ſordida & inelegans.
19 Eſt allegoria. Vtrum ex magnis reditibus vitam, an parvis.
20 Ad omnem euentum impertrubatus ero.
21 Nimia felicitate, i. non ſumus admodum diuites.
22 Non tamen egeni ſumus & valdè pauperes.
23 Valetudine corporis.
24 Decore externo.
25 Gradu & pecunia.
26 Medii ſummis inter ſummos & imos.
27 Cætera vitia.
28 Cum auaritia.
29 Animus.
30 Mulieres veneficas.
31 Falſas vmbras nocte vagantes.
32 Mirasula rerum, quæ Theſſalis tulit, contemnis?
33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propiùs quintatem mortis denuntiant?
34 Amicis indulges?
35 Quid prodeſt vno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari?
36 Da locum melioribus & doctioribus.
37 Rebus Venereis ſatis vſus es.
38 Ne te nimis potum.
39 Iuuenilis ætas, quam laſciuire magis deceat, quam te, qui iam factus es effœtus ſenex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

1 HVmano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si velit, & 2 varias inducere plumas,
3 Vndique collatis membris: vt turpiter 4 atrum
Desinat in piscem mulier formosa 5 supernè:
6 Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, 7 isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, 8 velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: 9 vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. 10 pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit 11 æqua potestas.
12 Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:
13 Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus 14 geminentur, tigribus agni.
15 Inceptis grauibus plerunque 16 & magna professis
17 Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: 18 quum lucus, & 19 ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos 20 ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, 21 aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat 22 his locus, & fortasse cupressum
Scis 23 simulare. 24 quid hoc? 25 si fractus enatat 26 exspes

1 Hu'c monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & interse conuenientibus.
2 Plumas ex variis auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi picturi fictis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Veluti somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium

uniforme respondeat proportione. 10 Obijcietaliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Soleantur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 Subintelligitur *Quæstio* quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c, id est, quum res leues describuntur ab iis, quorum inceptæ erant graues. Quæ descriptiones sinuiorũ, sylvarum, aliorumque locorum eam alienæ sunt à poemate incepto quam cupressus a naufrago, quem pictor aliquis depingendum susceperit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, heloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, a quo mercedem accepisti, 26 abste pingeretur, naufragus sit? quid cupressus cum naufrago?

Nauibus, ære dato qui pingitur? 27 amphora cœpit
Institui, 28 currente rota, cur 29 urceus exit?
Denique sit 30 quod vis simplex duntaxat 31 & vnum.
32 Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)
Decipimur 33 specie recti. breuis esse laboro,
34 Obscurus fio. 35 sectantem læuia, 36 nerui
Deficiunt animique. 37 professus grandia, 38 turget:
39 Serpit humi tutus nimium, timidúsque procellæ.
Qui 40 variare cupit rem 41 prodigialiter vnam,
42 Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
43 IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.
44 Æmilium circa ludum faber 45 imus & vngues
46 Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis 47 summa, quia 48 ponere totum
Nesciet, 49 hunc ego me, siquid 50 componere curem,
Non magis esse velim, quàm 51 prauo viuere naso,
Spectandum 52 nigris oculis nigróque capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis 53 æquam
Viribus, & 54 versate diu 55 quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. 56 cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec 57 lucidus ordo.
58 Ordinis hæc virtus erit, & 59 Venus (aut ego fallor)
60 Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dicis
Pleraque differat, 61 & præsens in tempus omittat.
62 Hos amet, hoc spernat 63 promissi carminis autor.
In verbis etiam 64 tenuis cautúsque serendis:
65 Dixeris egregiè, 66 notum si callida verbum

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i. cur victima primis sint minutiora?
30 Quodnis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia, non ex partibus dissimilib. formarū compositā.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.
33 Falsi virtutis imagine. Nam vitia inscribēdo pro virtutibus sequimur.
34 Brevitas orationis obscuritatē parit
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animofi, i. vires orationis deficiunt & sublimis (ut ita dicam) sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Minus humilis est, eique similis qui dum metuit procellā timet, ripæ nimium propinquat.
40 Pictoribus incredibilibus opus ornare.
41 Monstrose & supra omnē hominis fidē. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitiū qui non cognouit medium virtutum, i. virtutē. 44 Circa Æmilium laudē, i. loco laudatorium, a L. Æmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium imaginū. 46 Quamlibet corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infelix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus patem. 54 Cogitare diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenii sui, κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia.
59 Venustas, εὐτραπελία. 60 Vtea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam profitetur esse.
63 Carminis magni prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris.
66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioquin nouum reddiderit notum & perspicuum.

Reddiderit

Reddiderit iunctura nouum. si forte neceſſe eſt
67 *Indicijs monſtrare recentibus* 68 *abdita rerum,*
Fingere 69 *cinctutis non exaudita* 70 *Cethegis*
71 *Continget: dabiturque licentia ſumpta* 72 *pudenter.*
Et noua fictaque nuper 73 *habebunt verba fidem,* 74 *ſi*
Græco fonte cadant, 75 *parcè detorta.* 76 *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur 77 *acquirere pauca*
Si poſſum, 78 *inuideor? quũ lingua* 79 *Catonis & Ennij*
81 *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit,
82 *Signatum præſente nota producere nomen.*
Vt ſyluæ foliis 83 *pronos mutantur in annos,*
84 *Prima cadunt:* 85 *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentque.
86 *Debemur morti nos, noſtráque.* 87 *ſiue receptus*
Terra 88 *Neptunus,* 89 *claſſes aquilonibus arcet,*
90 *Regis opus:* 91 *ſterilíſque diu palus aptáque remis,*
Vicinas vrbes 92 *alit, &* 93 *graue ſentit aratrum:*
Seu curſum mutauit 94 *iniquum frugibus* 95 *amnis*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
96 *Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia* 97 *viuax.*
98 *Multa renaſcentur quæ iam cecidere, cadentque*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet 99 *vſus:*
1 *Quem penes arbitrium eſt & ius & norma loquendi.*
Res geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella,
2 *Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus.*
3 *Verſibus impariter iunctis* 4 *querimonia primum,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit neceſſe.
72 Verecunde, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si e Græca lingua derivata, definant & exeant in caſum seu finem Latinum.
75 Paululum deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non licebit etiam recentioribus Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?
79 Quum lingua vtriuſque antiqui authoris rudis & impoliti, &c.

80 De quo Ouidius, *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam latinam ampliſicauerit. 82 Licuit in medium proferre nouam vocem, quam præſens vſus comprobauit. Metaph. ducta a pecunia, quæ notam ſeu formam impreſſam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita priſca verba reſpuuntur. 86 Nos peribamus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæſar incluſerat. 88 Mare. 89 A claſſibus arcet aquilones, *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo niſi rex facere poſſit. 91 Sine Pomtina palus per Cethegum exſiccata factaque nauigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Auguſti iuſſu in alueo eſt deductus. 96 Quanto minus verba ſint ſempiterna. 97 Perpetua verborum vanitas. 98 Multa vocabula reuiuiſcent & in priſtinũ ſtatũ redibunt. 99 Loquendi conſuetudo, a qua cuius potestate eſt iudicũ & poteſtas & norma loquẽdi. 1 Quibus pedibus, quo carminis genere, ſc. heroico. 2 Carm. Elegiacis, quorũ alterũ eſt hexametrũ, alterũ pentametrũ. 3 Res triſtes.

Pòst etiam inclusa est 1 voti sententia compos.
Quis tamen 2 exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc 3 sub judice lis est.
Archilochum 4 proprio rabies 5 armavit iambo.
6 Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
11 Alternis aptum sermonibus, 12 & populares
Vincentem strepitus, & 13 natum rebus agendis.
Musa dedit 14 fidibus diuos, 15 puerosque deorum,
16 Et pugilem victorem, 17 & equum certamine primùm,
Et juvenum 18 curas 19 & libera vina referre.
20 Descriptas servare vices 21 operumq; colores
Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?
23 Cur nescire, pudens prave, quàm discere malo?
Versibus expeni tragicus res comica 24 non vult:
Indignatur enim 25 privatis ac 26 propè socco
Dignis carminibus narrari 27 cœna Thyestæ.
28 Singula quæque locum teneant 29 sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia 30 tollit,
31 Iratusque Chremes 32 tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunque dolet sermone 33 pedestri.
34 Telephus & 35 Peleus, quum pauper & exul uterque
36 Projicit ampullas, & 37 sesquipedalia verba:
38 Si curat cor spectantis 39 tetigisse querela.
Non satis est 40 pulchra esse poemata, 41 dulcia sunto.
Et quocunque volent animum auditoris 42 agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus 43 adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est

1 Res latæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt.
2 Elegos tenues, qui cum sublimi stylo non conficiuntur.
3 Lis nondum finita.
4 Iambo à se inventa.
5 Armavit in Lycamben socerum & filiam.
6 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs sonantem in scenâ quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, heroas.
16 Pugnis & manibus actum.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Juvenum amores.
19 Sympotia, in quibus ebrii operta recludant libere.
20 Suus cuiusque poematis partes servare
21 Multiplices poematum varietates, quæ ut res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur prave pudens, id est, turpiter verecundus, malo nescire quàm discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratibus non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hîc pro tragœdia. 28 Unaquæque materia sive comica sive tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Versus tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis aciter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Regis Mysorum rex infœstate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (verbo turgida & venti plena) omittit. Metaph. est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longè se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit invitare. 39 Commovisse querimoniâ. 40 Poemata differta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia si miserè adscitur is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Primum

Primùm ipſi tibi : [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent*
Telephe, vel Peleu: [46] *malè ſi mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo : *triſtia mœſtum*
Vultum verba decent : *iratum,* [47] *plena minarum* :
Ludentem, laſciua : *ſeuerum, ſeria dictu.*
Formet enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitũ:* [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram* :
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit* :
[53] *Poſt effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis abſona dicta,*
[56] *Romani tollent equites pediteſque cachinnum.*
Intererit multum [57] *Dauúſne loquatur an Eros* :
[58] *Maturúſne ſenex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus* : *an* [60] *matrona potens, an* [61] *ſedula nutrix* :
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli :
[62] *Colchus, an Aſſyrius* : *Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam ſequere,* [64] *aut ſibi conuenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum ſi forte reponis Achillem* :
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer* :
[67] *Iura neget ſibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaque:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *triſtis Oreſtes.*
Si quid [74] *inexpertum ſcenæ committis, & audes*
[75] *Perſonam formare nouam, ſeruetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto proceſſerit, &* [78] *ſibi conſtet.*

44 Quum ipſe primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i. tu hiſtrio, qui in ſcena hostrepræſentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter mandatam exprimes verbis vtens à perſona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna ſit fœcunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna ſit aduerſa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perſpicuè eloquitur.
54 Eſt munus linguæ animum interpretari.
55 A ſtatu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuerſus populus Rom. effuſe ridebit. 57 Multum intererit ſeruúſne ſubdolus & fallax loquatur, an Eros, i. ſeruus benè moratus & fidelis, verſiculus hic variè legitur, de quo Commentatores conſule. 58 Ætate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clariſsima. 61 Nutrix officioſa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Sin certam hiſtoriam ſcribas, ſequere famam prout ab aliis accepiſti. 64 Sin hiſtoriam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum mediis conueniant, & ſua cuique perſonæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illuſtrem Achillem ſi ad Homeri imitationem deſcribas. 66 Velox ſit & ſtrenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet ſe armis conſequi poſſe. 69 Sit Medea animoſa & vehemens, quæ Iaſonis perfidiam vlta, filios ei comedendos appoſuit, fratremque Abſyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furioſum fugiens, ſe cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion ſocerum ſuum ad epulas ſumptuoſas inuitatus, in foſſam iam inflammatam cum fecit incidere, atque ita flammis conſumptus eſt. 72 Io in vaccam verſa OEſtroque a Iunone agitata, vſque eo vagata eſt donec in AEgyptum peruenit. 73 Triſtis propter conſcientiam oceſæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta diterit. 76 Ad finem vſque. 77 Ab initio. 78 Sit ſemper idem, a ſuis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum a nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare scribere) vt proprietas iure dici possint.

80 Argumentū tragœdiæ ex Homeri Iliade recitus in scenā productis, quam, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quā finitā proscenium vacuum relinquitur.

82 Nō dicta ab aliis.

83 Argumentum ab aliis publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris.

84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequēris ita religiosè, vt nihil addas de tuo, nihil immenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii totam alterius inuentionem sequi.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuq;*
Recliuis 80 *Iliacum carmen deduceis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indicta primus.*
83 *Publica materies priuati iuris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumq; moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres: 87 *nec desilies imitator in arctum,*
Vnde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *vt scriptor Cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO,
ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quantò rectiùs 94 *hic, qui nil molitur inepte:*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Troiæ*
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *vt speciosa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphatem,* 1 *Scyllamq;* 2 *& cum Cyclope Charybdim.*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Troianum orditur ab ouo.*
Semper 5 *ad eventum festinat:* 6 *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

86 Si non studebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu qui imitator es, non conjicies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis, quæ temerè es aggressus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incepta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obstrudat in orbem coactis. 91 Infelicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum grauditate. 93 Vsurpauit hoc prouerbium in eos quis aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius, vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria proueniunt: lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus fœcincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo procœmio non esse vtendum. 4 Ex quo ouo exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principiis perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata 7 *nitescere posse, relinquit.*
8 *Atque ita mentitur, sic veris falsa* 9 *remisct,*
10 *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
11 *Tu, quid ego, & populus mecum desiderat, audi.*
12 *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, 13 *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
14 *Mobilibusque decor naturis dandus* 15 *& annis.*
16 *Reddere qui voces iam scit puer,* 17 *& pede certo*
Signat humum, gestit 18 *paribus colludere:* 19 *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem 20 *custode remoto,*
Gaudet equis 21 *canibusq;,* 22 *& aprici gramine campi:*
23 *Cereus in vitium flecti,* 24 *monitoribus asper:*
25 *Vtilium tardus prouisor, prodigus* 26 *æris:*
27 *Sublimis,* 28 *cupidúsque, & amata relinquere* 29 *pernix.*
30 *Conuersis studiis, ætas animúsque virilis*
Quærit opes & amicitias, 31 *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare 32 *laboret.*
Multa senem 33 *circumueniunt incommoda: vel quòd*
34 *Quærit & inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes 35 *timidè gelidéq; ministrat,*
36 *Dilator,* 37 *spe longus,* 38 *iners,* 39 *auidusque futuri:*
40 *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
41 *Se puero,* 42 *censor castigatórque minorum.*
Multa ferunt 43 *anni venientes commoda secum,*
Multa 44 *recedentes adimunt. ne fortè seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commisceat.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro donec aulæa remoueantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et suæ cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui & ad interrogata respondere, gestit, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi profint. 26 Necuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cum ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infelix.* 35 Nimium cautè & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua spectans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Annis ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mordentur

Mandentur iuueni 45 *partes, puerôque virilcs,*
Semper 46 *in adiunctis æuóque morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, 47 *aut acta reseruntur.*
Segnius irritant animos 48 *demissa per aurem,*
49 *Quàm quæ sunt oculis subiecta* 50 *fidelibus, & quæ*
Ipse tibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes 51 *in scenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret 52 *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius 53 *Atreus:*
Aut in auem 54 *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, 55 *incredulus odi.*
Neue minor neu sit quinto productior actu
56 *Fabula, quæ* 57 *posci vult, & spectata* 58 *reponi.*
59 *Nec deus interfit, nisi dignus vindice* 60 *nodus*
Inciderit: 61 *nec quarta loqui persona laboret.*
62 *Actoris partes chorus officiumque* 63 *virile*
Defendat. 64 *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat 65 *& hæreat aptè.*
66 *Ille bonis faueatque, &* 67 *consilietur amicis:*
68 *Et regat iratos, & amet peccare* 69 *timentes.*
70 *Ille dapes laudet mensæ brevis, ille* 71 *salubrem*
Justitiam, legesque, & apertis otia 72 *portis.*
Ille tegat 73 *commissa: deosque precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat 74 *fortuna superbis.*
75 *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine 76 *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui sunt appositi & vnicuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quam quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum.
52 Oratio diserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 28. lib. 1.
54 Progne Ityn fi. lium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 3.
55 Nec credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quàm quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum cœtus, nam masculinum genus complecti solet femininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, cuius officium breuiter docet Horat. 67 Det consilium amicis 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt salubritas corpus, sic iustitia rempub. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

77 *Aspirare, & adesse choris erat vtilis, atque*
78 *Nondum spissa nimis complere* 79 *sedilia flatu.*
80 *Quòd sanè populus* 81 *numerabilis, vtpote paruus,*
Et frugi, castúsque verecundúsque 82 *coibat.*
Postquam cœpit 83 *agros extendere victor, & vrbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius festis 85 *impunè diebus:*
Accessit 86 *numerisque modisque licentia maior.*
87 *Indoctus quod enim saperet,* 88 *liberque laborum,*
Rusticus, vrbano 89 *confusus, turpis honesto?*
Sic priscæ 90 *motúmque &* 91 *luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 traxitque vagus per pulpita vestem.
Sic etiam 93 *fidibus voces creuere* 94 *seueris,*
95 *Et tulit eloquium insolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtilium que sagax rerum,* 98 *& diuina futuri*
99 *Sortilegus non discrepuit sententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agrestes satyros 2 *nudauit,* 3 *& asper*
4 *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quod*
Illecebris erat & grata nouitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúsque sacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *risores, ita* 8 *commendare dicacis*
Conueniet satyros, 9 ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conspectus in auro 11 *nuper & ostro,*
12 *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*

77 Aspirando seu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facile posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti laboribus soluti, cum populo vrbano & honesto in scena commisti, nihil sapuerunt: vnde in arte Comica tanta crenit licentia ab antiquorum seueritate longè discrepans, postea verò plebs à senatu & equitibus discreta fuit subsellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Gestum corporis & saltatio-

nem. 91 Foraminum auctionem vel scenici ornatum sumptuosum. 92 Vsus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accesserunt & multiplicati sunt modi & soni, id est, chordæ. 94 Ob res seueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sententia, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus constitit) parum Apollinis oraculo distitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde sortes, id est, oracula petuntur.

1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum mouentes. 3 Primò asper in tragœdia, mox asperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege vinens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quòd risum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum moribus. 9 Poema serium iocis satyricis ita commiscere. 10 In tragœdia introducetus. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur sermone humili & abiecto, qualis est tabernatiarum & opificum oratio.

Aut,

Aut, [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
Effutire leues indigna tragœdia versus, [14]
Vt festis matrona [15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego [16] *inornata & dominantia* [17] *nomina solùm*
Verbáque, Pisones, [18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interfit [20] *Dauúsne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum?*
[22] *An custos famulúsque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: sudet multum, frustraque laboret
[24] *Ausus idem: tantum series iunctura que pollet,* [25]
Tantum de medio [26] *sumptis accedit honoris.*
Syluis deducti caueant (me iudice) [27] *Fauni*
[28] *Ne, velut innati triuiis, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris [29] *iuuenentur versibus vnquam,*
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim [30] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, scindi [31] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[32] *Æquis accipiunt animis,* [33] *donantue corona.*
[34] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[35] *Pes citus:* [36] *vnde etiam trimetris* [37] *accrescere iussit*
Nomen Iambeis: [38] *quum senos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat captus magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versus.
14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittatur, intererit, i. versabitur inter satyras vetut pudica fœmina, quæ nonnisi coactis festis diebus modicè saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua ni translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia vt Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego Satyras in tragœdia scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
21 Delusa, Metaph. à quadrupedibus quibus hæc subtractum est.
22 An tragica & grauior persona loquatur, qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius.
23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere.
24 Multum laboris sumat.
25 Conatus idem.
26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari.
27 Rebus vulgaribus.
28 Ego Syluis, id est, è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem.
29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur.
30 Ne velut nati in triuiis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro.
31 Ne versibus nimium excultis inneniliter lasciuiant.
32 Equites, patricii & locupletes.
33 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret.
34 Patienter audiunt.
35 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant.
36 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa.
37 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo.
38 Exquo, quod Iambus sit ita citus, insit Iambeos versus scurrios, trimetros quoque nominari.
41 Trimetris addi.
42 Quum haberet sex pedes.

Primus

43 *Primus ad extremum similis sibi.* 44 *non ita pridem,*
Tardior vt paulò 45 *grauiorque veniret ad aures:*
Spondæos stabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens: non vt de sede secunda*
Cederet aut quarta 48 *socialiter.* 49 *hic & in* 50 *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit artis crimine turpi.*
Non quiuis videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia est 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, scribamque libenter? an omnes*
Visuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *intra*
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
58 *Non laudem merui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proaui Plautinos & numeros & 62
Laudauere sales: nimium patienter 64 *vtrumque,*
(Ne dicam 65 *stultè) mirati: si modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumque sonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 *Thespis:*
Quæ 70 *canerent agerentque* 71 *perunctis fæcibus ora.*
Post hunc 72 *personæ pallæque repertor* 73 *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non diu est, quod inseri cæperunt spondæi & alii pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segnius.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt e secunda aut quarta ede non depelleretur.

47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuò pariter.

49 Hic Iambos.

50 Attius & Ennius in Tragœdiis quas scripserunt, rarus Iambos adhibuerant.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligentia sibi, vel sine arte & minùs accurate. 53 Poemata methodo & modulo poetico non recte efficta. 54 Indigne, immeritò. 55 Idcircone siue arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia digeam, sed per te laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optime & caute scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti ioco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fucibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vique pedes esset demissa.

Æschylus

Æschylus, & modicis instravit 74 *pulpita tignis,*
Et docuit 75 *magnumque loqui,* 76 *nitique cothurno.*
Successit vetus 77 *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed 78 *in vitium libertas excidit,* 79 *& vim*
Dignam lege regi. 80 *lex est accepta: chorusque*
81 *Turpiter obtinuit,* 82 *sublato iure nocendi.*
83 *Nil intentatum nostri liquere poetæ:*
Nec minimum meruere decus, 84 *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui 85 *prætextas, vel qui docuere* 86 *togatas.*
Nec 87 *virtute foret, clarisve potentius armis,*
Quàm 88 *lingua, Latium:* 89 *si non offenderet unam-*
quamque poetarum 90 *limæ labor* 91 *& mora: vos ô*
92 *Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & 93 *multa litura coercuit, atque*
94 *Perfectum decies non castigauit ad unguem.*
95 *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & 96 *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus: 97 *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca, 98 *balnea vitat.*
Nanciscetur enim 99 *pretium nomenque poetæ,*
1 *Si tribus Anticyris caput* 2 *insanabile* 3 *nunquam*
Tonsori 4 *Licino commiserit. ô ego* 5 *lætus,*
Qui purgo bilem 6 *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret 7 *meliora poemata, verùm*

74 Scenam modicâ instruxit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conuitiis nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obtinuit, legis pœna perterritus, *Vel inque turpiter, non Græcudio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias in quibus plebeiæ & priuatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus tunm perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes. vos ô Pisones reprehendite. &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissimè polluit. Metaph ducta a marmorariis artificibus, qui vaguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator a Cæsare, quòd odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocratis accommodatum.* 7 Melitura quam ego, nisi me purgarem.

Nil

8 *Nil tanti est.* 9 *ergo sungar vise cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, 10 *exors ipsa secandi:*
11 *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Unde parantur 12 *opes:* 13 *quid alat* 14 *formetque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat 15 *error.*
Scribendi rectè, 16 *sapere est principium & fons,*
17 *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* 18 *chartæ:*
19 *Verbaque provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit 20 *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit 21 *conscripti, quod judicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit 22 *convenientia cuique.*
Respicere 23 *exemplar vitæ morumq; jubebo*
24 *Doctum imitatorem,* 25 *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa 26 *locis,* 27 *moratáque rectè*
Fabula, 28 *nullius Veneris,* 29 *sine pondere & arte,*
30 *Valdiùs oblectat populum,* 31 *meliúsque moratur,*
Quàm versus 32 *inopes rerum,* 33 *nugæque canoræ.*
34 *Graiis ingenium, Graiis dedit* 35 *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem 36 *nullius avaris.*
37 *Romani pueri* 38 *longis rationibus assem*
Discunt 39 *in partes centum diducere. dicat*
Filius 40 *Albani, si de* 41 *quincunce remota est*
Uncia, quid superat? poteras dixisse, 42 *triens.* 43 *eu,*
Rem poteris servare tuam. 44 *redit uncia: quid sit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adhuc possim ad imitandum hoisce Democratem.
9 Ego ego cotis munus obibo.
10 Sine forte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
13 Inventio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, *tempore elocutionis & reliquas partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non infamem.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri a Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inventionem vltro sequitur. rerum enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officiis, delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, est. que optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὸ πρέπον.

decora. 23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, vt alii legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leves, qui sunt nihil aliud quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim a puericia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Fœnatoris cuiusdam. 41 De quinque vnciis. 42 Quatuor vncias. 43 Bene, *Vtibi sunt patria vel populi reflexum pueri probantis.* 44 Quinque adde vncia.

45 Dimidia pars libræ, i. sex unciæ.
46 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuunt. *ea enim quæ cedri succo liniuntur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenii.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ supernacua sunt, effluunt e memoria necesse est.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, i. audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum also viuum fuisse exemptum, hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. *Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant diuisæ.*

45 *Semis. ad hæc, animos* 46 *ærugo, &* 47 *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 *fingi*
Posse 49 *linenda cedro, & læui seruanda* 50 *cupresso?*
Aut prodesse 51 *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto breuis: 52 *vt citò dicta*
Percipiant animi 53 *dociles, teneantque* 54 *fideles.*
55 *Omne supervacuum pleno de* 56 *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa 57 *sint proxima veris.*
Nec quodcunque volet, 58 *poscat sibi fabula credi:*
59 *Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.*
60 *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
61 *Celsi prætereunt austera poemata* 62 *Rhamnes.*
63 *Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterque monendo.
64 *Hic meret æra liber* 65 *Sosius: hic &* 66 *mare transit,*
Et longum noto scriptori 67 *prorogat ævum.*
68 *Sunt delicta tamen quibus ignouisse* 69 *velimus.*
Nam neque 70 *chorda sonum reddit* 71 *quem vult manus*
& mens,
72 *Poscentique graues persæpe* 73 *remittit acutum:*
Nec semper 74 *feriet quodcunque* 75 *minabitur arcus.*
Verùm vbi 76 *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar 77 *maculis: quas non* 78 *incuria fudit,*
79 *Aut humana parum cauit natura.* 80 *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius 81 *vsque,*
82 *Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper 83 *oberrat eadem:*

61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragiis præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemata & vtilis. 64 Istiusmodi poëma pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quæ negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo accendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille,*
[85] *Quem bis terque bonum, cum risi, miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis: erit, quæ, si propius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dii, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum unguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumque poema iuuandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctusque pilæ [16] *discive* [17] *trochive quiescit,*

84 Est similis Chœrilo malo poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel aliam excellentem poetam ipsum esse animadvertam.
87 Quandocunque.
88 Iterat.
89 In crepitum incidere.
90 Poema ita se habet, vt pictura. Nam pictura est quædam poesis loquens: poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eo magis placet, alia verò tenebris lineamentis tantum constans laudari potest, sed procul spectata sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantum & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior.
95 Limatum politum vel subtile ingenium Iudicis, i. lectoris.
96 Poesis mala semel, at bona decies repetita placebit.
97 O Piso, qui ex duobus fratribus ætate es prouectior.
98 Paternis præceptis.
99 Confirmari ad rectam poeticæ imitationem.
1 Sume tibi quod dicturus sum & memoria tene.
2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poeticæ mediocris tolerabilis non est.
3 Ab eloquentia Messalæ Corvini abest, ir Messalo diserto multo est inferior.
4 Non est tam doctus in iure ciuili, quam Aulus Cassellius.
5 Quamuis sit mediocris.
6 Verum vt poetæ sint mediocres non homines, non, &c.
7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri proponebantur venales.
8 Musica nullum concentum reddens.
9 Vnguentum ob usi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt
10 Quod detrimentum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel sibi conficiunt.
11 Produci, extrahi.
12 Si paulum ab excellenti recesserit.
13 Extremi ordinis sit, displicet, & vix vllo est numero.
14 Ludere, hastam iacere, currere, salire, & similia.
15 Abstinet armis quæ in Campo Martio tractabantur.
16 Vide Od. 8. lib. 2.
17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

18 Ne frequentes spectatores exclamentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt & corona constituerunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti. Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitiis coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante naturâ, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 in posterum.
28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patrissui.
30 Iambos ambos supprimatur, vt accuratiore lima corrigatur.
31. Si libros domi continebat, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus.
35 Amphion Iouis & Antiopæ filius & Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono recitabat, vt Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis, vt docerent publica à privatis separare, &c 41 Concubitu meretricio. 42 Tam vitiosquam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam seruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, sc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versu & lyra relaxant.* 52 Hæc dixit, ô Piso, ne te pudeat poetam esse. 53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Musis præest.

18 *Ne spissæ risum tollant* 19 *impunè* corone,
20 *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* 21 *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim 22 *censûs equestrem*
Summam nummorum, 23 *vitioque remotus ab omni.*
24 *Tu nihil* 25 *inuita dices faciesue Minerua:*
Id tibi iudicium est, 26 *ea mens: si quid tamen* 27 *olim*
Scripseris, in 28 *Metii descendat iudicis aures,*
29 *Et patris, & nostras:* 30 *nonumq; prematur in annum.*
31 *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non ediderís: nescit vox 32 *missa reuerti.*
33 *Syluestres homines* 34 *sacer interpresque deorum*
35 *Cædibus & victu fœdo deterruit* 36 *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus & 37 *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere 38 *sono testudinis, &* 39 *prece blanda*
Ducere quò vellet. 40 *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere 41 *vago,* 42 *dare iura maritis:*
43 *Oppida moliri: leges incidere* 44 *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrteusque 45 *mares animos in Martia bella*
Versibus 46 *exacuit. dictæ per carmina* 47 *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & 48 *gratia regum*
49 *Pieriis tentata modis:* 50 *ludusque repertus,*
51 *Et longorum operum finis:* 52 *ne fortè pudori*
Sit tibi Musa lyræ 53 *solers, &* 54 *cantor* 54 *Apollo.*

35 Mutuis cædibus & victu fœdo. 36 Colliope & Apollinis filius.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
55 *Quæsitum est: ego nec* 56 *studium sine diuite vena,*
Nec 57 *rude quid prosit video ingenium.* 58 *alterius sic*
Altera poscit opem res, & 59 *coniurat amicè.*
Qui studet optatam 60 *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitque 61 *puer:* 62 *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & 63 *vino.* 64 *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
65 *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* 66 *pango.*
67 *Occupet extremum scabies: mihi turpe* 68 *relinqui est,*
69 *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui 70 *cogit emendas,*
71 *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, dines positis in fœnore nummis.
72 *Si verò est unctum qui rectè ponere possit,*
73 *Et spondere leui pro paupere, & eripere* 74 *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet 75 *inter-*
noscere mendacem verumque 76 *beatus amicum.*
77 *Tu seu donaris, seu quid donare velis* 78 *cui,*
Nolito ad versus 79 *tibi factos* 80 *dusere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, 81 *Pulchrè, benè, rectè.*
Pallescet 82 *super his: etiam* 83 *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, 84 *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus 85 *ex animo: sic*
86 *Derisor vero plus laudatore* 87 *movetur.*
Reges dicuntur multis vrgere 88 *culullis,*

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur, an fiat.
56 Ars sine secundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis sc opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, inquit malus poeta.
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam togit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sane turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locupletes assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficiis prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. copiosum lautum dare possit. 73 Et se vademcompositurc pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua ficte approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῆς κεφαλῆς, vere, siue fuco. 86 Assentator. 87 Monetur ficte non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi sub vulpe latentes.
[91] Quintilio si quid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra: [93] delere iubebat,
[94] Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quam [95] vertere malles,
[96] Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
Quin [97] sine rivali teque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes.
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Transuerso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta: [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguet ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumque sinistrè.
[11] Vt, mala quem scabies aut [12] morbus regius urget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,
Qui sapiunt: [16] agitant pueri, [17] incautique sequuntur.
[18] Hic dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si velut in visu venantis [22] labitur, in lacum
In puteum, foueamne: [23] licet, succurrite, longum
Clamet, Io cives, non sit qui [24] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [25] demittere funem,

[89] Vitium ingeniorum leuet illi tentamentum.
[90] Simul dolosi, vafri, insidiosi.
[91] Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit aliorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex de hoc Quintilio, vide Od. 16. & Od. 29. lib. 1.
[92] Si negaresti melius posse id pauxillum, postquam tuus vel ter, si opus tentasset.
[93] Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certe discendere, ne carmina legerentur.
[94] Et versus non satis rotundos, i. male perpolitos emendare. *Duæ sunt Methodi, asfabre loquendi & fideliter ferramenta dicta.*
[95] Corrigere.
[96] Nullum amplius verbum dicebat.
[97] Sine æmulo.
[98] Versus arte carentes.
[99] Inæle sonantes.
[1] Transuerso calamo notabis & litura inducta.
[2] Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
[3] Parum apertis. [4] Amphibologias vitupurabit. [5] Signo calami. [6] Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus sele gnosis germanis, dolis malis rejiciendis index fuit acerrimus. [7] Sicut multi Adulatores dicunt. [8] In re leui. [9] Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt opinemur se poetam esse sibi persuaserit. [10] Male delusum ab amico adulatore. [11] Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quam illum quem scabies, &c. [12] Ictericia, qua faciei tota hominum fit crocea. [13] Morbus fanaticus, qui laborat furiis correpti. [14] Diana lymphatos efficit. [15] Poetam insanæ quodam, non studio & doctrina cum ingenio coniuncta excitatum. [16] Persequuntur. [17] Parum cauti. [18] Hic plurimum sibi tribuens. [19] Dum puridos versus quasi ructus edit. [20] Et æger animo & corpore. [21] Si, vt auceps qui merulis auibus insidiatur, in foueam (i. in periculosum error) incidit. [22] Quamuis longum, i. diu clamet Io, cives succurrite succurrite. [23] Attollere. [24] Demittere funem in foueam.

Qui

Qui ſcis an [25] *prudens huc ſe deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,* [27] *Siculique poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*
Inſiluit. ſit ius liceatque perire [29] *poetis.*
Inuitum qui ſeruat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec ſemel hoc fecit, nec [31] *ſi retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famoſæ mortis amorem.*
[34] *Nec ſatis apparet cur verſus factitet: utrum*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triſte* [36] *bidental*
Mouerit [37] *inceſtus. certe furit, ac velut vrſus,*
Obiectos caueæ [38] *valuit ſi frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.*

25 An ſciens & ſua induſtria.
26 Seruari nouvalet nec emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præſentis mortis horrore, vel, frigidus, i. aſtra bile affectus. *Eſtuum Metamcholia frigidiſſima.*
29 Poetis qui ſe nolunt corrigi.
30 Idem facit ac ſi occideret. *Idempotens.*
31 Ab Aetnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & ſanus. *inſanus enim, dum mouetur eſt.*
33 Nec deponet amorem, i. curam mortis abijciet famoſæ mortis, i. mortis infamis. *Nam ſeipſum occidere (quod fecit Empedocles) infame eſt.* 34 Nonſatis perſpicuum eſt, vtrius ſceleris pœnam luat malus poeta dum verſus factitat, ſepulchrine violati an ſublati bidentalis. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Lacum in quem fulmen decidit, ita appellatū, quòd hoſtiis bidentibus & aræ extructā à ſacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in ſororem, ſacerdotem, vel affinem commiſſo. 38 Si ſorte potuit frangere. 39 Septimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, e cauea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus ſuis moleſtus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec ſanguine completa exciderit.

FINIS.